

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever: Drukkerij Schoonaert

Bergenstraat 14 · 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

Aan alle lezeressen en lezers
een gelukkig en zalig
NIEUWJAAR!

Niet: leven en laten leven
Wel: leven en helpen leven!

Ook deze tijd zal eenmaal de goede oude tijd worden (GODFRIED BOMANS)

MET NIEUWJAAR, EEN PRAATJE OVER DE TIJD

Uurzones, datumgrens en andere elementen
van de tijdmeting

Met nieuwjaar wordt er vaak gesproken over het verloop van de tijd. Die wordt doorgaans zeer subjectief ervaren. Jongeren vinden dat de tijd niet vlug genoeg verloopt, maar ouderen daarentegen zijn van mening dat diezelfde tijd veel te vlug verstrijkt. Bovendien beschikt de ene mens over zeer veel tijd, en een andere heeft er geen.

Wetenschappelijk bekeken was de tijd eeuwenlang een absoluut gegeven, met een konstant, gelijkmatig verloop en volstrekt onafhankelijk van de materiële wereld. Maar dat is veranderd sedert Einstein, die in het begin van deze eeuw aangetoond heeft dat de tijd relatief is, en dat zijn relativistische effecten verband houden met beweging en snelheid; effecten die bevestigd zijn in de deeltjesfysika, maar die we moeilijk kunnen snappen, omdat onze verbeelding te kort schiet. Een kurieus affaire, die tijd!

Het meten van de tijd is daarenboven een moeilijke karwei. Vele eeuwen lang heeft de mens de tijd gemeten of bepaald, door het observeren van de hemellichamen: de zon, de maan en de aswenteling van de Aarde. Maar door de eeuwen heen is men steeds sekuurder geworden en heeft men tenslotte vastgesteld dat de aardrotatie zekere onregelmatigheden vertoont en dus ook niet langer de ideale maatstaf was om de tijd te meten.

Dit bracht mee dat men in 1955 een andere tijdschaal heeft ingevoerd, die steunt op de trillingsfrequenties van bepaalde molekulen en atomen, zodat men nu spreekt van een atomaire tijdschaal en van atoomklokken.

Uurzones of uurgordels

We hebben niet alleen individuele, d.i. verschillende, tijdimpresies, we leven op de planeet Aarde ook in verschillende uurzones of uurgordels. Overal op de wereld wijzen de klokken een andere tijd aan. Als het zes uur in de morgen is te New-York,

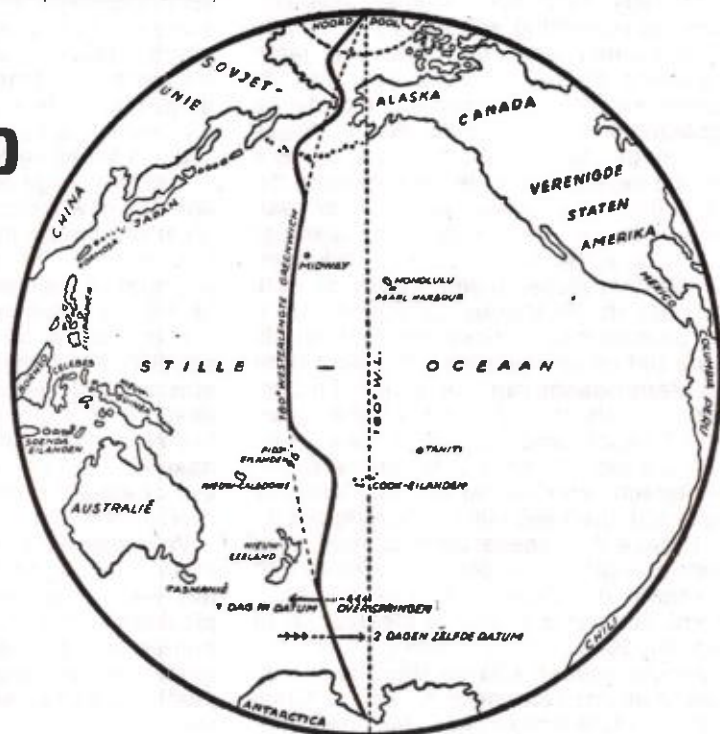
wordt bij ons het middagmaal opgediend en is het 18 uur te Peking. Hoe komt dat?

De dag, het etmaal, dat gelijk staat met een omwenteling van de Aarde om haar as, wordt ingedeeld in 24 uren. Het midden van die dag, de „middag“, is bepaald door de hoogste zonnestand aan het hemelgewelf. Immers, we weten dat de zon opstaat, d.i. boven de horizon rijst in de oostelijke hemelstreek, naar omhoog klimt, haar hoogtepunt bereikt en weer naar beneden daalt, om in de westelijke hemelstreek weer onder de horizon te verdwijnen.

De middagstand of hoogste stand van de zon, verschilt van plaats tot plaats, omdat die bereikt wordt als men recht-over (of rechtonder) de zon komt te staan. Aangezien de Aarde om haar as draait, heeft dit tot gevolg dat alle plaatsen, die op dezelfde meridiaan (grote cirkel over de Aarde heen en die door de polen gaat) gelegen zijn, op hetzelfde moment middag hebben, en doorheen het etmaal ook steeds hetzelfde uur noteren. Maar de plaatsen die ten oosten of ten westen van

die meridiaan liggen, bereiken vroeger of later hun plaats rechtover de zon, en hebben dus vroeger of later middag.

De Aarde wentelt om haar as van west naar oost, dit is er de oorzaak van dat de zon ogenschijnlijk haar baan aflegt van oost naar west, wat weer tot gevolg heeft dat Luik, Brussel, Kortrijk en Ieper, die ten oosten van Oostende gelegen zijn, in feite ook vroeger de zon boven het hoofd hebben, en dus in werkelijkheid ook vroeger middag kennen dan Oostende. De werkelijke tijd is een plaatselijke tijd.

De datumlijn valt niet volledig samen met de meridiaan van 180°.

Dit is het 200^e nummer
van DE IJZARBODE

Die plaatselijke tijd bleef eeuwen lang in zwang, al was het verschil in een klein land als België, niet groot (tussen Oostende en Luik amper 10 minuten) en al was de tijdsregeling in het praktische leven, lang niet zo nauwkeurig als tegenwoordig. Maar stilaan drong zich de noodzaak op van eenzelfde gemiddelde tijd, voor eenzelfde landstreek. En dat werd voor het eerst officieel verwezenlijkt in 1780 in Zwitserland, daarop volgden Engeland in 1792, Pruisen in 1810, Frankrijk in 1816 en in 1830 werd voor België de gemiddelde tijd aangenomen van Brussel.

In 1904 werd het initiatief genomen voor de oprichting van een *International Time Commission*, die echter nog jaren treuzelde en pas in 1912 echt van de grond kwam. Toen werden voorstellen gedaan om voor alle landen een *wettelijke tijd* in te voeren. Daartoe zou de hele wereld ingedeeld worden in *tijdzones*, die onderling een geheel aantal uren van elkaar zouden verschillen (vandaar dat men ook sprak van *uurzones*). Zo kregen de Westeuropese landen, waaronder België, ook de *Westeuropese tijd*, die overeenstemde met de Greenwich tijd, d.i. de ware tijd op de meridiaan die loopt door de sterrenwacht van Greenwich, bij Londen, die als de nul- of beginmeridiaan wordt beschouwd. Duitsland kwam met één uur later in de z.g. *Middeneuropese tijd* terecht, en Rusland kent de Oosteuropese tijd, die twee uur voorsprong heeft.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd door de Duitsers in België, Nederland en Frankrijk de *Middeneuropese tijd* ingevoerd, één uur later dan de *Westeuropese tijd*. Na 1945 is deze regeling blijven bestaan en hebben alle Westeuropese landen, met uitzondering van Groot-Brittannië, de *Middeneuropese tijd* definitief aangenomen. Zodat we steeds één uur vooruit zijn op het zonne-uur en in de zomer een afwijking hebben van twee uur.

Het avontuur van Phileas Fogg

Jules Verne (1828-1905) de bekende Franse schrijver, wiens avontuurlijke reisverhalen in vele talen vertaald zijn, tot zelfs in het Chinees, en die we in onze jeugd hebben verslonden, publiceerde in 1873, *De Reis om de Wereld in tachtig Dagen*.

Het gaat om de bizarre Engelsman Phileas Fogg, die in 1872 met enkele leden

van de Reformklub te Londen een wedenschap aangaat, voor het toen enorme bedrag van twintigduizend pond, dat hij op staande voet de wereld zou rondreizen in tachtig dagen. Een dergelijke reis is nu mogelijk in ± 40 uren, maar meer dan een eeuw geleden, toen het vliegtuig nog moest worden uitgevonden en de tocht moest gebeuren met de trein, schepen, rijtuigen, sleden of zelfs op de rug van een olifant, was tachtig dagen, een absoluut rekord.

Toch slaagde Phileas Fogg erin, samen met zijn Franse knecht Passepartout, de voorgenomen reis, binnen de voorgeschreven tijd te voltooien. Hij was op 2 oktober 1872 uit Londen vertrokken en hij was er terug, zo meende hij toch, op zaterdagavond 21 december, maar in feite was hij weer thuis op vrijdag 20 december.

Jules Verne vertelt:

„Phileas Fogg had zonder het te weten één dag gewonnen op zijn reisplan, enkel en alleen omdat hij de reis om de wereld had gemaakt in oostelijke richting. Hij zou daarentegen een dag hebben verloren als hij in westelijke richting was gereisd.”

Ging het hier om een fantasietje van de schrijver? Helemaal niet. Wat Verne - die steeds goed gedocumenteerd was - had beschreven stemt overeen met de werkelijkheid: men wint of verliest een dag naargelang men de z.g. *datumgrens* in een of andere richting overschrijdt.

Hoe komt dat?

We hebben gezien dat wanneer het b.v. 9 uur is op de meridiaan van Greenwich, dat het op de meer oostelijk gelegen plaatsen later is, en op de meer westelijke punten, vroeger. Een cirkelomtrek telt 360 graden en één graad verschil in lengte, geeft in tijdsduur een verschil van 4 minuten.

Als men vanuit Greenwich 180 graden naar het westen opschuift heeft men dus een tijdsverschil van 12 uren. Maar, aangezien de Aarde de bolvorm heeft, komt men, wanneer men 180 graden opschuift naar het oosten, en 180 graden naar het westen, precies op dezelfde plaats terecht. De meridiaan waar de ontmoeting gebeurt heet de *nautische datumgrens*, en is in feite de tweede helft van de meridiaan van Greenwich.

Het bestaan van die datumgrens heeft eigenaardige consequenties, die we met een voorbeeld illustreren.

Heeft men te Greenwich b.v. 15 april, 9 u. ('s morgens), dan is het op 180 graden ten oosten, 15 april (9 + 12) 21 u., en 180 graden ten westen (9 - 12) of 14 april 21 u. Dus krijgt hetzelfde punt (de datumgrens) naar gelang men er aankomt uit het oosten of het westen, wel hetzelfde uur, maar twee verschillende data! Komt er een schip, dat van west naar oost vaart voorbij de datumgrens, dan komt het van de 15^e april in de 14^e terecht, maar aangezien die 14^e weldra zal verstreken zijn, komt men dan opnieuw in de 15^e terecht, en daarom wordt bij het overschrijden van de datumgrens, in dit geval, de 15^e dubbel gerekend. Vaart men, of vliegt men evenwel van oost naar west over die datumgrens, dan komt men van de 14^e in de 15^e april terecht en aangezien die 15^e weldra zal voorbij zijn, slaat men een dag over en stapt men van de 14^e in de 16^e april!

Omdat die teoretische datumgrens niet helemaal over zee liep, maar toch ook een stukje over land, of in de nabijheid van bewoonde eilanden was gelegen, werd de meridiaanlijn niet volledig gevolgd en kreeg ze hier en daar een knik. Zo komt het dat de oostpunt van Siberië, die in de onmiddellijke nabijheid van de datumlinie is gelegen, de Aziatische tijd volgt en de Fidji-eilanden (waar de datumgrens overheen ligt) en andere, gelegen in de Stille Oceaan, de Australische datum hebben.

Het berekenen van de weekdag

Het kan soms interessant zijn van te weten op welke dag van de week een of andere gebeurtenis, waarvan men de datum kent, zich heeft voorgedaan. Iemand vraagt zich b.v. af op welke dag hij werd geboren, of op welke dag zijn grootvader is getrouwd? Daarvoor bestaan eenvoudige instrumentjes, maar het kan ook berekend worden met een kleine formule, die van toepassing is voor alle voorbije jaren na 1582 en ook voor alle jaren in de toekomst.

Waarom precies tot 1582 en niet verder? In dat jaar zijn we overgestapt van de Juliaanse kalender (uit de tijd van Julius Caesar), naar de Gregoriaanse kalender, die inzake schrikkeljaren wel een enigszins andere regeling meebreacht. Daarom kan de formule die uitgewerkt is

(vervolg blz. 396)

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- lot Eternitplaten
- open haard
- hangend model
- zeer voordelige prijs
- steenbrokken
- geleverd met kamion
- teelaarde
- geleverd met kamion
- GRATIS TE BEKOMEN
- aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (11)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Der Naturen Bloeme, wetenschap op rijm / Van Smeinscen Lede / Karel van Hulthem / De nota van Jan-Frans Willems / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman ontdekt / De "Cyrurgie" / De "Medicina" / Meester Thomas Scellinck / Nog uit de Van Hulthemse bundel / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Andere post-inkunabelen / Alternatieve geneeskunde / De Mechelse stadsgeneesheer Rembert Dodoens / Het Cruijde-Boeck / Overgangsjaren / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruidt-boeck / De vereffening van de volkstaal.

Simon Stevin van Brugge

Adolphe Quetelet (1796-1874), de stichter en eerste directeur van de Belgische sterrenwacht te Brussel, vertelde in zijn *Belges illustres* (1844), hoe hij de grote Franse astronoom François Arago, bij diens terugkeer van een vakantieverblijf aan de boorden van de Rijn, in september 1837, begeleidde bij een bezoek aan de aula van de Gentse universiteit. Arago sprak er zijn ontgoocheling over uit dat die schone zaal niet versierd was met de beelden van Belgische beroemdheden op het gebied van kunsten en wetenschappen. Als Quetelet de vraag stelde welke Belg de wiskundige wetenschappen zou kunnen vertegenwoordigen, antwoordde Arago zonder aarzelen : „Simon Stevin, de ware grondlegger van een van de schoonste ontdekkingen, die gewoonlijk aan Pascal wordt toegeschreven !”

Stevin was immers niet alleen wiskundige, hij was ook fysicus en in een tijd dat de technische ontwikkeling nog altijd steunde op de ervaring en de handigheid van ambachtslui is hij een sleutelfiguur geweest in de opkomende combinatie van wetenschap en technologie ⁽¹²⁵⁾.

Simon Stevin werd geboren te Brugge in 1548, als de natuurlijke zoon van Antheunis Stevin en Cathelene vander Poort. Het was een bijzondere tijd, waarin de breuk met de Middeleeuwen, de breuk met het autoriteitsgeloof was tot stand gekomen, en waarin gestreefd werd naar zelfstandig onderzoek. Het was de tijd waarin Copernicus de Aarde degradeerde tot een eenvoudige planeet, Vesalius de antieke anatomie van de tafel veegde en ook Luther en Calvijn de paus hadden uitgeroepen tot antikrist, met de reformatie tot gevolg.

Over de jeugd van Stevin is weinig bekend. Als jongeman werkte hij te Antwerpen, van waaruit toen - door de verzanding van de Brugse haven - de handel over zee gebeurde. Waarschijnlijk werkte hij in de boekhouding van een Duitse handelsonderneming, die haar huis te Brugge kort voordien had verlaten.

Naderhand zou hij een reis ondernemen hebben naar Danzig en Noorwegen, zonder dat we precies het doel of de reden

hiervan kennen. In elk geval was hij in 1577 terug te Brugge, waar hij een tijdlang klerk was in de financiële diensten van het *Brugse Vrije* (Brugse kasselrij onder het Ancien Régime).

De Nederlanden maakten deel uit van het Spaanse Rijk en er woedde een harde repressie tegen de vele aanhangers van de reformatie. Van 1540 af hadden tal van bekwame en invloedrijke Vlamingen, om hun geloof, of die genoeg hadden van vreemde troepenterreur, of die alleen maar naar wat verdraagzaamheid zochten, in verschillende emigratiegolven onze streken verlaten, aanvankelijk voornamelijk voor Engeland en Duitsland en vanaf 1577 bijna uitsluitend voor Noord-Nederland, dat zich onder Willem de Zwijger en diens zoon Maurits van Nassau had vrijgevochten. Onze knapste ambachtslieden en onze intelligentsia gingen er Hollands „Gouden Eeuw” voorbereiden. Onder hen Simon Stevin, die we in 1581 te Leiden terugvinden.

In 1582 liet Stevin te Antwerpen zijn *Tafelen van Interest, Mitsgaders De Constructie derselver, ghecalculeert Door Simon Stevin Bruggheleynck*, verschijnen bij meester-drukker Christoffel Plantijn te Antwerpen. Ten behoeve van een ruim publiek was het in de volkstaal opgesteld. Een werkje dat ongetwijfeld succes heeft gekend, want interestberekening gebeurde voordien altijd in het geheim en behoorde tot de moeilijke merkantiele problemen waarvoor geen officiële opleiding bestond. Zelfs in de, op de universiteit gedoopte *matematika*, was er van interestberekening geen sprake, niet alleen wegens de afstand tussen handel en wetenschap, maar omdat interest onder het woekerverbod van de Kerk viel en tot de praktijken van joden en Lombarden behoorde. Omdat Stevin bij het samenstellen van zijn tabellen praktisch volledig op zichzelf was aangewezen, waren er meerdere fouten in geslopen, die hij achteraf in de Franse vertaling rectificeerde.

De stad Leiden was ter beloning van haar heldhaftige verdediging tegen de Spanjaarden, in 1575 begiftigd met een universiteit, die moest voorzien in de ver-

Simon Stevin
Olieverfschilderij

Bibliotheek van de Rijksuniversiteit te Leiden.

vinging van de katholieke universiteiten van Leuven en Parijs, waarmee het contact was verbroken. In deze nieuwe instelling van hoger onderwijs, die niet doortrokken was van de scholastieke traditie van de oude centra van geleerdheid, kreeg het onderzoek en het experiment een unieke plaats. Daar liet Simon Stevin zich op 16 februari 1583 als student inschrijven. Hij was toen 35 jaar !

Wat Stevin daar heeft gestudeerd of gepresteerd weten we niet, maar uit zijn publikaties van de volgende jaren blijkt dat hij er hard heeft gewerkt, al moest hij in zijn onderhoud voorzien door het bijhouden van koopmansboeken.

Wel moet hij, nog vóór hij aan de universiteit ging studeren, zich terdege op wiskunde hebben toegelegd, want nog in 1583 verscheen van hem een origineel in het Latijn gesteld traktaat over ingewikkelde meetkundige vraagstukken, dat alleszins geen amateurswerk was, *Problematum Geometricorum*. Twee jaar later (1585) publiceerde hij *De Thiende Leerende door onghewoone lichticheyt allen rekeningen onder den Menschen noodich vallende, afveerdighen door heele ghetalen sonder ghebrokenen*, een baanbrekende verhandeling, die tegelijkertijd in het Nederlands en het Frans (*La disme*) verscheen, waarin het rekenen met tiendelige breuken werd aanbevolen en volledig was uitgewerkt. Al was hij niet de uitvinder van de tiendelige breuken - het principe was reeds ontworpen in de 15^e eeuw door Regiomontanus (Johan Müller uit Koningsbergen) - met zijn boekje heeft Stevin ze in rekenkundige bewerkingen leren gebruiken en toepassen, al was zijn

voorstelling niet deze met het aanbrengen van een komma, zoals dat nu het geval is ⁽¹²⁶⁾. Tevens verdedigde hij de invoering van een decimaal stelsel van maten en gewichten ter vervanging van de bestaande verscheidenheid die een hinder vormde voor handel en nijverheid. Maar het zou nog twee eeuwen duren vooraleer deze opvatting, met het metriek stelsel, geleidelijk in de praktijk haar toepassing zou vinden. Stevin schreef bovendien, in het Frans, een *Arithmetique* (1585), waarin voornamelijk de algebra hernieuwd en vereenvoudigd werd, door het gebruik van een nauwkeuriger taal en het invoeren van nieuwe tekens, die de huidige algebraïsche schrijfwijze zeer benaderde.

Wonder en is gheen wonder

De belangrijkste ontdekkingen van Stevin liggen niet op het gebied van de wiskunde, maar op dat van de mechanika, waarover hij in 1586 drie kleine deeltjes publiceerde te Leiden „*In de Druckerye van Christoffel Plantijn, By François van Raphelingen*“:

De Beghinselen der Weeghconst

De Weeghdaet

De Beghinselen des Waterwichts.

Het zijn boekjes die de grondslag vormen van de moderne statika en hydrostatika, waaraan sedert Archimedes niets meer was toegevoegd, en die in 1608, samen met andere verhandelingen gebundeld zijn in *Wisconstige Gedachtenissen*. Hetzelfde jaar nog verscheen er een Latijnse vertaling van, *Hypomnemata Mathematica*, door Willebrordus Snellius en een Franse van Jean Tuning.

In de eerste twee delen behandelde hij de statika: het evenwicht van de lichamen, speciaal het evenwicht op het hellend vlak; het zwaartepunt bij vlakke figuren en vaste lichamen; de hefboom en de balans. Bij de studie van het hellend vlak ontdekte hij het beroemd krachtenparallellogram. Zijn oplossing van het vraagstuk van de samenstelling van de krachten was zo behendig en eenvoudig afgeleid van het evenwicht op het hellend vlak, dat hij voortaan als een soort wapenschild boven zijn werk, de „cloodkrans“ op een hellend vlak, liet prijken en er volgende spreuk aan toevoegde: *Wonder en is gheen wonder*, bijna als blijk van zijn verbazing omdat de wonderen van de natuur binnen het menselijke begripsvermogen liggen.

In het derde deel besprak hij de hydrostatika en formuleerde er, ten eerste: de hydrostatische paradox, die zegt dat de druk op de bodem van een vat niet afhangt van de vorm van het vat, wat op het eerste zicht inderdaad paradoxaal voorkomt; ten tweede, het beginsel van de gelijkmatigheid van de druk in alle richtingen, meestal aangeduid als „beginsei van Pascal“, maar dat eigenlijk voor het eerst door Stevin werd ontdekt, al moeten we eraan toevoegen dat het Pascal was die in zijn *Traité de l'équilibre des liqueurs* (1663), deze fundamentele principes in de systematisering van de hydrostatika verwerkte.

Hoewel zijn werkjes over mechanika niet handelen over dynamika, heeft Stevin zich toch toegelegd op de studie van de beweging. Omstreeks 1585, zou hij met J.C. de Groot, burgemeester van Delft, aldaar op een gebouw geklommen zijn, dertig voet hoog, en van daaruit lieten zij tegelijkertijd twee loden ballen van zeer onderscheiden grootte en gewicht naar beneden ploffen, op een plank aan de voet van het gebouw. Uit de vaststelling dat zij slechts één plof hoorden was af te leiden dat de snelheid bij vallende voorwerpen niet evenredig was met de massa, wat Aristoteles nochtans had geleerd, en wat men eeuwenlang op zijn gezag had aangenomen.

Op het gebied van de theoretische natuurkunde heeft Stevin nog wel een en ander gepresteerd, b.v. inzake optika en perspectief, maar van 1586 af is hij voornamelijk de weg opgegaan van de toegepaste wetenschap. Toch dienen nog zijn verhandelingen over kosmografie en geografie vermeld, wegens enkele merkwaardigheden. Stevin was nl. een verdediger van het heliocentrische wereldstelsel van Copernicus, dat toen door vele geleerden als een absurditeit werd beschouwd, en dat stelsel heeft hij zelfs gedeeltelijk verbeterd. In zijn geografie formuleerde hij de theorie van ebbe en vloed en dacht hierbij aan de invloed van de maan, terwijl hij tevens een praktische methode verstrekke voor plaatsbepaling op zee.

Reeds in 1586 verkreeg hij een oktrooi voor een verbeterd type watermolen waarvan hij er achteraf in overheidsopdracht een aantal heeft gebouwd, terwijl in 1589 de Staten-Generaal hem negen brevetten toekende voor allerlei mechanische werktuigen.

Tijdens zijn verblijf aan de universiteit te Leiden had Stevin er de jonge prins Maurits, zoon van de Zwijger, leren kennen. Naar men vermoedt zou de prins soms beroep op hem gedaan hebben bij bepaalde moeilijkheden inzake mechanika. Toen Maurits stadhouder van Holland en Zeeland was geworden, zou hij volledig beslag leggen op het vernuft en de werkkraft van Stevin ten behoeve van 's lands waterstaat, de defensie en ook voor het beheer van de prinselijke domeinen. Vanaf 1593 voerde Stevin dan ook geregeld opdrachten uit voor het leger, en in 1603 kreeg hij de officiële titel van Kwartiermeester.

Lange tijd is Stevin bijna uitsluitend bekend gebleven als de schepper van de wonderbaarlijke en populaire zeilwagen, die op bevel van prins Maurits, waarschijnlijk einde 1600 of begin 1601, werd vervaardigd en die beladen met achten-twintig adellijke heren van Maurits' hofhouding, in twee uren van Scheveningen naar Petten, 80 km ver, op het Noordzeestrand zeilde. Deze demonstratie maakte dusdanige ophef dat de Franse geleerde Nicolas Claude Fabri de Peiresc, te voet de reis van Parijs naar Nederland ondernam, om dit te zien ⁽¹²⁷⁾.

Stevin, die zijn carrière als boekhouder was begonnen, schreef meerdere verhan-

delingen over het bijhouden van koopmansboeken, maar hij schreef ook *Vorstelicke Bouckhouding op Italiaanse wijze*, die in het Frans vertaald, opgenomen werd in de *Mémoires Mathématiques* (Stevin-Tuning, 1608), onder de titel, *Livre De Compte De Prince A la maniere D'Italie*. Het is een soort handboek voor de staatsboekhouding, steunende op de toen in zwang komende dubbele koopmansboekhouding, die van Venetiaanse oorsprong zou zijn. De hertog van Sully, Minister van Financiën van Hendrik IV, kreeg van Stevin een Franse uitgave, met een opdracht. Voorzeker heeft Sully hiervan gebruik kunnen maken om de koninklijke financiën te ordenen, die nogal gehavend waren tengevolge van wanbeheer en oorlogsuitgaven.

Stevin die nog bedrijvig was op het gebied van de vestingbouw, stedenbouwkunde en urbanisatie, is nog op bijna zestigjarige leeftijd, in het huwelijk getreden met de veel jongere Catharina Craij, die na zijn dood in 1620, overbleef met vier jonge kinderen.

Weerdichheyd der Duytsche Tael ⁽¹²⁸⁾

Stevin is niet uit principiële overtuiging een voorstander en een onvermoeibare verdediger geweest van zijn moedertaal, maar dit is geleidelijk tot stand gekomen omdat hij als man van de toegepaste wetenschap, meer te doen had met Latijn- en Grieksonkundigen, met mensen uit de praktijk, dan met geschoolde denkers.

Hoewel zijn eerste werkje, *Tafelen van Interest* (1582), reeds in de volkstaal werd geschreven - omdat handelaars en rekenplichtigen geen wetenschapsmensen waren -, toch maakte hij hier nog overvloedig gebruik van vreemde woorden, voorzeker omdat hij dacht dat bepaalde termen die konden afgeleid worden uit de volkstaal, minder zouden begrepen worden, ofwel omdat hij hiervoor nog onvoldoende was gemotiveerd. Zijn volgend werk, *Problematum Geometricorum* (1583), was bovendien volledig in het Latijn geschreven. Op dit gebied moet er zich echter in de volgende jaren een ommekeer voltrokken hebben.

Op aandringen van „vrienden en landgenoten“, en omdat hij vastgesteld had dat velen door het lezen van boeken zich wisten te bekwamen in de *Arithmetika*, de *Algebra*, de *Geometrie* en de *Astronomie*, maar dit niemand tot de *Conste der Dialectiken* had gebracht, en hij de oorzaak hiervan meende te vinden in het ontbreken van een werkje hierover in „onse Neerduytsche Tale“, zorgde hij zelf voor een dergelijke handleiding: *Dialectike of Bewysconst* (1585), „een schoolse uiteenzetting van de redeneerkunst“ ⁽¹²⁹⁾. Daarin deed hij een bijzondere poging om zoveel als mogelijk termen uit de volkstaal te gebruiken, en hij stelde voor arithmetika te vervangen door *telconst*, geometrie door *meetconst*, musike door *singconst*, grammatika door *letterconst*, dialectike door *bewysconst*, enz. Toch slaagde hij er niet in vreemde of bastaardwoorden volle-

dig te weren, uit vrees niet begrepen te worden, maar aan het slot van de uiteenzetting gaf hij een lijst van zeven bladzijden, waarin zijn Nederlandse vertaling naast de Latijnse termen kwamen te staan.

In dit werkje komt bij wijze van voorbeeld een „*corte Dialectikelicke tSamenspraeck*” voor, tussen Jan en Pieter, waarin de bruikbaarheid van de *Nederduytsche Tafe* bij de redeneerkunst wordt besproken. Het betoog was voornamelijk gesteund op het groot aantal eenlettergrepijge woorden die veel samenstellingen toelieten.

Nog hetzelfde jaar (1585) verscheen *De Thiende*, waarin hij een werk over sterrenkunde in het vooruitzicht stelt dat zal geschreven worden „in onse Duytsche Tafe, dat is inde aldercierlicste alderrijckste, ende aldervolmaeckste Spraecke der Spraecken, van wiens groote besonderheydt wy cortelick noch al veel breeder ende seeckerder betooch verwachten, dan Pieter ende lan daer af ghedaen hebben inde Bewijsconst ofte Dialectike onlanx uytghegheven”.

Het „breeder en seeckerder betooch” inzake de „*Duytsche Tafe*” verscheen reeds het jaar daarop als inleiding van het werkje *Beghinselen der Weeghconst* en draagt als titel *Uytspraeck vande Weerdicheyt der Duytsche Tael*. Daarin gaat hij grondig na waarom zijn moedertaal alle eer waard is. Ten eerste, wegens haar oudheid en ten tweede om haar bijzondere structuur, en hier bedoelt hij weer de vele eenlettergrepijge woorden die in de „*Duytsche Tael*” veel talrijker voorkomen dan in het Latijn en het Grieks. Wat hij aantoonst met een lijst van de „duytsche” éénsillabige woorden, 742 werkwoorden en 1428 naamwoorden, met de Latijnse en Franse vertaling er naast.

Het belangrijkste is evenwel dat Stevin, toen er nog geen Nederlandse wetenschappelijke terminologie bestond, zelf woorden moest kreëren om de bastaardwoorden te weren. Vele van de door hem gevormde uitdrukkingen zijn naderhand in het Nederlandse taaleigen opgenomen, soms wel lichtelijk gewijzigd. Woorden zoals wiskunde, driehoek, raaklijn, snijlijn, omtrek, middelpunt, evenwijdig, evenaar, evenredig, en vele andere, zijn van hem afkomstig.

De pogingen die in Vlaanderen waren ondernomen om de eigen taal te verhef-

fen, waren in het Noorden gevolgd, met mensen als de dichter Dirk V. Coornhert (1522-1590) en de bijdrage van Stevin is hier van uitzonderlijke betekenis geweest.

Hoewel Stevin aan de Leidse universiteit had gestudeerd, en er meerdere professoren tot zijn vriendenkring behoorden; hoewel men daar de beste krachten uit het meer gekultiveerde Zuiden trachtte binnen te halen, heeft hij toch nooit aan deze instelling een leeropdracht gekregen. Busken Huet (1826-1886) ⁽¹³¹⁾, dacht dat dit misschien te maken had met zijn beperkte kennis van het Latijn. Want al beweerde men graag dat Leiden niet voortploeterde met de scholastieke gebruiken zoals Parijs en Leuven, het wist zich toch ook niet helemaal aan de tijdgeest te onttrekken en de mannen die er kwamen doceren, waren gevormd naar de oude traditie, waarin het latijn domineerde. Maar ook aan de Leidse ingenieursschool, opgericht in 1600, waar nochtans geen Latijn vereist was, werd hij niet aangesteld. Sommigen menen dat dit te maken had met het feit dat hij een aanhanger was van Copernicus, die 65 jaar na de publikatie van zijn wereldstelsel, bij gebrek aan bewijzen nog altijd niet aanvaard was, noch in wetenschappelijke, noch in religieuze kringen ⁽¹³²⁾.

R.A.B.

Volgende keer :

Van Stevin naar Van Helmont
Johannes Baptista van Helmont
Jan Palfijn

(125) In verband met Simon Stevin werd voornamelijk geraadpleegd :

A.J.J. van de Velde, *Lichtzullen uit het verleden*, Gent, 1945, p. 113-158

idem *Simon Stevin, 1548-1948*, met medewerking van J. De Smedt, H. Florin en J.A. van Houtte, Med. Kon. VI. Acad. v. Wetenschappen, Letteren en Sch. Kunsten van België, Klasse Wetensch., X (1948) p. 9-68

E.J. Dyksterhuis, *Simon Stevin, Science in the Netherlands around 1600*, 's Gravenhage, 1943

(126) De moderne schrijfwijze van decimale getallen werd ingevoerd door de Schotse wiskundige John Napier (1550-1617), die ook de uitvinder was van de logaritmen.

(127) Toch was de zeilwagen reeds lang bekend in China. Egypte en zelfs in het oude Rome. Nederlandse boeken die verschenen in Stevins tijd, maakten er melding van, b.v. *Intinerario* (1596) van de Hollandse wereldreiziger J.H. van Linschoten.

(128) Met „*Duytsche tael*” bedoelde Stevin het „*Nederduytsch*” of Nederlands.

(129) J.A. Romein, *Erlaters van onze beschaving*, Den Haag-Antwerpen, 1971, p. 192

(130) Zie in verband met de *Nederduytsche tael* van Stevin L. Vandenbranden, op. cit. (nota 107), p. 188-209.

A.J.J. van de Velde, *Simon Stevin, 1548-1820, en de Tael-en Letterkunde*, Versl. & Med. Kon. VI. Acad. voor Taal- & Letterk., Gent, 1948, p. 23-41.

J. Rombouts, *Simon Stevin, Taaistrijd - Taelzuivering*, Kath. VI. Hoogeschooluitbreiding, XXIII, nr. 2, Verh. 309, Brussel, 1933.

(131) Busken Huet, *Het Land van Rembrandt*, 2^e dr., 's Gravenhage, 1974, p. 383.

(132) D.J. Struik, *Het Land van Stevin en Huygens*, 3^e dr. Nijmegen, 1979, p. 71.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Wetenswaardigheden inzake pensioensparen

Er zijn inzake pensioensparen drie wet- telijk toegelaten vormen :

- 1°. *De kollektieve spaarrekening*, die erin bestaat van certificaten aan te kopen van een gemeenschappelijk beleggingsfonds;
- 2°. *De individuele spaarrekening*, die erin bestaat van een eigen beheer te doen van obligaties en/of aandelen;
- 3°. *De spaarrekening die bestaat uit een levensverzekering*.

Wat is het beste systeem ?

We geven de voorkeur aan de eerste formule, d.w.z. het systeem van de aankoop van certificaten van een beleggingsfonds.

Waarom ?

- 1°. het bedrag dat men inbrengt wordt volledig of bijna volledig als spaargeld aangewend (geen of lage inschrijvingskosten);
- 2°. de volledige winst van de belegging komt ten goede aan de inschrijver;
- 3°. het rendement is meestal hoger dan bij een individuele spaarrekening, en zeker hoger dan bij een levensverzekering.

Het jaarlijkse rendement wordt bij een levensverzekering gegarandeerd op minstens 4,75 %, de erkende beleggingsfondsen geven een rendement gaande van 7,2 % tot 13,5 % !

Aangezien elk van de echtgenoten maximum 20.000 fr. per jaar met pensioensparen mogen aftrekken van het netto-belastbaar inkomen, kan dit reeds een gevoelige vermindering van de belasting met zich mee brengen. Natuurlijk hoe groter het belastbare inkomen, hoe groter het profijt !

Serge BLONDEAU

Account. IDAc - Fisk. Adv. UFSAL

MICHEL CAPOEN
Waaenburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

MET NIEUWJAAR

(vervolg van blz. 392)

voor de Gregoriaanse kalenderregeling niet gebruikt worden voor de Juliaanse kalender.

Voor de jongste vier eeuwen kan men de weekdag van om het even welke datum berekenen op de volgende manier :

Laat ons veronderstellen dat iemand geboren is op 12 mei 1938. Op welke dag van de week is hij dan ter wereld gekomen ?

Berekeningsformule ;

Men telt bij het jaartal, ten eerste : het vierde gedeelte ervan, zonder rekening te houden met het overschot :

1938 gedeeld door 4 is 484, overschot 2 ; ten tweede : het vierde gedeelte van het aantal eeuwen van het desbetreffende jaar, weer zonder acht te slaan op het overschot :

$1938 = 19 \text{ eeuwen, gedeeld door } 4 = 4, \text{ overschot } 3.$

Men bekomt :

jaartal :	1938
1/4 v. 1938 (zonder overschot)	484
1/4 van het eeuwgetal (zonder overschot)	4
	2426

Bij die som moet men het aantal dagen tellen, vanaf 1 januari tot de datum in kwestie, inbegrepen. De maand februari wordt altijd voor 28 dagen gerekend, ook in de schrikkeljaren.

12 mei is dus :

$31 + 28 + 31 + 30 + 12 = 132$

$2426 + 132 = 2558.$

Dit bedrag dient verminderd met het getal der eeuwen (hier 19) en het verschil wordt gedeeld door 7.

En men krijgt nu : $\begin{array}{r} 2558 \\ - 19 \\ \hline 2539 \end{array}$

gedeeld door 7 = 362, overschot 5.

Het overschot duidt de weekdag aan, met dien verstande dat de zondag overeenkomt met 1, maandag met 2, dinsdag

3, woensdag 4, donderdag 5, vrijdag 6 en zaterdag 7. Is het overschot 0, dan komt dat overeen met een overschot van 7 en gaat het om de zaterdag.

In ons voorbeeld was 12 mei 1938 een donderdag !

In deze tijd van elektronische rekenmachientjes, is het een koud kunstje en vraagt het maar een minuutje tijd om na te gaan op welke dag van de week een bepaalde gebeurtenis zich heeft voorgedaan.

Roger-A. BLONDEAU

Rektifikatie

Bij het overlezen van mijn bijdrage *Beschouwingen bij de evolutie van het wetenschappelijk denken*, vond ik een spijtige verschrijving, die de aandachtige lezer ongetwijfeld wel zelf heeft gekorriged.

Op p. 380, 2^e kolom, 4^e lijn moet er natuurlijk staan *heliocentrisch stelsel* i.p.v. *geocentrisch*. Dit laatste behoort bij Ptolemaeus en zeker niet bij Copernicus (rab).

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

JACK VERSTAPPEN in de K.N.S.

Het is de gewoonte dat elke nieuwe produktie van de Koninklijke Nederlandse Schouwburg te Antwerpen, onder de directie van Yvonne Lex, een aanvang neemt met een of ander „evenement“.

Om het jongste stuk, dat zich afspeelt in de wereld van teater en musical van de jaren dertig, in te leiden, werd beroep gedaan op onze medewerker Jack Verstappen, die er een lezing hield over de glorie van de revue en de operette in Antwerpen, tussen beide wereldoorlogen.

Jack is een deskundige op dat gebied. Niemand kent nog zoveel details en bijzonderheden over Antwerpse artiesten en letterkundigen, uit de tijd en het milieu van toen. Hij is bovendien bekend als de auteur van „70 jaar Antwerpse Poesje“ en „Volkszangers in Antwerpse Café-chantants“, terwijl er een „Encyclopedie van het Antwerpse Toneel- en Muziekleven“, van zijn hand, persklaar is.

Het optreden van Jack, op 10 december jl., in de wandelfoyer van de Antwerpse stadsschouwburg, was een overweldigend succes, die besloten werd met een geestdriftig applaus van de meer dan 300 toehoorders. Waardoor weer eens werd bewezen dat velen nog heimwee hebben naar de teaterproducties van destijds en dat de teleurgang van het toneelleven voor een groot deel te wijten is aan de armzalige stukken die tegenwoordig voor het voetlicht worden gebracht (cfr. „Kunstzaken“ op de T.V.).

De lezing van Jack werd geïllustreerd met enkele revueliedjes uit de oude doos, door Mia De Wachter, begeleid op het klavier door Bert Peeters, twee mensen uit de showwereld van toen.

TE KOOP

- FRIGOTOOG, goed onderhouden.
Bij Robert De Wancker-Haelewyn.
De winkel is open tot augustus 1989.

EN HET LEVEN GAAT VERDER... Jeugdherinneringen 1924-1943

Meer dan 300 blz. lang neemt Lucien Ranson de lezer mee naar de streek tussen Kortrijk en Aarsele. Met de opgroeiende jongen in het centrum tekent hij kringen uit: zijn thuis, de familie, de vrienden, het gebuurte, het dorp en de stad. Maar er is meer, veel meer. Het dagelijks leven en de arbeid, de familiale clangeest, de nu tot folklore geworden ambachten, het boerenbedrijf, het pensionaatsleven, de jeugddeugnietierij, kleuren het historische levensfresco dat Lucien Ranson uitschrijft in een taal die net als de Leie-aarde een eigen waarde bezit.

Het laatste deel van het boek verhaalt van dag tot dag de dramatische vlucht naar Frankrijk in de meidagen van 1940.

Het boek verschijnt eind febr.'89 en wordt geïllustreerd met 165 foto's en schilderijreproducties. In voetnoten worden de dialektische taaluitingen verklaard. Formaat : 24 x 17,5 cm.

Prijs : 975 fr. (verzending inbegrepen).

VERZEKERINGS- EN ZAKENKANTOOR

J. PYFFEROEN-HOSTE

Graaf van Hoornweg 9
8994 KROMBEKE
Tel. 057/40 08 24

- ☐ Agentschap Spaarbank IPPA
- ☐ Het kantoor met de betere service
- ☐ Alle verzekeringen
Diverse maatschappijen
Eigen schaderegeling

Kantooruren:
maandag tot vrijdag van 8 tot 12 u.
en van 18.30 tot 19.30 u.
zaterdag van 13 tot 17 u.

**Wij wensen al onze klanten een gelukkig nieuwjaar
en bedanken hen voor het in ons gestelde vertrouwen.
Wij hopen onze goede samenwerking in 1989
te kunnen voortzetten ...**

TOUSSAINT

URO FLOWER PVBA

Bloemen
Geschenkartikelen
Prof. Rubbrechtstraat 67
8990 ROESBRUGGE
057/30 11 72

TOBY SPORT BVBA

Fietsen
Sportartikelen
Bergenstraat 1
8991 BEVEREN
057/30 09 09

BEGRAFENISSEN

Crematie
Kronen
Alexis Decarneplein 2
8991 STAVELE
057/30 05 70

GRAFZERKEN

Grafkelders
Drukwerk
Steenvoordestraat 3
8978 WATOU
057/38 85 34

UROLUX BVBA

Babyuitzet
Speelgoed
Bergenstraat 1
8991 BEVEREN
057/30 10 25

SOLDEN

vanaf
donderdag 5 januari

- ★ Kinderpantoffels **vanaf 150 fr.**
- ★ Kinderbotten **vanaf 195 - 250 - 350 fr.**
- ★ Kinderbotjes in leder met wol **495 fr.**
- ★ 20% op ski-botten voor kinderen en dames
- ★ Damesbotten in leder **20%**
- ★ Losse maten damesschoenen **500 fr.**
- ★ 10% op alle rubberlaarzen
- ★ Mannenbotten in leder met of zonder wol **20%**
- ★ Mannenmolieren **aan sterk verminderde prijzen**
- ★ Witte volleys **500 fr.**
- ★ Sportartikelen **20 tot 50%**

Schoenen

Ig. PARENT-MOYAERT

Prof.O.Rubbrechtstraat 35 - 8990 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 03 20

Open van 8 u. tot 12 u. en van 13 u. tot 19 u.

Gesloten van zondag 12.30 u. tot maandag 13 u.

ASLK AMELOOT EDDY

Prof.O.Rubbrechtstraat 14 — 8990 Roesbrugge

Roesbrugge, postdatum

Geachte Mevrouw,
Geachte Heer,

De eindejaarsfeesten zijn achter de rug en 1989 heeft goed en wel zijn intrede gedaan. Met deze wens ik U dan ook het allerbeste voor het nieuwe jaar.

Graag maak ik van deze gelegenheid gebruik om U te melden dat de intresten voor 1988 vanaf 16 januari kunnen bijgeschreven worden. Komt U dus maar eens langs met Uw spaarboekje. Voor wie zich niet kan verplaatsen ben ik steeds bereid bij U aan huis te komen.

Gelieve echter vooraf een telefonische afspraak te maken op het nummer 057/30 08 66.

Ook in 1989 staat de ASLK niet stil. Per 1 januari werd aan het reeds ruime produktengamma ook nog de motorrijtuigenverzekering toegevoegd.

Een nieuw produkt boordevol waarborgen en tegen een matige prijs.

Graag tot dan voor de bijschrijving van uw intresten.

Met vriendelijke groeten,

AMELOOT Eddy
kantoorhouder

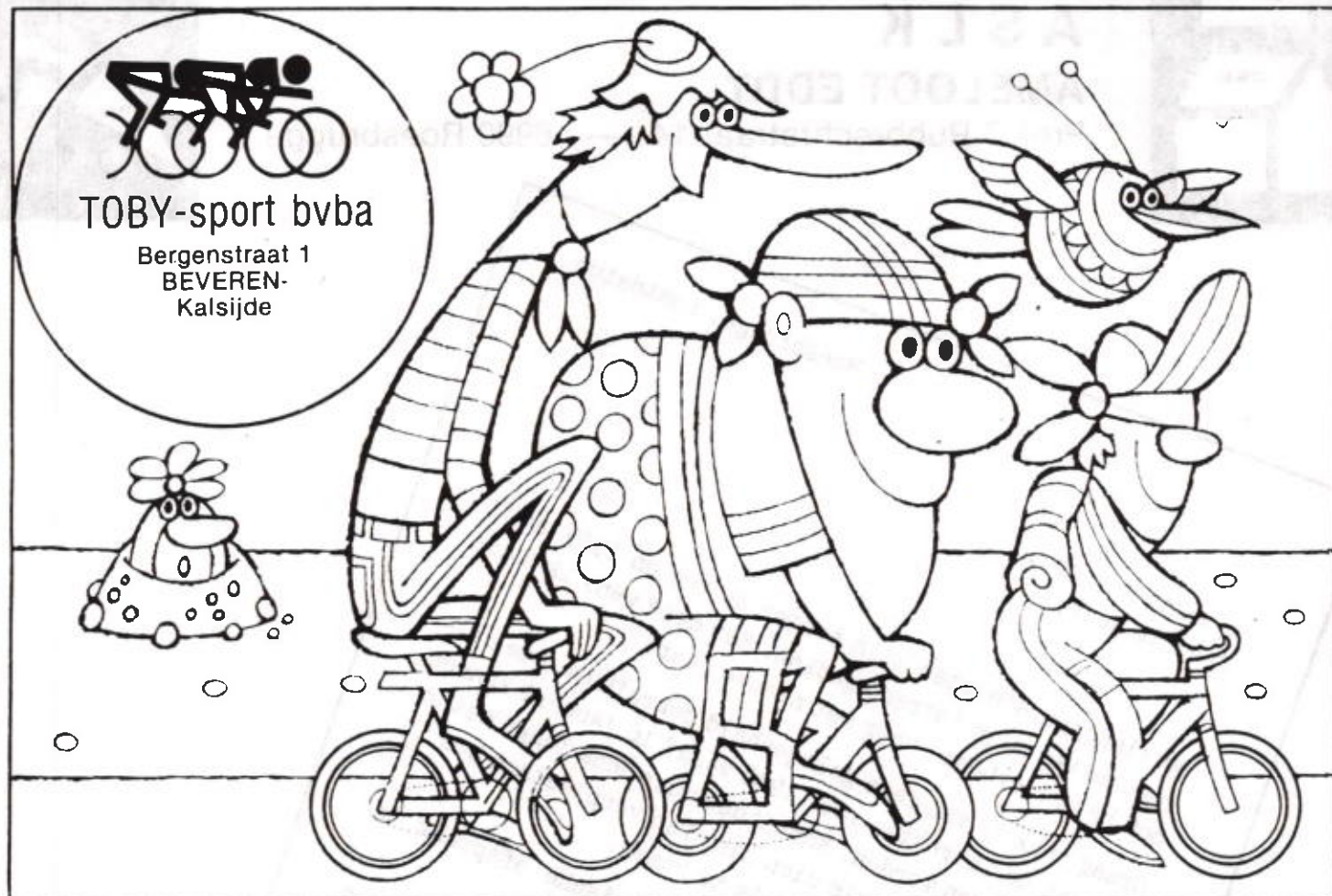
ASLK-Autoverzekering

Vraag bij Uw bezoek
naar de gewonnen duoloten
van de spaarwedstrijd 1988.

OPGELET :
de uiterste datum
van afhaling is
11 februari.

KLEURWEDSTRIJD - Crossfiets BMX te winnen bij Torsten Toussaint

TOBY-sport bvba

Bergenstraat 1
BEVEREN-
Kalsijde

- ☐ Uit hoeveel renners bestaat het embleem TOBY SPORT:
- ☐ Zoek de naam TOBY verborgen op de tekening en kleur deze in het rood.
- ☐ Van waar de naam TOBY:

Uitslag zal bekend gemaakt worden in de IJzerbode van Maart 1989.

Naam
Voornaam
Straat
Gemeente
School

Ter gelegenheid van de trekking van de winnende loten van de verkoopactie

ZATERDAG 7 JANUARI 1989

in zaal „CHRISTEN VOLKSHUIS”
bij Patrick Gunst te ROESBRUGGE.

Breng uw lotjes mee,
want er zijn verrassingsprijzen te winnen !

★ 100 lotjes = gratis toegangskaart ★

ONZE HARTELIJKSTE GELUKWENSEN

Op vrijdag 28 oktober 1988 las zowat iedereen over de spektakulaire reddingsacties aan de Noordkust van Alaska. De twee grijze walvissen, door de ter hulp gekomen wetenschapslui, CROSSBEAK en BONNET genoemd, lieten zich met reuzehappen van het ene wak naar het andere lokken. Dit was het wereldnieuws van het moment en iedereen las hierover in de krant. Sovjetrussische ijsbrekers, Amerikaanse helikopters en Veeweide van bij ons, deden mee en er was weer eens eensgezindheid en vrede in de wereld...

En in dezelfde krant, weliswaar niet op de frontpagina, maar toch breed uitgesmeerd over een ganse pagina (Het Volk, vrijdag 28 oktober 1988, bladz. 24) onder een vuurrode titel „DE EEUW VAN VUUR EN BLOED” een bijdrage van Fred Vandebussche over het toen pas verschenen boek van de hoofdredakteur Roger-A. Blondeau „GEUZEN IN DE WESTHOEK, HET EPICENTRUM VAN DE BEELDENSTORM”. Niet iedereen heeft dat gelezen. Ook niet wat op bladzijde 29 stond van dit zelfde dagblad, nl. de uitvoerige reportage over de heer Frans SCHOTTE, directeur van de Standaardboekhandels over de cijfers van het boekenvak. Dit staat daar zwart op wit : „ACHT BOEKEN OP TIEN DIE UITGEGEVEN WORDEN ZIJN EEN COMMERCIELE FLOP” en nog : „EEN OP VIER BOEKEN IS TOTAAL ONVERKOOPBAAR”.

Het gebeurt in het reilen en zeilen van het leven van een uitgeverij zelden dat een boek in een goede maand tijd „uitverkocht” is, zoals dit in het vakjargon heet.

Welnu, wij kunnen ons bij de uitgeverij Reinaert-Het Volk N.V. gelukkig achten. In amper zes weken ging de volledige oplage van het boek GEUZEN IN DE WESTHOEK de deur uit.

Eind januari 1989 komt de TWEDE DRUK op de markt (drukkerij-uitgeverij Schoonaert - Roesbrugge) en is dan terug in de boekhandel verkrijgbaar (650,- fr.)

Langs deze weg stellen wij er prijs op de auteur hartelijk te feliciteren met het sukses en de vele lezers om hun vertrouwen te danken.

Vanwege de directie en het personeel van de uitgeverij Reinaert-Het Volk N.V., onze hartelijkste en beste wensen voor een GELUKKIG en VOORSPOEDIG NIEUWJAAR 1989 !

Elie E. BALDUCK

Uitgev. Reinaert-Het Volk N.V.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :

- Melanie Simoens, dochter van Jean-Pierre en Maria De Groote (Beveren).
- Kenneth Verbrigghe, zoon van Jean-Luc en Chantal Parret (Stavele).

Overlijdens :

- Jérôme Vancayseele, 72 j., echtgenoot van Gilberte Hoeck (Beveren).

- Raphaël Maeyaert, 59 j., echtgenoot van Denise Brutsaert (Beveren).
- Germaine Butaye, 83 j., weduwe van Lucien Stroom (Stavele).

Playback- & Soundmixwedstrijden

Door "de Slusschutters Stavele" wordt er op vrijdag 24 februari 1989 een playback- en soundmixwedstrijd georganiseerd. Dit vanaf 19 uur. Er zijn vier categorieën voorzien nl. :

- + 14 jaar playback
- - 14 jaar playback
- + 14 jaar soundmix
- - 14 jaar soundmix.

Er zijn 4 maal 3 trofeeën voorzien en daarenboven voor iedere deelnemer, een prachtige naturaprijs. Er zijn tevens prijzen voorzien voor enkelen uit het publiek. Dus allen naar de Gemeentezaal van Stavele op 24 februari 1989.

De inschrijving dient te gebeuren in café-snack „De Nachtegaal” bij Jean-Luc Verbrigghe, Krombkestraat te Alveringem (Stavele), tel. 057/30 08 34. Woensdag gesloten. De inschrijvingsbijdrage bedraagt 40 fr. Voor verder inlichtingen, contacteer bovenvernoemde persoon.

De muzikale omljsting zal er worden opgeluisterd door disco „Sunshine”. Tevens is er gelegenheid tot dansen.

Aan allen die wensen deel te nemen aan de wedstrijden, schrijf in vóór 1 februari 1989.

NIEUW !!!
TE ROESBRUGGE
vanaf 17 JANUARI

„DE FRUITPOORT”

Luc VAN COILLIE-FOULON

Prof.O.Rubbrechtstraat 99
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 11 40

- VERSHEID AAN LAGE PRIJS
- Extra voordeel per bak of voor de kleinhandel
- Openingsuren:
Dinsdag 10 - 12 u. en 14 - 18 u.
Donderdag 10 - 12 u. en 14 - 18 u.
Vrijdag 9 - 12 u. en 14 - 19 u.
- Zeer verzorgde fruitmanden aan lage prijs

Zilveren bruiloft...

Om 'n trouwen, Maaik — weet je 't nog? —
Me 'n hadden nie vele menage
Mo-jà, me zoagen makangers geem,
en dat gaf nuus courage.

Wuk was 't?
è beddeke en en buzeke,
twee stoels, en è marabou
è Poperingsche pupegale
è stoeke en en fetou.

't Is lange èlèn ol. — weet je 't nog —
en 't eère da-me kochten,
è jaar achter da 'n trouwen, was
è wiege schoone en zochte.

Wuk was 't?

En ieder jaar hoass. — weet j'het nog —
mocht j'et è kind in wiegen!
ro da-m'et tiene hân. — Nu gaan ze morg 'n
nuxe zelvem bruiloft varen!

Wuk was 't?

en 't eère da-me kochten,
è wiege schoone en zochte.

22

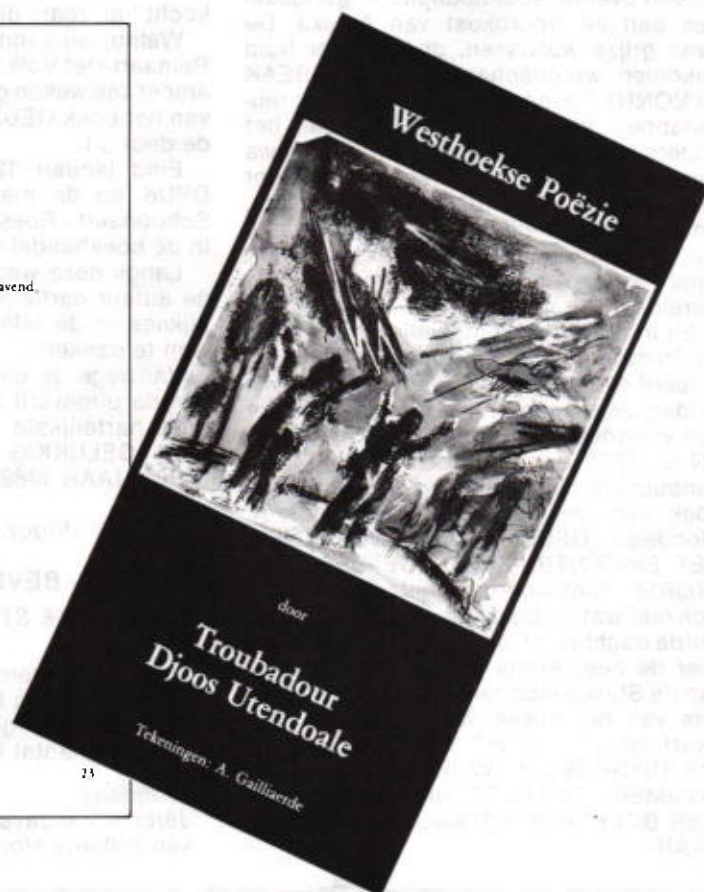
Myn mensch 'n van te lande

Myn mensch 'n van te lande
hoe geem zie 'k juldert gaan,
mè zwier en zwasi, of kloek en toai
up juldert stikken soan.

Myn mensch 'n van te lande
mè peerd en mè ploeg
zie 'k juldert sloav 'n, tot loate in 'n oavend,
en van tjeuchters vroeg.

Myn mensch 'n van te lande
hoe geem boer 'k juldert klapp 'n!
De toale is oud, de sprake is stout
en sterk lûk juldert stapp 'n!

Myn mensch 'n van te lande
bluoft juldert wegen goan!
kop in de lucht, vor niet beducht!
Durft! En je bluoft bestoan.

23

Formaat: 11,5 cm x 21 cm

144 blz. - Genaaid

Kaft in 4-kleurendruk

Geplastificeerd

Dit boekje kan besteld worden door storting van 445 fr. (+ 55 fr. verzendingskosten) op rekening 385-0055761-49 van Drukkerij-Uitgeverij Schoonaert Bergenstraat 14, 8990 Roesbrugge

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke

057/40 01 12

Beveren

057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN

057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

**de grootste keus
behangpapier**

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING

schoonaert

Tel. 057/33 40 86

Bruggestraat 3 - 5

8970 POPERINGE

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
ZAKENKANTOOR
PRINZIE

PVBA

Agentschap Krediet aan de Nijverheid

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE

Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02

na de diensturen : 30 03 26 - 30 02 58

**HET
KWALITEITSMERK**
Oliën en
smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35

8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

**HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.**

Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

**Massieve
stijldeuren**

Unieke wandkalender

Roesbrugse Hoevefeesten

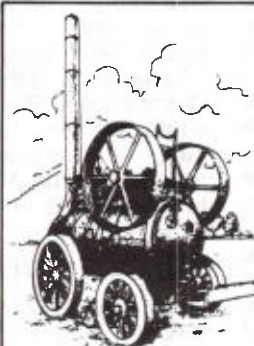
geïllustreerd met tekeningen van

Luc AMEEL
Mieke CORNETTE
Antoon COUTTENYE
Jan DASCHOT
Romain DEPUYDT
Stefaan SAMPERS

Drukkerij-Uitgeverij SCHOONAERT

Bergenstraat 14, 8990 Roesbrugge

Prijs : 100 fr. (+ ev. 55 fr. verzendingskosten)

Michel BAELDE

**Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE**

CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS-
EN MAZOUTBRANDERS
HOUTSKOOL
Telefoon 057/40 05 43

MAG HSA U EEN GLAS AANBIEDEN ?

In december en januari is sparen nergens zo feestelijk als bij HSA, een van de grootste spaarbanken van het land. Zodra u 15.000 fr. op een vrij spaarboekje plaatst krijgt u daar al drie elegante glazen kado. En naarmate u meer spaart, groeit uw servies aan met glazen voor aperitief, witte en rode wijn en champagne. Stap in december of januari dus eens binnen bij uw HSA-agent; hij zal u graag een paar glazen aanbieden.

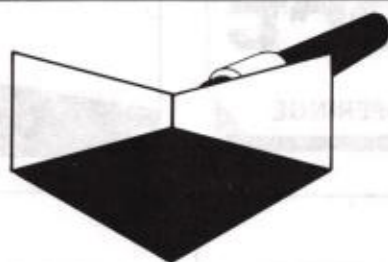
Geert VANDENBUSSCHE

Haringestraat 37
8990 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057/30 09 86

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :

- Joren Maes, zoon van Jacques en Caroline Struye.
- Emely Berquin, dochter van Geert en Nancy Parreyn.

Overlijdens :

- Julia Adriaen, 82 j., weduwe van Jerome Vancaeyzeele.
- Daniël Alexander, 78 j., weduwnaar van Alice Mahieu.

HOGER-LAGER SHOW EN TREKKING VAN DE VERKOOPAKTIE «KOOP IN UW DORP»

De trekking van de winnende loten van de N.C.M.V.-verkoopaktie «Koop in uw dorp» heeft plaats op zaterdag 7 januari om 20 u. in de zaal „Kristen Volkshuis” te Roesbrugge. Het bestuur dat met deze verkoopaktie de dorpsmensen heeft willen stimuleren hun inkopen te doen in hun eigen dorp, wil ter gelegenheid van de trekking een grote feestavond opzetten. Daarom de Hoger-Lagershow, gepresenteerd door Johan Lefever, waar zowel de handelaars als de klanten kunnen worden uitgeloot om het tegen elkaar op te nemen in zes verschillende ronden. Naast de vele naturaprijzen zijn heel wat verrassingen voorzien, maar breng daarom uw

bekomen lotjes mee. De toegang bedraagt 50 fr. of 100 lotjes. Gratis toegang voor alle deelnemende winkeliers op vertoon van hun lidkaart.

Om 20 uur begint de trekking van de nummers van de laagste waardebons. Om 21 uur start Johan Lefever de eerste ronden van Hoger-Lager. Tijdens de pauze is er de trekking van de nummers van de hogere waardebons. Daarna de laatste ronden van Hoger-Lager. Tusschenin is er animatie en trekking van naturaprijzen onder de aanwezigen.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op donderdag 29 december jl. is te Veurne overleden, mevrouw Godelieve Platevoet, weduwe van dokter Luc Carton.

Mevrouw Platevoet was geboren te Roesbrugge, op 28 maart 1909, als dochter van dierenarts Camille Platevoet. Zij trad in het huwelijk met dokter Carton, op 17 augustus 1935 en zij vestigden zich te Oostvleteren. Begin 1974 stelden zij een einde aan de drukke dokterspraktijk en gingen hun nieuwe woning betrekken, te Veurne, aan de Albert-I-laan. Daar is dokter Carton reeds op 13 april 1979 overleden.

VIJFDE ONTDEK-DE-STER

Voor de vijfde maal organiseert volleybalklub Roepovo een Ontdek-de-Ster te Poperinge. Omwille van oudejaarsavond moest afgeweken worden van de klas-

sieke laatste zaterdag van het jaar. Het wordt nu zaterdag 7 januari 1989. Er werden twee doeleinden nagestreefd bij de kandidatenwerving: meer deelnemers uit eigen streek en meer zangers dan vorige keer. Intussen kwamen beide betrachtingen uit: de deelnemerslijst werd vrijwillig beperkt tot 35 nummers en daarin vinden we elf soundmixers terug en liefst achttien hoppestadtalenten met ook een zangduo uit Roesbrugge. Onder leiding van presentator J. Lesage worden drie categorieën afgewerkt: playback - 14 jaar (8 deelnemers), playback + 14 jaar (16 deelnemers) en soundmix (11 deelnemers). Naast het klasement van de zevenkoppige jury is er ook weer de Prijs van het Publiek. De aanwezigen zelf komen ook aan hun trekken op een ander vlak: lottrekking voor reizen naar Spanje, VTB-reistassen, potten paté Karel de Blauwer enz...

Ontdek-de-Ster '88: een rendez-vous voor alle leeftijden met wereldvedetten als Rick Astley, Mireille Mathieu, John Denver, Barry Gibb en Lee Towers bij de soundmixers en bij de playbackers groepen als Iron Maiden, Metallica, Bon Jovi maar ook toppers als Wham, Kim Wilde, Tina Turner, Kate Bush, Whitney Houston, Madonna, Samantha Fox, enz...

Kaarten in voorverkoop bij de deelnemers en bij de Roepovo-leden (80 fr.) De deuren van de Maeke-Blyde gaan open om 19 u. Start om 20 u.

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND JANUARI

Kaartingen

- Roesbrugge, bij J. Deroo-Denys
maandag 2 januari
maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, in „De Gouden Arend”
zaterdag 7 januari
maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 9 januari
maandelijkse kaarting
- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 11 januari
puntenkaarting „Derde Leeftijd”
- Haringe, in „St.-Jozef” bij Cecile Ryon
zaterdag 21 en zondag 22 januari
maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 24 januari
puntenkaarting „Derde Leeftijd”
- Beveren, H. Brigida
zat. 28, zon. 29, ma 30 jan.
t.v.v. de jaarlijkse dorpskoersen
café „t' Lusthof”
enveloppetrekking
café „Boerenhof”
doorlopende bolling
- Proven, zaal „St.-Jozef”
zaterdag 4 en zondag 5 febr.
Beauvoordse pannekoekenkaarting
t.v.v. Vrije Basisschool

Vogelpik

- Roesbrugge, bij Maria Soenen
zaterdag 7 januari
smijting voor de Handelspikkers
- Haringe, in „St.-Jozef” bij Cecile Ryon
Zaterdag 7 en zondag 8 januari
Smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 14 januari
smijting voor de leden

Ouderavond

- Beveren-IJzer - H. Hartzaal
zaterdag 7 en zondag 8 januari om 20 u.
Ouderavond (sketches, playback, dans,...)
Inr.: KLJ-Beveren-Stavele-Leisele

Hoger-Lagershow

- Roesbrugge, „Kristen Volkshuis”
Zaterdag 7 januari om 20 u.
Hoger-Lagershow
Trekking loten verkoopactie
„Koop in uw dorp”
Inr.: NCMV-IJzerbode

Ontdek-de-Ster

- Poperinge, Maeke-Blydezaal
zaterdag 7 januari
Playback- en Soundmixwedstrijd
Inr.: Volleybalclub Roepovo

TE KOOP

- Volledige slaapkamer (2 pers.).
Wandmeubel, ronde tafel, zetel,
divan, salontafel, keukenkast.
Zeer voordelige prijs - adres ter
drukkerij.

BRIEFJE VAN EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Je hebt het zeker ook al gehoord: de bevoorrechte relaties van Zaïre met België zijn verbroken. 't Werd tijd, want die bevoorrechte relaties hebben ons al veel geld gekost.

Allez, je kent toch die geschiedenis. Zaïre heeft 28 jaar geleden de Belgen op een nogal brutale manier buitengewipt. Men was het kotsbeu de blanken te gehoorzamen en ze met de voordelen te zien wegllopen. Men zou voortaan zijn eigen potje koken en zelf de profijtten binnenrijven. Zaïre zou bewijzen wat het kon.

De verandering was inderdaad voor sommige inlanders zeer gunstig. Korporaals en sergeanten van het oude koloniale leger, werden van de ene op de andere dag kolonel of generaal, en kantoorloopjongens werden minister. Helaas met alle gevolgen van dien.

Miljarden werden geïnvesteerd in grandioze, maar nutteloze projecten, zoals de internationale luchthaven van Kisangani, waar nog nooit een vliegtuig is geland, en andere fiasko's. Een zwarte elite en blanke profiteurs hebben er goed aan verdiend, maar de Bantoe-proletariër en de kleine man in België, hadden er helemaal niets aan.

Evenwel, die geïnvesteerde miljarden waren in België ontleend en Zaïre kon er niet eens de rente van betalen, laat staan de schulden aflossen. Nu willen de Zaïrese kopstukken dat België al die miljarden zou kwietschelden. Maar op het moment dat men hier spreekt van nieuwe besparingen, en de Staat zijn ambtenaren niet kan betalen zoals het moet, gaat dat moeilijk! En de Zaïrese leiders zijn kwaad! Geld uitleenen is altijd een delicate affaire, men verliest eerst zijn vrienden en dan zijn geld.

Maar 't schoonste komt nog. Terwijl minister Tindemans in Gbadolite zijn best deed om Mobutu te sussen, is er een Belgische rechter die beslag laat leggen op Mobutu's kasteel. Je kunt wel denken dat hiermee alle bruggen waren opgeblazen. Hoe zou je zelf zijn. Je koopt met je spaarcentjes een kasteel van 200 miljoen, en ze pakken het af. Mobutu schoot in een Zaïrese katekolerie en eiste dat alle negers België verlaten! Weg, onmiddellijk en voor goed!

„t Zijn wrede dingen” zuchte Gusta, „maar ze zeggen dat hij geld beloofd is van 't Vlaams Blok, en dat het weldra de beurt zal zijn aan de Marokkanen en de Turken”.

Hoe een dubbeltje rollen kan,

Pol

affiches - afleveringsbons - boeken - brochures
bestelbons - brievenbloks - bonbloks - briefkaarten
briefpapier - chromo's - dichtbundels - doorschrijf
formulieren - enveloppen - etiketten - folders
fakturen - fiches - firmakaartjes - fotokopies
gidsen - geboortekaarten - geïllustreerde boeken
handelskatalogi - huwelijksdrukwerk - kaarten
kaffen - kalenders - kettlingformulieren - leverings
nota's - lidmaatschapskaarten - mappen - menu's
notarisaffiches - naamkaartjes - ontwerpen - ont
vangstbewijzen - orderbevestigingen - orderboekje
pamfletten - prijslijsten - propagandabrochures
prentbriefkaarten - reklameaffiches - reklamedruk
werk - rapporten - rouwdrukwerk - stroobrieven
schrijfmachinepapier - sets - tijdschriften - tombola
bijetten - toegangskarten - uitnodigingskaarten
verzendingsnota's - werkfiches - zelfklevers
zelfkopiërend papier - zetten en opmaken van tekst

Drukkerij Schoonaert

Bergenstraat 14 - 8990 Roesbrugge
Tel. 057/30 03 79

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

FORD Fiesta '88
SKODA '76
FORD Orion '88

VW Polo station
VW Golf GTI '88

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

Schoenen

Ig. PARENT - MOYAERT

Prof. O. Rubbrechtstraat 35

8990 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 03 20

SOLDEN vanaf donderdag 5 januari

Open van 8 u. tot 12 u. en van 13 u. tot 19 u.

Gesloten van zondag 12.30 u. tot maandag 13 u.

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Tusschen Watou en Houtkerke, geheele ten uitkante, teegen 't Fransche, stoeg het boeredoeningske van Gusten Verachttert. 't Vos nog geheele aan den ouden trant. Langs è oud versleeten hekken moest je trachten op 't hof te geraaken. Er kwam toen daar van bachten het huis è grooten zwarten loebas van 'n hond voor den dag, die roestig en heesch bleef staan bassen, totdat ze van binnen riepen dat'n moeste zwygen ...

Gusten en zyn wuuf, Zenobie, hadde daar begunnen boeren ols ze trouwden en buiten hulderen zeune die ol è trouwd wos, hadden ze nu nog è dochter thuis van boven de twintig en ze heette Kariet. Ze wos verpleegster in de kliniek te Poperinge en wos natuurlijk meer mei met de moderne tyd of heur vader en moeder. Bovendien wos ze, van natuure uit, è ongehoord schoon jonk.

't Vos voorzeker dat, dat de zeune van den notaris Vanoverslag van Poperinge in d'ooge hadde è kreegen binst dat'n met è gebrooken been in de klinieke lag. È beetje laater waaren ze in kennisse en vroeg Karietje aan heur moeder of'n de zundagnoene è keer mochte meekommen om 't eeten ...

„Dat is ol well!“ zei heur moeder, „è ga moeten kontent zyn met è schelle van de zeuge en met patatten en sause!“

't Vos de zundagnoene dat 't lief ging kommen. Den tafel wos ol è dekt, 't wos ol è heure over noene en nog niemand te ziene. Karietje wos op heur ongemak. Gusten grolde dat'n scheel wos van den honger en Zenobie gerochte geweldig nerveus ...

„We gaan niet meer wachten, we gaan eeten!“ riep Zenobie kwaad.

Gusten en Zenobie aaten, maar Karietje kreeg haast nieten naar binnen ...

„'t Zyn schoone manieren van dien kerel!“ grolde Zenobie ols ze gedaan hadden. Ze zette de reste van 't vlees in de kelder, goot den overschot van de sause in de komme met de patatten en ging ermee ol achter buiten naar 't hondekot...

„Je ga gy in de plekke goe daagen hèn!“ zei ze teegen den hond binst dat ze geheel de boel in z'n schuttel kletste. Den dienen begoste te sloeberen dat de sause langs zyn bek liep ... Maar op dat moment kwam Karietje buiten ol roepen:

„Moeder, en'is daar nu wei!“

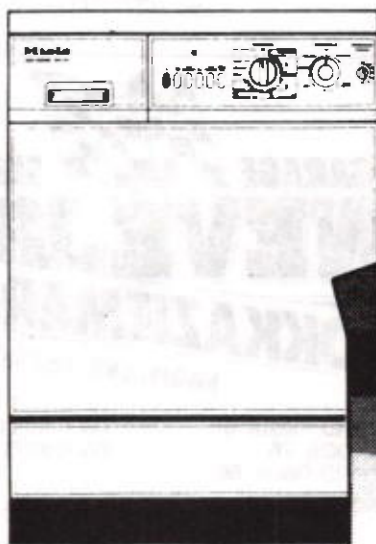
„Dejuu, zeere!“ riep Zenobie. Ze djokte den hond weg, stekte zyn schuttel vast, wupte olles weere in heur komme en liep ermee naar binnen ...

„Kom“ zei ze teegen heur dochter ... „verwarm het zeere è beetje, we gaan er puree van maken“.

En zeggen dat 't waar gebeurd is !

KWAAK

De nieuwe Miele wasautomaten sparen onze rivieren en uw portemonnee.

Met een Miele wasautomaat hebt u 20 % minder wasmiddel nodig. Dat is niet alleen goed nieuws voor het milieu, maar ook voor uw budget.

En dat is nog maar één van de technische snufjes van Miele, waarover wij u graag meer willen vertellen.

Miele
Investeer in kwaliteit.

Uw verdeler : **J. CAPPOEN-GANTOIS**

Prof. O. Rubbrechtstraat 12

8990 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

Eigen service

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert

Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZEBODE

Informatieblad
voor de dorpen :Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren

Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

„Het Boek in Vlaanderen”

DE BOEKENBEURS VOOR VLAANDEREN, DE OUDSTE BOEKENBEURS TER WERELD.

Toen bonma met bonpa vrije waren niet alleen de dagen lang, ook de avonden waren navenant. Er was geen T.V., geen radio, geen telefoongezwets, geen homecomputer en in de meeste gevallen zelfs geen boek.

In de jaren twintig likte Vlaanderen nog zijn wonden van de eerste wereldoorlog. Incivieken zaten in de bak en pas in de loop van 1920 werd het middelbaar onderwijs vernederlandst. De Gentse universiteit kreeg pas in de loop van 1929-1930 haar Vlaams karakter en er was niet de minste leescultuur bij onze wroede, niet eens zo verre voorvadersen.

De Librairie

Waren er weinig lezers, het aantal boekhandels was nagenoeg onbestaande. Men kon in 'de librairie' wel een lei en een griffel kopen, veelal ook een *Geneesheer der Armen*. Dit boekje was een eerste hulp bij ongevallen, een medische encyclopedie en een leidraad voor het brouwen van allerhande siropen en het fabriceren van porei-, selder- en cactuszalfjes. Dit kostbaar bezit werd in 't schof van de kommode van de ene generatie naar de andere meegesleept. Maar er was nog meer te koop in 't boekenwinkeltje. Men kon kiezen uit een ganse resem zicht- en postkaarten met „une Pensée de Abeele” of een „Souvenir de Crombeke”. Deze prenten hadden met hun schone afbeeldingen van wulpse-, maar zedig-ogende vrouwen en een enorme zeggingskracht om soldaten en ander mansvolk van eeuwige liefde en evenlange trouw te overtuigen. Verscholen achter een wildgroei van rode rozen waarmee zij nauwelijks hun weelderige boezem bedekten konden de pin-ups avant la lettre het lonken niet laten.

Moest de postkaart „Bonjour de Roesbrugge” het alleen stellen met een verzorgde calligrafie en veel krullen uit de boetiek van Editeur Allaert, Frère et Soeur, de „Bonjour d'Haringhe” daarentegen was een hoogvlieger. Een schone jongeling met „laké-molières” zat voor een decor waarop met meesterlijke hand een tweedekker was geschilderd. Tussen de rode „baccarra's” hanteerde hij de stuurknuppel, schaverdiende door de lucht zonder te verpinken en overtuigde op die manier zijn lief dat hij meer durfde dan er in de catechismus stond gedrukt.

De uitgevers van deze smartlappen beseften toen niet wat voor uniek beeld-

materiaal zij aan de man brachten waar wij bijna een eeuw later vertederd van genieten en waarvoor antiquairs de gekste prijzen vragen.

Maar... van een brede waaier boeken was er geen spraak.

In 1929 werd de v.z.w. *Vereniging ter Bevordering van het Vlaamse Boekwezen* (V.B.V.B.) opgericht. Er waren tweeëntwintig stichtende leden, die zich van bij het begin van de stichting, terecht afvroegen of de belangstelling voor het boek niet zou gewekt worden wanneer men AL wat er toen aan boeken was (hoogstens een kleine vijfduizend) zou uitstallen.

Arm Vlaanderen

Lucien Ranson uit Kortrijk heeft in een ontroerend en eerlijk relaas, zonder te schoolmeesteren noch te romantiseren, zijn jeugdjaren (1924-1943) beschreven in een lijvig en vlotlezend boek, „*En het leven gaat verder...*”. Dit waardevol en belangrijk werk verschijnt toekomende maand bij drukk.-uitgev. Schoonaert te Roesbrugge. Een ongemeen boeiend boek met nuchtere vaststellingen, wijze relativering en eerlijke emoties. In een der volgende bijdragen van ons blad zullen wij het boek uitvoerig toelichten.

In dit tijdsdokument, dat als een film op ons netvlies wordt geprojecteerd, leren wij de kaartschrijvers kennen van beiderlei kunne, die met hun *pensée, bonjour* of *souvenir*, omhuld door rozen met brede linten de dagelijkse werkelijkheid trachten te ontvluchten.

Zij zijn de kinderen en kleinkinderen van nog grotere sukkelaars die de sociale onrechtvaardigheid in al zijn geledingen hadden meegemaakt: uitbuiting, armoede, ziekte, hongersnood en oorlog. En alhoewel Hendrik Conscience (1812-1883)

Leerlingen van de Abdijsschool van Zevenkerken uit Brugge op de stand van Reinaert-Het Volk N.V.

„zijn volk leerde lezen”, boeken waren niet of nauwelijks te koop.

De kostbare tijd die men voor het lezen diende vrij te maken was noch min noch meer zijn tijd aan zottigheden verliezen. Lezen was uit den boze en diegenen die het toch deden werden met de vinger nagewezen als anders dan de anderen.

Het analfabetisme tierde welig, waardoor de gezagdragers „het gemeen” konden manipuleren en naar hun pijpen doen dansen. Voor de kleine man waren er geen rechten, alleen plichten...

Schrijvende beschrijvingen door Charles Dickens, Emilie Zola en andere sociale romanschrijvers tonen ons de armoede in onze buurlanden, terwijl Cyriel Buysse, Teirlinck, Walschap, e.a. de situatie bij ons vastlegden.

Beeldende kunstenaars als Zille, Doré, Jules De Bruycker, Eugene Laerman, Viset en talloze anderen portretteerden voor het nageslacht deze mensonterende toestanden.

Stilaan probeerde men her en der het analfabetisme tegen te gaan. Wie hoorde er bij ons niet van de zondagsscholen, het Davids-, Vermeylen- en Willemsfonds, de onvolprezen kapelaans, zusters, meesters en meesteressen die meestal onbezoldigd al hun krachten en energie aan onze jeugd besteedden. Zoals de „Hansjes” en de „Vlaamse Filmkes” in Vlaanderen wonderen deden in de strijd tegen het ongeletterd zijn, zo was er in Italië een equivalente aanpak.

Carlo Collodi schreef tot stichting en lering van de jeugd het verhaal van Pinocchio, het houten ventje dat zowat honderd jaar geleden begon met de wereld te veroveren. Zijn avonturen verschenen van 1881 tot 1883 in een Italiaans kindertijdschrift *Giornale dei Bambini*. Zeg maar, zowat *Zonneland* van bij ons.

De verhalen van Carlo Collodi, die eigenlijk allemaal een stichtende boodschap meekregen en de leesijver bevorderden hadden zoveel succes dat ze in 1883 reeds tot een boek werden gebundeld. En nog altijd verschijnen over de ganse wereld nieuwe uitgaven van deze klassieker, zonder dan nog te gewagen van de vele films (waarvan de meest bekende, deze van Walt Disney) die in de loop der jaren werden gemaakt.

Bij uitgev.-drukk. Schoonaert is sedert pas *De nieuwe Pinokkio* te verkrijgen. Dit prachtige lijvige vertelboek om voor te lezen of om zelf te lezen, en dat zeer kleurrijk is geïllustreerd, werd geschreven door de wereldvermaarde jeugdschrijfster Christine Nöstlinger en werd vertaald door Bart Moeyaert. Een échte „Pinocchio” zoals Collodi het zou geschreven hebben als hij nu had geleefd.

De Antwerpse Boekenbeurs Steeds maar Crescendo!

In 1932 werd voor de allereerste keer een boekenbeurs georganiseerd. Het publiek werd uitgenodigd om naar „de grote stad Antwerpen” te komen, om in de bekende en centraal gelegen Stedelijke Feestzaal aan de Meir, kennis te maken met quasi alle bestaande Nederlandstalige boeken. Antwerpen was trouwens het sterkste Vlaamse centrum en het initiatief van deze „Antwerpse” boekenbeurs ging ook uit van de Antwerpse vakgenoten uit de V.B.V.B.

De Nederlandse Boekhandel, Van In,

Manteau, De Sikkell en Standaard Boekhandel samen met nog negen, maar ondertussen reeds verdwenen uitgeverijen, vertegenwoordigden het Vlaamse boek, bijgesprongen door veertien uitgeverijen uit Nederland, waar men wel al een leescultuur bezat.

Jaar na jaar groeide deze jaarlijkse manifestatie uit naar een ware volkstoeleloep. Pas in 1962 werd voor het eerst een telling gehouden op basis van de toegangsbewijzen van 1 fr. (sic.) Er waren 38.000 „officiële” bezoekers. Aantallen ontbreken van diegenen die langs achterpoortjes binnengeraken.

Pas in 1971 werd van behuizing gewisseld. De B.B. van A'pen (Boeken Beurs van Antwerpen) verhuisde van de Meir naar het Bouwcentrum aan de Jan van Rijswijcklaan. Aanvankelijk vreesde men de 2.500 m² beschikbare ruimte aldaar niet te kunnen vullen, maar dit leek alvlug een ongewettigde angst te zijn.

Het werd een succes met niet minder dan 85.000 bezoekers. Een goede 6.000 meer dan het jaar voordien in de ouwe trouwe Stadsfeestzaal.

Van toen af ging het steeds maar crescendo, tot in 1986 een piek werd bereikt met zo'n 146.000 „betalende” bezoekers.

Sindsdien blijft het bezoekersaantal gestagneerd op zo'n 125.000, al waren er op de laatste boekenbeurs (1-13 nov. 1988) zo'n 126.000 die de 10.000 m² ruimte (vierdubbeld!) hebben afgedweild.

Er is ook heelwat buitenlandse belangstelling, waaronder het meest Nederlanders, voor de inmiddels van naam veranderde manifestatie.

De Boekenbeurs van Vlaanderen zoals het jaarlijks terugkomend fenomeen nu heet is niet alleen de gemoedelijkste en familiärste boekenbeurs ter wereld, maar ook ... de oudste!

De Büchmesse van Frankfurt is de grootste ter wereld en bestaat sedert veertig jaar. Parijs heeft een „Salon du Livre” sinds negen jaar. Bologna en Londen hebben ca. zeventien jaar hun boekenbeurs, maar Vlaanderen spant de kroon met een niet te slagen record van zeventenvijftig jaar.

Sedert 1932 organiseert de V.B.V.B. de jaarlijkse Boekenbeurs voor Vlaanderen. Gedurende vele decennia lang is de heer Anton Wouters de doorzettende kracht achter de V.B.V.B. geweest, die overigens ook een eigen gezicht en een grote pres-

tige aan de Boekenbeurs voor Vlaanderen gaf en er nog steeds nauw bij betrokken is.

De enorme verdiensten van deze erudiete en rusteloze werker, deze 'eminence grise' van het Vlaamse boekenvak, zijn niet met maten noch gewichten te meten. „Meneer Wouters” hiervoor, maar ook om de nuttige inlichtingen die wij van u kregen om deze bijdrage te kunnen schrijven danken wij met een groot hart!

125.000 bezoekers of 2 % van de bevolking in Vlaanderen

Voor de organisatoren geldt „het cijfer”, de zgn. „bezoekersaantallen” tijdens de Boekenbeurs niet als absolute maatstaf om het meten van de resultaten die worden beoogd. Bedoeling is meer belangstelling voor boeken en voor lectuur te wekken. Niet alleen bij de bezoekers maar ook overal in den lande. Dit onder de periode van de beurs maar ook daarna dient het te beklijven. Tijdens de beurs hoort het wekken van belangstelling ook te gebeuren in de boekhandel en in de bibliotheek, in de media en om het even waar dit ook maar op zijn plaats is. In de boekhandel gebeurt dit té weinig tijdens de boekenweek. In Nederland is het omgekeerde waar, er is geen centraal gebeuren zoals de beurs bij ons, maar er is wel een en al activiteit in de boekhandel.

125.000 bezoekers op de beurs betekent ca. 2 % van de bevolking van Vlaanderen. Mocht het bij die 2 % blijven die op de ene of andere manier gesensibiliseerd worden voor boeken tussen 1 en 11 november, dan zou het resultaat erg mager zijn. De organisatoren van de V.B.V.B. zijn ervan overtuigd dat de weerklank van de beurs veel verder doordringt en nawerkt en dat is juist de maatstaf voor het meten van de resultaten.

Op de beurs wordt naast de stands van uitgevers en boekhandelaren ook plaats ingeruimd voor stands van b.v. *Openbaar Bibliotheekwerk*, *Ons Erfdeel*, *Vlaanderen*, *Licht en Liefde*, *Vereniging van Schrijvers voor de Jeugd*, *Unicef*, *Esperanto*, e.a. Dit zal ook voor dit jaar, 1989, gelden. Al wordt men dan gekonfronteerd met een belangrijke uitdaging. Er komt een nieuwe tentoonstellingszaal die 50 % extra voorstelt van de huidige ruimte en

(vervolg blz. 409)

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN

Tel. 057/30 06 74

★ Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dalen
- lot Eternitplaten
- open haard
- hangend model
- zeer voordelige prijs
- steenbrokken
- geleverd met kamion
- teelaarde
- geleverd met kamion
- GRATIS TE BEKOMEN
- aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (12)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging: *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / De nota van Jan-Frans Willems / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman ontdekt / Meester Thomas Scellinck / Nog uit de Van Hulthemse bundel / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Andere post-inkunabelen / Alternatieve geneeskunde / De Mechelse stadsgeneesheer Rembert Dodoens / Het Cruijde-Boeck / Overgangsjaren / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruidtboek / De verheffing van de volkstaal / Simon Stevin van Brugge / Wonder en is gheen wonder / Weerdichheyt der Duytsche Tael.*

Het laatste decennium van de 16^e eeuw

De nieuwe, voornamelijk wetenschappelijke woorden die Stevin in het Nederlands invoerde, hebben aanvankelijk alleen maar de taal van het Noorden beïnvloed, pas later zijn ze in het Zuiden - de scheiding van Noord en Zuid was intussen gebeurd - doorgedrongen.

Nog andere Vlaamse geleerden hebben - zoals we straks zullen zien - in het Noorden wetenschappelijk werk in de volkstaal gepubliceerd, maar dat belette niet dat ook in het Zuiden nog af en toe een werkje in de eigen taal verscheen.

De Antwerpse schoolmeester Martin vanden Dijke ($\pm$ 1549-na sept. 1600), die in december 1572 opgenomen werd in de St.-Ambrosiusgilde van de Antwerpse schoolmeesters, en rekenen en boekhouden onderwees, schreef *Chijffer Boeck, Inhoudende veelderleij subtile Exempelen, Questien ende vraeghen, dienende totter Comenschappen ende andersins...* verschenen te Antwerpen bij Gheleijn Janssens in 1591. Dit nogal lijvige boek van 347 bladzijden, was bestemd voor de praktijk van de handel en dus aangewezen voor kooplieden. Het beschreef de hoofdbewerkingen met gehele getallen en breuken, de regel van drieën, vraagstukken in verband met de handel, nl. het omrekenen van maten, geldwissel, het berekenen van winst en verlies, van interest enz. (¹³³). Het steunde op een cijferboek van Godevaert Comparst ($\pm$ 1500-na 1545) (¹³⁴), dat omstreeks 1535, in het Frans, te Antwerpen bij Simon Cock was verschenen.

In 1598 publiceerde Martin vanden Dijke nog: *Claer ende cort bewijs, om te leeren Boeck-houden, nae de maniere van Italien*, gedrukt te Antwerpen bij Anthoni de Ballo. Het zou in feite gaan om de lessen in boekhouden die leraar Vanden Dijke - die tussendoor nog de functie van notaris uitoefende - had gegeven of nog gaf. Twee jaar later (1600) verscheen van hem bij dezelfde drukker een nieuwe uitgave van zijn boek van 1591, onder de titel: *Chijfferboek, Leerende int corte de Conste van wel Tellen ende Rekenen*. Nog in 1600 liet Vanden Dijke een werkje van 112 bladzijden verschijnen bij de Ballo, dat aanwijzingen bevatte over het maken

van een vizierroede of pekelstok voor het meten van vaten en tonnen, *Instructie Om de Wijn-roede Ende Peghelstock te maken*.

In dezelfde periode publiceerde de Gentenaar Carel Baten (ca. 1540- waarsch. 1617), in het Noorden, als eerste, professionele geneeskunde in het Nederlands (¹³⁵).

Vader Bartholomaeus Baten, die de reformatische leer van Luther aankleefde, zou reeds in 1556, met zijn gezin Vlaanderen hebben verlaten en zich te Rostock (Duitsland) hebben gevestigd. Daar zou Carel, op 3 juli 1557, aan de universiteit zijn ingeschreven om er geneeskunde te studeren. Hij begon zijn medische praktijk te Hamburg, maar kwam in 1578 naar Antwerpen. Hij verliet echter de stad in 1586, omdat zij in handen gevallen was van Farnese (augustus 1585) en alle hervormden ofwel moesten vertrekken, ofwel moesten terugkeren tot het katoelike geloof. In 1588 werd Carel Baten stadsgeneesheer te Dordrecht waar hij verscheidene geneeskundige werken publiceerde, voornamelijk vertalingen. Zo verscheen in 1589: *Een medecijn-boec, daerinne alle uitwendige ende inwendige partyen des menschen lichaems, met alle hare siekten ende gebreken, van den hoofden af, tot de voeten toe begrepen zyn, en daerinne oock gheleert wordt hoe dat men alle deselve met Godes hulpe, door menigherley remedien helpen ende cureren sal*. Het ging hier om de vertaling van een werk van de Duitse arts Christophorum Wirsungh (1500-1571). De Nederlandstalige uitgave kende zeven edities. Maar Eaten dankt voornamelijk zijn bekendheid aan: *Chirurgie ende Opera, Van alle de Wercken van Mr. Ambrosius Paré, Raedt ende opperste chirurgijn van vier Koningen in Vranckrijck*, verschenen te Dordrecht in 1592, een werk dat 12 uitgaven kende. In 1597 publiceerde hij weer een vertaling uit het Duits, van een werk van Oswald de Gabelschover (1539-1616): *Medecijn-Boeck, daer innen... meest voor alle lijfgebreken ende cranchheyden uitgelesen ende beproefde medicijnen... by een gebracht zijn*. Hetzelfde jaar verscheen nog een vertaling van het in het Frans gestelde werk over oogziekten van Jac-

Willem Marcquis (1604-1666)

ques Guillemeau (1550-1613), een leerling van Ambrosius Paré (1510-1590): *Tracktaet van alle de ghebreken der Oogen, die hondert ende derthiene in getale zijn, de welcke de Ooge onderworpen is*. Het volgende jaar (1598) bracht hij weer een vertaling van een werk van Guillemeau: *De Fransoysche Chirurgie of alle manuale Operatiën der chirurgie*.

Baten schreef evenwel ook belangrijk oorspronkelijk werk: *Handtboek der chirurgien: Waer in veel exquisite ende secrete Remedien, teghens alle uytwendighe Ghebreken, soo wel in 't generale als in 't particulier verhaelt staen, naer uytwijzen des Registers daer van zijnde*, dat tussen 1590 en 1662 negen uitgaven kende. Ook publiceerde hij een paar *Secreet-Boeckken*, dit waren compilaties van diverse auteurs, *Met veel Remedien teghen de innerlijcke en uysterlijcke gebreken der Menschen*.

In de voorrede tot de tweede druk (1595) van zijn *Handtboek der Chirurgien*, zegt hij dat dit werk en de door hem uitgevoerde vertalingen op veel verzet stuiten bij zijn confraters, omdat deze teksten en voornamelijk de *Recepten* niet in het Latijn waren geschreven. Maar als redenen voor het gebruik van de volkstaal, haalde hij aan dat de meeste chirurgijns (die amper het barbier-type ontgroeid waren) het Latijn niet machtig waren, terwijl hij bovendien de mening was toegedaan dat een uiteenzetting, bestemd voor het aanleren van een wetenschap, het duidelijkst is in de eigen taal. Toch deden er zich bepaalde moeilijkheden voor, omdat hij zelf geen Nederlandse vakwoorden kreeëerde en dus verplicht was voor vele technische woorden de vernederlandste Latijnse term te gebruiken. Waar het kan

verkoos hij de toen bestaande woorden, waarvan er vele in de hedendaagse taal zijn blijven voortleven (¹³⁶); prof. A.J.J. vande Velde vermeldt er niet minder dan 33, waarin we o.m. aantreffen: *kaecks-been, schouderblatt, borstbeen, heupe-been, geswel, lickteecken, beenbreucke, besmetten, aersdarm, cancker, enz.* (¹³⁷). „Is zijn taal dus niet geheel vrij van bastaardwoorden en houdt hij geen pleidooi voor het Nederlands als dusdanig, zijn werken zullen in elk geval, weze het dan ook onrechtstreeks, de volkstaal meer in aanzien hebben gebracht en haar zuiverheid bevorderd” (¹³⁸). Het is duidelijk dat de invloed hiervan - net als bij Stevin - zich aanvankelijk in het Noorden zal hebben gemanifesteerd.

Onder de uitgeweken Vlamingen dient tenslotte nog vermeld: Jacques van der Schueren van Menen, een zeer vruchtbaar schrijver van schoolboeken, die vanaf 1596 verbonden was aan de Franse school te Haarlem en die o.m. in 1600 een *Arithmetica Oft Reken-Const, verchiert met veel schoone exempelen seer nut voor alle Cooplieden, Facteurs, Cassiers, Ontvanghers, etc.*, te Haarlem publiceerde. Een werk waarvan in 1675 de zevende druk verschenen is.

De eerste helft van de 17^e eeuw

De eerste helft van de 17^e eeuw was op het gebied van publikaties in de volkstaal in Vlaanderen, bijzonder zwak, wat een gevolg was van de emigratie die voortduurde tot omstreeks 1630. Ons mensen droegen bij tot de ontplooiing van Hollands „Gouden Eeuw”, verbleven en schreven in het Noorden. Toch bestonden er in het begin van de 17^e eeuw nog bepaalde persoonlijke relaties tussen Zuid en Noord, zodat wat gebeurde in het Noorden, nog wel een zekere invloed kon hebben op het Zuiden, maar van grote betekenis was dit niet.

Niettegenstaande de bevolking van Antwerpen, van meer dan 80 000 inwoners, na de val van de stad en de hiermee verbonden uittocht, ongeveer gehalveerd was, zijn er toch geneeskundigen geweest die werkjes hebben geschreven in de volkstaal.

Lazarus Marcquis (1574-1647) (¹³⁹), die geboren was te Antwerpen, studeerde geneeskunde te Leiden (waar zijn vader lombard en bankier was) en naderhand te Padua. Als medicus was hij een aanhanger van Paracelsus. In 1598 vestigde hij zich in zijn geboortestad, waar hij, hoewel protestants opgevoed de huik naar de wind hing en zich als een overtuigd katholiek wist te gedragen. Als gezworen stadsdokter nam hij actief deel aan de bestrijding van steeds weer opduikende pestepidemieën. Toen deze vreselijke ziekte in 1620 opnieuw de kop opstak, werd dokter Marcquis, die de eerste voorzitter was van het pas opgerichte Antwerpse *collegium medicum*, door de stadsmagistraat om advies gevraagd. Hij schreef toen een volledig op de praktijk gericht, *Cort advys van de Doctoren van Antwerpen teghen de peste*. Het werd in 1620 op stadskos-

ten gedrukt. Een vermeerderde uitgave verscheen het volgende jaar te Mechelen, alsook een Franse vertaling, die door Marcquis was bijgewerkt en te Rijsel werd uitgegeven. Wegens het sukses dat dit werkje kende, werd het door de auteur herwerkt tot een uitgebreid boek, onder de titel *Volcomen Tractaet van de Peste*, dat te Antwerpen verscheen in 1634 en twee jaar later een tweede editie beleefde. Hoewel het boek veel praktische wenken bevat, is het toch doortrokken van astrologisch-magische inzichten, die verband hielden met de Paracelsiaanse ingesteldheid van de schrijver.

Ook Willem Marcquis (1604-1666), zoon van de voorgaande, heeft over de pest geschreven (1627) in de volkstaal, alsook over het gebruik van aloë (1633), een Oosterse plant, waarvan men dacht dat ze alle kwalen kon genezen. In 1646 publiceerde hij nog een urologisch geschrift, *Van d'ophoudinghe der urine met de curatie en preservatie derselve* (¹⁴⁰).

Nog een andere Antwerpse geneesmeester die in de volkstaal geschreven heeft is Michiel Boudewyns (1600?-1681), die ook betrokken was bij de uitgave van de eerste Antwerpse *Pharmacopee*. In 1603 verscheen er van een zekere Emmanuel Gommez, eveneens een *Tractaet vande Peste*, gedrukt te Antwerpen bij Joachim Trognésius (¹⁴¹).

Het meest wetenschappelijke werk in het Nederlands was van de hand van een gereformeerde en uitgeweken Gentenaar, Philippus van Lansbergen (1561-1632) (¹⁴²). Reeds in 1566 was hij met zijn ouders vertrokken naar Engeland, waar hij theologie en wiskunde studeerde. Van 1580 tot 1585 was hij hervormde predikant te Antwerpen, maar na de val van deze stad trok hij naar Leiden om er zijn theologie bij te werken, echter niet voor lang, want reeds in 1586 werd hij aangesteld te Goes. Daar wijdde hij zich in zijn vrije tijd hoofdzakelijk aan wiskunde en sterrenkunde. In 1591 publiceerde hij goniometrische tabellen, nauwkeurig tot op zeven cijfers, die naar Kepler getuigde, deze laatste zeer nuttig waren geweest (¹⁴³) bij het opstellen van zijn eigen Rudolfijnse tafels, die zouden verschijnen in 1627.

Van Lansbergen was een aanhanger van Copernicus en zou daarom in 1613 uit zijn ambt worden ontzet, al schijnen ook andere omstandigheden (o.m. zijn verzet tegen een burgemeestersbenoeming) te hebben meegespeeld. Toch weten we dat ook de hervormde leer niet kon aanvaarden dat er iemand verkondigde dat de Aarde om de zon wentelde.

Na zijn ontslag vestigde Van Lansbergen zich te Middelburg, waar hij zich praktisch volledig op de studie van wis- en sterrenkunde toelagde. In 1620 verscheen van zijn hand: *Verklaeringhe van het gebruyck des astronomischen en geometrischen quadrants*, een werk dat in het Frans en het Latijn werd vertaald en meerdere uitgaven beleefde. In 1629 publiceerde hij, eveneens in het Nederlands, een verdediging van het heliocentrische stelsel van Copernicus; Stevin had dit reeds een eerste maal gedaan in *Van den*

Hemelloop, gepubliceerd in zijn *Wiscons-tige Gedachtenissen* van 1608. Het werk van Van Lansbergen droeg als titel: *Bedenckingen opden daghelyckschen, ende jaerlyckschen loop van den aerdt-cloot*, waarin hij niet alleen Ptolemaeus, maar ook het stelsel van Tycho Brahe verwierp. Dit werk werd het volgende jaar door de Noordnederlandse wiskundige Martin Hortensius (1605-1639) in het Latijn vertaald. Het ondervond veel tegenstand o.m. van de Leuvense jansenistische theoloog Libert Fromundus (1587-1653) (¹⁴⁴).

Voor de volgende jaren zijn weer enkele werken van geneeskundige aard, in de volkstaal, te vermelden. Niettegenstaande aan de universiteit van Leuven de medische opleiding nog voor een groot deel bestond in discussies over interpretatie van de teksten van Hippokrates, Galenos en Avicenna, en ook in het practicum anatomie in het Latijn werd gedoceerd, werden er door niet-hoogleraren, vertrouwd met patiëntenpraktijk buiten de universiteit, werken geschreven over de geneeskundige toepassingen van elke dag.

Hoewel van Noordnederlandse origine, dienen we eerst Vopiscus Fortunatus Plemp of Plempius (1601-1671) te vermelden, omdat hij in tegenstelling met wat toen zo veelvuldig voorkwam, van het Noorden naar het Zuiden is gekomen, met een in het Nederlands gesteld medisch werk, dat van betekenis is geweest voor de Nederlandse anatomische vaktaal (¹⁴⁵).

Plemp was geboren te Amsterdam, volgde de Latijnse school van de jezuïeten te Gent, studeerde filosofie te Leuven en geneeskunde aanvankelijk te Leiden en daarna te Padua en Bologna. In 1623 vestigde hij zich te Amsterdam als medisch practicus, terwijl hij vanwege de stad opdracht kreeg om demonstraties in de anatomie te houden. In 1633 publiceerde hij een bewerking met aanvullingen van het *Alphabeton Anatomikon* (1604) van Bartholomaeus Cabrolus (± 1550-± 1610), professor in de heilkunde te Montpellier. Het werk van Plemps, *Ontleeding des Menschelycken Lichaems... Nu verduyscht en met byvoechselen, als oock Figuren verrijckt*, omvat 262 bladzijden en telt vele illustraties die verwant zijn aan de tekeningen die voorkomen bij Vesalius. Het boek werd in het „Duytsch” (Nederlands) gesteld „tot ghenoeghingh der liefhebberen”, dus ten behoeve van al wie belangstelling had voor de bouw van het menselijk lichaam, en het is van uitzonderlijk belang geweest voor Latijnnonkundige medische praktijken. De geleerde doctoren zouden het wel minder waarderen, aangezien voor velen onder hen nog steeds de bruikbaarheid van de volkstaal in de wetenschap betwistbaar was, waarop Plemp echter wist te antwoorden: „de geleertheit en lijdt niet, dat al haar gheheymnissen in 't Duytsch uytgestort werden” (¹⁴⁶).

Nog hetzelfde jaar (1633) werd Plemp, die in het Noorden als rooms-katoliek

geen uitzicht had op een academische loopbaan⁽¹⁴⁷⁾, door aartshertogin Isabella naar Leuven geroepen, waar hij tot aan zijn dood - 38 jaar lang - hoogleraar was in de praktische geneeskunde en zelfs viermaal tot rektor van de universiteit werd verkozen. Het Nederlandstalige werk dat hij meebracht, is het enige dat hij in de volkstaal heeft gepubliceerd; als universiteitsprofessor schreef hij voortaan in het Latijn.

Plemps *Ontleeding...* brengt tal van nieuwe Nederlandse woorden in de anatomie, meestal als vertaling van antieke termen, maar zonder te putten uit het volksvocabularium. Bovendien wordt er in zijn werk overgegaan tot een differentiëring, d.w.z. globale termen worden uitgesplitst door nieuwe benamingen in te voeren voor de samenstellende delen. Uit zijn voorrede blijkt zijn „liefde voor het taaleigen dat hij uit vaderlandse trots, tot het uiterste in de ontleedkundige vaktaal wil doorvoeren“⁽¹⁴⁸⁾.

In 1634 publiceerde drukker Guiliam Verdussen te Antwerpen het *Cort verhael oft tractaet vande contagiëuse siekte de peste*⁽¹⁴⁹⁾. Het volgende jaar verscheen te Sint-Winoksbergen (nu Frans-Vlaanderen) van de hand van „Doctor in de Medecine“ Joost van Houte, een *Tractaet van de Peste, Uytghegeven int Jaer 1635 Door het bevel van d'Edele heeren van het magistraet, Ende nu met diverse bemerkingen op de peste die nu regneert ende verschil van de voorgaende, oock mede in de curatie*. Het werd „herdruckt ten versoecke van de Edele Heeren Burchmeester, Schepenen ende Ceurheeren der Stede ende Casselrye van Berghes S. Winnox, by Jacques Ketelaer Stadts Boekdrukker, 1666. Het was een verhandeling die niet alleen in de volkstaal, maar ook volks was opgesteld, om te voorkomen en te helpen bij het aan de oppervlakte treden van deze gevaarlijke epidemie⁽¹⁵⁰⁾.

Cornelis Kelderman (1632-1711), meester-chirurgijn te Brugge, schreef een

boekje getiteld : *Onderwys voor alle vroed vrouwen, raeckende hun Ampt ende Plicht*. het was gesteld in vragen en antwoorden en begon met een langdradig gedicht, van een kollega van de auteur, een lofzang op het werk van de vroedvrouwen en op de schrijver van het traktaat. Dit werkje, dat gedrukt werd te Brugge bij Ignatius van Pee in 1647, kende meerdere uitgaven. R.A.B.

Volgende keer :

*Johannes Baptista van Helmont
Jan Bisschop en Frans Sterbeek
Jan Palfijn*

- (133) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 1, kol. 410-412 (door P. Bockstaele); H.L.V. De Grootte, *Zestiende-Eeuwse Antwerpse Boekhoudkundigen en Cijfermeesters*, Scientiarum Historia, jg. 2, 1960, p. 161-172.
- (134) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 1, kol. 322 (door P. Bockstaele)
- (135) *idem*, dl. 1, kol. 79-82 (door L. De Pauw-De Veen); F.A. Sondervorst, *Geschiedenis van de Geneeskunde in België*, Brussel, 1981, p. 86.
- A.J.J. vande Velde, *Het werk van den geneesmeester Carel Baten (Gent 1540 ?-Amsterdam 1617)*, Med. Kon. VI. Acad. Taal- en Letterk., 1933, p. 529-560;
- L. van den Branden, *op. cit.* (nota 107), p. 155-156.
- (136) L. van den Branden, *op. cit.* p. 156.
- (137) A.J.J. vande Velde, *op. cit.* p. 541-542.
- (138) L. van den Branden, *op. cit.* p. 156.
- (139) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 11, kol. 480-484 (door Hilde De Ridder-Symoens);
- (140) C. Broeckx, *Willem Marquis, De Vlaamse School*, 1856, p. 161-167.
- (141) C. Coppens, *Boeken voor dokters, dokters voor boeken : de bibliotheek Piet Boeynaems, Ex Officina, Bulletin van de vrienden van de Leuvense Universiteitsbibliotheek*, nrs. 1-2-3, p. 149.
- (142) Biografisch Woordenboek der Nederlanden, dl. XI, p. 154-157; (A.J. vander Aa), *Biographie Nationale de Belgique*, dl. XI, kol. 333-342. (C. Bergmans).
- (143) A. Quetelet, *Histoire des Sciences Mathématiques et Physiques chez les Belges*, Brussel, 1864, p. 176.
- (144) G. Monchamp, *Galilée et la Belgique, Essai historique sur les vicissitudes du système de Copernic en Belgique (XVIIe et XVIIIe siècles)*, Sint-Truiden-Brussel-Parijs, 1992, p. 80-81.
- (145) L. Elaut, *Vopiscus Fortunatus Plempius en de ontwikkeling van de Nederlandse ontleedkundige vaktaal*, Med. Kon. Acad. Wetensch. Lett. en Sch. Kunsten v. België, KI. Wetensch. XXXVIII, (1976), nr. 5.

(146) *idem*, p. 5-6.

(147) G.A. Lindeboom, *De Geschiedenis van de Medische Wetenschap in Nederland*, Bussum, 1972, p. 44-45.

(148) L. Elaut, *op. cit.* (nota 145), p. 28.

(149) C. Coppens, *op. cit.* (nota 141), p. 149.

(150) L. Elaut, *Stromingen in het Medisch denken van geneeskundigen uit Frans-Vlaanderen tijdens de 16^e, 17^e en 18^e eeuw, Notre Flandre*, 3^e S. Cahier nr. 4, 1954-1955, p. 28.

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen

Traditiegetrouw richt DF-IJzerweelde een toneelopvoering in met het Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen, nu Flor Barbry's Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen genoemd. Dit jaar wordt „Volk in de Winkel“ ten tonele gebracht, dit op zaterdag 18 maart a.s. in de H. Hartzaal te Beveren-IJzer. Het stuk werd geschreven door Roland Delannoy, die tevens de regie ervan waarneemt, terwijl Greta Barbry het stuk in de streektaal bewerkte.

Nadere bijzonderheden nopens de toegangsprijs en kaartenverkoop worden medegedeeld aan de DF-leden en in latere persberichten, tevens in „De IJzerbode“ dd. maart 1989.

Gelieve rekening te houden met zaterdag 18 maart, indien U wenst de vertoning bij te wonen.

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke
057/40 01 12

Beveren
057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN

057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

DE ASLK- AUTOVERZEKERING...

KILOMETERS VOOROP

De Autoverzekering van de ASLK.
Altijd veilig verzekerd
met de combinatie van uw keuze.

Deze combinatie kunt U samenstellen uit :

- ☐ UITGEBREIDE BURGERLIJKE
AANSPRAKELIJKHEID
- ☐ ASLK-VERZEKERING
ALLE INZITTENDEN
- ☐ ASLK-OMNIUM
- ☐ ASLK-BEPERKTE OMNIUM
- ☐ ASLK-RECHTSBIJSTAND-
VERZEKERING "VOERTUIG"

Onze troeven zijn de "kleine letters"
die groots zijn :

- U sluit uw ASLK-Autoverzekering rechtstreeks af bij de ASLK (en dat is heelwat goedkoper) maar u kunt blijven rekenen op de persoonlijke service van uw ASLK-verzekeringsadviseur.
- U stelt uw ASLK-Autoverzekering helemaal zelf samen volgens uw persoonlijke wensen, de leeftijd van uw wagen enz. Zo kunt u slim en alweer goedkoper combineren.
- U betaalt een premie die, door de band genomen, goedkoper is en die u desgewenst nog eens zonder één frank meer per maand mag betalen.
- U geniet van alle zekerheden van een financiële reus en toch mag u uw kontrakt elk jaar opnieuw bekijken en zelfs... opzeggen.

**P.S. : Ook verzekeringen voor
BROMFIETSEN, MOTO'S
VRACHTWAGENS en
LANDBOUWTREKKERS**

VERZEKERINGEN

ASKL

**Ken uw besparing.
Bezorg ons de bon terug.**

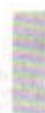
Kiezen voor de Autoverzekering van de ASLK is besparen op een belangrijke post in uw huishoudbudget. Maak de proef op de som en bezorg mij de bijgaande bon "GRATIS PRIJSOFFERTE".

Ik bezorg u een offerte. Die is vrijblijvend maar ze geeft u beslist een idee van hoe groot uw besparing straks kan worden.

Vergelijk... en steek het verschil op zak !

GRATIS PRIJSOFFERTE

UW WAGEN

Merk: _____ Type: _____

Bouwjaar: _____ Brandstof: _____

CC: _____ KW: _____

Nieuw prijs (excl. BTW en korting) bij verlaten van de showroom: _____

Toebehoren (excl. BTW), bijv. radio, metaalkleur...: _____

(*) Schrapen wat niet past

UW VERZEKERING

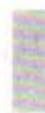
Bonus/malus-grad van uw huidige verzekering: _____

Datum waarop uw verzekering vervalt: _____

Auto gebruikt voor

- ☐ beroep
- ☐ uitsluitend privé (inclusief woon-werk verkeer)

AANVRAGER

Naam en voornaam: _____

Adres: _____

Postcode en gemeente: _____

Beroep: _____ Tel: _____

SPAREN ☐ BELEGGEN ☐ LENEN ☐ VERZEKERINGEN ☐ SPAREN ☐ BELEGGEN

VERZEKERINGEN

ASKL

AMELOOT Eddy

Prof.O.Rubbrechtstraat 14 - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 08 66 - Privé : 057/30 12 42

De boekenbeurs voor Vlaanderen

(vervolg van blz. 404)

die zal dienen gevuld. Er zal ruimte zijn voor animatie rond het boek en de lektuur, meer faciliteiten voor de bezoekers, uitbreiding van het pakket educatief materiaal en... nog meer.

Smos, bier en Jommeke...

Sedert 1971, het allerprilste begin van de boekenbeurzen in het Bouwcentrum, brengt ondergetekende daar jaarlijks zo'n kleine twee weken van zijn leven door. Ik ga eerlijk zijn. De deelnemers verlangen er naar. Dag na dag stapten men er in de morgenschemering naar binnen en komt men in de gitzwarte avond weer buiten. Met volle teugen kan men dan weer van verse lucht genieten. Ofwel regent het, zijn de ruitenwissers van de auto vastgevroren of ... is de batterij plat. Hoe kan het anders op de „herfstwintergrens“.

Overdag slentert en wriemelt een ontelbare massa voorbij „de stand“, waar men zowat flik, herder, meester, dichter en ... nóg dichter moet spelen.

Een eentonig geroezemoes, een kakofonie van alle soorten stemmen en geluiden wordt slechts af en toe onderbroken door de stem van de hostess die net als op Heathrow Airport de allernoodzakelijkste mededelingen omroept.

Er wordt oneindig lang in de nu zowat 350.000 tentoongestelde (uitsluitend Nederlandstalige) boeken gesnuffeld.

Doch bij geestelijk voedsel wilt de maag ook wat. In her en der ingeplante cafetaria's worden grote Duvels gedronken en wordt gretig smos gegeten. Het is een jaarlijks terugkomende Vlaamse Kermis eigenlijk, onder het motto: 'Boek en pint'.

Slierten auteurs, waarvan iedereen weet dat ze moeilijk de Nobelprijs voor literatuur zullen halen, verdringen elkaar voor een beetje erkenning. Men kan zich

afvragen of *Liefde is glimlachen met tranen in je ogen*, waar men ter plekke vele jaren naeen mee geteisterd wordt, ooit in aanmerking komt voor de „Driejaarlijkse Staatsprijs“ ...

Maar ondertussen rinkelt de kassa op stand 16 van *Reinaert-Het Volk NV*. Ook hier is Jommeke met zijn vriendjes de meest populaire blikvanger van de beurs. Elke dag opnieuw stelt men vast hoe velen - jong en oud - de reeds honderdvijftig verschenen albums van Jommeke uit het hoofd kennen. Alhoewel mijn rondingen eerder aan professor Gobelin doen denken, moet ik tientallen teleur stellen als ze vragen: *Mieneer, zijdegij soems Zjef Nijs?*

Jaar na jaar zijn wij van de partij. Ongeveer een week voor het begin van de beurs worden de zalen uitgetekend volgens de opgemaakte planning. De elektriciens trekken vervolgens de stroombronnen (uit de zoldering), dan komt het standmateriaal en de verlichtingselementen. De firma's en de logo's worden aangebracht en dan wordt de vloerbedekking gelegd. Anderhalve dag vóór het begin van de beurs, stellen wij de strips en boeken op naar rationele normen en brengen de eigen versieringen aan (affiches, posters, slogans, promotie, prijzen enz.).

Voor wat de *afbraak* betreft moet het zo mogelijk nog vlugger gaan, daar 's anderendaags reeds gestart wordt met het opzetten van een Vloer- en Faiëncebeurs in dezelfde ruimte.

Nadat de definitieve sluiting met een daverende Vlaamse Leeuw is bezegeld schiet men onmiddellijk uit zijn sloffen, want wanneer de beurs b.v. om 18 u. sluit, dienen alle boeken van de stands verwijderd te zijn tegen 20 u. De palletten met de onverkochte boeken worden dan als reuzemummies met krimpfolie ingepakt om 's anderendaags in de vroege weer naar de uitgeverij gebracht te worden.

De jaarlijkse promotiekampagne die voor het boek in Vlaanderen via de *Boekenbeurs voor Vlaanderen* gevoerd wordt

kent nergens enige navolging. Het kan ons slechts verheugen dat het boek als leesvoer zo centraal gesteld wordt.

Minister Patrick Dewael eindigde zijn openingstoespraak t.g.v. de opening van de Vijftigste Boekenbeurs voor Vlaanderen als volgt:

„Vandaag de dag is het boek ook een wapen tegen onverschilligheid, vervlaking en bekrompenheid. Wij leven in een tijd waarin de beeldtaal een ongeziene invloed heeft op denken en doen van de mens. De beeldtaal vervormt, vervlakt, vereenvoudigt en verstompt. Ze spiegelt ons een droomwereld voor. Of ze konfronteert ons brutaal met harde ongenueanceerde beelden. De beeldtaal verschrompelt onze taal, onze uitdrukkingen en gebaren. Ze verhindert wederwoord en gesprek, kritiek en aanvaarding. We kennen geen emoties meer, geen verbazing, geen vreugde.

De beeldtaal is een gevaar. Gelukkig is er nog het boek, de krant en het tijdschrift, waarmee we ons kunnen terugtrekken, waarin we nuances leren, waardoor we geprikkeld worden. In dit opzicht is de boekenbeurs een deugd. Hier ligt rijkdom aan kennis of zoals Eco het zegt "een schatkamer van geheimen, ontsproten aan ontelbare breinen".

De keerzijde van de medaille

Hoeveel honderden boeken van de 350.000 geëtaleerde werken er jaarlijks gestolen worden is bij benadering niet te achterhalen.

Het werd de laatste tijd echter zo erg dat in 1983 de uitgeverij Elsevier een privédetective in dienst nam, om niet alleen een oogje in 't zeil te houden, maar om kapers op heterdaad te betrappen. In een gesprek met een medewerker van *Gazet van Antwerpen* verklaarde de detective het volgende: „Het was een keurig uitgeborsteld heerschap, de grijze haren netjes

De winter is nog lang niet ten einde.

Koop NU uw **MIELE**-droger
aan **PROMOTIEPRIJS** !

Miele
Er is geen betere

Columbia

J. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubrechtstraat 12 - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

EIGEN HERSTELDIENST !

geknipt. Een tijdlang had ik hem in het oog gehouden en duidelijk bemerkte dat hij vier boeken had weggenomen, ze tussen kranten had verstopt die hij onder de arm hield en zonder te betalen naar het cafetaria was gewandeld. Daar begon hij rustig de boeken één na één met krantenpapier te kaffen. Vervolgens wou hij naar de uitgang. Toen ik hem staande hield, me legitimeerde en vroeg of hij die boeken had betaald, antwoordde hij zelfverzekerd dat dit inderdaad was gebeurd. Waarom al dit kaffwerk vroeg ik hem. Om ze tegen stof en vuil te beschermen antwoordde de man. Kastickets of speciale zakjes waarin elk verkocht boek verplicht wordt verpakt kon hij echter niet bovenhalen. Hij bekende uiteindelijk de vier boeken gestolen te hebben (waarde 2 000 fr.). De man in kwestie was een legerkolonel op rust."

Dit zelfde jaar werd nog één industrieel ingenieur geklist, één sekretaresse, één advokate, één hoogleraar RUCA en één invalide die in haar wagentje voor 8 420 fr. boeken weggemoffeld had. In het totaal werden door 'Benny' (dit is de roepnaam van de detective) in 1983 voor 18 755 fr. gerekupereerd.

Het jaar daarop werd er voor 36 987 fr. geïdentificeerd en in 1985 werden reeds twee detectives aangesteld om de meer dan honderd standhouders enigszins te bewaken en de schade iet of wat te beperken. In 1985 verklaarde een woordvoerder van de uitgeverij Spectrum, dat er bij hem voor 100 000 fr. aan boeken waren gestolen. Bij Deltaboekhandel liet men de bezoekers via sluizen binnen op de stand waar elk boek met een onzichtbaar gemagnetiseerd strookje de snoadaard aanwees die er tussen-uit probeerde te sluizen. Een bip-bip signaal vatte de dief bij de lurven.

Nu zijn er reeds vijf detectives in dienst, die in nauwe samenwerking met de politie soms nog eens andere katten te geselen krijgen. Zo moesten ze onder de vorige boekenbeurs een hooligan klissen die vakkundig en met behulp van boksijzers een jonge man in elkaar had geramd.

Vraag is in welk boek hij hiervoor de nodige inspiratie vond... of was hij van de 'Duvels' bezeten?

Elie E. Balduck

KLEINE FISCALE KRONIEK

De afschrijving van de wagens

Personenwagens die bedrijfsmatig worden aangewend en die in 1988 of vorige jaren werden gekocht, zullen voor aanslagjaar 1989 (dus inkomsten 1988) normaal worden afgeschreven rekening houdende met het in de laatste jaren bepaalde plafond. Een wagen gekocht in 1988 mag voor maximum 650.000 fr. afschrijfbaar bedrag worden in aanmerking genomen.

Dat systeem van „plafonneren" wordt echter voor het aanslagjaar 1989 voor het laatst toegepast. Bij de wet van 7 december 1988 inzake de hervorming (de zoveelste) van de inkomstenbelasting, wordt het afschrijfbaar bedrag van een personenwagen die in het bedrijf wordt gebruikt in 1989 (aanslagjaar 1988), beperkt tot 75 t.h. van de aankooprijks van de wagen. Voor wie dure wagens koopt is dit alleszins wat voordeliger.

Maar wat voor niemand voordeliger zal zijn is de bepaling dat de rechtstreekse of onrechtstreekse kosten van de wagen, slechts voor 75 t.h. aftrekbaar zullen zijn: herstellingen, verkeersbelasting, verzekering, niet-aftrekbare BTW, wegenwacht, enz. Alleen de kosten voor de brandstof van de wagen blijven voor 100 t.h. aftrekbaar en dit zou voor financieringskosten eveneens het geval zijn.

Ook bij verkoop van de wagen zal de zgn. meerwaarde of minderwaarde slechts voor 75 t.h. in aanmerking komen.

Minder mogen aftrekken inzake kosten en meer moeten betalen voor de benzine of de diesel (ingevolge aksijnsverhoging), de beloofde belastingvermindering zal blijkbaar niet veel effect hebben.

Serge BLONDEAU

Account. IDAc - Fisk. Adviseur UFSAL

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 14 januari jl. is in het Akademisch Ziekenhuis te Gent, na een smartelijk ongeval op weg naar huis, Jan Vercruyce overleden.

Jan Vercruyce, geboren te Poperinge op 30 december 1956 was de jongste zoon van Raphaël en Clara De Beer (Hondschotestraat 2 - Beveren-IJzer). Hij was licentiaat in de rechten, bedrijfsjurist bij de brouwerij "Haacht" en woonachtig te Mechelen. Hij laat een echtgenote en twee kleine kinderen achter.

Hij is er! De nieuwe Pinokkio!

Zowat honderd jaar geleden verschenen in een Italiaans kindertijdschrift de lotgevallen van Pinokkio. Drie jaar lang. Daaruit groeide later het boek, dat over heel de wereld een bestseller werd.

De bekende Oostenrijkse schrijfster Christine Nöstlinger herschreef zopas de avonturen van de Pinokkio van toen voor lezers van nu.

Het werd een pracht-

Altiora
Averbode

boek! En daar hebben de wondermooie illustraties van Nikolaus Heidelbach en de frisse vertaling van Bart Moeyaert ongetwijfeld toe bijgedragen.

Een groot, gebonden boek met harde kaft van 225 blz., met meer dan honderd kleurenplaten van wereldklasse. Voor slechts 595 fr. Niet te geloven, maar toch waar...

voor 9 +
595 fr.
(+ 40 fr. verzendingskosten)

Boekhandel SCHOONAERT

Bergenstraat 14-16 - 8990 ROESBRUGGE - 057/30 03 79

MICHEL CAPOEN

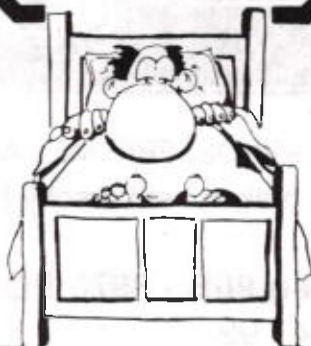
Waaenburgseweg 67 - KROMBEKE

Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

**de grootste keus
behangpapier**

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING

schoonaert

Tel. 057/33 40 86

Bruggestraat 3 - 5

8970 POPERINGE

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
ZAKENKANTOOR
PRINZIE

PVBA

Agentschap Krediet aan de Nijverheid

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE

Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02

na de diensturen : 30 03 26 - 30 02 58

met staatswaarborg

TOTAL

HET
KWALITEITSMERK

Oliën en
smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35

8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL

FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28

8970 POPERINGE

**M Massieve
stijldeuren**

TE VOET NAAR ROME
Dagboek van een Romebedevaart

door Rik SPIESSENS en Martha DANNEELS
„Pelgrims voor de Vrede” 1951 - 1952
met foto's, tekeningen en kaart.

Inleiding : Walter Verniers

Boodschap : Stan Spiessens

Nawoord : Guido van der Meersch

Het boek is verkrijgbaar door storting van 700 fr.
(+ ev. 50 fr. verzendingskosten per boek) op rek. nr.
671-8102981-60 van vzw Bertennest-Kortrijk
of in uw boekhandel.

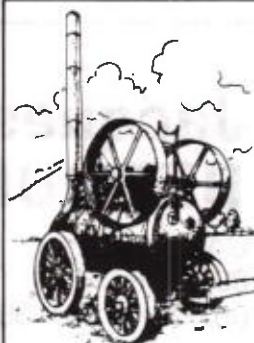
Michel BAELE

Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE

CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS-
EN MAZOUTBRANDERS

HOUTSKOOL

Telefoon 057/40 05 43

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :

- Nikolaas Couwet, zoon van Jhony en Maria Vanpeperstraete
- Phyllis Beun, dochter van Danny en Linda Faïno
- Andrew, zoon van Ingrid Patfoord.

STAVELE · BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :

- Henk Copein, zoon van Frans en Lena Vandenbroucke (Stavele).

Overlijdens :

- Germaine Butaye, 83 j., weduwe van Lucien Stroom (Stavele).
- Maria De Baenst, 87 j., weduwe van Joseph Bonte (Stavele).

UITSLAG TREKKING VERKOOPAKTIE „KOOP IN UW DORP” 1988-1989 345 PRIJZEN

20.000 fr.....	237.748
res.	300.185
10.000 fr.....	126.489
res.	251.266
5.000 fr.....	315.392
res.	118.609
1.000 fr.....	238.409
	121.527
	242.974
	135.158
	106.807
	245.113
500 fr.....	245.113
	139.649
	211.577
	342.453
	110.986
	222.734
	339.017
	314.963
	361.419
	240.042
	100.960
	226.808
	116.694
	247.845
	314.691
	139.339
300 fr... alle loten eindigend op ...	842
200 fr... alle loten eindigend op ...	801

Prijzen af te halen vóór 6 februari 1989 bij de plaatselijk bestuursleden van N.C.M.V.

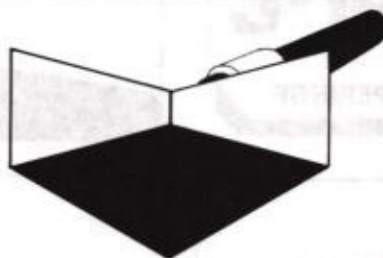

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ

Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B · 8970 POPERINGE

Tel. 057/33 47 92

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

ZEVENTIENDE PLEUTENKARNAVAL

Op zaterdag 18 februari 1989 wordt vanaf 20 u. tot in de dolle uurtjes de zeventiende Prins Karnaval der Landelijke Gemeenten verkozen; traditioneel in de ruime feestzaal van het Domein De Lovie te Proven.

De vijf dorpen die dit unieke verbreedingsfeest zullen gestalten geven, duimen alvast voor hun kandidaat: Proven met Wim Devooght, Watou met Pascal Russe, Roesbrugge met Micha Toussaint, Stavele met Rik Delancker en Haringe met Eddy Neyrinck.

Dit jaar tekent het karnavalkomitee van Stavele voor de organisatie en borduurt de proeven rond het bij uitstek karnava-

leske en onuitputtelijke thema van „de politiek” ! Met als proeven: „de kandidaat gaat stemmen”, „de stemmen worden geteld”, enz. Je moet er maar aan denken.

Er wachten ons alvast pikante imitaties en tafereeltjes, zó uit het politieke leven gegrepen.

Meer dan ooit worden de supporters verzocht zich karnavalesk om te kleden: „de politiek” en „die arme politiciers” bieden inspiratie genoeg !

Naast de kort gehouden proeven wordt volop tijd gelaten voor de danslustigen en de fans van BENNY SCOTT en JUUL KABBAS, twee vedetten die met hun typische liedjes als geknipt zijn voor onze karnavalnacht.

**Jacques
BERQUIN**

Couthoflaan
8994 PROVEN
057/30 06 54 - 30 11 20

Alles voor de DOE HET ZELVER
Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND FEBRUARI

Kaartingen

- Proven, zaal „St.-Jozef”
zaterdag 4 en zondag 5 febr.
Beauvoordse pannekoekenkaarting
t.v.v. Vrije Basisschool
- Roesbrugge, bij J. Deroo-Denys
maandag 6 februari
maandelijks kaarting
- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 8 februari
puntenkaarting „Derde Leeftijd”

Haringe, café „St.-Joseph”
bij Cecile Ryon
zaterdag 11 en zondag 12 februari
Jaarlijkse Apolloniakaarting
voor alle liefhebbers
vanaf 18 uur
Inleg 25 fr. - winnaars 150 fr.
1 partij kaarten
Inschrijving onbeperkt

- Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 13 februari
maandelijks kaarting
- Haringe, in „St.-Jozef” bij Cecile Ryon
zaterdag 25 en zondag 26 februari
maandelijks kaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 februari
puntenkaarting „Derde Leeftijd”

Vogelpik

- Roesbrugge, bij Maria Soenen
zaterdag 4 februari
smijting voor de Handelspijkers
- Haringe, in „St.-Jozef” bij Cecile Ryon
zaterdag 11 en zondag 12 februari
smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 11 februari
smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Haringe, donderdag 16 februari om
13.15 u. in café „St.-Joseph” : korstdeeg
leren maken en verwerken.

Playback- & Soundmixwedstrijd

- Stavele, Gemeentezaal
vrijdag 24 februari vanaf 19 uur
Playback- en Soundmixwedstrijd
Inr. : „De Slusschutters Stavele”

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting van de maand
januari.

Wonnen 3 partijen :

1. Vandenbergh Michel	384 p.
2. Delarue Remi	339 p.
3. Persyn Jules	317 p.
4. Mernhout Maria	306 p.
5. Nuttens Jeanne	292 p.
6. Cokelaere Michel	276 p.
7. Desmedt René	263 p.
8. Delporte Maria	256 p.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Om het in de politiek ergens te brengen moet men als volgt te werk gaan: veel en luid alle onrechtvaardigheden en elke diskriminatie aanklagen, dat levert veel stemmen op en brengt iemand in de regering; maar eens gearriveerd moet men het spel meespelen en alles vergeten en verloochenen wat men vroeger heeft verkondigd. Zó wordt men minister en na een aantal jaren zelfs Staatsminister!

En precies dat is het wat we nu bij de socialisten zien. Toen ze zeven jaar lang in de oppositie zaten, wisten ze te vertellen hoe wraakroepend werd opgetreden ten opzichte van de kleine man. De lage lonen en wedden, die al jaren niet meer waren aangepast, waren een schande en de inleveringen een kaakslag. Dat alles was de oorzaak van een bestendig verlies aan koopkracht en van sociale achteruitgang. De personeelsstop in de openbare sektor werd aangeklaagd als een verkeerde politiek die de werkloosheid alleen maar bevorderde. De pensioentjes waren een aalmoes en in de meeste gevallen te veel om te sterven en niet genoeg om te leven. De roerende voorheffing van 20 en naderhand 25 t.h. was moordend voor de kleine spaarder, terwijl de kapitalist ze ontliep met zijn miljoenen naar Nederland, Luxemburg en Zwitserland te brengen. Men aanvaardde niet dat de regering voortdurend wees op haar kronisch gebrek aan geld. Om loon- en weddetrekken en gepensioneerden beter te kunnen betalen, moest alleen maar de fiskale fraude aangepakt worden, daar gingen er honderden miljarden verloren. Dat de Bijzondere Belastinginspectie (de BBI), die de grote fraudeurs op de hiel zat, vleugellam werd gemaakt, werd in scherpe bewoording aangeklaagd. Er werden bestendig stakingen gepland en de vinger werd uitgestoken naar de platbroeken van het ACW die niet meewilden.

Dat bracht veel stemmen op. Dat bracht de socialisten aan de macht!

Maar nu dat ze in de gelegenheid zijn om dit alles waar te maken, wat gebeurt er nu? Niemendalle! Tevergeefs vragen politie, rijkswacht, gerecht, posterijen, financiën, verpleeginstellingen, enz. naar meer personeel, omdat men na zoveel jaren van personeelsstop de opgelegde taken niet meer aan kan; men vraagt een beter statuut, betere werkmiddelen en een betere bezoldiging. Maar al de grieven van vroeger, en al de oplossingen die men toen zag, zijn vergeten.

„Toch, toch”, zegt Gusta, „je mag niet vergeten te zeggen dat ons pensioen verhoogd is, van 14.924 fr. naar 15.208 fr. We gaan weer kasbons kunnen kopen!”

Alleszins,

Pol

KIJK EERST BIJ FORD

Betrouwbaar en voordelig!

Vertegenwoordiger :

HEIN LECLUYSE

Haringeplein 6 - 8990 HARINGE

Tel. 057/30 07 15

GARAGE ANTOON ADRIAEN

Groot Britannielaan 6, 8970 POPERINGE

Tel. (057) 33 63 44

Stoelen en tafels

Vlechtwerk

Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4

8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVE JAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

FORD Fiesta '88

SKODA '76

FORD Orion '88

VW Polo station

VW Golf GTI '88

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11

8980 Vleteren (Oost)

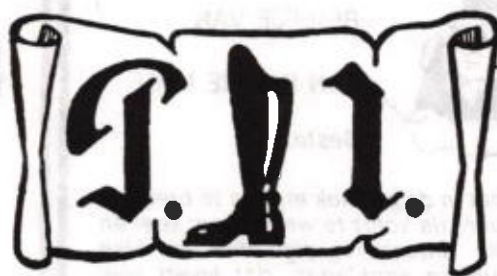
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

- Stevige schoenen
- Botten
- Pantoffels
- Boekentassen
- School- en toiletetuis
- Valiezen /reiszakken
- Regenschermen
- Sportuitrusting

**Grote keus in alle prijsklassen
voor jong en voor...
de derde leeftijd**

Schoenen Ig. PARENT-MOYAERT

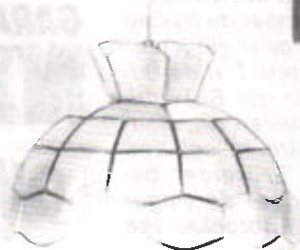
Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 03 20

Vanaf 1 februari Promotiedagen VERLICHTING

- ★ lusters
- ★ tafellampen aan spotprijzen

399 fr.

620 fr.

750 fr.

Profiteer van onze eindereeksen

LAGOSTINA en LE CREUSET
komen - 20 tot - 30 %

MUZIEKKASSETTES - 30 %

J. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - 8990 Roesbrugge
Tel. 057/30 05 94

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Berten Stekker van Houtem hadde d'occasie van te trouwen met ieffrouwe Uzenie, de dochter van den gepensioneerden schoolmeester. Berten, die in zyn tyd osan è fiere-fluiter è weest wos, ging dat meipakken, omdat 't voorzeker de laatste occasie wos dat'n hadde.

Maar Berten hadde è ongehoorde slechte gewoonte van te vloeken. Olle vier woorden dat'n zei waaren er twee „godvers” by en ieffrouwe Uzenie wilde per force dat'n dat ofleerde vóór dat ze gingen trouwen.

In de weeke voor Pasen hadde ieffrouwe daarover è klapt teegen meneere paster, die è zeid hadde dat ze Berten 's anderendaags in d'achternoeene naar de kerke moeste zenden, dat'n ie hem dat wel ging eksplikeeren. Berten ging ...

'n Stak voorzichtig de kerkedeure open ol kyken waar dat de paster zat, maar d'eerste dat'n zag wos Jette Kerfs, 't kuiswif, die bezig wos, ol de vrouwekant, met de kobben te vaagen aan de kerkevensters.

„'t Is t'hoopen dat ze niet ommekykt!” peinsde Berten „anders z'is bekwaam van te begunnen lachen ols ze myn hier ziet!”

Jette, die ol van binst den laatsten oorloge weeuwe wos, hadde Berten dikkers in den „zwaai” è zien ten tyde dat ze nog kafee hield ...

Meneere paster hadde Berten zien ofkomen en deed teeken dat'n moeste in de biechtstoel kruipen en ging oek en de conversatie begon ...

„Ols je gy ga willen trouwen, ga je gy dat vloeken ollezins moeten ofleeren!” zei de paster ... „en daarom moet je 't volgende doen: iedere keer da'je vloekt, moet je direkt vyfhonderd frank geeven aan diegenen die d'r by is!”

„Oei, oei! Dat ga kostelijk kommen wei!” zei Berten.

„Ols je oplet niet!” lachte de paster en schoof het deurtje toe.

Berten kroop uit, maar meteen zag'n daar Jette die nu ol de mannenkant bezig wos met'n offerblok of te wosschen. Ol rondkyken olwaar dat'n ging kunnen weggeraaken zonder dat ze hem zag, schopte'n teegen è bank en draaide meteen è ferme pinne of ... Jette sprong rechte van 't verschieten en stoeg daar vergaapt te kyken met heur flesche „Monsieur Propre” in heur handen ... Berten trok zeere z'n aangezichte in è vriendelijken plooi haalde vyfhonderd frank uit zyn porte-feuille en ging by Jette ...

„Dat is voor joen!” zei Berten en è wilde voortgaan.

Jette keek verwonderd naar die vyfhonderd frank en toen naar Berten ...

„Jamaar, zeg è keer!” zei ze „gaan 'k daarvooren naar tjuders moeten kommen, of kom je gy naar t' uzend?”

KWAAK

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE

Informatieblad
voor de dorpen :

Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren

Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

DE IJZER Van idyllische stroom tot open riool

Een merkwaardige expositie te Nieuwpoort

Zoveel jaren geleden : een idyllisch tafereeltje aan de boorden van de nu „Dode IJzer“ te Roesbrugge ... toen nog „Vallée de l'Yser“.

Woensdag 8 februari jl. na de middag. De zon scheen. Het was bladstil en aan de Hoge Brug te Diksmuide nam ik het eeuwenoude jaagpad dat op de linker IJzeroever Roesbrugge de hand reikt.

Aan de Fintele verliet ik de idyllische stroom waar menig dichter zijn made-liefje plukte en bij de egelantier zijn hart verloot.

Het was een prachtige dag en behoorlijk warm voor de tijd van het jaar. Ik reed tussen de vele weiden en vruchtbare landerijen. Zij lagen er schoon lijk een vrouwmens, zoals Felix Timmermans in Boerenpsalm schrijft :

„Haar gezicht is de lucht. Ze verlost u. Ge loopt over haar lijf, ge kruipt over haar lijf. Natuurlijk ze werkt u tegen lijk alle vrouwen. Dat is 't goed er van. Ge fleemt en ge floddert haar. Ge geeft niet op, en dan wordt ze mild en gediens-tig en ze geeft, ze geeft, daar is geen tegenhouden aan !“ (!).

Nog geen vijfhonderd meter van de IJzer was een autochtone boer dit reu-zenvrouwmens aan 't vermoorden. Met een ongehoord groot debiet was hij bezig vele kubieke meter zwijnemest in de sloten te storten. In aanpalende weiden las ik bordjes **KERNAFVAL. NEE. BEDANKT.** De boerin knipte onder-tussen de waardebou van 50 fr. uit *De Streekkrant* voor de pak Persil-zonder-fosfaten...

La divina commedia van Dante Alighieri (1265-1321) is meer dan zes eeuwen te vroeg geschreven. Dit meesterlijke dicht-werk was voor Dante reeds een middel om aan de droeve werkelijkheid te ontsnap-pen. Moeten wij met dit eeuwenoude dichtwerk de nestbevuilers te lijf gaan? Boer Wortel, De Ossekop, en Pallieter zullen zowat de laatste der Mohikanen geweest zijn die Vlaanderen een leefbaar gelaat hebben gegeven.

Mijn zoon die bezig is aan zijn eind-werk, hoger secundair onderwijs, over DE IJZER, en die me vergezelde, was er het hart van in. Hij vroeg zich terecht af of zulks te Pollinkhove, te Stavele, te Lo, of waar ook in de paradijzelijke Westhoek mogelijk is.

Wat loopt er bij ons verkeerd? Wat is er scheefgegroeid? Eertijds waren mest en regen een weldaad, een zegen, een niet te versmaden rijkdom.

Als Boer Wortel 's nachts opstaat, - „beloert hij de maan en de wolken, voelt naar de wind en luistert naar zijn beesten, hij watert eens op de mesthoop, niets mag verloren gaan, het mest is een halve God!..“ (!)

Och Here, wie durft er nu nog te leven als vroeger, toen er nog leven was in sloten en beken, in heggen en struiken. Toen het water drinkbaar en de lucht zuiver was, toen er in de IJzer werd gevisst en gezwommen.

Niet alleen in de Westhoek wordt aan de alarmbel getrokken. Eén dezer dagen stelde men vast dat te Koersel in Limburg de mirakuleuze wonderbron aan de kapel van Onze Lieve Vrouw-aan-de-staak le-vensgevaarlijk gepollueerd is. Dit geneeskrachtig en gewijd water dat eeu-wenlang gedronken werd tegen buikkram-pen blijft zelfs na het koken nog levensge-vaarlijk. Analyses stelden zware cad-miumverontreiniging vast ... Maar heeft men *cadmium* in Limburg, dan moet de Westhoek met zijn *salmonella* de vlag niet strijken.

De IJzer is een grote open riool, een stille doder met gevaarlijke moordtenta-kels, een broedhaard van het gevreesde *salmonella*.

De Heibeeck die een deel van de Frans-Belgische grens vormt en te Haringe in de IJzer loopt is één der sterkst vervuilde beken van het kontinent!

Bewust van het dreigende gevaar, de traag sluipende dood, hief het provinciebestuur van West-Vlaanderen een Provinciale belasting voor de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging.

In 1985 bedroeg deze kontributie nog 550 fr. per jaar en per gezin. Het jaar daarop werden de zitpenningen van de provincieraadsleden fors verhoogd en de belasting voor de oppervlaktewateren werd opgetrokken van 550 fr. naar 950 fr.

Wat eertijds water heette ...

De enige stroom die in België bij ons in zee uitmondt is de IJzer. De eertijds met bloed geïdentificeerde frontlijn is nu een smeerpip van allerhande afvalprodukten die alle leven in zijn bedding en langs zijn oevers doodt. Een inktzwarte vlaktestroom die voor de ontwatering van zo'n twaalfduizend hektaren dient te zorgen. Vele eeuwen geleden vestigden de Kelten zich aan de groene oevers van de eertijds rijke stroom die hen drank en voedsel verschafte. Het water was er zo zuiver en helder dat iedereen sprak over deze *Yser* of *Iser*, wat doodgewoon, noch min noch meer, *klaar*, *zuiver* of *helder* betekent.

Tot voor enkele decennia gebruikten talrijke brouwerijen aan weerskanten van de schreve het heldere en zuivere IJzerwater om er hun beste gerstebier mee te brouwen. Zoals o.a. de *Forte Brune* van de brouwerij Feys te Roesbrugge.

Nu is het zover gekomen dat half oktober van vorig jaar het waterproductiecentrum te Woumen geen drinkwater meer produceerde omdat de kwaliteit van het IJzerwater te slecht was om er nog langer drinkwater van te maken. De Vlaamse Waterleidingsmaatschappij (V.W.M.) sloeg alarm en van toen af aan waren het niet alleen de zgn. „fanatieke groene jongens”, maar ook de doodgewone brave man in de straat, Jan-met-de-pet, die besefte dat het met de *OPEN RIOOL* niet langer kan.

Mea Culpa

Niet alleen de Westhoekers maken van de IJzer een open smeerpip. De andere

helft van de IJzer ligt op Noordfrans grondgebied waar eveneens drijfmest uit varkenswekerijen en chemische en andere schadelijke stoffen uit zuivel- en vlasindustrie, vanaf de bron de stroom bezoedelen. Het waren dan ook onze Fransvlaamse broeders die zich het eerst op de borst klopten en een jaar geleden, op dinsdag 9 februari 1988, een bijeenkomst belegden op het gemeentehuis van Wormhout met de bedoeling de problematiek rond de IJzer te bespreken. „Le Conseil Général du Nord”, die net als ons provinciebestuur ijvert voor de bescherming van de oppervlaktewateren was ter plekke, met aan het hoofd „le conseiller général” de heer Deblock, burgemeester Deldicque, leden van de Frans-Belgische vereniging voor het behoud en het rehabiliteren van het IJzerwater en het water uit de zijrivieren, Heibeeck en Peenebeek, leden van het „Comité d'Aménagement Rual de la Flandre Occidentale” (CARFO) waarvan de heer Deblock voorzitter is, natuur- en milieuvrienden e.a.

Van Belgische zijde waren vertegenwoordigers van de gemeentebesturen van Diksmuide, Nieuwpoort en Poperinge aanwezig en talrijke afgevaardigden van organisaties die begaan zijn met toerisme en milieu.

Waren eveneens van de partij, de noeste werkers van S.O.V.D. (Samenlevings Opbouw Veurne-Diksmuide) v.z.w., die op het kasteel De Blankaart te Woumen hun hoofdkwartier hebben.

„Yser propre”

CARFO is in feite een organisatie die het samenwerkingsverband centraliseert tussen de gemeenten in Noord-Frankrijk, net over de Schreve.

Deze vereniging wil voor de komende jaren een programmatie uitwerken waarin de IJzer centraal staat. Onder het motto „Yser Propre” starten ze met een benijdenswaardige procedure: *Le Contrat de Rivière*.

Hun engagement t.o.v. de IJzer omvat niet enkel en alleen de kwaliteit van het water te verbeteren, inzonderheid dit van de Heibeeck, de grote vervuiler van het IJzerbekken, maar men wil ook op ekologisch vlak de fauna en flora beschermen. Verder zal men de leerlingen uit het lager en secundair onderwijs wijzen op de noodzaak van zuiver water en de plicht die

iedereen heeft dit water zuiver te houden. Er zullen voorlichtingsfolders in beide landstalen verspreid worden en routepaden zullen worden uitgestippeld om de weg terug te vinden naar de idyllische oevers van de Yzer en het bukolisch karakter van het bronnengebied zal menigene inspireren.

En dat de Fransvlamingen niet bij de pakken blijven zitten bewijzen hun bijdragen in *Le Journal des Flandres* van o.a. 3 en 10 februari jl. waarin men onder de hoofding; *L'Yser. A la découverte de notre rivière*, vlot leesbare bijdragen, wetenswaardigheden en door de jeugd zelf ontdekte toestanden publiceert. Zelfs *Un petit lexique flamand* verduidelijkt dat *houck* gelijk is aan *coin*, brugge = pont, klokke = cloche, huys = maison, plasch = mare en (zo staat het er allemaal) kerk = église!

- Aan Vlaamse zijde bleef men ook niet bij de pakken zitten, S.O.V.D. ondernam een ware kruistocht door de ministeries en verscheidene parastatalen. Uiteindelijk lukte het ze toch allen rond de tafel te krijgen. Over kort wordt gestart met een „Campagne voor een propere IJzer” voor het grote publiek” (2).

Vijftiende Frans-Vlaamse Veertiendaagse te Nieuwpoort.

Op zaterdag 27 augustus 1983 was ik een der medereizigers naar Frans-Vlaanderen, toen de hr. Etienne Morel uit Reninge, een groot aantal leden van de Stichting Orde Driekonigen, de streek van Belle-Ambacht tot Terwaan leerde kennen. Ik herinner me deze zalige stonden waar de erudiete, beminnelijke en bescheiden gids tot in de minste details de geschiedenis van onze broeders van over de schreve verwoordde, en ons langs paadjes naar verborgen kapelletjes leidde als kende hij de streek net zo goed als zijn eigen broekzak.

Diezelfde Etienne Morel had enkele jaren vroeger aan de heer burgemeester G. Mommerency van Nieuwpoort gevraagd, of hij bereid zou zijn te „verschijnen” in Frans-Vlaanderen. En inderdaad, op 14 juni 1974, had te Sint-Mariekapel bij Kassel een samenkomst plaats van Franse en Vlaamse burgemeesters, schepenen en gemeenteraadsleden. Burgemeester-senator G. Mommerency voerde

(vervolg blz. 420)

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- lot Eternitplaten
- open haard
- hangend model
- zeer voordelige prijs
- steenbrokken
- geleverd met kamion
- teelaarde
- geleverd met kamion
- GRATIS TE BEKOMEN
- aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (13)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging: *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / De nota van Jan-Frans Willems / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apotheker L.J. Vandewiele / Jan Yperman ontdekt / Meester Thomas Scellinck / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Andere post-inkunabelen / Alternatieve geneeskunde / De Mechelse stadsgeneesheer Rembert Dodoens / Het Cruide-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruidtboek / De verheffing van de volkstaal / Simon Stevin van Brugge / Wonder en is gheen wonder / Weerdichheit der Duytsche Tael / Het laatste decennium van de 16^e eeuw / De eerste helft van de 17^e eeuw.*

Johannes Baptista van Helmont

In 1659 verscheen te Amsterdam, bij Jan Jacobsz. Schipper: *Dageraad, oft nieuwe opkomst der geneeskunst, in verborgen grondtregelen der Natuere, door den Edelen, wijt-vermaerden, en Hoogheleerden Geneesheer, Joan Baptista van Helmont, Heer van Merode, Royenburgh, Oorschot, Pellines, etc. Nooyt in 't licht gesien, en van den Autheur selve in 't Nederduyts beschreven*, en het volgende jaar werd hetzelfde boek gepubliceerd door Johannes Naeranus te Rotterdam.

Deze boeken die verschenen vijftien en zestien jaar na de dood van de auteur, waren het werk van een Vlaming en liggen aan de grondslag van een vernieuwing in de geneeskunde.

Toen het jonge België in de vorige eeuw nogal kwistig standbeelden rondstrooide om „de nationale geest te stimuleren” werd als een van de laatste, in 1889 een monument opgericht voor J.B. van Helmont, op de nogal afgelegen Nieuwe Graanmarkt te Brussel. Het stelde een geleerde voor, in zittende en denkende houding, blijkbaar geïnspireerd door het ontwerp van *Le Penseur* (die toen nog *Le Poète* werd genoemd) van Rodin. Op het voetstuk kon men lezen:

Jean-Baptiste van Helmont
Geboren te Brussel in 1577
Overleden te Vilvoorden in 1644
Scheikundige, physioloog
Geneesheer en wijsgeer
Hij was een der grondleggers
van de hedendaagse wetenschap.

Over deze lapidaire gegevens werd achteraf nogal fel gediscussieerd. Het begon met de twijfel aan het geboortjaar. Weliswaar was uit het voorwoord van zijn werk *Ortus Medicinae* af te leiden dat hij in 1577 geboren was, maar in 1907 publiceerde prof. G. Des Marez een artikel in *Annales de la Société d'Archéologie de Bruxelles* (151), getiteld *L'Etat civil de J.B. van Helmont*, waarin hij schreef dat hij in de doopregisters van St.-Gudula (nu St.-Michiels) te Brussel de doopakte van J.B. van Helmont had teruggevonden en dat

deze dateerde van 12 januari 1579. Daartegenover staat dat Van Helmont zelf schrijft dat hij in 1594 zijn universitaire studie voltooide en dat hij toen les gaf in chirurgie. Dat zou dus geweest zijn op 15-jarige leeftijd, wat moeilijk aan te nemen is, des te meer daar Van Helmont zelf zegt dat hij toen 17 jaar oud was. Een aantekening in een boek uit de bibliotheek van de bekende anatoom prof. H. Rega (1690-1574) te Leuven, die vermeldt dat Van Helmont stierf op 30 december 1644, op 70-jarige leeftijd (dus geboren in 1574) kwam de onzekerheid nog aandikken (152). Evenwel heeft J. Cuvelier vastgesteld dat „Van Helmont met de jaartallen en zijn ouderdom een beetje overhoop ligt” (153) en dat er aan de geboortedatum van 11 of 12 januari 1579 niet langer moet getwijfeld worden.

Van Helmont was een telg uit een adellijke familie, wiens vader - Raadsheer bij de Rekenkamer van Brabant - kort na zijn geboorte (1580) is overleden. Hij studeerde in de *facultas artium* te Leuven en vervolgens medicijnen onder Thomas Feyens, Gerard de Villiers en Jan Stormius, die hem inderdaad toelieten de chirurgie te onderwijzen. In 1599 bekam Van Helmont de doctorsbul. Hij behoorde tot de 87 doctors die aan de oude Leuvense universiteit promoveerden tussen 1426 en 1794 (154). Om meer kennis en ervaring op te doen ging hij op reis naar Zwitserland, Italië, Frankrijk en Engeland. Tijdens een kort verblijf in ons land, tussen twee reizen in, werd hij door skabiës of schurft aangetast, al zou hij slechts de handschoenen aangeraakt hebben van een jonge dame - zo beweert men toch - die aan deze ziekte leed. Een paar oudere kollega's die hij raadpleegde en die, zoals hij, door de leer van Galenos gevormd waren, schreven aderlatingen en sterke purgeermiddelen voor, die geen baat brachten, maar wel zijn gestel ondermijnden. Toen hij echter door een zwavelzalf van een Italiaanse kwakzalver werd geholpen, brak hij definitief met de fysiologie en therapie van Galenos en legde hij zich toe op de studie van de scheikunde om chemische geneesmiddelen te bereiden.

In 1605 kwam hij voor goed terug naar ons land en vestigde zich te Brussel, waar

Standbeeld van J.B. van Helmont te Brussel

hij als medicus zou opgetreden zijn voor armen en gevangenen, maar in het bijzonder veel tijd besteedde aan scheikundige-alchemistische experimenten en aan de studie van de alternatieve geschriften van Paracelsus.

In 1609 huwde hij met een rijke bruid, aanverwant aan de familie de Mérode, waarmee hij Vilvoorde ging bewonen en wier bruidsschat hem toeliet zich rustig en teruggetrokken te wijden aan zijn wetenschappelijke studie en proefnemingen.

De scheikunde die Van Helmont ter beschikking stond was nog de Middeleeuwse alchemie, doortrokken van magische en astrologische invloeden, maar waarbij hij de zienswijze betrok van Paracelsus, die de stichter mag genoemd worden van de z.g. *iatro-chemische richting*, een vernieuwing die zou leiden tot de chemotherapie van onze tijd. Van Helmont heeft ook veel belang gehecht aan de studie van de gassen en hun vorming uit de verbranding van steenkool en hout, uit de gisting en uit de verbinding van bepaalde stoffen. Als eerste poneerde hij dat een vlam een brandend luchtvormig bestanddeel is en bij al die experimenten heeft hij het woord *gas* - afgeleid van chaos - in ons taalgebruik ingevoerd.

De Dageraad

Hoewel Van Helmont reeds vroeger medische verhandelingen in het Latijn, had geschreven, die echter niet gepubliceerd werden (155), verscheen pas in 1621,

te Parijs, een traktaat van zijn hand: *De Magnetica vulnerum curatione*, dat handelde over de genezende eigenschappen van het dierlijke magnetisme, door Paracelsus in de wetenschap ingevoerd. Het boekje dat zonder de toelating van de auteur was uitgegeven, genoot een buitengewone bijval, maar Van Helmont werd er tevens van bepaalde zijde bijzonder heftig om aangevallen. Niet alleen de aanhangers van Hippokrates en Galenos kwamen tegen hem in het geweer, maar van de zijde van de theologen werden er stellingen in ontdekt die strijdig waren met het geloof. De inquisitie bemoeide zich met het geval en dat was het begin van een langdurig geschil. In 1634 werd hij gearresteerd, eerst enkele dagen in het klooster van de Minderbroeders te Brussel geïnterneerd en vervolgens huisarrest opgelegd. In 1635 kreeg hij niet eens de toelating om zijn twee stervende kinderen, die buiten huis verbleven en slachtoffer waren geworden van de pest, te bezoeken en te verzorgen. Pas twee jaar na zijn dood kreeg zijn weduwe van de aartsbischop van Mechelen een soort eerherstel.

In 1624 schreef Van Helmont, in het Latijn, een wetenschappelijke verhandeling over de minerale wateren van Spa (*Supplementum de Spadanis Fontibus*) en in 1642 verscheen van hem een uiteenzetting over koorts (*Februm doctrina inaudita*) waarin hij beweerde dat koorts geen ziekte was op zichzelf, maar een uitvloeisel van een ziekte, waartegen hij voornamelijk zweetmiddelen adviseerde. Twee jaar later verschenen te Keulen vier samengebundelde verhandelingen (*Opuscula medica inaudita*): een over graveel in de blaas; een die nogmaals handelde over koorts; een over de z.g. humoren van Galenos en de vier levensvochten en tenslotte een over de pest, lepra en andere besmettelijke ziekten.

Zijn voornaamse werk is echter postuum verschenen. Kort voor zijn dood, in 1644, gaf Van Helmont zijn dertigjarige zoon Franciscus Mercurius (1614-1699) opdracht de *Ortus Medicinæ* en de *Dageraad* te publiceren.

De *Ortus Medicinæ* (met bijvoegsel, telt meer dan 1000 pagina's) is een verzameling Latijnse verhandelingen, met een uitgebreide voorrede die uit de volkstaal in het Latijn werd overgezet.

De *Dageraad*, die zoals we gezien hebben twee uitgaven kende, één te Amsterdam in 1659 en een te Rotterdam in 1660, is geen vertaling uit het Latijn van de *Ortus*... Inderdaad de *Dageraad*, die niet zo omvangrijk is (slechts 404 pagina's), werd oorspronkelijk in het Nederlands geschreven en geeft een overzicht van Van Helmonts denkbeelden en werkwijze.

Net als zoveel andere medici die in de eigen taal hebben geschreven, wilde hij de volksmens zijn kennis meedelen en hij dacht dat wat hij te zeggen had aldus het duidelijkst naar voren kwam. Hij zegt dit uitdrukkelijk in zijn stuk *Aen de Oeffenaers der Geneeskunst* dat in de *Dageraad* onmiddellijk komt na de inleiding: *ick schrijve dit in mijn vaderlandsche tael, op dat mijnen naesten in 't gemeyn*

daer al geniete, verstaende dat de waerheit nergens naeckter en verschijnt, dan daar sy van alle cieraet ontbloot is".

De *Dageraad* bestaat uit twee delen: het eerste deel is verdeeld in dertig „paelen" (een ander woord voor hoofdstukken of kapitels) die handelen over allerlei medische inzichten en leerstellingen, waaruit blijkt dat hij meer aanvoelt dan hij kan duidelijk maken. Hij bestrijdt de „vier humeuren" waaruit de ziekten zouden voortvloeien. Volgens hem bestaat het levende lichaam uit materie en een soort inwendige levenskracht, *archeus* genoemd, die gezag heeft over de *blas*, een soort regulator verbonden aan elk orgaan. Wanneer al de *blasen* in harmonie verkeren met de algemene *archeus* is het lichaam gezond, maar bij verstoring van de samenwerking ontstaat er ziekte. Die opvatting werd aangevuld met de theorie dat de *archeus* fermenten voortbrengt om zijn taak te vervullen. Deze fermenten worden soms beschouwd als de voorlopers van vitamines en hormonen⁽¹⁵⁶⁾. De therapie van Van Helmont bestond in bezweringsformules en scheikundige preparaten. Hij verzette zich krachtig tegen aderlatingen en purgeermiddelen, waarvan hij zelf eens het slachtoffer was geweest. Lokale ziekten moesten volgens hem ook lokaal behandeld worden. Bij zijn scheikundige proefnemingen gebruikte hij een balans, dat was „150 jaar vóór Lavoisier, de vader van de kwantitatieve chemie" (157). Het tweede deel van de *Dageraad* handelt in 19 „paelen" over de pest. Volgens hem ontstaat ze uit een besmetting met een zaad, dat door de lucht verspreid wordt. Is dat niet als de voorspelling van de microben, die nog moesten ontdekt worden? Ook wordt door hem de hygiëne als voorbehoedsmiddel aangeprezen.

De *Dageraad* draagt dus onbetwistbaar in zich de kiemen van latere geneeskundige stelsels en medische begrippen. Het was tevens een wetenschappelijk monument in de volkstaal. Daarom werd in 1944, bij de 300e verjaardag van het overlijden van J.B. van Helmont, door de Koninklijke Vlaamse Akademie voor Geneeskunde en de klasse der Wetenschappen van de Koninklijke Vlaamse Akademie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België een facsimile-editie van de *Dageraad* gepubliceerd.

Farmacie, ecologie en plantkunde

In 1660 verscheen te Antwerpen: *Pharmacia Galenica et Chymica, dat is Apotheker ende Alchymiste ofte Distilleerkonste. Begrijpende de beginselen ende fundamenten der selve. Verdeylt in acht Boeken, tot onderwijsinghe der Apothekers. Door een Liefhebber der selver konste*. Het was een heruitgave van een anoniem werk dat in 1657 verschenen was te Amsterdam bij Johannes van Ravenstein. In 1956 wist Dr. P. Boeynaems (1903-1986) de auteur te identificeren als Jan Bisschop (1590-1664), jezuïetenlekenbroeder, dié het boek zonder toelating van

zijn oversten had laten verschijnen⁽¹⁵⁸⁾, naar een handschrift dat reeds in 1651 was voltooid.

Jan Bisschop die te Brugge geboren was, had een opleiding van apotheker gevolgd, waarna hij verder ging studeren te Parijs. Daarna vestigde hij zich als apotheker in zijn geboortestad, maar in 1613 trad hij toe tot de jezuïetenorde. Daar kreeg hij de opdracht onder zijn medebroeders apothekers op te leiden, die dan naar de verscheidene kloosters werden gezonden. Naderhand werd hij naar Wenen gestuurd, waar hij o.m. als apotheker werkzaam was aan het hof van keizer Ferdinand II (1578-1637).

Na de dood van Ferdinand II, kwam hij naar Gent, waar hij in 1664 is overleden. Ten behoeve van zijn onderwijs had hij een herbarium samengesteld, bestaande uit 284 bladen, die 510 planten bevatte, met Latijnse en Nederlandse onderschriften. Zijn leerboek van de farmacie was een wetenschappelijk verantwoord werk, waarvan de recepten overgenomen waren uit oudere verzamelingen. Het kende meerdere herdrukken (o.m. een te Antwerpen in 1667) „... verrijckt met een (kort of vermeerdere) Examen der Chirurgie, benevens een Tractaet van de kennisse der Drooghen (drogerijen). Het Examen der Chirurgie bestond uit een opgave van vragen en antwoorden; de beschrijving van een aantal drogerijen is in verzen, naar een Latijnse voorstelling van Otto van Crimone. Van dit werk verschenen Duitse vertalingen in 1690 en 1700, terwijl er tevens een lijvige kommentaar van 1144 bladzijden werd geschreven *Medicina Pharmaceutica, oft drôgh'-bereidende ghenees-konste; met een besondere aenmerckingen op verscheydene misbruycken, die soo wel in de medecyne als chemie zijn voorvallende*, die verscheen te Brussel, bij Foppens in 1681⁽¹⁵⁹⁾ en ten onrechte toegeschreven werd aan Robert de Farvacques, een geneesheer van Rijsel, maar die één der stichters was van het *Collegium Medicum* te Brussel⁽¹⁶⁰⁾. Er verscheen van deze kommentaar een tweede editie in 1690.

In 1661 werd het tot op heden oudst bekende ecologisch geschriftje, in onze taal, gepubliceerd bij G. Schybel te Brussel: *Profitylckste inventie om de overtreffelycke ende vermaerde koopstad van Antwerpen te verlossen van de pestighe en ongezonde locht, komende uit de vuyle, verrotte en stinkende ruyen*, van de hand van Michael Florentius van Langren of Langrenus, een wiskundige en ingenieur.

Van Langren⁽¹⁶¹⁾, die omstreeks 1600 werd geboren te Amsterdam, Antwerpen of Mechelen - men weet het niet zo precies - heeft zijn leven doorgebracht te Brussel, waar hij ook in 1675 is overleden. Als lid van een familie van kartografen legde hij zich toe op wiskunde, geometrie, astronomie, geografie en hydrografie. Hij kende, afgezien van Nederlands, nog Frans en Spaans, doch had waarschijnlijk

geen Latijnse school gelopen, aangezien zijn verhandelingen in het Latijn vertaald werden door de humanist Erycius Puteanus, de opvolger van Lipsius te Leuven.

Het belangrijkste werk van Michael van Langren betreft echter astronomie en kosmografie. Omstreeks 1630 tekende hij de oudst bekende maankaart, die in haar definitieve vorm verscheen in 1645 en niet minder dan 322 met name aangeduide details telde (162). In 1639 had hij als kosmograaf en mathematicus van de Spaanse koning in Vlaanderen, het plan opgevat van een sterrenkundig observatorium in te richten in het kasteel van Gaasbeek, naar het voorbeeld van Tycho Brahe (1546-1601), die in 1575 op het eiland Hvee in de Sont, een sterrenwacht had gebouwd. Omstreeks 1640 heeft Van Langren nog een opmerkelijk planetarium gekonstrueerd, dat echter niet bijzonder in de smaak viel, omdat het gebaseerd was op het nog lang niet algemeen aanvaarde stelsel van Copernicus.

Tevens was hij nog bedrijvig als militair ingenieur, kartograaf en hydrograaf. In 1644 publiceerde hij in het Frans een project om Brussel te behoeden voor de geregeld voorkomende overstromingen van de Zenne. Het werd in gewijzigde versie ook in het Nederlands gepubliceerd in 1648 en 1658. Hij schreef ook enkele verhandelingen in het Spaans.

In *De Verstandige Hovenier*, een Hollandse verzameling, waarvan in 1668 te Antwerpen een Zuid-Nederlandse uitgave verscheen, kwam een geschriftje voor: *Tractaet van de Campernoellien*, geschreven door de Antwerpse priester en mycoloog (kenner van zwammen) Frans van Sterbeek (1630-1693) (163). Het stuk, twaalf bladzijden in kwarto, handelt over de diverse soorten fungi: de groeiplaatsen; de natuur en de kracht van kampernoeljes; de verscheidene wijzen waarop ze kunnen bereid en opgediend worden en tenslotte de behandeling die moet toege-

past worden als men giftige soorten heeft gegeten.

In 1675 verscheen van de hand van Van Sterbeek een meer uitgebreide studie: *Theatrum Fungorum oft het Tooneel der Campernoellien*, gevolgd door een ellengalige bijkomende titel, die in feite de opsomming is van alles wat het boek te bieden heeft en betrekking heeft op alle aspecten van de beschreven zwammen. Het is een werk van 396 bladzijden, met 349 tekeningen, waarvan 130 oorspronkelijke uitvoeringen van de auteur, want Van Sterbeek was een niet onverdienstelijke tekenaar en schilder. Bij het drukken werd voor het eerst in een botanisch werk de techniek van de kopergravure toegepast. Waar Carolus in 1601 meer dan veertig eetbare zwammen had beschreven, werden er door Van Sterbeek bijna honderd vermeld. Dit werk dat een grote bijval kende, kreeg een tweede, verbeterde druk in 1712.

In 1682 publiceerde drukker Joseph Jacobs te Antwerpen een nieuw werk van Van Sterbeek: *Citricultura oft Regeeringhe der Uythemische Boomen te weten Oranien, Citroenen, Limoenen, Granaten, Laurieren en andere*, met 14 kopergravures. Aanleiding tot het verschijnen van dit boek, was de publikatie in 1676 te Amsterdam van een werk van de Noordnederlandse plantkundige Johannes Commelijn, (1629-1692) over uitheemse bomen (*Nederlantze Hesperides ...*), die gesteund was op de vele „annotaties” die Van Sterbeek hem ter beschikking had gesteld. Van Sterbeek wilde nu op zijn beurt zelf het resultaat van zijn jarenlange waarnemingen uitgeven. Al kende dit werk niet het succes van zijn *Tooneel der Campernoellien*, toch kreeg het ook in 1712 een tweede druk.

Niettegenstaande men Van Sterbeek wel eens zijn gebrek aan oorspronkelijkheid heeft verweten, blijft hij de voornaamste 17e eeuwse plantkundige in de Zuidelijke Nederlanden, terwijl hij tevens

de volkstaal met een paar belangrijke werken heeft verrijkt.

R.A.B.

In de volgende nummers:

Publikaties op het einde van de 17e eeuw
De lijkenrover Jan Palfijn
De taal van Jan Palfijn

(151) t. XXI p. 109

(152) A.J.J. vande Velde, *De geboorte en het overlijden van J.B. van Helmont*, Med. Kon. VI, Acad. vr. Wetensch., Lett. & Sch. K. v. België, KI. Wetensch., 1943, pp. 131-136

(153) J. Cuvelier, *Rond J.B. van Helmont's burgerlijken stand*, Versl. & Med. Kon. VI, Acad. Taal- en Letterk., 1930, p. 105

(154) F.A. Sondervorst, *Johannes-Baptista van Helmont (1577-1644), zijn leven, zijn werken, zijn leer*, Het Belgisch Geneesherenblad, (41), 1945, p. 140

(155) H. de Waele, *J.B. van Helmont*, Collection Nationale, 7^e S. nr. 78, Brussel, 1947, pp. 26-27.

(156) A.J.J. vande Velde, *Johan-Baptista van Helmont*, Licht-zuilen uit het Verleden, Gent, 1945, p. 190

(157) idem, p. 196

(158) P. Boeynaems, *Broeder Jan Bisschop en zijn Pharmacie Galenica et Chymica*, Pharmaceutisch Tijdschrift voor België, 33 (1956) pp. 197-201

(159) R. Calcoen, *Een handschrift van Jan Bisschop's "Pharmacia Galenica et Chymica"*, Scientiarum Historia, (15) nr. 3, 1973, p. 141

(160) Over Jan Bisschop : Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 7, kol. 60-64 (door L.J. Vandewiele)

L.J. Vandewiele, *Geschiedenis van de Farmacie in België*, Beveren, 1981, p. 169-170;
id. *Enkele Nieuwe Gegevens over apotheker Jan Bisschop, jezuit, Farmaceutisch Tijdschrift voor België*, 51^e jg. nr. 6, nov.-dec. 1974, pp. 443-449.

(161) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 12, kol. 415-423 (door P. Vandermeersch)

(162) A.J.M. Wanders, *Op ontdekking in het Maanlandschap*, Utrecht-Brussel, 1950, p. 185-188

(163) Over Frans van Sterbeek : Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 2, kol. 814-819

L.J.M. Philippen, *Fransiscus van Sterbeek Antwerpse Mycoloog, Bouwkundige en Historicus (1630-1693)*, De Gulden Passer, 6e jg., 1930, p. 27-66.

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke
057/40 01 12

Beveren
057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

GROTE KEUS
bedspreien
donsdekenovertrekken
bedkarpetten
tafelnappen
toile-cirée
bedverwarmers en donsdekens

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan
8994 PROVEN

tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

DE IJZER

(vervolg van blz. 416)

er het woord. Hij sprak er over fusies van gemeenten in België en de gevolgen hiervan. Het zelfde jaar sprak de zelfde burgemeester op de Frans-Vlaamse Kultuurdag te Waregem en brak een lans voor de Nederlandse taal als toeristisch bindmiddel. De burgemeester was over zijn ervaringen met Frans-Vlaanderen en de Fransvlamingen zo entoesiast dat hij de heer Etienne Desaeveer, hoofd van de toeristische dienst en cultureel attaché van Nieuwpoort opdracht gaf te Nieuwpoort eveneens een equivalent gebeuren te organiseren. Dit vond plaats het jaar daarop in 1975. Van 29 maart tot 13 april werd de eerste Frans-Vlaamse Veertiendaagse van Nieuwpoort georganiseerd.

Elk jaar werd een andere stad, gemeente of streek uit Frans-Vlaanderen, in de kijker geplaatst. Over deze initiatieven schreef Luc Verbeke: „*De Nieuwpoortse Frans-Vlaamse veertiendaagse is een model van jaarlijkse verbroedering op ruime basis - volks en cultureel - tussen, enerzijds Nieuwpoort en anderzijds een Frans-Vlaamse gemeente.*”

Dit jaar wordt enigszins afgestapt van de tot nu toe behandelde onderwerpen. In 1989 wordt voor het eerst gekozen voor een bepaald thema nl. „*De IJzer en alles wat rond die stroom reilt en zeilt.*”

CARFO, die zoals we hoger reeds aanhaalden, met man en macht werkt aan „*L'Yser Propre*” met hun „*Contrat de Rivière*” blijft met de Nieuwpoortse aanpak zeker niet in de kou staan.

Maar ... de organisatie van de Veertiendaagse te Nieuwpoort is eigenlijk meer dan het louter in stand houden van de culturele banden tussen de beide Vlaanderen. Dit Nieuwpoorts initiatief wil in feite ook een steentje bijbrengen tot de eenmaking van Europa. En dit is niet eens zo heel ver meer van 1989 verwijderd.

Zaterdag 25 maart a.s. te 16 u. wordt in de feestzaal van de vismijn de vijftiende Frans-Vlaamse veertiendaagse officieel geopend. Jacques Fermat zal voor de vijftiende keer met klem kunnen herhalen wat hij over dit Nieuwpoorts initiatief reeds eerder schreef: „*Nieuwpoort heeft voor ons, Frans-Vlamingen, bewust of onbewust, zowat de bekoring van ons ten dele vergeten maar opnieuw opkiemend Vlaams zijn. Nieuwpoort is als het ware het kuuroord voor de Frans-Vlaamse ziel.*”

Tentoonstelling

„De IJzer van bronnen tot monding”

Samen met de start van de 15^e Veertiendaagse te Nieuwpoort wordt de tentoonstelling „DE IJZER VAN BRONNEN TOT MONDING” officieel geopend. Deze merkwaardige, leerzame en groots opgevatte tentoonstelling loopt van 26 maart t.e.m. 16 april 1989 in de feestzaal van de Nieuwpoortse vismijn. De openingsuren zijn van 9.30 u. tot 12 u. en van 14 u. tot 17.30 u. Zowel van Franse als van Vlaamse zijde werd dit initiatief gesponsord, vandaar

dat deze tentoonstelling als een reizende manifestatie aan weerszijden van de schreve zal plaats vinden en mede hierdoor tweetalig is. De bedoeling van dit initiatief is het belang van het IJzerbekken voor de direkte leefomgeving aan te tonen. Hierbij staat het streven naar een betere milieukwaliteit (water en landschap) centraal, en wordt er gewezen op de knelpunten die dit streven in de weg staan. Vandaar dat het aksent duidelijk gelegd wordt op de verantwoordelijkheid van de bevolking zelf, omdat zo'n initiatief slechts haalbaar is als dit door de autochtone bevolking wordt gedragen.

Aan de hand van panelen die didactisch en methodisch met kernteksten, kaarten, grafieken maar vooral met veel prachtig fotomateriaal de bezoekers zullen inlichten en pogen te sensibiliseren, wordt de stroom getoond vanaf de bronnen tot de monding.

Een korte opsomming van de onderwerpen maakt duidelijk dat de tentoonstelling voor een groot publiek toegankelijk is.

Wie is er trouwens niet geïnteresseerd in het ontstaan van het landschap waar men leeft en werkt en waarin de rol van deze stroom ooit eens de belangrijkste faktor was. In de loop der eeuwen en ingevolge natuurlijke trans- en regressies en menselijk ingrijpen is de loop van de IJzer verscheidene malen totaal gewijzigd. „*Zo lag Lombardsijde eertijds aan de IJzer en was reeds een havenstad in de 6e eeuw. Het lag aan de monding waar Noordmannen er in de 9e eeuw ontscheepten*” (3).

De tentoonstelling behandelt verder de bevaarbaarheid, visstand, geschiedenis, toerisme, sluizen, pollutie en vele onderwerpen meer. Kortom men kan er alle aspecten van de IJzer aftasten van Broxeele tot Nieuwpoort. Ook de zijrivieren (Peenebeek, Heibeek e.a.) en de vaarten (Lovaart, Ieperleevaart, Poperingevaart, Martjevaart, Handzamevaart e.a.) worden geëvalueerd. Drie grote panelen zullen handelen over de natuurreservaten *De Blankaart*, *De IJzerbroeken* en *De IJzermonding*. Na elke historische schets over ontstaan en evolutie van ieder van deze eens zo rijke natuurgebieden worden kreten geslaakt als

- „overbemesting degraderen *De Broeken* tot een ordinair akkerlandschap dat zijn oorspronkelijke natuurwaarden verliest...”

- „door de bedenkelijke waterkwaliteit van *De Blankaart* zijn de rietvelden aan het verrotten ...”

- „het plankton en de bodemfauna verandert en verarmt door de waterverontreiniging in de *IJzermonding* ...”

De tentoonstelling die zaterdag 25 maart officieel wordt geopend is een bezoek overwaard. Het is een groots opgevat waardevol projekt dat met centen van weerskanten de staatsgrens wordt verwezenlijkt.

Geen *Geheim Frans-Belgisch Bloedakkoord* (4), maar een Frans-Belgische samenwerking, die meer dan de wereldvrede, de leefbaarheid van onze kinderen en kleinkinderen in de Westhoek garandeert.

Een boer sterft nooit.

Tenzij ...

Het taai ras van boeren en buitenmensen die land en vruchten naar hun hand zetten, sterft nooit. In hun werk en hun nakomelingen blijven ze voortleven tussen grenspalen en afsluitingen, maar met veel gezond verstand. Zij hebben de kennis van 't wentelen en 't keren der seizoenen, van 't weer en 't onweer. Zij zijn koppig, doordrijvend en voorzienig.

Mochten ook zij beseffen dat het klein beetje aarde, hen ter beschikking gesteld, zo kwetsbaar is. Mocht er weer eens een tijd komen waarin zij zichzelf in het danklied van de oude boer Wortel terugvinden als hij tot God bidt:

- „*Dank om de vallende blaren, ze zijn mest, dank om het gras dat melk wordt. Dank om de wolken, om de beek, om de knotwilgen en om al de gewassen. Onder uw asem bekomen zij de wil om te leven, hun nodige smaak, kleur en grootte ...*”

Op zaterdag 4 maart vindt te Kortrijk de avant-première plaats van de film over Felix Timmermans' meesterwerk *BOERENSPALM* waarin Ronny Waterschoot als Boer Wortel meesterlijk akteert.

Het Zondagsblad (Uitgeverij Het Volk) schrijft over deze verfilming: „*Vlaanderen grote filmmaker Roland Verhavert is hier werkelijk op zijn allerbest!*”

Een aanrader dus om de prent die binnenkort in alle bioscopen zal lopen te gaan bekijken.

Maar beter nog is, Timmermans' meesterwerk te lezen. Het ligt te koop bij Boekhandel Schoonaert te Roesbrugge, waar vanaf heden gratis kleurrijke dokumentatie verkrijgbaar is (1).

Elie E. Balduck

(1) Felix Timmermans, *BOERENSPALM*, geb., vollinnen band met stofwikkelt, 13 x 12,5 cm, Uitgev. Davidsfonds-Agora Leuven, 142 blz., prijs. 695 fr. + 25 fr. verzendingskosten. Te bestellen bij Drukkerij-Uitgeverij Schoonaert Roesbrugge.

(2) Het Volk, 10 jan. 1988.

(3) O. Huyghebaert en G. Bloes, *Op verkenning door Middelkerke*, blz. 14.

(4) Vóór de Tweede Wereldoorlog, door Vlamingen zeer gehaat en zogenaamd "geheim" "Bloed"-akkoord, waarbij de Franse legers vrij (en tot groot jolijt van de Walen) over het Belgisch grondgebied konden beschikken en vrije doorgang hadden bijgevolg naar Duitsland.

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

Landbouwkrediet. De bank waar ik me thuis voel.

Bent U geen 21 jaar ...

*Misschien staat Uw **COMPUTER** klaar*

bij

ZAKENKANTOOR
PAUL RECOUR

POPERINGE

Burg. Bertenplein 23

Tel. 057/33 70 92

Fax 057/33 32 38

ROESBRUGGE

Prof. O. Rubbrechtstr. 68A

Tel. 057/30 02 70

Fax 057/30 12 90

U hoeft slechts een J-BOEKJE te openen vóór 31 maart 1989
en u ontvangt een deelnemersformulier voor onze **reuze wedstrijd**.
Daarenboven ontvangt u onmiddellijk **500 FRANK**.

Hebt u al een J-Boekje ?

Welnu, ook u kunt deelnemen, want bij iedere storting van 5.000 fr.
vóór 31 maart 1989 ontvangt ook u een deelnemingsformulier !

LET WEL : HET J-BOEKJE LANDBOUWKREDIET

- **HOOGSTE OPBRENGST : 5% NETTO**
- **SPAARGELD STEEDS BESCHIKBAAR**
- **BELANGRIJKE KORTING OP LATERE LENINGEN**

Breng nevenstaande
welkomstcheque binnen
en geniet
van deze voordelen.

WELKOMSTCHEQUE

J-PLAN

Betaal tegen deze cheque

de som van *Vijfhonderd frank*
aan

BE 500,-

Plaats

Aan te bieden te
Roesbrugge, Prof. O. Rubbrechtstraat 68A
Poperinge, Burg. Bertenplein 23

Datum

Bon ter waarde van 500,- BF bij
opening van een J-Boekje op
naam van uw kind dat slechts van
één welkomstcheque kan genie-
ten. Deze cheque kan niet omge-
ruild worden in specien en dient
op het J-Boekje gestort te worden

Handtekening

Landbouwkrediet.
De bank waar ik me thuis voel.

J-PLAN

MASSA BEHANG

OPENT DE LENTE

OPEN-DEUR-DAGEN

op **VRIJDAG 17 - ZATERDAG 18 - ZONDAG 19 - MAANDAG 20 MAART**

★ **BEHANG** : 10.000 rollen uit voorraad aan netto-prijzen om U tegen te zeggen.

★ **VERVEN** :
aan prijzen buiten concurrentie.

★ **GORDIJNEN & DRAPERIEËN** : GRATIS meten en stikken van kamerhoogte.
Wereldmerken : ADO - UNLAND - VRIESCO - SARGA - ARISTO - WYERS - enz...

★ **T.P. & VLOERBEKLEDING** :

- T.P. vanaf 189 fr./m²
- VYNILS vanaf 199 fr./m²

★ **KARPETTEN** :

- KLASSIEK synthetisch : 2/290 - 2.999 fr.
wol : 2/3 - 7.363 fr.
- MODERN synthetisch : 170/240 - 5.814 fr.

★ **BADKARPETTEN & -SETS** :

één der mooiste kollekties uit de streek.

DUBBEL VOORDEEL : boven op onze groothandelsprijzen
nog een «**VOORDEELCHECK**» naar rato van aankoop.

AANKOOP	CHECK	AANKOOP	CHECK
1.000 fr.	100 fr.	6.000 fr.	670 fr.
2.000 fr.	215 fr.	7.000 fr.	780 fr.
3.000 fr.	340 fr.	8.000 fr.	890 fr.
4.000 fr.	450 fr.	9.000 fr.	1.000 fr.
5.000 fr.	560 fr.	+ 10.000 fr.	1.200 fr.

**SLECHTS 4 DAGEN AAN DEZE ONGELOOFLIJKE LENTEPRIJZEN !
EEN PAASGESCHENK !!!**

MASSA BEHANG

Openingsuren tijdens de
open-deur-dagen :
doorlopend van 9.30 tot 19 u.

Bergstraat 42
8991 BEVEREN(KALSIJDE) Tel. 057/30 10 20

Spaarbank
ARGENTA**KRIS
ROSSEEUW**Provenplein 48
8994 PROVEN
Tel. 057/30 03 55

Mevrouw, Mijnheer,

Meerdere cliënten van mijn agentschap werden gedurende de voorbije jaren gehospitaliseerd. Naast het menselijke leed brengt een ziekenhuisopname vaak een financiële aderlating met zich voor het gezinsbudget.

Dank zij hun hospitalisatieverzekering, onderschreven via de ARGENTA spaarbank, moesten deze klanten hun spaarcenten niet aanspreken.

U begrijpt dat ik, wegens mijn beroepsgeheim, deze mensen niet met hun naam kan vernoemen.

Slechts een voorbeeld :

Mijnheer X werd 3 weken in Leuven gehospitaliseerd voor een hartoperatie. De totale oplegkosten (opleg in een 1-persoonskamer, erelonen en medicamenten) beliepen 126.490 fr. Deze klant heeft 121.022 fr. ontvangen van zijn hospitalisatieverzekering.

Voor deze verzekering hoefde hij, als trouwe spaarder bij Argenta, GEEN FRANK PREMIE te betalen.

Ook U kan als trouwe spaarder bij Argenta gratis van deze mogelijkheden genieten : U hoeft slechts een deel van uw spaargelden op een spaarrekening te plaatsen en U zal geen financiële zorgen hebben bij een ziekenhuisopname.

Tevens geeft onze spaarrekening een HOGERE INTREST : naast de basisrente van 3,75 % geniet U van de hoogst mogelijke getrouwheidspremie van 1,25 % en dit voor alle kapitalen die 12 opeenvolgende maanden uitstaan.

Vraag vrijblijvend inlichtingen. Het is mij een genoegen U onze voorwaarden duidelijk te maken.

Hoogachtend,

KRIS ROSSEEUW
kantoorhouder Argenta

DOE HET ZELF DEVOS

1 jaar jong

Couthoflaan 7B
8994 PROVEN
057/30 11 47

- Hout
- Isolatie
- Plafond- & muurbekleding
- IJzerwaren
- PVC - Deceuninck Plastics
 - dubbelwandig
 - koepels
 - alle golfplaten
- Verdeler Veluxdakramen
- Klein alaam & Tuingerief
- Werktuigmachines AEG
- Grasmachines Favorit
- Bekaertafrastering
- Hout in de tuin
- Houtbescherming + verf
- Elektrisch materiaal
- Afvoerbuizen
- Alles voor waterleiding

OPEN- DEUR- DAGEN

**Paaszaterdag
25 maart**

9 - 12 u. en 13 - 18.30 u.

**Paaszondag
26 maart**

10 - 12 u. en 14 - 18.30 u.

**Paasmaandag
27 maart**

10 - 12 u. en 13 - 18.30 u.

WEDSTRIJD

*met 20.000 fr. prijzen
(machines en klein alaam)*

De winnaars worden persoonlijk
verwittigd.

Voor ieder bezoeker een drankje
en voor de kinderen een verrassing.

Uw bezoek zullen wij ten zeerste
waarderen.

**ARTIKELN AAN STERK
VERMINDERDE PRIJZEN !**

ANTWERPEN - PLANTIJNJAAR

In het kader van het Plantijnjaar, organiseren de Universiteit en de Stad Antwerpen op zaterdag 18 maart 1989 het colloquium:

EXACTE WETENSCHAPPEN RONDOM CHRISTOFFEL PLANTIJN

in het Museum Plantin-Moretus, Vrijdagmarkt 22.

Programma:

- 9.15 u. Onthaal.
- 9.30 u. Verwelcoming door Prof. K. Van Camp (RUCA), Voorzitter AWIE
- 9.35 u. Christoffel Plantijn en de exacte wetenschappen in zijn tijd door Dr. F. De Nave (Museum Plantin-Moretus)
- 10.00 u. Geneeskunde en Farmacie rond Christoffel Plantijn door Dr. B. Van Hee (UIA, Voorzitter van de Koninklijke Geneeskundige Kring van Antwerpen)
- 10.30 u. Koffiepauze
- 10.50 u. De Artes Mechanicae en Christoffel Plantijn door Prof. Dr. R. Jansen-Sieben (ULB-VUB)
- 11.20 u. De relatie tussen P. Van Coudenberghe en Plantijn door Dr. Apr. L. Vandewiele (Oud-lector RUG)
- 11.30 u. Wiskunde en Astronomie ten tijde van Plantijn door Ere-inspecteur R. Blondeau
- 12.00 u. Slotbeschouwing door Prof. Dr. G. Vanpaemel (EHSAL, Secretaris Zuid GeWiNa)
- 14.30 u. Geleid bezoek aan de tentoonstelling „Christoffel Plantijn en de exacte wetenschappen in zijn tijd“

Aansluitend receptie aangeboden door de Stad Antwerpen.

WIE WAS CHRISTOFFEL PLANTIJN?

De Franse boekbinder Christoffel Plantijn (ca. 1520-1589) vestigde zich in 1549 te Antwerpen. In 1555 stichtte hij er een drukkerij-uitgeverij. Dank zij zijn inzet en volharding, verwoord in zijn devies „Labore et Constantia“, zijn zakeninstinct en zijn ruime wetenschappelijke interesse, bereikte de Officina Plantiniana een ongekennde bloei met een piek in de jaren 1568-1576. Met 16 persen en een 80 werknemers was de firma Plantijn de grootste typografische onderneming van die tijd. De totale produktie was indrukwekkend. In 34 jaar verlieten 2.450 publikaties de Plantijnse persen, uitzonderlijk zowel naar vorm als inhoud. Plantijn mag dan ook beschouwd worden als de drukker van het Europese humanisme in de tweede helft van de 16^e eeuw.

In 1989 herdenkt het Antwerpse stadsbestuur de vierhonderdste verjaardag van het overlijden van Christoffel Plantijn met een hele reeks manifestaties. Een volledig overzicht in brochurevorm is te verkrijgen bij het Museum Plantin-Moretus en de Diensten voor Toerisme en Informatie van de Stad Antwerpen.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Het winstaandeel van de echtgenote

Wie een zelfstandig beroep uitoefent, kan een deel van zijn netto-winst overdragen aan zijn medehelpende echtgenote.

Tot en met aanslagjaar 1989 (inkomsten 1988) mocht die medehelpende echtgenote geen andere *belastbare* inkomsten genieten, die meer dan 21.000 fr. *bruto* per jaar opbrachten.

Zelfs iemand die een inkomen genoot waaraan geen bedrijvigheid was verbonden (b.v. belastbaar pensioen, vervangingsinkomsten van ziekte- of invaliditeitsverzekering), die dus de handen vrij

had, en in de realiteit haar echtgenoot in de uitoefening van zijn beroep bijstond, mocht geen winstaandeel toegekend krijgen van het ogenblik af dat er een inkomen was van 21.000 fr. bruto!

Die 21.000 fr. bruto, in een heel jaar, was natuurlijk een belachelijk bedrag en niet meer van deze tijd. Er was reeds vaak op verandering aangedrongen, maar er gebeurde niets.

Bij de wet van 7 december 1988, inzake de hervorming van de inkomstenbelasting is hier toch een serieuze wijziging gebeurd.

Artikel 3 van voornoemde wet, zegt dat een gedeelte van het bedrijfsinkomen aan de medewerkende echtgenote kan toegekend worden, zelfs indien zij uit andere werkzaamheden een bedrijfsinkomen heeft genoten tot 350.000 fr.

Maar om die toekenning te mogen in rekening brengen, moet er wel effectieve medewerking zijn. Die is er inderdaad in de meeste gevallen, immers bureel- en/of onderhoudswerk van de bedrijfslokalen is reeds voldoende.

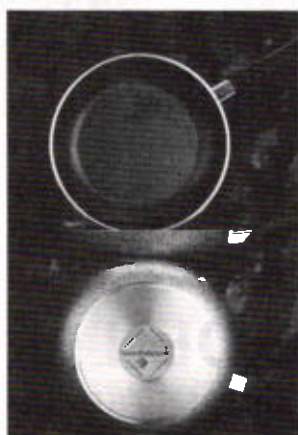
Serge BLONDEAU

Accountant IDAc - Fisk. Adviseur UFSAL

OPENDEUR-DAGEN

van
Paaszaterdag
25 maart
tot en met
zondag
2 april '89

SWEDISH COOK

koekepan uit kwaliteitsaluminium met uitzonderlijke antikleeflaag „SCANDIA BLACK“ geschikt voor alle warmtebronnen. vanaf **495 fr.**

LAGOSTINA MOONLINE SUPER

roestvrij staal 18/10 perfect op het vuur prachtig op tafel

NU SPECIALE VOORWAARDEN!

KRUPS ROTARY 500

krachtige multifunktionale robot verschillende originele accessoires

Jos. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubrechtstraat 12 • 8990 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

HUWELIJKSLIJSTEN

MIJN FIETS natuurlijk van **TOBY - sport**

- ☐ billijke prijzen
- ☐ verzekerde dienst na verkoop
- ☐ grote keus van jogging- en trainingspakken
- ☐ steeds goede ontvangst

350 m² winkelruimte

Open iedere dag van 8.30 tot 12.00 u. en van 14.00 tot 19.00 u.

Gesloten : zondagnamiddag en dinsdag.

Bergenstraat 1

8991 BEVEREN-KALSIJDE

Tel. 057/30 09 09

UITSLAG VAN DE KLEURWEDSTRIJD :

- ☐ Uit hoeveel renners bestaat het embleem TOBY SPORT :
DRIE

- ☐ Van waar de naam TOBY :
HET ENGELS VOOR TORSTEN

Wint een crossfiets BMX : - **DEMAEGHT Stefanie**

Winnen een waardebon van 300 fr. : - **LERMYTE Sofie**

- **DELERUE Katrijn**

(beoordeling door Zuster Gemma)

EERSTE PLAYBACK- & SOUNDMIX- WEDSTRIJD TE STAVELE

Enkele deelnemers die dienden op te treden in het begin waren niet aanwezig voor de playback- en soundmixwedstrijd die doorging op vrijdag 24 februari 1989 en bijgevolg kon de wedstrijd niet aanvangen om 19.30 u. Geen nood, want terwijl deze administratieve probleempjes werden opgelost door de inrichters, werd door disco „Veronica“ de sfeer ingezet op hun eigen muzikale toontjes.

Ondertussen liep de zaal reeds goed vol en naarmate de avond vorderde, groeide ook de belangstelling. Ook de tent kon goed worden benut zowel door het publiek als door de deelnemers aan de wedstrijd welke alzo via een verwarmde plaats de kleedkamers konden bereiken. U denkt dat er niets te zien was in de tent ? Nee hoor, U hebt het zeker mis, want in de zaal was een camera aan-

wezig en deze bracht alles rechtstreeks over op videoscherm in de tent !

Er werd deelgenomen in drie categorieën : playback - 14 j., playback + 14 j. en soundmix + 14 j.

Een tweetal pauzen waren voorzien tussen de optredend door zodat iedereen, ook de juryleden, eventjes hun benen konden rekken.

Het werd toch een vrij geslaagde gebeurtenis met wat minder publieke belangstelling vanuit eigen gemeente en met als hoogtepunt de bekendmaking van de winnaars.

Kategorie playback - 14 j. :

1. Verdrum Rik (leper) en Vandenhaute Claudia (leper)
B. Medly & J. Warnes - The time of my life
2. Haerynck Vanessa (Oostkamp)
Cab Calloway - Minnie the moocher
3. Verdrum Rik (leper)
André van Duin - Als ik huil

Kategorie playback + 14 j. :

1. Debusschere Frederic (leper)
Patrick Hernandez - Born to be alive
2. Altes Gino (Geluwe) & Dumarey Benedicte (Menen)
Kate Bush - Hammer horror
3. Altes Gino (Geluwe)
Master Genius - Let's break

Kategorie soundmix + 14 j. :

1. Claerhout Dirk (Ronse)
Tom Jones - Lingeling on
2. Noppe Rik (Moorsele)
John Lennon - Imagine
3. Roekens Willy (Wezembeek)
Engelbert Humperdink - Please release me

TE KOOP

- Volledige slaapkamer (2 pers.).
Wandmeubel, ronde tafel, zetel, divan, salontafel, keukenkast.
Zeer voordelige prijs - adres ter drukkerij.

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67 - KROMBEKE

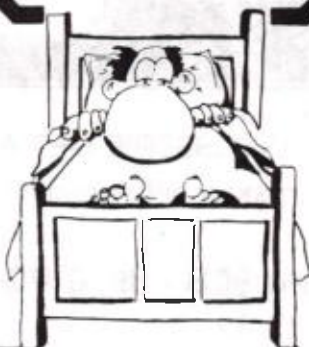
Tel. 057/40 08 54

**LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS**

**de grootste keus
behangpapier**

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING

schoonaert

Tel. 057/33 40 86

Bruggestraat 3 - 5

8970 POPERINGE

**HET
KWALITEITSMERK**
Oliën en
smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

Voor het herstellen van uw
- schoenen, laarzen
- boekentassen, ritssluitingen
- enz...
wendt men zich
met volle vertrouwen naar

Schoenmakerij 'Noël'

DEVOOGHT-VANDROMME

Provenplein 62, 8994 PROVEN

Vakkundig en sterk werk - voordelige prijzen
snelle bediening - verkoop van zomerartikelen

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
ZAKENKANTOOR
PRINZIE

PVBA

Agentschap Krediet aan de Nijverheid

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE

Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02

na de diensturen : 30 02 58

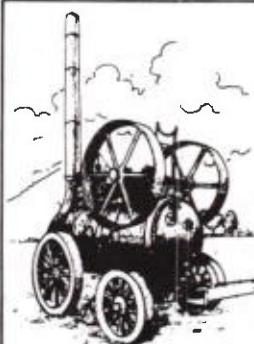

met staatswaarborg

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

**M Massieve
stijldeuren**

Michel BAELDE

Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE

CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS-
EN MAZOUTBRANDERS

HOUTSKOOL

Telefoon 057/40 05 43

een nieuw jaar,
een nieuwe jij,
een nieuwe tint
ZONNEBANK
met gezichtsbruiner

1.600 fr.
(10 beurten + 2 GRATIS)

COIFFURE mark

Zonnebank

Hondschootestraat 5
8991 BEVEREN-IJZER
☎ (057) 30 02 79

Winnende nummers kaart „De Oude Brykeputvissers”

1385	1364	1305	1389	1363	1417
1107	1053	1075	1405	1409	1217
1016	1146	1354	1268	1163	1066
1057	1185	1259	1145	1332	1339
1270	1411	1165	1253	1394	1407

Prijzen af te halen vóór 15 maart 1989 bij G. Vandromme, café „St.-Victor”, Proven-plein 54 te Proven.

Het bestuur dankt iedereen voor zijn steun en aanwezigheid.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 3 maart 1989 is in de Sint-Niklaaskliniek te Kortrijk Gilbert Vancaeyzeele overleden.

Gilbert werd geboren te Roesbrugge op 25 mei 1930. Zijn vader, Jérôme, werd op 27 mei 1940 het slachtoffer van een Stuka-aanval op Roesbrugge en zijn moeder, mevr. Julia Adriaen is amper drie maanden geleden, op 8 december 1988, overleden.

Gilbert Vancaeyzeele die gehuwd was met mevr. Elisabeth Parret, van Westvleteren, vestigde zich in april 1956 als slager-spekslager te Kortrijk. Drie jaar geleden heeft hij zijn zaak overgelaten aan zijn zoon Martin.

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenceweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Hij was Voorzitter van de Beroepsvereniging van Slagers en Spekslagers van Kortrijk en Omliggende; Bestuurslid van het Gouwverbond der Beenhouwers voor West-Vlaanderen; Lid van de centrumraad van het Vormingsinstituut voor K.M.O. Kortrijk; Bestuurslid van Meat-Expo Hallen Kortrijk en Bestuurslid van het feest- en sportkomitee van de Doorniksewijk.

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :

- Patrick Houwen, 28 j., echtgenoot van Vera Gunst
- Germaine Maes, 77 j., weduwe van Michel Wysselinck
- Hélène Denecker, 81 j., echtgenote van Joseph Behaeghel
- Blanche Mylle, 72 j., echtgenote van Robert Lanzweert

Geboorte :

- Cederic Devos, zoon van Alex en Linda Leys

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Huwelijk :

- Hans Wallecan van Stavele met Ann Behaeghel van Veurne

Overlijdens :

- Jules Bottein, 93 j., weduwnaar van Agnès Gruson (Beveren)
- Michel Neiryck, 71 j., echtgenoot van Martha Vecrucy (Beveren)
- Florent Ryon, 92 j., weduwnaar van Irène Desender (Beveren)
- Urbain Bartholomeus, 59 j., echtgenoot van Marie-Louise Muylle (Beveren).

K.B.G. - BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting van de maand februari. Wonnen 3 partijen :

Goussey Maurice	421 p.
Gast Leopold	361 p.

Delbaere Renée	359 p.
Verbrugge Michel	350 p.
Butaye André	304 p.
Vanengelandt Elisabeth	300 p.
Flamey Ida	286 p.
Dewitte Adelson	271 p.
Nuttens Jeanne	259 p.

VOLKSTONEEL VOOR FRANS-VLAANDEREN TE BEVEREN-IJZER

Traditiegetrouw richt DF-IJzerweelde een toneelopvoering in, die verzorgd wordt door het Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen, nu Flor Barbry's Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen genoemd.

Dit jaar wordt „Volk in de winkel” ten tonele gebracht op zaterdag 18 maart a.s. te 20 u. in de H. Hartzaal, Brigidaplein te Beveren-IJzer. Het stuk werd geschreven door Roland Delannoy, die tevens de regie van de toneelopvoering waarneemt, terwijl Greta Barbry instond voor de bewerking in de streektaal. Natuurlijk zijn de bekende spelers weer van de partij.

Org. : DF-IJzerweelde m.m.v. K.B.G. en K.V.L.V. Beveren-IJzer.

Toegang : 200 fr.; leden van de inrichtende verenigingen, houders van Plus-3-Pas en van P.C.P. : 150 fr.

Reservatie mogelijk bij alle bestuursleden van DF-IJzerweelde. Genummerde kaarten mogelijk bij Roger Vandergucht, Roesbruggestraat 3 te Beveren-IJzer, tel. 057/30 07 57.

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND MAART

Kaartingen

- Roesbrugge, bij J. Deroo-Denys maandag 6 maart maandelijks kaarting
- Haringe, in de schoollokalen woensdag 8 maart puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Roesbrugge, bij P. Gunst maandag 13 maart maandelijks kaarting
- Haringe, in „St.-Jozef“ bij Cecile Ryon zaterdag 25 en zondag 26 maart maandelijks kaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst dinsdag 28 maart puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Proven, zaal „St.-Elooi“ zaterdag 1 en zondag 2 april Kaas- of garnalenkrokettenkaarting t.v.v. Eekhout-vrienden Proven

Vogelpik

- Roesbrugge, bij Maria Soenen zaterdag 4 maart koning- en koninginnesmijting
- Haringe, in „St.-Jozef“ bij Cecile Ryon zaterdag 11 en zondag 12 maart smijting voor de leden

Volkstoneel Frans-Vlaanderen

- Beveren, H. Hartzaal zaterdag 18 maart om 20 u. „Volk in de winkel“

Bieravond

- Krombeke, zaal „Witsoone“ zaterdag 18 maart om 20 u. Bieravond

Inr.: N.C.M.V. - afd. „IJzerbode“

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Haringe, donderdag 9 maart om 19.30 u. in café „St.-Joseph“: Algemene vergadering met voordracht „Wat weten over kanker“ door Dr. Demessemaeker uit Poperinge. Trekking Lourdesreis.

K.A.V. - Jong K.A.V.

- 10 avonden gaan we weer samen zwemmen in het zwembad te Poperinge. Iedere woensdag te beginnen op woensdag 8 maart van 20 tot 21 u. Het zwembad is voorbehouden voor onze groep alleen, een redder zal een oogje in het zeil houden. Prijs: 690 fr. voor de leden en 950 fr. voor niet-leden (voor de ganse reeks). Onmiddellijk inschrijven.

B.G.J.G.

Door onvoorziene omstandigheden kan de geplande algemene vergadering op zondag 12 maart niet plaats vinden. Hutsepot, ontspanningsnamiddag en allerhande mededelingen worden naar een latere datum verschoven. Gelieve ons daarvoor te verontschuldigen.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De Westhoekse mens is altijd zeer honkvast geweest. Zijn horizon lag binnen handbereik: Oostende, Roeselare en Kortrijk hoorden bij het buitenland. De marktplaats van het dorp was het middelpunt van de wereld en de stille landelijkheid was heilig. Dynamiek, protest en verweer schuwde hij als de pest, alles wat zijn rust en noenslaap verstoorde was uit den boze. De gevolgen en resultaten zijn navolgent. We zijn het natuurreservaat van Vlaanderen en het grootste bejaardentehuis van West-Europa geworden. Op tal van plaatsen hebben onbekwame en geboorneerde dorpspolitici zich verzet tegen elke expansie. Wie iets wilde ondernemen kreeg niet de minste steun. Ofwel omdat men er geen begrip voor had, ofwel omdat men jaloers was op eventuele resultaten. Vele bekwame en talentvolle jonge mensen zijn heengegaan, bij gebrek aan mogelijkheden. De Westhoek zond zijn zonen (en dochters) uit, en die doen de zaken elders floreren!

Onder diegenen die gebleven zijn, bestaat nu hier en daar de vrees voor Europa 1992. Men is bang voor de ontgrenzing, bang dat er van elders zich hier zullen komen vestigen. Wat ten zeerste wenselijk ware. Maar overtuigd van de eigen voortreffelijkheid, wil men bij het oude blijven, er mag niets veranderen, tot de hele streek is uitgestorven.

Nochtans men mag er gerust in zijn. In plaats dat er van elders zullen komen, bestaat de kans dat er nog meer zullen vertrekken, als de studies en de diploma's gelijkgeschakeld worden, en als men veel gemakkelijker dan nu, zich in het buitenland zal kunnen vestigen. Maar alleen voor harde werkers, voor hen die passen in het nieuwe economische tijdsbeeld, zullen er mogelijkheden bestaan, om hun plaats in te nemen op de Euro-markt.

De vreesachtigen moeten echter niet verlegen zitten, de Europese markt van 1992, zal maar veel later tot stand komen. Vooraleer al die verschillende landen, elk met hun eigenheden; hun lange geschiedenis en tradities; met hun eigen complexe wetgeving en reglementering en de daarbij horende belangen, één geworden zijn, zal er nog veel water naar de zee stromen. We danken al wie de moed heeft iets te ondernemen in deze streek. We hopen en wensen dat zij sukses mogen kennen, en paraat mogen zijn voor Europa 1992, ook al komt dit pas later tot stand!

„Kurius“, zegt Gusta, „we hebben zo lang gestreefd naar een zelfstandig Vlaanderen, en nu het bijna zo ver is, zullen we Europeanen worden!“

*'t Is waar,
Pol*

KIJK EERST BIJ FORD

Betrouwbaar en voordelig!

Vertegenwoordiger:

HEIN LECLUYSE

Haringeplein 6 - 8990 HARINGE
Tel. 057/30 07 15

GARAGE ANTOON ADRIAEN

Groot Brittannielaan 6, 8970 POPERINGE
Tel. (057) 33 63 44

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

FORD Fiesta '88
SKODA '76

VW Polo station
VW Golf GTI '88

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak: tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

- Stevige schoenen
- Botten
- Pantoffels
- Boekentassen
- School- en toiletetuis
- Valiezen /reiszakken
- Regenschermen
- Sportuitrusting

**Grote keus in alle prijsklassen
voor jong en voor...
de derde leeftijd**

Schoenen Ig. PARENT-MOYAERT

**Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 03 20**

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Warden Smytter van Pollinkhove wos op zyn bruggensioen en olle achternoeen deed 'n toer met zyn veloo. Op è dag kwam 'n Miesten Broekke teegen, è ouden maat waarme dat 'n nog gaan werken hadde.

„Doe j'oeek oltemets è toer met joen veloo?” vroeg Warden.

„Olle daage, ols 't gaat!” zei Miesten ... „maar 'k stoppen oltemets om è partie te veugelpieken of op den tapbiljart te speelen.”

„Ha, ols je geern è partie biljart!” zei Narden ... „toen moe'j in „De Nachtegaal” zyn op de route naar Alveringem. De bazinne is daar oltyd gereed om een te speelen!”

„'k Weeten dat!” zei Miesten ... „maar 'k gaan daar niet meer ... Je zyt daar osan embeteerd door è jongen van è jaar of vijfve, die rond dien biljart rydt met zyn driewielveloo!”. Ze reeden ol klappen verder en stopten aan „De Nieuwe Herberg” om è pinte.

„'k Zien da'je gy è kilometriek aan joen veloo hêt!” zei Miesten in 't ofspringen ... „zy je daarvan kontent?”

„'k Zou dat niet meer willen kwyt zyn!” bofte Narden ... „'k weeten olzoo osan hoe verre da'k zyn.”

„'t Is waar oek!” zei Miesten ... „morgen staat er oek een op!”

Ze smeeën è partie op de veugelpiek en in 't voortgaan spraaken ze of van de volgende weeke mekaar daar weere te zien.

Acht dagen later kwamen ze daar djuuste te gaare toe. Narden zag aan Miestens aangezichte dat er entwot niet djuuste wos.

„'k Hèn nu è slimmen è daan met dien kilometriek op mien veloo te doen zetten!” grold Miesten ... „mien wuuf schrijft nu osan op, op hoeveele dat 'n staat onke voortgaan ... en met da'k osan bofte da'k zooveele kilometers deed hèn 'k nu geen tyd meer om te biljarten, weet je!”

Narden moeste lachen, dat de traanen langs zyn kaaken liepen. Miesten dronk zeere zyn pinte uit en è wos weere weg!

Maar acht daagen later, ols Narden langs „De Nachtegaal” passeerde, sprong Miesten daar buiten ol zwaaien met 'n biljartstok!

„Heila, Narden!” riep Miesten ... „gaan w'een biljarten!”

Narden keek gelyk zot en ging binnen ... „Héwè, 'k peinsde da'je geen tyd meer hadde om te biljarten en da'je hier niet meer wilde kommen voor dien kleenen!”

„Jamaar, w'hèn 't of è vonden, ennée bazinne!” lachte Miesten ... „kom maar è keer kyken naar de keuken ...!”

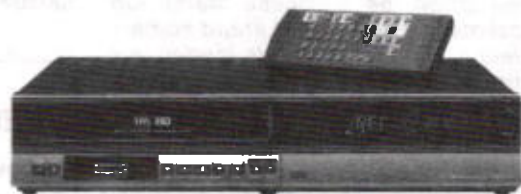
Miesten z'n veloo stoeg daar met de wien omhoog en de kleenen zat daar op è stoel by 't voorwiel, en draaien dat 't schouwe gaf ...

„Kyk!” zei Miesten ... „olzoo houden we de kleenen bezig ... en wieder kunnen op nuus gemak biljarten ... en 't byzonderste van ol, mien kilometers lopen ondertusschen voort!!”

KWAAK

**De hoogste normen
voor slimme jongens**

**Kies nu uw toestel
uit een topreeks
tegen ongelooflijke
voorwaarden
bij uw verdeler :**

Jos. CAPPOEN-GANTOIS

**Prof. O. Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 05 94**

eigen en vakkundige service

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE

Informatieblad
voor de dorpen :

Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren

Versijnt maandelijks : behalve in augustus

Apoteker Oscar Six (1875-1946), geboortig van Voormezele

Een Antwerps schrijver uit de Westhoek

Een jeugdvriend van Lode Baekelmans

Mijn moeder leed aan slepende migraine.

Daar wist ze raad op. De wijdvermaarde *Perfecta-Poeders* van apoteker Six aan de Ankerrui 24, in het Schipperskwartier te Antwerpen deden wonderen want :

„Dit nieuw geneesmiddel dat noch Antipyrine, noch andere schadelijke middelen bevat, is uitmuntend voor alle pijn in 't algemeen, voor Hoofd-, Tand-, Zenuwpijn, Rheumatismus en Influenza in 't bijzonder. Geen slapeloze nachten meer voor hen die lijden in den mond, de hersens, in het hoofd; voor hen, die jong reeds ondermijnd door Rheumatismus, vroeg de stramme ledematen en den ouderdom verwachten. Gerust en zeker werken de PERFECTA POEDERS op 't verzwakte zenuwstelsel, op 't vermoeide hoofd. Zij doen geen letsel aan de maag en werken nimmer schadelijk aan 't harte. Zij geven troost aan de bedrukten, rust aan wie niet rusten kan, kracht en moed aan de verzwakten.

De pijnen stillen doen ze immer en de ziekten heelen waar ze nog genezen kunnen.

Zuiver wetenschappelijk saamgesteld, zijn zij het beste pijnwerend middel uit het arsenaal der moderne geneeskunde, en dienen daarom in ieder zorgvuldig huishouden de toevlucht en de troost te wezen.

Neem voortaan alleen dus nog PERFECTA POEDERS.

Eén zulk poedertje bleek genoeg om „een klare kop" te krijgen, vertelde moeder wie het horen wou.

Tot ze de volgende morgen weer zo'n wondermiddel moest slikken.

Inbitter van smaak ondervond ik wanneer ik, stiekem, zo'n poeder wou binnenpegele. Waardoor ik zonder verwijl de apoteker met een slecht oog bekeek. Want wansmakelijke dingen konden niet heilzaam werken, daar was ik heilig van overtuigd.

Moeder nochtans deelde mijn zienswijze niet zodat ik veelvuldig op stap moest naar de Ankerrui.

Met of tegen mijn zin.

Pas na verhuis naar een ander stadsge-deelte werd ik van de korvee bevrijd.

Bezoekjes bij apoteker Six zaten er voor mij niet meer in.

Toch zou hij nog op mijn weg verschijnen. Op een heel ander terrein.

Hernieuwde kennismaking

Een middag van augustus 1935 zat ik voor het open raam van de *Hulstkamp* aan de Keyserlei, een van de meest gerenomeerde Sinjoorse lokalen.

Liep daar Lode Baekelmans binnen in gezelschap van farmaceut Oscar Six ! Het bleek dat ze best met elkaar overweg konden, te oordelen naar het geanimeerd gesprek dat ze voerden.

Toen auteur Baekelmans mij opmerkte, kwam hij met zijn gesprekspartner bij me zitten. Stelde hem voor. Wanneer ik met jeugdige overmoed debiteerde meneer Six wel te kennen, dat zijn *Perfecta-Poeders* mij een gruw bezorgd hadden van alles wat uit apoteken kwam, werd een geamuseerd babbeltje opgezet.

Dan leerde ik de ware Oscar Six kennen ! De dichter, de schrijver, de kunstenaar. Waarvan ik geen vermoeden had.

Antwerps Westvlaming, een Westhoek-er om precies te zijn want geboren in Voormezele op 26 juli 1875 als zoon van een landbouwersgezin. Ofschoon hij als veertienjarige de streek voor Antwerpen verliet, waar zijn oudere broer Remi apoteker was, zou hij nooit het wijdse geboorteland vergeten, dat hem een bron werd waaruit hij verzen en vertellingen putte. Die landse afkomst versterkte in hem het dichterlijke dat hij van nature uit, in zich droeg. Want Six, die Gezelle en Roden-

Oscar Six

bach in het hart droeg, was een poëet in ruime zin, ook als prozaschrijver.

Onder het neerschrijven van de gedachten die tot een verhaal groeiden, werd zijn geestdrift hem soms te machtig en drong zijn lyrisme naar de oppervlakte. Het wonderlijke, het gevoelige overmeesterde hem. Hij zag de wereld en de natuur door een al te roze bril. Schrijvend bekommerde hij zich niet om subjectiviteit of objectiviteit, hij leefde met de gebeurtenissen mee en wat hij vertelde, werd volkomen beheerst door zijn dromerig temperament. Streekwoorden en verbeelding hielpen om de gewenste atmosfeer te scheppen.

Als dichter debuteerde hij vrij jong in de tijdschriften *Vlaamsch en Vrij*, *Allemansvriend*, aan het weekblad van vader Hoste *De Zweep*. Later was hij te Antwerpen een der getrouwen van het kleine maar taaie

groepje van Victor Ressler - die onder pseudoniem Segher Rabauw publiceerde (1877-1955) - *Ontwaking*, het maandschrift dat, versmolten met *Nieuw Leven*, het eerste tijdschrift van *Jong-Vlaanderen* werd.

Na zijn militaire dienst te Brussel stond Oscar vanaf 1894 opnieuw in de apoteek naast zijn broer.

Jongen van de Westhoek kon hij zijn volkse afkomst niet verbloemen en in zijn schaarse vrije tijd kuierde hij rond in het Schipperskwartier om er praatjes aan te gaan met simpele havenmensen of bootslui.

Toch kregen die toevallige ontmoetingen enig reliëf in zijn scheppend werk. Wat in uren van heimwee groeide, projecteerde hij naar zijn verre land van oorsprong, ondersteund door een overloze fantasie. Zo kreeg kantjesvolk soms een boerenkiel omhangen.

Verwonderlijk dat iemand, wiens roots zo vasthingen in de Westhoek, een vrouw ging zoeken in een andere omgeving, in Wechelderzande, een dorp in de Antwerpse Kempen, waar hij in de bossen en over de heide flaneerde tijdens snipperdagen, om dan weer entoesiast op te veren over de purperen vlakke. Die beelden kregen gestalte in ontroerende, zij het ietwat té verweekte gedichten.

Door zijn vriend Edward Secelle (1876-1961) werd prozawerk opgenomen in diens weekblad *Carolus* (1), dat bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog werd opgeheven.

Destijds moest menig auteur instaan voor de drukkosten bij de uitgave van zijn werk. Secelle behield het zetgoed van de verhalen om ze daarna aan geringere prijs in boekvorm op de markt te brengen.

Zo verscheen van Oscar Six in 1913 *Een Lente van Schoonheid* met zulk sukses dat het onmiddellijk werd opgenomen in het *Algemeen Nederlandsch Tijdschrift voor Letterkunde Van Klein tot Groot* in 's Gravenhage.

In de zomer van 1914 volgde *Mijn wonnig Land*.

Zijn werk

De critici, en niet de geringsten, waren hem gunstig.

In *Le Mercure de France* verheelde Georges Eekhoud (1854-1927), de Frans schrijvende Antwerpenaar, zijn bewonde-

ring niet: „In het recente aanbod van boeken citeer ik graag een mooi werk *Een Lente van Schoonheid* van Oscar Six, herinneringen, beurtelings romantisch of idyllisch, vertederend en vooral doordrongen van een intens vuur voor de schoonheid van het Westvlaamse land, waar de jeugdijaren van de schrijver zich voltrokken. Reeds bekend in onze literaire mid-den, mag hij met dit boek plaats nemen in de rij van onze beste prozaschrijvers als Streuvels, Buysse, Baekelmans.”

Lode Baekelmans, in *Den Gulden Winckel*:

„De West-Vlaming, die Six gebleven is, wordt wakker in aanraking met zijn eigen land, met herinneringen, landschappen, taal en mensen. Heimwee naar zijn jeugd en zijn streek zit in het werk van dezen droomer.”

Fritz Francken, zelf een boeiend verteller van kleingoed (1893-1969) benaderde *Mijn wonnig Land* aldus:

„Na zijn verrukkelijk boekje *Een Lente van Schoonheid* komt de West-Vlaamse schrijver Oscar Six ons met een nieuwen bundel verhalen verrassen, getiteld: *Mijn wonnig Land*.

In *De Avondstar* - aldus heet de eerste der drie histories - zitten we, voor we 't eigenlijk goed beseffen, volop in de aktie, volgen we met een misschien ietwat onfatsoenlijk lachje de opvijzerige ontboezemingen van Merten de Leugenaere, binstdien we kennis maken met den kostelijken Charel, beenderig van magerte en doolaar van natuur.

Oscar Six is er ten volle in geslaagd op boeiende en levendige manier Charel te portretteren. 't Karakter is flink volgehouden en we zien dien Charel levend en uit één stuk voor onze ogen bewegen. Hij leeft, hij ademt, hij tierelantijnt en wielewaalt: we hooren de klank van zijn roep en 't geluid van zijn stap en den klop van zijn tikketakkend hart. We koesteren sympathie voor de vrijgevigheid en den filosofischen aard van deze ongedurige wildzang. We lachen bij de komische hulde en de dwaze eerbetuigenis der dorpelingen en trekken eventjes de schouders op bij het romantieke flirten van een herbergprinses met een melkbaardigen kasteelheer. Six heeft hier de juiste toon gesnapt. In ronde brede vegen heeft hij 't uitzicht van zijn geboortestreek geschilderd, 't landelijke leventje der inboorlingen geschetst.

In dit werk zien we hoe Six zijn stof baas is, hoe hij zijn geboortestreek lief heeft en er mede vergroeid en vertrouwd is, hoe hij de typen in hun handel en wandel met nauwkeurig en oplettend oog heeft gadegeslaan en met deze gegevens in *Mijn wonnig Land* een flinke brok leven heeft geschapen, doorwinderd van zon en leute en liefde en waar kermisjoel en vrijagies met een koloriet op het Breugelschaf in vastgeklonken liggen.”

Een drukke apotekerspraktijk zou hem mettertijd van het schrijven weghouden.

Het leven eiste zijn tol. Hij vervreemde van zijn kunstvrienden, die één na één hun eigen weg gingen.

Oscar Six overleed op 29 januari 1946 en werd begraven in het familiegraf op het kerkhof van Deurne-centrum.

Als auteur compleet vergeten. Zoek hem niet in letterkundige overzichten, noch in de recent verschenen literaire gidsen van de provincies Antwerpen en West-Vlaanderen.⁽²⁾

Zoek hem nergens, wel in *De IJzerbode*. Opnieuw kwam zijn figuur mij voor de geest einde 1988, toen ik deelnam aan een feestmaal van de *Orde Drie Koningen*, te Beauvoorde en ik de tafel deelde met minister Paul Breyne, die in Voormezele woont.

In het land van Oscar Six!

JACK VERSTAPPEN

(1) Waarin ook *Tille* van Lode Baekelmans is verschenen.
(2) Alleen Ludo Simons vermeldt hem even in het tweede deel van zijn *Geschiedenis van de Uitgeverij in Vlaanderen* (Lannoo, 1987, p. 26) zonder evenwel over zijn literair werk te spreken.

ANTWERPEN

Onze medewerker Roger-A. BLONDEAU spreekt voor de Protestantse Kerk van Antwerpen (Ontmoetingscentrum, Lange Winkelstraat 5), over GEUZEN IN DE WESTHOEK, op zaterdag 15 april a.s. om 14.30 u.

OPGELET: de tweede druk van GEUZEN IN DE WESTHOEK is weer bijna uitverkocht!

TE KOOP

- **WOONHUIS**, gelegen Bergenstraat 22 te Roesbrugge - tel. 057/30 01 34.

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN

Tel. 057/30 06 74

- ★ Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- lot Eternitplaten
- open haard
- hangend model
- zeer voordelige prijs
- steenbrokken
- geleverd met kamion
- teelaarde
- geleverd met kamion
- GRATIS TE BEKOMEN
- aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (14)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / De nota van Jan-Frans Willems / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middel-eeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman ontdekt / Meester Thomas Scellinck / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Andere post-inkunabelen / Alternatieve geneeskunde / Het Cruijde-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruidt-boeck / De verheffing van de volkstaal / Simon Stevin van Brugge / Weerdichheit der Duytsche Tael / Het laatste decennium van de 16^e eeuw / De eerste helft van de 17^e eeuw / Johannes Baptista van Helmont / De Dageraad / Farmacie, ekologie en plantkunde.

Diergeneeskunde

Reeds in de voorhistorische tijd heeft de mens bepaalde dieren gedomesticeerd en in zijn huishouding opgenomen. Ze waren van buitengewoon nut voor zijn instandhouding; ze leverden hem een groot deel van het noodzakelijke voedsel: vlees, melk en eieren, terwijl hun wol of hun huid in zijn vestimentaire behoeften voorzorg. Gezien hun belangrijkheid is het klaar dat men reeds vroeg bekommerd was om de zieke huisdieren en probeerde hieraan te verhelpen. Omdat men zoveel anatomische en fysiologische overeenkomsten bij mens en dier vaststelde, behandelde men het zieke dier, mits aanpassing van hoeveelheid of dosis, met dezelfde substanties die men bij de mens aanwendde. Ook aderen, magische formules en bezelingen behoorden tot de therapie.

De laat-middeleeuwse encyclopedische geleerden, Albertus Magnus (1193-1280), Vincent van Beauvais (ca. 1190-ca. 1264) en onze Thomas van Cantimpré (1201-1263), e.a. hebben in hun Latijnse werken over de dieren en hun ziekten gehandeld. Maar vanaf de 13e eeuw verschenen er in Engeland, Spanje, Portugal en Italië verhandelingen over diergeneeskunde in de volkstaal, en in de 14e eeuw werden er overal personen aangetroffen die zich toediepten op het behandelen en genezen van zieke dieren. Voornamelijk de hoefsmeden, wier beroep aanvankelijk thuishoorde bij de paardeknechten (maréchal-ferrant), en die dus goed met paarden konden omgaan, wisten heel wat over de gebreken en ziekten van deze dieren.

De Antwerpse medicus Petrus Sylvius, heeft in zijn in 1530 bij Willem Vorsterman gepubliceerd *Tfundament der Medicinen*, een „traktaat“ ingelast over „het meesteren van paarden“ (f° 272) en in 1547 zou een boekje geschreven zijn te Brussel: *Meesterye voor de Paerden, om te weten alle de secreten alsoo men die gebruyckt by den Maerschalck des Keyzers ende Eertz-Hertogen Keyser Carolus de vijfde. Voort eerste tracteert dit Boeck, om de Paerden te cureren van haer gebreken; daer na hoe, waer hy, ofte waer aen men een goet Paert bekennen mach, sonder*

bedrogh, ende welk het beste Hair van Paerden is... Wie de auteur van dit werkje is, weten we niet en we kennen het geschriftje alleen maar doordat het naderhand in andere werken werd opgenomen of vermeld (¹⁶⁴). Pas in de 17^e eeuw was er in onze gewesten sprake van de *peirde-meester*.

In het begin van de 17^e eeuw moet er wel een werk in het Nederduits geschreven zijn over het behandelen van paarden, van de hand van Jan Tacquet (1558-1618), uit Brugge, een edelman en filantroop, met een bijzondere belangstelling voor paarden (¹⁶⁵). Immers in de inleiding van zijn Franstalig werk, *Philippica ou Haras de chevaux*, verschenen te Antwerpen in 1615 bij Robert Bruneau, schrijft hij: *J'ay fait ce livre en langue flandricque, qui m'est maternelle, et l'ay depuis traduit de ceste façon...*, maar van dit werk geschreven in zijn moedertaal, is tot op heden geen enkel exemplaar teruggevonden. In 1680 publiceerde Jacobus de Smet, die als hoefsmid-peirde-meester bedrijvig was te Borgerhout, een werk getiteld: *Den Lust-hof van het cureren der peirden*. Dit werk werd meerdere malen herdrukt, ook te Dordrecht.

In 1702 verscheen te Gent en te Antwerpen, van de hand van een zekere Guillaume Simons: *Den Troost der armen, inhoudende lichte ende souvereine remedien tegen verscheide siekten*, waarin een hoofdstuk was voorbehouden voor „extraordinaire remedien voor de beesten“ en dat aansloot bij andere werken over diergeneeskunde, waarvan het oudste het bovenvermelde *Meesterye voor de Paerden* ... (1547) was.

In 1722 publiceerde Andreas Wydts, *Stats-drucker in de Breyëlstraete*, te Brugge, een werk over diergeneeskunde: *Toevlucht ofte heylsame Remedien Voor alderhande Siektens en Accidenten. Die de Peerden, soude konnen over-komen. By een vergadert in de tijd van 40 jaren, door Pieter Almanus van Cour. In zijn leven Mr. Hoef-smit in 's Gravenhage. Mitsgaders een kleyn Tractaetje van Medecijne voor de Koe-Beesten*. Er kwamen hiervan meerdere drukken, zeker een in 1783 te Gent.

Een herdruk van een diergeneeskundig boek uit 1722

Tweede helft van de 17e eeuw

In de jaren 1667 en 1668 heeft een pest-epidemie de bevolking van Brussel gedecimeerd. Louis Overdatz (1618-1682), een bekende medicus uit de Nieuwstraat, tegen de Finistèrekerk, die in Leuven had gestudeerd en in 1649 een der stichters was van het *collège de médecins*, was als geneesheer opgevallen bij het verzorgen van de slachtoffers van deze vreselijke ziekte. Als aanhanger van Paracelsus hield hij er wel andere methoden op na dan de meeste van zijn collega's, en bestudeerde en noteerde hij het verloop van de ziekte bij zijn patiënten (¹⁶⁶).

Op 6 september 1668 vroeg de Brusselse magistraat hem zijn bevindingen te publiceren ten behoeve van de bevolking. Hij vertaalde toen onmiddellijk in het Nederlands - want dat was de taal van de overgrote meerderheid van de Brusselse bevolking - wat hij daarover reeds in het Latijn had samengesteld. Zo verscheen er nog hetzelfde jaar bij drukker J. Mommaert, een volkse verhandeling, van 87 pagina's, getiteld: *Kort verhael van de peste met hare geneesmiddelen dienstigh voor alle aarme menschen*. Dit boekje heeft zeker bijgedragen om de ongerustheid van de bevolking enigszins te milderen en het bevatte tevens enkele praktische middeltjes - eigen aan die tijd - tegen deze gevreesde ziekte.

In 1688 verscheen bij Pieter van Pee in de Philips Stockstraat te Brugge: *Kort*

Verhael van den loop Soo vanden Chijl als van 't Bloet met al hun eyghendommen: Mitsgaders den Oorspronck ende Loop, soo vande dierelijcke Gheesten, als vanden Dauw ofte Lympha. Naer het welcke volgt een kleyne Beschrijvinghe vande Wonden des Hoofts; Zijnde twee Materien seer profijltigh voor alle Leerlinghen, die hun ende Ontleedt, ende Heelkonste willen volmaecken. Door Pieter Lanbiot, Heelmeester binnen de Stadt van Brugghe.

Pieter Lanbiot (1649-1738), afkomstig van Westkapelle, was stadschirurg van de stad Brugge en van 't Brugse Vrije en was tevens werkzaam in het aloude St.-Jans-hospitaal. Hij werd meerdere keren verkozen tot deken van de korporatie van de chirurgijns (¹⁶⁷). Als verwoed aanhanger van de nog fel betwiste theorieën van Harvey (1578-1667) die de bloedsomloop had ontdekt, zocht Lanbiot bij de ontleding van dieren naar de preciese anatomische structuur en had bijzonder belangstelling voor het lymfstelsel, dat in 1622 door Gasparo Aselli (1581-1626), professor in de anatomie te Pavia, bij een hond was ontdekt, maar pas dertig jaar later door de Fransman Jean Pecquet (1622-1674) was gepropageerd. Van Lanbiots *Kort Verhael van den loop Soo vanden Chijl als van 't Bloet...* kwam er een tweede uitgave bij Verhulst te Brugge, maar wanneer precies weten we niet, daar deze tweede druk zonder jaartal is verschenen.

De geneesheer Robertus Benediktus Maes (?-1700) was een uitgesproken volgeling van de Franse filosoof René Descartes (1596-1650) en van diens methodische twijfel, een systeem waarin het medisch denken van Maes zich ging integreren (¹⁶⁸).

R.B. Maes werd geboren te Burburg in Frans-Vlaanderen, men weet niet precies wanneer, doch vermoedelijk rond 1660, want hij behaalde het licentiaat in de geneeskunde te Leuven in 1683. Nadat hij een tijdje chirurgijn-majoor was geweest in het Spaanse leger, vestigde hij zich als praktiserende arts te Brugge, waar hij in 1694 voorzitter werd van het Sint-Lucas-genootschap.

In 1689 publiceerde hij te Brussel, bij Jan de Griek, een werk van 115 bladzijden: *Tractaet van de voortkomste ende generatie des mensch, waer in bethoont wort: 1° dat inghevolghe de leeringhe van Cartesius het lichaam van den mensch is gelyk een orologie, door welckers dispositie de vyf uytwendighe sinnen, ende de passien aen de redelycke ziele daghelycks geschieden; 2° dat een kindt uyt syn moeders ligchaem kan gesneden worden sonder dat de moeder ofte het kindt komt te sterven: ende oft de moeder verobligeert is, de uyt snydinghe te laeten geschieden; 3° van de over-bevruchtinge, monsters, ende hermaphroditen, ende in wat sexe zy moeten aenveerden den houwelycken staet; 4° van de onvruchtbaerheit ende hoe men de selve sal helpen als sy voortkomt door het knopen van den ligula; 5° oft men met medicamenten de onvruchtbaerheyt lichtelyck kan veroor-*

saeken, ende wordt de contrarie met argumenten ghesustineert; 6° van de imaginatie ende alle de wonderlycke uytwerksels, die door de selve voortkomen. Ten laesten waerom inde eerste tyden des wereldts, het leven van den mensch, was soo langduerig, en nu soo kort, met noch veel nieuwe ondervindinghe, inde medecyne, verthoont door Robertus Benedictus Maes, licentiaet inde medecyne, de selve oeffenende inde stadt Brugghe. Daarmee is de hele inhoud van het boek samengevat.

Het woord vooraf is een uitstalling van de Cartesiaanse twijfel, die hierop neerkomt dat niet langer ingewortelde en vastgeroeste stellingen uit traditie, klakkeloos als evidente waarheid kunnen aanvaard worden, maar dat men de zaken moet her-denken in een logische benadering (¹⁶⁹).

Hij beschrijft het mechanisme van spijsvertering en bloedsomloop; hij heeft het over de functie van de ademhaling, hoe de stofwisseling tussen bloed en weefsel gebeurt, enz. Hij heeft het ook over de *generatio spontanea*, waarin hij wel gelooft, maar die volgens hem bij de mens „haest, ofte noyt en geschiedt”.

Hij instrueert de vroedvrouwen in vragen en antwoorden en schrijft tal van bladzijden over de verloskundige praktijk; over vruchtbaarheid en onvruchtbaarheid en over de *imaginatie*, waar hij o.m. verklaart dat een kind eruit ziet zoals de moeder het in haar verbeelding heeft gezien, en waar hij het heeft over bezweringsformules tegen impotentie. Aan het slot van zijn boek zegt hij dat de levensduur zoveel korter is geworden dan in bijbelse tijden (Mathuzalem), wegens de luchtbezoedeling (toen ook al!) waardoor de Aarde een groot deel van haar vruchtbaarheid heeft ingeboet en veel minderwaardige voedingsgewassen voortbrengt.

In 1695 publiceerde dokter Maes, nu bij boekdrukker Joos vander Meulen te Brugge, een verhandeling van 45 pagina's, getiteld: *Dispuyt tusschen de oude ende nieuwe Schryvers over het Ghebruyck van het ader-laeten al-waer Cartesius Probeert met Argumenten, de groote abuysen, die daeghelyckx door de Laetingen voort-comen, ende Hippocrates Verthoont de noodsaekelyckheyt van de selve, ende wederlegt alle de Argumenten van Cartesius.* Een werkje dat opnieuw de methodische twijfel van Descartes als basis heeft en zoals de titel zegt een fiktief dispuut weergeeft tussen Cartesius en Hippokrates, waarin hij aantoonst dat veel te vaak tot aderen wordt overgegaan en dat men aldus het lichaam ondermijnt. Hier volgt hij de zienswijze van Descartes, al laat de titel - misschien om de konservatieve medici niet af te schrikken - net het tegenovergestelde vermoeden.

Voor zover bekend was Robertus Benediktus Maes de enige medicus in de Zuidelijke Nederlanden die zo uitdrukkelijk het cartesianisme aankleefde (¹⁷⁰).

Van Helmont jr. en Keldermans

Frans-Mercurius van Helmont heeft

niet alleen een paar belangrijke werken van zijn vader, waaronder *De Dageraad*, uitgegeven, maar hij publiceerde ook eigen werk, zij het meestal in het Latijn, maar in 1690 verscheen van hem te Amsterdam: *Eenige gedachten rakende de natuurskunde*, en in 1692: *Aenmerkingen van Franciscus Mercurius van Helmont, Over den Mens, en desselfs siektens; alles op gewisse en onfeilbare gronden, so van de natuerlijke reden als ervarentheid gevestigd.* De auteur was inderdaad medicus.

Frans Mercurius van Helmont was geboren te Vilvoorde in 1614. Waar hij precies gestudeerd heeft, weet men niet en wat hij in zijn jonge jaren presteerde is ook al niet duidelijk. Blijkbaar heeft hij zich in het bijzonder toegelegd op alchemie, want hij roemde er zich op dat hij de steen der wijzen en het levenselixir, waar men eeuwenlang naar gezocht had, had gevonden.

Van Helmont junior, was in elk geval, in tegenstelling tot zijn vader, geen honkvast mens, want hij zwierf doorheen West-Europa. Van omstreeks 1665 verbleef hij aan het hertogelijke hof te Sulzbach, waar in 1683 een Duitse vertaling verscheen van zijn vaders *Ortus Medicinae*. In 1685 zat hij in Engeland, waar hij quaker werd, al geloofde hij - zoals blijkt uit latere geschriften - in de reïncarnatie. Naderhand trok hij naar Amsterdam. Daar verschenen van hem de twee reeds vermelde, in het Nederlands gestelde, werken, alsook een in 1694 gepubliceerd boek van filosofische-religieuze aard.

In zijn *Aanmerkingen... Over den Mens...* verdedigde hij de verbazend moderne strekking dat bepaalde maatschappelijke factoren en het levenspatroon, aan de grondslag liggen van vele kwalen, wat nog lange tijd nadien, onder de invloed van Descartes en de positivisten als irrationeel en onwetenschappelijk werd afgedaan. F.M. van Helmont schreef: *De siektens... ontstaan uit een ongeregelde manier van leven, 't zy dat men te veel eet, drinkt, etc. of wanneer men al te sterk op een saak denkt, of sig selfs, een vrees of inbeelding maakt...* (¹⁷¹).

In 1697 werd bij Ignatius van Pee te Brugge een werkje gedrukt van 82 pagina's van de hand van Cornelius Keldermans (1632-1711), getiteld: *Onderwys voor alle vroedvrouwen raekende hun Ampt ende Plicht - By een vergaert, ende ghestelt, ten dienste van het Ghe-meente, met vraeghen ende antwoorden.*

Cornelius Keldermans, die in 1661 meester in de chirurgie was geworden, werd ook stadschirurgijn in zijn geboortestad, Brugge, en deken van de korporatie. Het werkje dat nog twee andere drukken beleefde, eveneens te Brugge, respectievelijk bij J. Beernaerts en J. van Praet, was zoals de titel opgeeft een soort catechismus, met vragen en antwoorden, een vorm die bij voorkeur gebruikt werd voor minder ontwikkelden, en waar gemakkelijk de klemtoon kon gelegd worden op de belangrijkste aspecten. Prof.

F.A. Sondervorst zegde hieromtrent: „In afwachting van de pas veel later opgerichte Scholen voor Vroedvrouwen heeft dit werk zeker diensten bewezen" (¹⁷²).

In 1700 verscheen te Leuven anoniem: *Voorschrift voor de lijders aan vallende ziekte (epilepsie)*.

Het wetenschappelijk verval in Vlaanderen

De 17^e eeuw heeft belangrijke vernieuwingen gebracht in het wetenschappelijke denken, inzake sterrenkunde, wiskunde en geneeskunde, voornamelijk dank zij het werk van enkele markante figuren, als Kepler, Galilei, Harvey, Pascal, Descartes, Hooke, Leibnitz, Newton en nog een paar anderen. Al zijn die vernieuwingen ook niet overal en onmiddellijk doorgedrongen, toch zagen we in de Noord-Nederlandse Republiek de wetenschappelijke ontwikkeling deelnemen aan de daar heersende algemene opbloei. Niet alleen werden daar fantastische ontdekkingen gedaan door Jan Swammerdam, Antony van Leeuwenhoek, Christiaan Huygens, de Middelburgse brillenmakers Lippershey en Janssen, e.a., maar ook de geneeskunde kende er een merkwaardige evolutie. Daar werd voor het eerst, in het Europa boven de Alpen, het klinisch onderwijs aan het ziekbed ingevoerd. Meer dan ooit werd er, en gedegen werk, gepubliceerd in de volkstaal.

De kartografie die bij ons, in de 16^e eeuw schitterend had gepresteerd, bereikte - met onze mensen - hoogtepunten te Leiden en te Amsterdam. Te Antwerpen verscheen alleen nog, in 1634, een tweedelig reisboek: *Heerlijke ende ghe-lucklike reyse na het Heylich Landt ende stadt van Jerusalem...*, van de hand van broeder Jan vander Linden (1577-1638), alexiaan en gasthuisbroeder (¹⁷³). Het was eigenlijk geen wetenschappelijk werk, maar wel een populair boek dat heeft bij-

gedragen tot de aardrijkskundige belangstelling.

Afgezien van kartografen had Vlaanderen veel waardevolle mensen zien emigreren, en bij de herstel van het streng dogmatische katholicisme waren onze streken maar een magere voedingsbodem voor de vernieuwende wetenschap. Wat in de volkstaal werd gepubliceerd, was groten-deels ook allemaal volkse wetenschap, bijna uitsluitend geneeskunde en farmacie. Of de Aarde om de Zon draaide, of het andersom interesseerde de volksmens maar matig, maar de zorg voor zichzelf was wel belangrijk. Zo kwam het dat het werk in de volkstaal door de geleerden maar weinig werd geapprecieerd. Het zou nog een hele tijd duren vooraleer de nationale talen in de universiteiten zouden weerklinken. Te Leuven bleef men bij de traditionele leer en de progressieven kwamen er niet opdagen, wegens de te karige wedde, of gingen om te breken met de leer van de antieke autoriteiten, doceren in het buitenland. Men schreef en publiceerde wetenschappelijke traktaten voornamelijk in het Latijn. De wiskundige Gregorius van Sint-Vincent (1584-1667), afkomstig van Brugge (¹⁷⁴), schreef over de kwadratuur van de cirkel (1647), een uitgebreid werk van hogere meetkunde, in het Frans!

Op voorstel van het 4^e Congres van Bibliotheekwezen te Gent, in april 1936, aanvaardde prof. A.J.J. van de Velde, de bibliografie samen te stellen van de Zuid- en Noord-Nederlandse werken op het gebied van de natuur- en geneeskundige wetenschappen tot het jaar 1800. In de loop van de jaren 1937-1941 werd deze bibliografie gepubliceerd (¹⁷⁵). Daarin kwamen 3 233 boeken en verhandelingen voor, waarvan ongeveer 8 t.h. in Vlaanderen werden uitgegeven of door Vlamingen werden geschreven. Van de 17^e eeuw af springt het overwicht van het Noorden duidelijk in het oog, niettegenstaande

prof. van den Velde de bibliotheken van Leiden en Amsterdam niet had geraadpleegd.

R.A.B.

Volgende keer:

Jan Palfijn

Martinus van Hille

- (164) C. Coppens, *Boeken voor dokters, dokters voor boeken: de bibliotheek Piet Boeymans*, Ex officina, nrs. 1-2-3, 1987, p. 149-151.
- (165) *Biographie Nationale*, dl. XXIV, (1926-1929), kol. 464-466 (Paul Bergmans).
- (166) *Biographie Nationale*, dl. XVI, (1901), kol. 407-409 (Ernest Matthieu).
- (167) *Biographie Nationale*, dl. XI, (1890-1891), kol. 237-238 (Emile van Arenbergh).
- (168) *Biographie Nationale*, dl. XIII, (1894-1895), kol. 141-144 (Jean Bèthune).
- (169) L. Elaut, *De Brugse arts Robert Benedikt Maes - Zijn cartesiaanse buitelingen in een Tractaat van 1689*, Biekorf, jg. 68, 1967, p. 25-34.
- (170) *Idem*, p. 27.
- (171) A.J.J. van de Velde, *Heimontiana III*, Versl. & Med. Kon. VI. Acad. Taal- en Letterk., Gent, 1929, p. 886.
- (172) F.A. Sondervorst, *op cit.* (nota 135), p. 112.
- (173) *Biographie Nationale*, dl. XII, (1892-1893), kol. 221-222 (Paul Bergmans).
- (174) *Biographie Nationale*, dl. XXI, (1911-1913), kol. 141-171 (H. Bosmans).
- (175) *Verh. & Med. Kon. VI. Acad. Taal- en Letterk., Gent*, 1937, 255-301, 425-487, 659-700; 1938, 199-265, 489-505, 1939, 47-111, 173-281, 525-603, 827-887; 1940, 53-133, 383-443; 1941, 193-301.

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke
057/40 01 12

Beveren
057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

Alles voor de „DOE HET ZELVER"

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN

**Couthoflaan
8994 PROVEN**

tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

DE NIEUWE KOLLEKTIE BEHANGPAPIER
IS BINNEN.

ROESBRUGGE MENSEN VAN BIJ ONS

Op 10 maart jl. is schielijk overleden te Poperinge, mevr. Mia Vandeputte, dochter van Albert en mevr. Cecile Dejonckheere, die nu wonen op de Beverenkalsijde (vroeger Michel Dehaeck).

Mevrouw Mia Vandeputte was geboren te Proven op 28 juni 1961. Zij studeerde voor verpleegster en huwde op 6 september 1985 met Andy Devrome van Houtulst. Zij vestigden zich te Poperinge.

Op 21 maart is in een Leuvens ziekenhuis overleden: André Deltomme. Hij was de zoon van Valère Deltomme en mevr. Hélène Vandenkendelaere, die jarenlang de herberg 't Katje, op de Beverenkalsijde, hebben uitgebaat.

André Deltomme, die geboren was te Beveren-IJzer op 14 juni 1934, heeft na de middelbare school, in 1951, dienst genomen bij het leger. In 1959 is hij gehuwd met mevr. Jacqueline Cnockaert, dochter van Ernest en mevr. Maria Gruwez. Hij heeft het grootste deel van zijn loopbaan als beroepsmilitair doorgebracht in Duitsland. In de jongste jaren was André Deltomme, die wegens ziekte vervroegd was gepensioneerd, met zijn gezin, gevestigd te Wilsle (bij Leuven).

Op Paaszaterdag, 25 maart jl. is in het Mariaziekenhuis te Poperinge overleden: mevr. Gudule Vermeulen, weduwe van Georges Decreus.

Mevrouw Gudule Vermeulen werd geboren te Passendale op 3 augustus 1908. In 1914 moesten haar ouders met hun kroostrijk gezin (16 kinderen) het oorlogsgeweld ontvluchten. Zij trokken naar Frankrijk en kwamen zich in 1921 vestigen op de Beverenkalsijde, in *Het Gouden Hoofd* (nu mevr. wed. Jerome Vancayseele). Gudule, de jongste van de tien dochters, huwde met een van de zeven zonen Decreus, van bijna rechtover de

deur, uit *De Voerman* (nu André Denys). Na hun huwelijk was Gudule, net als haar echtgenoot, verbonden aan de N.M.B.S. en woonachtig te Wandre in de omgeving van Luik.

Georges Decreus (*18 nov. 1900) is schielijk overleden te Roesbrugge, bij zijn broer Julien (toen bakker op de Molenwal), op 3 september 1957, bij een bezoek ter gelegenheid van de plaatselijke kermis. Op 1 juli 1958 kwam Gudule zich weer vestigen op de Beverenkalsijde, naast haar schoonbroer Daniël Decreus-Coulier. Op 5 oktober 1974 trok zij naar het Tehuis H.Hart te Poperinge. Het gezin Decreus-Vermeulen was kinderloos gebleven.

Mevrouw Gudule Vermeulen werd te Roesbrugge begraven op 31 maart.

Op Paasdag 26 maart jl. is te Brugge in het algemeen ziekenhuis St.-Jan, mevrouw Maria Fossaert overleden. Zij was de dochter van Cyriel (+) en mevr. Irma Temperville (+), uit de Oosthoek (naderhand op de Molenwal).

Mevrouw Maria Fossaert werd geboren te Roesbrugge op 10 juli 1941. Zij studeerde voor onderwijzeres en huwde op 12 augustus 1963 met slager Frans Verhaeghe van Poperinge, waar zij zich vestigden.

Vóór haar langdurige en pijnlijke ziekte, was mevr. Maria Fossaert als onderwijzeres verbonden aan de lagere school te Krombeke.

PROF. MAX WILDIERS te LO

De bekende kultuurfilosoof, prof. Max Wildiers, auteur van het onlangs verschenen essay, *KOSMOLOGIE IN DE WESTERSE CULTUUR*, spreekt op zaterdag 22 april, om 15 u. in het Trefcentrum (Markt 11) te Lo, over *DE BETEKENIS VAN ISAAC NEWTON*.

Isaac Newton was een der grootste geleerden aller tijden en zijn werk heeft

een geweldige invloed gehad op het wetenschappelijke denken en op de hele Westerse cultuur.

Zijn hoofdwerk, *PHILOSOPHIAE PRINCIPIA MATHEMATICA*, verschenen in 1687, werd in de hele wereld feestelijk herdacht.

OPGELET: deze lezing heeft dus wel plaats op 22 april, en niet op 29 april, zoals vroeger aangekondigd.

Filmvertoning: De helse trein

Op Vrijdag 14 april wordt in de zaal St.-Elooi te Proven „De Helse Trein” vertoond. Een thriller van Roger Hanin, gebaseerd op een waar gebeurd verhaal. Een film op zijn Amerikaans: gespiegeld, stoer en doeltreffend. Thema: Geweld en rassenhaat.

Op een volksbal in de buurt van Parijs wordt een jonge Parijzenaar door een Arabier bestolen. Een banaal voorval dat een pijnlijke racistische wending neemt. Aanhouding van de betrokkenen.

De volgende morgen worden zij vanop politiekantoor naar huis gestuurd. Maar de wrok laat sporen na en in de trein die hen naar Parijs voert, lynchen drie van de vrijgelaten jongeren een gastarbeider en gooien hem uit de rijdende trein.

De moordenaars springen uit het rijtuig en vluchten te voet...

Na de vertoning is er een nabespreking onder leiding van een deskundige van 'Bevrijdingsfilms'.

Een mooi alternatief voor de klassieke TV-avond? Omwille van enkele schokkende scenes is de film niet geschikt voor jonge kinderen.

Aanvang: 20 uur. Toegang: 100 fr., Leden + houders Plus-3-Pas en P.C.P.: 80 fr.

Org. Davidfonds Yzerweelde m.m.v. Landelijke Gilde en de Noomtjes uit Proven.

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

MASSA BEHANG

Bergenstraat 42
8991 Beveren (Kalsijde)
Tel. (057) 30 10 20

★ VERNEN :

Prijsstijging van de verven per 1/4/89
MASSABEHANG DOET NIET MEE !!!

Tot 30 april verkopen wij aan de
oude lagere prijzen.

Tevens promotie op !
Isimo-rollen & mouluren uit voorraad.
Profiteer van deze gunstaanbiedingen.
Zegge het voort !!!

**U krijgt
meer intrest.**

**Vraag meer inlichtingen
bij uw kantoorhouder**

**Zakenkantoor PRINZIE
pvba**

Provenplein 39A
8994 POPERINGE-PROVEN
Tel. 057/30.09.01

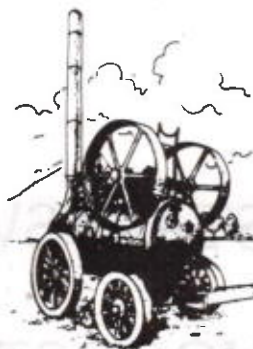
NMKN — **STAATSWAARBORG**
— **HOOGSTE INTRESTEN**
— **PLUS-SPAREN** = basisrente : 3,75 % *
aangroepremie : 1,25 % *
— **GOEDKOOPSTE LENINGEN**

* tarief 01.04.89

DEN DUVEL END'N DASSCHER

*d'n Duvel schudt en schokt van d'n stoom,
moa 't is vorbie, 't is e droom :
woa zyn de schelven en de dasmachine
de machinisten die 't vier stoken
en de zakkedroager en d'n kafmol
en de vorker die de schelven doe kleizen,
en de boerinne me neur kanne bier,
en eur vint, de boer, me e kop lik e kole vier,
en 't geloop van de rieme van d'n duvel
noa d'n dasscher, oaltied weg en were,
en de schovebridder op d'n dasscher,
die slokt en grolt en dast
en groan en kaf en strooi en stof
utbrakt tot 'n lasten schoof
en toen stille volt me e zucht,
mo de zonne zit nog nie in de lucht
of de machinisten zyn doa were
en moaken were vier en stoken
toet dat 'n duvel were schokt van d'n stoom,
en 't erbegunt,
moa 't erbegunt nie,
't erbegunt nooit mee,
want 't is voorbie vo goet...
d'n duvel en d'n dasscher,
de machinisten en de machineboas,
de zakkedroager en d'n bendeboas,
de vorker en d'n kafmol,
't is voorby vo goet...
d'n duvel en d'n dasscher...
en d'n klop van 't bloed.*

Michel Duron.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Aftrek wegens kinderoppas

Wie in 1989 een beroep uitoefent en dus winsten, baten of bezoldigingen moet aangeven, op de aangifte van het aanslagjaar 1990, kan indien er kinderen zijn, die te zijnen laste zijn en waarvoor men uitgaven doet voor kinderoppas bij derden, deze uitgaven of kosten voor 80 t.h. aftrekken van het gezamenlijke netto-inkomen.

Er zijn echter wel enkele voorwaarden en beperkingen.

- 1°. De aftrek is slechts mogelijk voor kinderen van minder dan drie jaar;
- 2°. De kosten moeten betaald zijn aan een inrichting die erkend is door "Kind en Gezin", of van een inrichting die door "Kind en Gezin" is gesubsidieerd of gecontroleerd; of ook nog aan zelfstandige onthaalmoeders of kindertehuizen die onder toezicht staan van "Kind en Gezin";
- 3°. De uitgaven, waarvan de aftrek beperkt wordt tot 80 t.h. moeten minimum 160 fr. en maximum 345 fr. per dag bedragen;
- 4°. Er moeten bewijsstukken voorgelegd worden bij de controle der belastingen;
- 5°. In de belastinghervorming die van kracht is vanaf aanslagjaar 1990 wordt het belastingvrije minimum (waarboven belasting gevestigd wordt), verhoogd met 10 000 fr. per kind dat jonger is dan 3 jaar op 1 januari van het aanslagjaar. Deze verhoging wordt niet toegepast als er aftrek is voor kinderoppas.

In landelijke dorpen, waar geen dergelijke erkende onthaal- of oppasinstellingen, noch erkende zelfstandige onthaalmoeders voorhanden zijn, is van deze maatregel blijkbaar niet veel te verwachten.

Serge BLONDEAU

Accountant IDAc - Fisk. Adviseur UFSAL

TE KOOP

- KINDERSTOEL (omvormbaar tot tafeltje), PARASOL (voor buggy), ONDERLEGGER (voor park)
tel. 057/30 09 70.

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67 - KROMBEKE

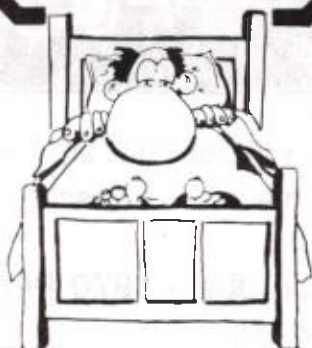
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

**de grootste keus
behangpapier**

**de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS**

WOONINRICHTING

schoonaert

Tel. 057/33 40 86

Bruggestraat 3 - 5

8970 POPERINGE

PARKER. HET KOMMUNIEKADO

VECTOR STANDARD TRIOSSET
(PEN, BALLPEN EN ROLLERBALL)
VERKOOPPRIJS 650F IN PLAATS VAN 795F

**Boekhandel
SCHOONAERT**

Bergenstraat 14-16 • 8990 Roesbrugge

**HET
KWALITEITSMERK**
Oliën en
smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL

FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

**Massieve
stijldeuren**

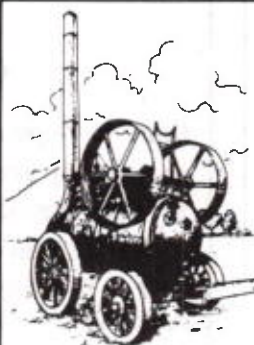
Voor het herstellen van uw
- schoenen, laarzen
- boekentassen, ritssluitingen
- enz...
wendt men zich
met volle vertrouwen naar

Schoenmakerij 'Noël'

DEVOOGHT-VANDROMME

Provenplein 62, 8994 PROVEN

Vakkundig en sterk werk - voordelige prijzen
snelle bediening - verkoop van zomerartikelen

Michel BAELDE

**Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE**

CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS -- SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS-
EN MAZOUTBRANDERS

HOUTSKOOL

Telefoon 057/40 05 43

een nieuw jaar,
een nieuwe jij,
een nieuwe tint
ZONNEBANK
met gezichtsbruiner

1.600 fr.
(10 beurten + 2 GRATIS)

COIFFURE mark

Zonnebank
Hondschootestraat 5
8991 BEVEREN-IJZER
☎ (057) 30 02 79

MEDISCHE PEDICURE

eelt
likdoorn
nagelverzorging

**Annique
Vandenbroucke**

Westhoek 4
8190 HOOGSTADE (Alveringem)
tel. 058/28 87 55
of tel. 057/30 05 85
Prof.O.Rubbrechtstraat 21
8990 Roesbrugge

VERZORGING AAN HUIS !

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND :

Geboorte :

- Rubin Fraeyman, zoon van Herman en Sabine Schneller (Beveren).

Huwelijksaankondiging :

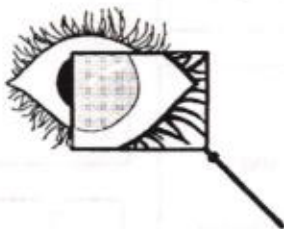
- Denis Claeyma van Hondschoote (Fr.) met Maria-Theresia Desmyttere van Beveren.

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting van 16 maart '89.

Wonnen 3 partijen :

1. Wullen René	354 p.
2. Vercruyce Martha	323 p.
3. Looten Irma	286 p.
4. Claeys Maria	282 p.
5. Verbrugghe Michel	278 p.
6. Danneels Jozef	274 p.
7. Flamey Ida	214 p.

GRATIS OGENTEST

Spoedtelegram :

promotie op **zonnebrillen** .stop. vanaf 3 april 1989 .stop.

50 T-shirts of rugzakken gratis .stop.

wapen U tegen de zon .stop. tijdelijk aanbod .stop. **contactlensnieuws** .stop.
nieuwe lens .stop. weinig te onderhouden = tijdswinst .stop. totaalprijs op
jaarbasis .stop. vraag vrijblijvend inlichtingen .stop.

UW OGEN ONZE ZORG

Gemeente PROVEN

ZONDAG 30 APRIL 1989

Grote internationale Motocross M.C.B.

in de weide van Lieven Top,
Montefoulstraat

Oefeningen vanaf 9.30 uur
Eerste start om 12 uur

Zaterdag 29 april wordt er getraind
tussen 16 en 19 uur.

Inrichters :

Motoclub „De St.-Johann's Crosser“

OPTIEK LOBELLE - RYON

B. Bertenplein 11
8970 Poperinge
tel. (057) 33 67 19

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND APRIL

Kaartingen

- Roesbrugge, Rode Kruislokalen (bovenzaal Gemeentehuis) vrijdag 7 april
- zaterdag 8 april
- zondag 9 april
- 3^e Fruitkaarting voor aankoop materiaal uitleendienst Rode Kruis
- Haringe, in de schoollokalen woensdag 12 april puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Roesbrugge, bij P. Gunst dinsdag 25 april puntenkaarting „Derde Leeftijd“

Vogelpik

- Haringe, in „St.-Jozef“ bij Cecile Ryon zaterdag 8 en zondag 9 april smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Jaarlijkse reis op donderdag 25 mei. We bezoeken de Zimmertoren in Lier, stad Antwerpen met gids en o.a. het Rubenshuis en het Diamantmuseum. Vertrek om 7 u. op de Markt te Roesbrugge. Prijs: 425 fr.
- Op dinsdag 4 april starten we met een reeks van 10 turnlessen in de zaal „Sint-Elooi“ te Proven. Prijs: 350 fr. Gelieve in te schrijven bij een van de bestuursleden.

Jong K.A.V.

- Maandag 10 april om 20 u. in 't zaaltje in de kerk te Roesbrugge, gespreksavond door de heer P. Vermeulen over „Angst bij kinderen“.

K.A.V. en Jong K.A.V.

- Maandag 24 april om 19.30 u. in zaal „St.-Jozef“ bij mevr. C. Ryon te Haringe: kookdemonstratie „Feestmenu“ met bespreking van een feest thuis.
- Maandag 8 mei om 19.30 u. in „De Singel“ te Poperinge: bezoek aan een biologisch bedrijf. Ook de echtgenoten worden uitgenodigd! Verdere uitleg in de boekjes. Allen welkom!

Kabaret

- Op zaterdag 1 en zaterdag 8 april '89 te 20 u. in de gemeentezaal te Stavele, treedt de Stavelse Kabaretgroep voor het voetlicht. De inkom bedraagt 100 fr. en 50 fr. voor kinderen. Kaarten te bekomen bij Wilfried Laureys, Zwanestraat 7 te Stavele, tel. 057/30 00 17.

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND:

Geboorten:

- Kenny Seghers, zoon van Martin en Carine Dever.
- Jonas Schoonaert, zoon van Martin en Christine Cappoen.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Er is van overheidswege nooit veel belangstelling aan de dag gelegd voor de Westhoek. Verre van! Alles wat enige betekenis had op economisch of toeristisch gebied, heeft men laten verdwijnen of is teniet gedaan. Zo komt het, dat onze jeugd andere oorden moet gaan opzoeken.

Er zijn in de Westhoek nog twee groepen: de kust, aan de ene zijde, en leper aan de andere kant. Alles wat daar tussenin gelegen is, wordt verwaarloosd. Toen Poperinge zich enkele tijd geleden, kandidaat stelde voor hoger landbouwonderwijs (van het korte type), werd de hoppestad ongeschikt bevonden. Die instelling kwam te Roeselare! Poperinge, zo beweerde men, beschikte niet over de vereiste infrastructuur opdat een dergelijke school zou kunnen floreren (we hebben nochtans de beste landbouwgronden), en die infrastructuur is er niet gekomen omdat er geen instellingen waren die er behoefte aan hadden. De klasieke vicieuze cirkel, die eeuwige noodlottige kringloop van oorzaak en gevolg! Daarmee houdt men de Westhoekse mens voor de zot en niemand heeft het lef zich daartegen te verzetten. De bekommernis is klein, voor de Lamme Goedzakken die de volgende keer toch weer dezelfde mandatarissen zullen kiezen.

En nu we in een dusdanige toestand verkeren, dat de toeristen hier op safari komen, nu zou men de streek nog willen gebruiken om er de vuilnisbelt van België van te maken! Kernaafval, stralende kernaafval zou men naar de Westhoek sturen! En die gevaarlijke straling, die eeuwenlang voortduurt, zou men hier ergens in de bodem stoppen; 't zal gemakkelijk gaan, want er is daar nooit iemand die protesteert.

Maar deze keer hebben ze het radikaal mis. Nu is er een burgemeester die het aandurft zijn stem te verheffen; die de bevolking en alle sympathisanten opschrikt om te protesteren: „Kanker in geschenkverpakking? Nee, merci!“ Die man heeft zijn naam niet gestolen, want als men op zijn tenen trapt is hij een „kwae gebuur“. Hij heeft er Brussel voor gewaarschuwd dat ze hier op de streek over krachtige snijbranders beschikken, en dat de eerste graafmachine die hier arriveert, om kuilen te maken voor kernaafval, in mootjes van 2,5 kg. wordt teruggestuurd!

Wie geen stoute taal spreekt en wie zonder verpinken laat gebeuren, is het slachtoffer. Het is aan platbroekerij dat we onze huidige situatie te danken hebben!

„t Was een indrukwekkende betoging, op Paasmaandag in Alveringem“ zegt Gusta, „En er zou nog meer volk geweest zijn, als de gemeentepolitie er wat minder vlug processen zou maken!“

Heb ik ook al gehoord,
Pol

KIJK EERST BIJ FORD

Betrouwbaar en voordelig!

Vertegenwoordiger:

HEIN LECLUYSE

Haringeplein 6 - 8990 HARINGE
Tel. 057/30 07 15

GARAGE ANTOON ADRIAEN

Groot Brittannielaan 6, 8970 POPERINGE
Tel. (057) 33 63 44

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

FORD Fiesta '89
SKODA '76
VW Polo station

VW Golf GTI '88
AUDI Coupé GT 5E '84

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak: tel. 057/40 01 01

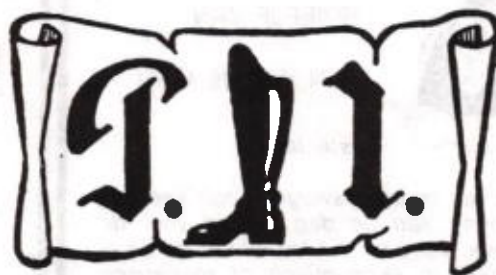
Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

- Stevige schoenen
- Botten
- Pantoffels
- Boekentassen
- School- en toiletetuis
- Valiezen /reiszakken
- Regenschermen
- Sportuitrusting

**Grote keus in alle prijsklassen
voor jong en voor...
de derde leeftijd**

Schoenen Ig. PARENT-MOYAERT

**Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 03 20**

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Fikken Braem van Stavele wos, vantsichten dat'n op zyn pensioen wos, aan è andere liefhebberie begonnen. Dat wos gaan visschen.

Je moet weten dat Fikken meer of vijftig jaar lang ol de schietingen hadde è daan hier in de streeke en vanvoorenaan in 't Fransche. Maar in 't laatste jaar wos'n begonnen sukkelen met zyn rik, è koste zyn zwaare booge niet meer trekken gelijk dat'n wilde en è wos ermee è stopt...

Dat kwam oek grootendeels deur zyn besten maat Henrieten Schreper van Beveren, die grooten amateur wos van 't visschen.

„Je ga veele meer deugd hèn van te gaan visschen of van te gaan schieten!” zei Henrieten... „je gaat daar gezond en gerust en op je gemak kunnen zitten en kyken hoe dat de visschen hulder zelve vangen... en aan de perse moe'je nog schieten dat'je zweet om è veugel of te krygen!”

Marie, Fikkens wuuf, gaf Henrieten gelyk want ze wos ongehoord blyde dat'n daar niet oltyd binnen ging draaien en niet weten wienne doen...

Inderdaad, 't wos gelijk dat Henrieten zei, Fikken kreeg olgauwe zulk è liefhebberie in 't visschen dat'n, slecht weere, goe weere, aan de vaart ging gaan zitten...

't Wos op è ongehoorden schuwen windrigen dag in d'achternoeene, dat Fikken daar weere zat, met zyn dikke veste aan, zyn klakke diepe aan è trokken en è dikke sjerpe rond zyn nekke... Binst dat'n daar zat, kwam Berten Floew, è kennisse van hem, daar kyken en ging è beetje by Fikken gaan zitten...

„Ze byten niet teveele, geloof ik” zei Berten.

„Veel te veele wind!” grolde Fikken en è stond è keer op om zyn beenen te rekken... Maar op 't moment dat'n zyn kop boven den oever stak, kwam er daar zoo è geweldige windvlaage, zoodat Fikken zyn klakke van zyn kop vloog en ol draaien en ol wentelen in 't midden van de vaart belandde...

„Nondedjuu toch, myn klakke!” schreeuwde Fikken.

In een zwaai sprong'n 't water in en zwom achter zyn klakke, die ol bykans ol d'andere kant van de vaart è dreeven wos.

„Komt dat è keer teegen!” grolde Fikken, ols'n weere aan den oever kwam. È wrong het water uit zyn klakke, zette ze weere op zyn kop en ging weere gaan zitten visschen...

Berten, die dat zag gebeuren, begoste meteen luide te lachen...

„Maar Fikken toch!” riep Berten... „je zyt gy zeker niet meer geheele djuuste in joen hoofd... in zulk weere in 't water springen achter die brokke van è klakke!”

„Jamaar, je weet gy niet hoe teere da'k zyn van è verkoudheid te vangen” zei Fikken... „en je zou myn wuuf gaan hooren ols ze moeste zien da'k hier in myn blooten kop zitten te visschen!”

KWAAK

**Een Miele koopt u voor jaren,
daar kunt u dus beter
even rustig over praten.**

WASAUTOMAT

Miele
Er is geen betere

Jos. CAPPOEN-GANTOIS

**Prof. O. Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 05 94**

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZEBODE

Informatieblad

voor de dorpen :

Roesbrugge-Haringe

Proven-Krombeke

Stavele-Beveren

Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

Lucien Ranson vertelt

EN HET LEVEN GAAT VERDER...

Een boeiend en authentiek levensverhaal van 1924 tot 1943.

Hoe groot rampen en tegenslagen ook zijn, de tijd heelt de wonden en het leven gaat verder ongeacht ziekte, lijden en dood. Na het zaaien wordt het oogsten, na vallen weer opstaan, na regen de zonneschijn.

Deze oeroude waarheid wordt misschien nog het best geïdentificeerd in het leven van de mens die met het komen en gaan der jaren, het meest beseft dat over de dood heen, het leven verder gaat.

Lucien Ranson, industrieel, kunstschilder en begenadigd auteur van een paar boeken, heeft net een nieuw en lijvig werk uitgegeven, dat bij de drukkerij-uitgeverij Schoonaert te Roesbrugge (!) verscheen en dat zo'n cyclus van een waarachtig en schoon mensenleven verhaalt in vaak ontroerende passages.

Wat het verhaal vooral zo aantrekkelijk maakt is de authenticiteit. Niets werd verzonnen en al wat over die meer dan vierhonderd bladzijden uitgesmeerd wordt is biebte-waar. Het lezen overwaard !

Trouwen tegen de goeste

Als weeskind had vader Alberic Ranson (°Aarsele 16 jan. 1891) zowat hier en daar de stiel van bakker geleerd en was in dienst bij Victor Kieckens te Geraardsbergen toen hij bij het uitbreken van de Grote Oorlog opgeroepen werd als soldaat van het 11^e Regiment d'Artillerie. Hij bleef vier jaar aan 't front, werd daar „gepakt" van het gifgas (dat hem een groot deel van zijn leven parten zou spelen), kende er veel leed en miserie maar bleef geloven in de toekomst, hoe onuitzichtelijk zij vaak bleek.

Na vier jaar gediend te hebben als kanonnier onder de wapens van een volksvreemd leger waarvan hij de taal van de gezaghebbers soms niet begreep, keerde hij naar zijn geboortestreek terug. Hij kreeg wat eten bij een vroegere werkgever, baas De Clercq te Aarsele, mocht slapen bij een of ander ver familielid en kwam uiteindelijk weer als bakkersgast aan de bak te Avelgem. Daar leerde hij Stijn Streuvels kennen bij wie hij vaak over de vloer kwam. Na Avelgem ging hij zich bijscholen te Auchel (Fr.) en Nieuwpoort.

Hij had echter al lang zijn oog laten vallen op een potige en gezonde jonge dochter uit Aarsele. Maria Damman beantwoordde in alle opzichten aan de toen gestelde normen.

„Als ge een meisje zoekt om mee te trouwen en ge komt er een tegen en ge ziet dat ze rap patatten kan schillen, neem ze maar, ge zult er goed bij varen". Deze

wijze raad die iemand hem gaf sloeg Alberic Ranson niet in de wind. Hij trok zijn stoute schoenen aan en ging een pijp roken bij de Dammans.

Maar zoals bij menig trouwpartij gaven en goed, prestige en afkomst, goed gedrag en dito zeden van beiderlei kunne in de weegschaal worden gegooid, werd Brieken-de-Kanonnenvreter te licht bevonden.

Op dat moment stonden de oudstrijders niet zo bijster goed aangeschreven bij de burgerij. „Zij hadden aan 't front veel manieren geleerd, maar weinig schone".

„En daarbij", zei vader Damman, „die vent heeft geen ouders en zijn familie is maar om alzo te laten !"

Met deze goedkope argumentatie en zonder de minste uitzet trouwde Maria toch met Alberic Ranson op 16 mei 1923.

Na de trouwmis te Aarsele trokken de twee jonggehuwden te voet naar de tramstation, namen de stoomtram naar Kortrijk en begonnen meteen in de leegstaande bakkerij, die Alberic gekocht had van Paul Mortier, te schrobben en te dweilen. Zonder huisraad, noch beddegoed wist Maria het toch te rooien. Ze kookte, waste en spoelde in één en 't zelfde verlakt kommetje, hing een proper gordijntje vóór 't opperlucht en Briek stookte meteen de oven heet om 's anderendaags hun eerste broodje te kunnen verkopen.

Een klein jaar later werd hun eersteling geboren, Lucien.

Lucien Ranson
industrieel, kunstschilder en auteur

God zij dank

Een tijdje geleden gidste Lucien me door de drie bedrijven „Ranson" die op de industrieterreinen rond Kortrijk zijn ingeplant. Ongeveer vijftig werknemers zijn er te werk gesteld. Het is even wennen om tussen de muren hoge gestapelde melk- en fondantpailletten te stappen. Tienduizenden kilogram rozijnen, duizenden kilogram boter, marsepein, chocoladevlokken, crème-pâtissière vullen de kolossale bergingsruimten. Ganse containers amandelnooten worden binnengereden voor de marsepeinproductie. Clarks en hefrucks hijsen loodzware vrachten abrikozen, konfituren, gekonfijt fruit, boter en chocolade op aanrijdende opleggers.

't Werkvolk groet joviaal de baas met „Hei, Lucien hoe is 't ?"

„Hier wordt niet gemeneerd" fluistert mijn gids als ik vraag vanwaar deze kolossale hoeveelheden rozijnen komen.

„Per jaar kopen wij zo'n honderdzestig

containers, die we hoofdzakelijk uit Turkije importeren. De krenten komen uit Griekenland (Korinthe)".

Wij schuiven als kabouters tussen tonnen zoetigheden, hoog in stapelrekken gevangen. De houten kisten rozijnen met brandmerk „Special packed for Ranson-Belgium” zijn de produkten uit Turkije die in het land van herkomst reeds een speciaal kwaliteitslabel kregen en van de bovenste beste soort zijn. Kwaliteit domineert...

Daags vóór mijn bezoek was een zoon naar Spanje gevlogen om ingeblikte abrikozen in optie te nemen.

Wij lopen voorbij de marsepeinfabriek. Tienduizend kilogram per maand gaan o.a. naar een confisseriebedrijf in Frankrijk. Wat verder worden de chocoladepailletten geschaafd. Grote brokken chocolade van 5 kg (twaalf zo'n stukken in één bewerking) worden tot vlokke chocoladekrullen omgetoverd. Een bepaalde klant is goed voor zo'n 60 000 kg per jaar.

„Hei, Lucien hoe is 't?”

Lucien groet minzaam terug.

„Alleen had ik het niet gekund” zegt hij. „De-Grote-Baas-van-hierboven heeft me een handje geholpen. En... mijn kinders zijn „werkers”!”

Hierdoor verwoordt hij niet alleen zijn diepgelovige en kristelijke levensvisie, die van kindsbeen af zijn ganse doen en laten heeft bepaald maar is hij ook de fiere vader die sterretjes in de ogen krijgt als het over zijn kinderen gaat. Als zoon van bakker Alberic, die wist hoe sparen en garen alleen met taai wilskracht en veel zweet mogelijk is, is Lucien steeds blijven wroeten om er te komen. Als zoon van een door Peetje Damman onterfde moeder heeft hij steeds gedurfd en doorgebeten. Hij is optimist gebleven in goede en kwade dagen. Zijn kristelijk geloof gaf hem de nodige kracht.

Hoe hij het deed, lezen wij in zijn boeiend en meeslepend levensverhaal, zo écht en zo oprecht op de huid geschreven dat men vaak met ontroering de ups en downs meeleeft. Tegenslagen, oorlog, opeisingen, miserie, dood en vernieling werden hem niet gespaard. Maar ook vele blij momenten heeft hij gekend. Ik heb het boek in één ruk uitgelezen. Vaak wordt wel eens de vraag gesteld als men het over een vlot en meeslepend boek heeft of „het waar gebeurd is...” En het antwoord hierop is dan even spontaan,

„als 't waar gebeurd is, dan ga ik het ook lezen”. Welnu, dit boek van Lucien Ranson „En het leven gaat verder” is „waar” gebeurd. Wij kunnen iedereen aanraden het te lezen. Niemand zal het zich beklaagen!

En het leven gaat verder

E. de Bethune, burgemeester van Kortrijk hoorden we vertellen over dit boek van Lucien Ranson:

„Het werk van L. Ranson is als dat van de Middeleeuwse kroniekschrijvers. Het zijn ooggetuige verslagen die voor de studie van de hedendaagse tijd en het recente verleden onontbeerlijk zijn”.

Valère Arickx citeert dit boek als een „hoogst waardevolle bijdrage tot de geschiedenis van de kleine man. Het levendig verhaal van de gedwongen vlucht naar Noord-Frankrijk in de meidagen van 1940 mag niet ongelezen blijven om wille van zijn historische waarde”.

Ieder recensent die het boek las is er het roerend over eens dat dit een uitzonderlijk waardevol boek is dat enorm verhelderend werkt voor de vóóroorlogse periode in onze kontreien. Ook Jaak Stervelynck die duidelijk stelt dat „Het boek diensten zal bewijzen aan toekomstige historici, daar het de levenswijze en de levensomstandigheden toont van de verschillende lagen van de bevolking in onze streek”, is enorm entoesiast.

Het verhaal begint vanaf de geboorte van de auteur die als kind van een hardwroetend en onbemiddeld ouderpaar wordt gekonfronteerd met de harde werkelijkheid van de struggle for life. Men zou zich terecht de vraag kunnen stellen of dit boek niet enkel te lezen is voor de autochtone bevolking waar het verhaal zich afspeelt. Zeg maar de driehoek Kortrijk-Grammene-Aarsele. Het boek is veel meer dan wat zielige heimatliteratuur en tranerige melancholie.

De bevolking, de sfeer, de toestanden die in deze periode 1924-1943 aan bod komen, zijn universeel. De „ketters” of „boottrekkers” op de Leie zijn de eigenste en zelfde oude mannen, vrouwen en kinderen, die op het jaagpad van de IJzer de binnenlanders (of „belanders”) van Nieuwpoort over Diksmuide tot bij de loskaai van Roesbrugge trokken. De keunevellenkopers, lantaarnaanstekers, slunzeventen, tjoek-tjoeks, wisselmanden- en borstelmakers, mostaardventers, vertin-

ners en tutti-quant, hadden overal het zelfde imago en wisten nog niet dat ze moesten stoppen met werken (nu noemt men dat „staken”) om meer te verdienen.

De crème-, zand-, petrol- en mosselkarren leurdren overal met dezelfde marchandise en trokken door het straatbeeld een spoor van regelmaat waaraan men de dagen kon herkennen. Deze legendarische en volkse figuren die overal binnen en buitenvlogen kleurden de dagen en brachten met hun waar het laatste nieuws bij rijk en arm.

Er waren geen geldtransporten in gepantserde wagens, geen gijzelingen noch hold ups, geen hooligans noch drugverslaafden, geen kernaafval noch atoomwapens. Alleen mensen die het niet breed hadden maar in het straatbeeld van toen de geborgenheid vonden waardoor het goed was zich veilig en thuis te voelen. Het was er goed te leven met weinig middelen maar met een groot hart. Met weinig verlangens maar met veel contentement.

Lucien Ranson schildert met een preciese nauwkeurigheid, met oog voor het kleinste detail en met een enorme grote menselijke warmte de huis-, straat- en dorpstaferelen op het netvlies van de lezer die er als het ware met al zijn zintuigen bij betrokken wordt. Men hoort, ruikt, ziet, voelt en smaakt wat er gebeurt.

Zoals men momenteel te Gent de tentoonstelling „Cité Ciné” kan bezoeken, waar men door de vele decors de indruk krijgt ofwel in een metro, een saloon, de Parijse daken, een gevangenis of ergens elders te belanden, zo is de auteur van *En het leven gaat verder* er in geslaagd de lezer een duidelijke evocatie te schetsen hoe het toen was in de klas, in 't winkeltje, 't melkhuis, 't pensioonaat, 't boerendoeningske, 't klooster, 't kasteel e.d.m. En dit alles in de vóóroorlogse jaren met zijn onzekerheden (crash van Wallstreet) het Rexisme (in mei 1936 behaalde Léon Degrelle 21 kamerzetels), mobilisaties, dreigend oorlogsgevaar, en Lucien Buysse, de Flandrien die zelfs de Ronde van Frankrijk op zijn palmares schreef...

De emigratie, eind vorige eeuw op gang gekomen gaat sporadisch verder. Nonkel Camiel was naar Canada vertrokken. Het Beloofde Land waar de onmogelijkste verhalen over verteld werden. Kennissen hadden Nonkel Camiel daar gezien aan

(vervolg blz. 444)

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56

8994 PROVEN

Tel. 057/30 06 74

★ Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dalen
- lot Eternitplaten
- open haard
- hangend model
- zeer voordelige prijs
- steenbrokken
- geleverd met kamion
- teelaarde
- geleverd met kamion
- GRATIS TE BEKOMEN
- aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (15)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging: *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellicx / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdruk-kunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Reken-kunde van Gielis van den Hoeck / Andere post-inkunabelen / Alter-natieve geneeskunde / Het Cruide-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruidtboek / De verheffing van de volkstaal / Simon Stevin van Brugge / Weerdichheit der Duytsche Tael / Het laatste decennium van de 16^e eeuw / De eerste helft van de 17^e eeuw / Johannes Baptista van Helmont / De Dageraad / Farmacie, ekologie en plantkunde / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Het wetenschappelijk verval in Vlaanderen.*

Chirurgijn Jan Palfyn

Was de wetenschappelijke bedrijvigheid bij de overgang van de 17^e naar de 18^e eeuw in de Zuidelijke Nederlanden verre van denderend, toch was er een lichtpunt in de persoon van Jan Palfyn, die werk in de volkstaal publiceerde van bijzonder hoog niveau, zowel wat het wetenschappelijk als het taalkundig aspect betreft.

Jan Palfyn werd geboren te Kortrijk op 28 november 1650, als zoon van Gilles, de chirurgijn-barbier uit de Kapucijnenstraat. Hij kwam in de leer bij zijn vader, doch ging tevens Frans en Latijn studeren, vermoedelijk bij de paters kapucijnen in de buurt (176), om zich theoretisch te kunnen volmaken. Nieuwsgierig om te weten hoe de mens eigenlijk in mekaar stak, ging hij - zo luidt tenminste de overlevering - lijken ontgraven op het kerkhof van de St.-Martinuskerk. Omdat hij bij die weinig geapprecieerde en strafbare bezigheid betrapt werd, vluchtte hij naar Gent, waar hij zich bij een drietal chirurgijns verder ging bekwamen. Hij wist zijn opleiding te voltooien in de aldaar sedert 1660 opgerichte Heelkundige School en slaagde er - dat was in 1673 - in het examen van meester-chirurgijn of gezworen heelmee-ster. Toen trok hij naar Parijs, waar hij lessen volgde van beroemde leerkrachten aan de *Jardin Royal des Plantes*. Nadat hij daar ongeveer drie jaar allerlei lessen en demonstraties had bijgewoond, verliet hij in oktober 1676 Parijs en keerde hij over Leiden, Delft en Gent, begin 1677, naar Kortrijk terug. Daar moest hij echter om als poorter en als zelfstandige heelmee-ster aanvaard te worden, nog twee jaar wachten en een nieuw examen voor de plaatselijke chirurgijns-gilde afleggen. Hij wist achteraf een benijdenswaardige praktijk uit te bouwen, waaraan de roep dat hij in Parijs had gestudeerd, niet vreemd was. Maar jaloerse konfraters maakten het hem lastig, in het bijzonder omdat hij in het bezit was van een menselijk geraamte. Om van die pesterijen verlost te worden, verliet hij, in 1685, Kortrijk om zich te leper te vestigen. Na een korte proefperiode werd hij er als zelfstandige heelmee-ster aangenomen.

Tijdens zijn leperse periode trok hij nog vaak naar Parijs voor verdere bijscholing. In de beste jaren van zijn leven is Palfyn ten behoeve van een steeds betere wetenschappelijke vorming, veel op reis geweest, zodat bij de 300^e verjaardag van zijn geboorte, L. Elaut een artikel schreef in *De Toerist*, het orgaan van de Vlaamse Toeristenbond, met als titel: *Jan Palfyn, een toerist om der wetenschapswille* (177).

Einde 1697 vestigde Palfyn zich weer te Gent, waar hij zijn eerste opleiding had voltooid, maar waar hij wegens zijn lange afwezigheid opnieuw verplicht was eerst weer een proeftijd van drie jaar te doorlopen. Palfyn stuurde echter een verzoekschrift aan koning Karel II van Spanje om hiervan ontslagen te worden, wat dan ook prompt gebeurde. Hij moest wel - en nu voor de derde keer - het examen van heelmee-ster afleggen. Daarmee hebben we Palfyns vruchtbaarste periode bereikt. Hij was nu bijna vijftig jaar en was tot dan toe meer leerling dan praktijzer geweest.

In 1701 verscheen te Gent, bij Jan Danckaert, zijn eerste werk: *Nieuwe Osteologie, Ofte Waere, en zeer Nauwkeurige Beschryving Der Beenderen. Van 't Menschen Lichaem, Met desselfs nette Af-beelding en Vertooning van de holligheden, waer in de Mucus Narium, of het Snot wort af-gescheyden, en de Wegen ofte Gatē door welke het komt in beyde de holligheden van de Neus, tot nog toe noyt van iemant (soo veel my bekent is) in eenige Figuur vertoont. Verdeelt In Vier Verhandelingen: I. Van De Beenderen In 't gemeen. II. Van Het Hooft. III. Van Den Tronck. IV. Van D'Extremiteyten. In 't Licht Gegeven Door Jan Palfyn, Anatomicus, ende Meester Chirurgijn der Stede van Ghendt*. Reeds het volgende jaar kwam er te Gent een herdruk, voor twee Leidse boekverkopers. In 1727 kwam er een herdruk te Leiden en een postume uitgave in 1758 te Amsterdam. In 1730 en 1740 verscheen een Duitse vertaling te Breslau en in 1731 een Franse te Parijs.

Op 28 april 1703 werden in het gezin van kleermaker Quickelberge-de Wevere, in de Holstraat te Gent, twee monsterachtige, aan elkaar gegroeide, kinderen geboren. De stadsmagistraat gelastte Palfyn

Borstbeeld van Jan Palfyn
door Victor de Haan
Paleis der Akademiën Brussel

met de sekte van deze lichamen (178), en een maand later verrichtte hij samen met twee collega's de lijkschouwing van een pas geboren kind. Palfyn beschreef deze gevallen in een traktaat van 95 bladzijden, dat nog hetzelfde jaar verscheen onder de titel: *Anatomycke Of Ontleedkundige Beschryving, Rakende de wonderbare gesteltenis van eenige uyt, en innerlijke deelen van twee Kinderen, de welke Monstreuselijck aen malkander vereenigt zijn onder met den Tronck van 't Lichaem, geboren binnen de Stadt van Ghendt Op den 28. April 1703. Waer by gevoegt is de Ontleedkundige Beschryving, aengaende de vrende gesteltenis eeniger deelen van een ander Kindt, zijnde een Tweeling, niet min wonderbaer, als in de boven geseyde Kinderen, geboren binnen de selve Stadt op den 27. Mey 1703. Als mede een seer curieuse Verhandeling van de bysondere wegen, die gevonden worden in de ongeboren Kinderen, en waer door het Bloedt circuleert in de selve, anders, als in de bejaerde Persoonen. Noyt voor desen in 't Nederduyts aan 't licht gebracht*. Dit werk werd uitgegeven te Gent, bij d'Erfgenamen van Maximiliaen Graet. Een herdruk kwam in 1714 te Leiden van de pers bij Johannes du Vivie. Van dit boek bezorgde Palfyn, op aandringen van zijn Parijse vrienden, een (nogal gebrekkige) Franse vertaling, voorafgegaan door een beschrijving van de vrouwelijke geslachtsorganen, en waarin ook opgenomen was, in aansluiting op de monstrueuze gevallen waarmee Palfyn zelf was geconfronteerd, het *Traité des monstres* een fantasierijk geschrift van de Italiaan Fortunius Lice-

tus van Padua, dat in 1634 in het Latijn was geschreven, en door een zekere Blasius in het Frans was vertaald. Dit werk verscheen in 1708 te Leiden, bij de weduwe van Bastiaan Schouten. In 1724 publiceerde Palfyn, weer bij J. du Vivie te Leiden, een Nederlandse vertaling van het eerste deel van dit boek, onder de titel: *Ontleedkundige Beschryving, Van de Vrouwelyke Deelen, die ter Voort-teeling dienen. Door Jan Palfyn, Voornaam Ontleeder en Heelmeester der Stadt Gent. Met Figuren. Gedrukt te Gendt voor den Uitgever.*

Lektor in de anatomie

Intussen was Palfyn, in 1708 door de Gentse stadsmagistraat benoemd tot lektor in de anatomie en de chirurgie aan de Heelkundige School.

In 1710 verscheen te Leiden Palfyns vierde werk: *Nauwkeurige Verhandeling Van de voornaamste Handwerken Der Heelkonst Zoo in de harde, als sagte deelen van 's menschen lichaem. In het ligt gegeven door Jan Palfyn, Gesworen Heelmeester, Anatomicus en Lector van de Heelkonst tot Gent. Zynde een Werk zeer dienstig voor alle Genees-Heeren en Heelmeesters; met Figuren* (179). Volgens de voorrede had hij het werk voorgelegd ter goedkeuring aan Nicolaas Bidloo (1674-1735), professor te Leiden, Philippus Verheyen (1648-1710) professor te Leuven en Frederik Ruysch (1638-1731), hoogleeraar te Amsterdam. Het is een werk, dat beschouwd in het licht van de huidige wetenschap, noodzakelijk sterk is verouderd. Maar dr. José van Laere schrijft: „Van veel groter belang is het feit dat Palfyn zich hier eens te meer voordoet als een man die steeds ernstig, voorzichtig en logisch de problemen benadert” (180). In 1734 kwam hiervan een tweede druk, eveneens te Leiden, maar nu bij Jan en Hendrik vander Deyster. Dit werk werd in het Duits vertaald en verscheen in 1717 te Neurenberg en te Frankfurt.

In 1714 verscheen weer te Leiden, bij Christianus Vermey, een door Palfyn uit het Frans vertaald werk over oogziekten: *De besondere Heel- en Genees-Konst der Oog-Siekten. In 't Frans beschreven door den seer ervaren Heer Mr. Antoine... Chirurgien Royal à Mery sur Seine. En vertaald door Johan Palfyn, Gezwooren Heelmeester, Ontleeder en Lector in de Heelkonst te Gent. Zynde dit Werk vermeerderd, zoo met een nieuw onderzoek der Heeren van de Koninklijke Academie der Wetenschappen te Parys, over de ware Ontsteltenis der Cataracte: Als ook met een voortreffelijken Brief van den Wel Edelen Heer, de Woolhouse, Oculist van den gewesenen Koning van Engeland, Jakob II. over dese stoffe aan den tegenwoordigen Uytgever; En met een Nieuwe Uytvinding van de Heer Dominicus Anel, over de Genesing van den Traan-Fistel. Mitsgaders met byvoegingen van verscheyde Aanmerkingen, door den Vertaaler. Met Figuren.* Er kwam, naar deze Nederlandse versie ook een Duitse vertaling die verscheen in 1731 te Bremen.

Voornaamste werk

In 1718 werd te Leiden Palfyns voornaamste werk gepubliceerd, bij Jan vander Deyster: *Heelkonstige ontleeding van 's Menschen Lighaam; Waar in klaar en onderscheydentlijk worden beschreven de zelfstandigheyt, plaats, groote, gedaante, getal, maaksel, t'samenhang, en gebruyk der Deelen, benevens hun Ziekten: met noodige Aanmerkingen ontrent derzelve Genezing. Opgeheldert met Konstrycke Figuren. Door Johan Palfyn, Gezwooren Heelmeester, Ontleeder, en Lector in de Heelkonst te Gent.* Dit belangrijk werk werd nagelezen en geadviseerd door Albin, Boerhaave, en Rau van de universiteit van Leiden, alsook door J.F. Favelet en J. Somers van Leuven. Het advies van de grote Boerhaave luidde als volgt: „Ten verzoeken van Joannes Palfyn, vermaard Leeraar der Ontleed-Konst, en der Handwerkende Heel-Konst, heb ik doorgelezen het Boek, dat hy heeft geschreven over deze twee konsten, verstandig te samen gevoegt. Ik meen, dat de uytgeevening van dit Boek zeer veel nut zal geven aan alle, die deze Wetenschap grondig willen leeren verstaan, of konstig oefenen: vooral, dewyl alhier de voornaamste Ziekten volgens haar aard, zitplaats, gevolgen, en vereyschte genezing gedurig wyzelijk werden gevoegt onmiddelijk aan de nette beschryving van de eyge gestalte der deelen, het welk waarlijk van de uysterste nuttigheyt zynde, tot nog toe evenwel door niemand openbaar op zo een wijs is uytgevoerd. H. Boerhave, A.L.M. Phil. & Med. Doctor, hujus, & Botanices, ut & Collegii Practici in Academia Lugd. Batav. Professor publicus. Leyde 1716.8.18” (181).

Het boek is verdeeld in zeven verhandelingen: de korte beschrijving der delen; de delen van de buik; van de borst; van het hoofd; van de beenderen; van de spieren; van de vaten. Er zijn 40 illustraties voorzien van kommentaar en op het einde komt er een alfabetische bladwijzer.

In 1733 kwam er van dit werk een tweede druk. Er verschenen nog drie Franse vertalingen: in 1726 (van Palfyn zelf), een in 1734 (van B. Bourdon) en een in 1753 (van A. Petit). Er kwamen ook Duitse uitgaven in 1760 en 1767 te Neurenberg en Italiaanse in 1758 en 1792 in Venetië. Van het tweede gedeelte van dit werk (de laatste vier van de zeven verhandelingen) verscheen nog in 1822 een Japanse vertaling (182).

Niettegenstaande de belangrijke publicaties die van zijn hand zijn verschenen, is Jan Palfyn nog het best bekend als de uitvinder van de verlostang, een instrument waarover hij, eigenaardig genoeg, met geen woord in zijn boeken gewaagt. Dat hij dat instrument zou uitgevonden hebben is onwaarschijnlijk, want het is zeker dat soortgelijke hulpmiddelen reeds veel vroeger en onder diverse vormen bekend waren, en dat daarmee gesjacherd werd. Dit is in elk geval duidelijk: de niet op geld beluste Palfyn ging met de door hem ontworpen verlostang naar Parijs, waar hij ze in 1721 voorlegde aan

de *Académie de Sciences*, terwijl hij tevens bereid bleek ze te overhandigen aan al wie er belangstelling voor had.

Nog in 1727, op 77-jarige leeftijd werd Palfyn aangesteld tot leraar in de anatomie aan de Heelkundige School te Gent. Maar nog geen drie jaar later, op 21 april 1730, is hij overleden.

Een taalpurist

Jan Palfyn werd echter niet alleen geprezen om zijn verlostang, zijn onbaatzuchtigheid en zijn medische onderlegheid, maar ook om zijn volksverbondenheid, die bleek uit het feit dat hij zijn kennis te boek stelde en die neerschreef in de taal van zijn volk; omdat, volgens prof. Fr. Daels: „hij meende dat de wetenschap in de ruimst mogelijke mate aan zijn volk moet toegankelijk zijn en aan het volk moet ten goede komen” (183). In het Noorden was het niet zo uitzonderlijk dat medici in de volkstaal schreven, daar was immers onder de invloed van het calvinisme de volkstaal veel meer op de voorgrond gekomen. Daar vinden we o.a. Hendrik van Deventer (1651-1729) een tijdgenoot van Palfyn, en vader van de wetenschappelijke verloskunde, die uitsluitend in het Nederlands publiceerde (hij kende geen Latijn), maar een dusdanige bevoegdheid bezat dat hij in korte tijd zijn werken in het Frans, Engels, Duits en Latijn vertaald zag.

Bovendien moeten we eraan toevoegen dat Palfyn zeker niet zo best, noch met het Frans (zoals we reeds hebben gezien) noch met het Latijn over de baan kon. Wilde hij zijn rijke ervaring grondig te boek stellen, dan moest dat in zijn moedertaal gebeuren, en er was inderdaad hiervan alleen maar succes te verwachten als het in de volkstaal werd neergepend, omdat het toch bestemd was voor zijn vakgenoten - de praktische medici van die tijd - die meestal alleen maar die taal verstonden. De vertolking van zijn ongemeen rijke vorming, die deze van de meeste doctoren met universitair diploma overtrof, wist hij in goed Nederduits te verwoorden, met een bijzondere zorg voor een gepast purisme dat de verstaanbaarheid in bijzondere mate verhoogde. „Het Nederlandse taaleigen van Palfyn”, zo schreef prof. L. Elaut, „is gaver dan dat van de meeste zijner voorgangers of tijdgenoten: het aantal vreemde woorden is opmerkelijk klein. Dat Palfyn's omgang met Noord-Nederland op zijn taal invloed heeft gehad, schijnt vrij vast te staan” (184).

Het is gebleken dat Palfyn in armoe-dige omstandigheden is overleden (185), maar na zijn dood werd hem wel veel erkenning en hulde betuigd. Dat gebeurde voor de eerste keer nadat de Franse medicus, Antoine, baron Portal (1742-1832) lijfarts van Lodewijk XVIII, in zijn geschiedenis van de geneeskunde, in 1770, Palfyns werk nogal negatief behandeld had. Het Kollege van Gentse geneesheren besloot toen - als reactie hierop - voor hem een

kleine marmeren cenotaaf aan te brengen in de St.-Jakobskerk. De plechtige inhuldiging hiervan greep plaats op 11 februari 1783. Maar de meerderheid van de Gentse geneesheren vonden dit monument beschamend klein, met het gevolg dat zij reeds het volgende jaar, in dezelfde kerk, rechtover het eerste praalgraf, een groter en kunstiger lieten aanbrengen, een werk van de Diksmuidse beeldhouwer Karel van Poucke. In 1842, enkele jaren na de onafhankelijkheid van België, toen men in ons land nogal overvloedig standbeelden rondstrooide, dacht men er ook te Kortrijk aan, een monument op te richten voor Palfyn, maar pas 47 jaar later, in 1889, is dit tot stand gekomen. Het werd een bronzen beeld, van de hand van Thomas Vincotte, dat op het Gulden-Sporenplein werd opgericht en onthuld werd in aanwezigheid van afgevaardigden van de vier universiteiten.

In 1930 werd in de voorhal van het Klinisch Instituut van de Gentse universiteit, aan de Pasteurdreef, ook een herdenkingssteen voor Palfyn neergezet, waarop al de titels van zijn werken zijn vermeld. En in 1952 kwam er een vierde standbeeld. Volgens sommigen, van het goede wat te veel. Prof. em. A.J.J. van de Velde (1871-1950), een van de pioniers van de geschiedenis van de wetenschappen in ons land, had in de kelder van het Stads-museum, een maquette gevonden van een Palfynstandbeeld, een in 1889 te Kortrijk afgewezen model. Daarmee kon deze Vlaamse chirurgijn, zonder veel kosten, ook te Gent een openbaar monument krijgen. Met een éénfrankbijdrage die aan alle Gentse schoolkinderen was gevraagd, en een stadssubsidie (186), kwam het tot stand. Het bronzen, weinig imponerende beeld, werd op 6 juni 1952 onthuld door de jonge koning Boudewijn, ter gelegenheid van zijn blijde intrede te Gent. Ook in de literatuur werd Palfyn veelvuldig gehuldigd (187). Maar zijn schoonste monument schiep hij zichzelf,

met zijn gedegen werk in de volkstaal, dat ook in het buitenland, een grote vermaardheid heeft gekregen.

R.A.B.

De volgende keer :
Troost der armen...
Martinus van Hille
Het duo Verheyen-Sassenus

- (176) J. van Laere, *Kortrijkse Asklepiaden - Geschiedenis van de „Geneeskunst“ in het Kortrijkse*, Tielt, 1985, p. 47.
(177) 29^e jg. nr. 20, 16 okt. 1950, p. 713-719.
(178) Door de Genstse schepenen werd, als herinnering aan deze sekte, een schilderij besteld bij Jan van Cleef, waarop deze aaneengegroeide kinderen te zien zijn (Museum voor de Geschiedenis van Wetenschap en Techniek, Gent).
(179) Verschenen bij Christianus Vermeij.
(180) J. van Laere, op. cit., p. 61.
(181) A.J.J. van de Velde, *Zuid- en Noord-Nederlandsche Bibliographie over Natuur- en Geneeskunde tot 1800*, Verh. & Med. Kon. VI. Acad. Taal- en Letterkunde, Gent 1940, p. 60-61.
(182) P. Boeynaems, *Een Japanse vertaling van een boek van Palfyn (1822)*, Scientiarum Historia, 2^e jg., 1960, p. 1-7.
(183) Fr. Daels, *Jan Palfyn*, Vlaamsch Geneeskundig Tijdschrift, nr. 3, 1927, p. 39.
(184) L. Elaut, *Kanttekeningen bij de Stijl en de Taal van Jan Palfyn*, Wetenschappelijke Tijdingen, jg. 10, nr. 5, juni 1950, kol. 155.
(185) J. van Laere, op. cit., p. 76, dit in tegenstelling met wat beweerd wordt in het artikel - U Thiry, *Jean Palfyn est-il mort pauvre ? A propos de deux documents inédits*, Cahiers de la Biloque, 13, 1963, p. 245-248.
(186) L. Elaut, *Mijn Memoires, Van Keiberg tot Blandijnberg*, Beveren, 1981, p. 502.
(187) A.J.J. van de Velde, *De hulde van de Letterkunde aan Jan Palfyn*, Verh. & Med. Kon. VI. Acad. voor Taal- en Letterkunde, Gent, 1930, p. 553-577.

GWIJ MANDELINCK van WATOU in WIE SCHRIJFT DIE BLIJFT !

Gwij Mandelinck, die op 9 februari jl. zijn moeder, na een lange aftakelingsziekte ten grave droeg, heeft de emoties die hij tijdens die tienjarige lijdensweg ondervond, van zich afgeschreven in diepzinnige bespiegelingen, die hij gekristalliseerd heeft in honderden gedichten.

Met een zelden voorkomende zelfkri-

tiek, heeft hij uit die honderden, de 19 beste uitgezocht, die nu zijn jongste dichtbundel vormen. Die nieuwe bundel is op 20 april jl. verschenen onder de titel : *De buitenbocht*, in de prestigieuze poëziesreeks *De golfbreker*, van Lannoo.

Gwij Mandelinck maakt geen dichtbundels aan de lopende band, daarvoor is hij te veel perfectionist, maar als hij er een samenzant, dan laat er een vloedgolf van entoesiasme en bewondering door de literaire wereld. Getuigen daarvan de literaire prijzen die hem werden toegekend :

- Prijs van de Vlaamse Poëziedagen (1972);
- A. Merghelincxprijs van de Koninklijke Akademie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (1973);
- Prijs voor Letterkunde van de Provincie West-Vlaanderen (1977);
- Yangprijs (1982);
- Vijfjaarlijkse Guido Gezelleprijs van de Kon. Akademie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (1982);
- Prijs voor Letterkunde van de Vlaamse Provincies voor de beste dichtbundel (periode 1981-1985);

De roep dat zijn jongste bundel zou verschijnen, was reeds voldoende om heel wat in beweging te brengen. Zo is op 18 april jl. een zeskoppige cameraploeg van de BRT-televisie naar Watou afgezakt, om de dichter, wiens uitspraken en formuleringen literair-filosofische definities zijn, op het scherm te brengen en hem te interviewen over zijn werk. Hij komt in het literaire programma *Wie schrijft die blijft*, (waarschijnlijk) op woensdag 31 mei a.s.

Mandelinck, die met zijn artistieke zomerprestaties ervoor zorgt dat Watou niet wegdeemstert in vergetelheid; Mandelinck, die in zijn statige oud-kapelanie, die in en buiten Watou staat, de helft van intellectueel Vlaanderen regelmatig over de vloer krijgt, zal zeker weer in de prijzen vallen. De kenners kijken naar hem op, alleen de Westhoek kent hem niet ! (rab)

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke
057/40 01 12

Beveren
057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

Alles voor de „DOE HET ZELVER“

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN

**Couthoflaan
8994 PROVEN**

tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

DE NIEUWE KOLLEKTIE BEHANGPAPIER
IS BINNEN.

EN HET LEVEN GAAT VERDER...

(vervolg van blz. 440)

't zwalpen met vrienden. Achteraan hun spiksplinter-nagelnieuwe auto hadden ze een plakkaat gehangen met daarop geschilderd: „'t En kan niet op, maar 't moet op!'”

Nonkel Maurice was vertrokken naar Frankrijk, nog zo'n Land van Melk en Honing... „*Doucement le matin et pas trop vite le soir!*”

Maar op het thuisfront werd er gewerkt en gezweet. Het was niet alles rozegeur en maneschijn.

Lucien werd gekonfronteerd met onnoemelijk menselijk leed. Zijn zusje Christineke werd blind geboren in 1935 en stierf een goed jaar later. Een ander zusje, Ghislaine verongelukte in 1937, amper 6 jaar oud.

Deze pijnlijke jeugdherinneringen maken van het boek echter geen fatum morgani. 's Zomers werd er gespeeld op straat en in „'t partje”, een soort „poortegat” waar drie bouwvallige krotjes elkaar recht hielden.

In 't middelste woonde Valère. Staf kwam er vrijen met Liza en Rosten Bischof kocht er de konijnen. Onder de vakantie beleefde hij de schoonste dagen te Aarsele en te Grammene en legde voor het nageslacht beelden van daar, aan *The Golden River*, vast van historische waarde. 's Winters speelde hij met de jeugd uit de Recollettenstraat op het ijs van de Leiemeersen aan de Drie Duikers en haalde kattenkwaad uit zoals het een gezonde brokke van een knechtjongen past. Menig lezer zal zich in deze meesterlijk beschreven toestanden herhaaldelijk herkennen en genieten van wat nu definitief voorbij is en wat eens zo schoon was...

De oorlog

Net als bij ons bracht de Tweede Wereldoorlog een totale verandering in het leefpatroon. De bezetting, vrijheidsberoving, beperkingen, rantsoenering, honger, bombardementen, ontvoeringen, opeisingen, dood en ellende zijn vele factoren die de hoofdstukken van het boek, waarin W.O.II behandeld wordt, typeren.

En net als Valère Arickx schrijft... „het levendig verhaal van de gedwongen vlucht naar N.-Frankrijk, in de meidagen

van 1940 mag niet ongelezen blijven omwille van de historische waarde”, is het ganse boek eigenlijk een nauwkeurige rekonstruktie van de periode 1924-1943. Op zondag 19 mei 1940 vluchtte Lucien samen met vijf vrienden, voor het oprukkende Duitse leger. Hij was toen zestien jaar oud. De beschrijving van de apocalypse die hij meemaakte gedurende zijn vlucht is een der ontroerendste bladzijden die ik ooit heb gelezen. Met een minitieuze zorg voor het detail, met een ontroerende eerlijkheid (hij wil vooral geen held zijn!) en uitgesmeerd van hoofdstuk veertig t.e.m. achtenveertig vertelt hij over deze exodus, die alhoewel slechts zeventien dagen duurde een grote nachtmerrie was, boordevol ellende en met de dood als metgezel.

Als jongste van een groepje van zes jongelingen trok hij per fiets over Menen naar Ieper, en vervolgens naar Veurne, Oostduinkerke, De Panne, Duinkerke, Saint-Omer, Lumbres, Montreuil-sur-Mer, Boulogne en Calais. Na dagen rondgesukkeld te hebben werden ze te Saint-Folquin gekonfronteerd met beschietingen en bombardementen waarin een paar vrienden sneuvelen. Door een regen van mitrailleurvuur trachtte Lucien te ontsnappen en vluchtte alleen verder.

In het boek schrijft hij:

„Vol moed en ietwat opgemonderd sprongen we op de fiets richting België. Maar we werden geconfronteerd met een vreselijk schouwspel, de restanten van het bombardement daags voordien. Een twaalfstal dode vluchtelingen lagen er kriskras door elkaar geslagen. Enkeligen lagen er met een opengereten buik, ze waren vreselijk kapotgemaakt. Hun verminkte gezicht lag ons aan te kijken, stuurs en medelijdend met de dode gebroken ogen. Van anderen was het lichaam uiteengerukt, uiteengespat. Flarden kleren hingen in de bomen, lichaamsdelen in brokken en stukken leken als het ware aan de takken vastgespijkerd. Wat verder stonden een tiental Engelse legervrachtwagens die evenmin aan de bommen waren ontsnapt. Ze waren totaal uitgebrand en bovenop een van de wagens lagen een viertal verbrande lijken van Engelse soldaten. Het leek een apocalyptisch visioen, angstaanjagend. Door de verschroeiing was hun lichaamsgestalte tot een derde van de normale grootte

gereduceerd. De zwartverkoelde armpjes en beentjes lagen in een krampachtige positie. De onherkenbare hoofdekens hadden maar de grootte van kleine kaatsballen. Ik stond naar die enge zwarte doodskoppen te staren... vol verbijstering. Mijn jonge geest begreep nog niet ten volle de werkelijkheid van het gebeuren. Het beeld haakte zich in mijn ziel vast en zou me levenslang bijblijven.”

Eindelijk na veel miserie, honger en ontbering belandde de zestienjarige knaap op dinsdag 4 juni terug thuis.

De oorlog bleef duren. De eerste drie oorlogsjaren worden in het boek beschreven met de pen van een „verkenner”, een „kroniekschrijver”, een „geboren-verteller”.

Toen is het zo ver... Middag 7 April 1943 om 8.30 u. vertrok de verplicht tewerkgestelde Lucien Ranson, nog niet ten volle negentien jaar oud naar Halle a/Saale in Mittel-Deutschland.

De avonturen die hij daar meemaakte vertelt hij in het lijvig boek *De Gedeporteerden*, waarvan een tweede druk zo pas verscheen bij de drukkerij-uitgeverij Schoonaert (?).

Deze beide boeken zijn te verkrijgen door storting van het bedrag (+ ev. 50 fr. port- en verzendingskosten) op rekening 385-0055761-49 van drukkerij-uitgeverij Schoonaert, Bergenstraat 14 te 8990 Roesbrugge.

Elie E. BALDUCK

- (1) Lucien Ranson, En het leven gaat verder... Jeugdherinneringen 1924-1943, geïll. 24 x 17 cm 404 blz. 975 fr.
(2) Lucien Ranson, De gedeporteerden, geïll., 24 x 17 cm 390 blz. leesbare tekst - 1.300 fr.

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

MICHEL CAPOEN
Waaenburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

NIEUW

Renta Fund International

Een Sicav in ieders bereik.

Ustreeft naar een spreiding in uw beleggingen? Dan moet u een Sicav (Beleggingsmaatschappij met veranderlijk kapitaal) nemen, en Renta Fund International kan vanaf nu reeds beschouwd worden als een bijzonder interessante belegging.

Een korf met internationale obligaties.

Op 25 januari gebeurde er een belangrijke omschakeling. Na gedurende jaren schitterende resultaten behaald te hebben als beleggingsfonds werd Renta Fund een Sicav naar Luxemburgs recht.

In beginsel verandert er niets; u koopt Renta Fund aandelen die een deel van het kapitaal van de Sicav vertegenwoordigen. Dit kapitaal, dat beheerd wordt door specialisten, wordt belegd in internationale obligaties.

Voorheffing of niet? Aan u de keuze!

Renta Fund International biedt u twee mogelijkheden:

- u wenst jaarlijks een inkomen te verwerven: u kiest voor uitkeringsaandelen. Hun coupons zijn dan in België wel onderworpen aan de roerende voorheffing.
- u verkiest dat de inkomsten bij het kapitaal gevoegd worden: kies dan voor kapitalisatieaandelen. Zo ontsnapt u op een volledig wettelijke wijze aan de

roerende voorheffing. Er wordt noch intrest noch dividend uitgekeerd. U ontvangt het inkomen onder vorm van meerwaarde die niet belastbaar is.

Talrijke voordelen.

- U krijgt een gemakkelijke toegang daar slechts een klein bedrag bij de start vereist is.
- Er wordt gestreefd naar het hoogste rendement daar belegd wordt in internationale obligaties.
- Keuze tussen uitkering en kapitalisatie van de inkomsten.
- **Fiscaal voordeel als u voor de kapitalisatieaandelen kiest.**

Voor bijkomende informatie, vraag de uitgifteprospectus in een BBL-kantoor.

Bericht voor houders van Renta Fund effecten.

- Uw participaties van het beleggingsfonds Renta Fund werden op 25 januari omgevormd in uitkeringsaandelen van Renta Fund International.
- U kunt ze zonder kosten uitwisselen tegen kapitalisatieaandelen Renta Fund International.
- Zoals voorzien in de statuten zullen de dividenden vanaf 1990 betaalbaar gesteld worden in juni.

Kantoorhouder :

FRANS MONKERHEY

Roesbruggeplein 7 • 8990 ROESBRUGGE • 057/30 03 18

De BBL denkt aan u...

**U krijgt
meer intrest.**

**Vraag meer inlichtingen
bij uw kantoorhouder**

**Zakenkantoor PRINZIE
pvba**

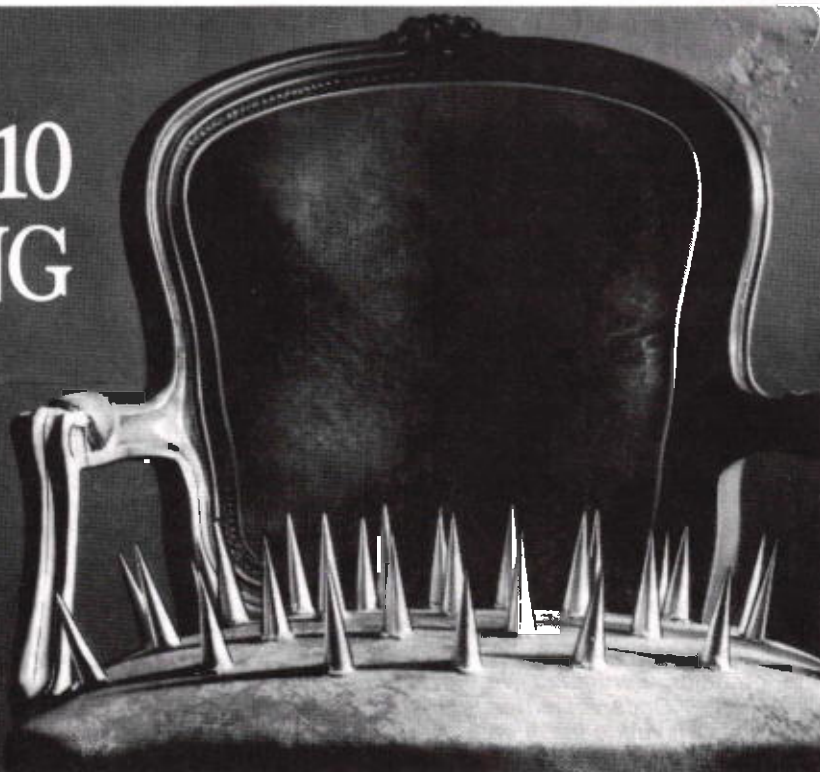
Provenplein 39A
8994 POPERINGE-PROVEN
Tel. 057/30.09.01

NMKN — **STAATSWAARBORG**
HOOGSTE INTRESTEN
PLUS-SPAREN = basisrente : 3,75 % *
aangroepremie : 1,25 % *
GOEDKOOPSTE LENINGEN

* tarief 01.04.89

ZONDER 11.22.10
KAN JE LENING
PIJN DOEN.

11.22.10* is het nummer van de Credifoon. Een nieuwe exclusiviteit van Ippa. Gewoon met een telefoontje — voor reke-

ning van Ippa — verneemt u alles over een lening of financiering. Advies, prijzen, een afspraak of de beschikking over

uw geld reeds de volgende dag. Wij staan alle werkdagen te uwer beschikking van 9 uur tot 19 uur.

*Zonder kengetel

ippa
DE ADVIESBANK

ZAKENKANTOOR

J. PYFFEROEN-HOSTE

Graaf van Hoornweg 9 • 8994 KROMBEKE • 057/40 08 24

KANTOOR

Mevr. W. LAUREYS-COEVOET

Zwanestraat 7 • 8991 STAVELE • 057/30 00 17

GEUZEN IN DE WESTHOEK

De tweede druk is bij de uitgever uitverkocht. De laatste exemplaren liggen in de boekhandel. Door het enorme succes komt er een derde druk!

Bij de talrijke lezingen die de auteur reeds over zijn werk heeft gehouden, ontmoet hij steeds meer mensen, die toegeven dat ze niets of maar weinig afwisten van wat er in onze streek, in de 16^e eeuw, is gebeurd, en welke rol de Westhoek heeft gespeeld in de opkomst van het protestantisme.

Opgelet : er zijn nog enkele exemplaren van dit succesvolle boek voorhanden in de boekhandel SCHOONAERT te Roesbrugge. Prijs 650 fr. + eventueel 40 fr. verzendingskosten.

HET VERBIESTJAAR IS VOORBIJ !

Maar de belangstelling voor Verbiest blijft ! In *Wiskunde en Onderwijs*, het drie-maandelijkse tijdschrift van de Vlaamse Vereniging Wiskundeleraars (15^e jg., 1989, nr. 57, p. 23-24), schreef onze medewerker R.A. BLONDEAU, een uitgebreide bijdrage getiteld : *Ferdinand Verbiest s.j. (1623-1688) - Ondervoorzitter van het bureau voor wiskunde in China ?*

Een soortgelijk artikel werd gevraagd voor *TECHNOLOGIA*, Quarterly Review devoted to historical and social studies in science, technology and industry.

De *Commission de la Biographie Nationale* van de Académie Royale de Belgique, die sedert 1866 reeds 44 delen biografieën heeft gepubliceerd, start met een volledige nieuwe reeks : *Nouvelle Biographie Nationale*. Weer werd onze medewerker verzocht hiervoor een „notice du père Ferdinand Verbiest” te schrijven, van een 10-tal pagina's.

TE KOOP

- 2 LUSTERS. Zich wenden : 057/30 02 68.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Vergelijking van aangiften

De administratie van de belastingen mag supplementen vestigen bij vergelijking met de aangiften van beroepsgenoten.

Maar dat mag NIET in elk geval ! Het is niet omdat beroepsgenoten een hogere aangifte doen, d.w.z. meer inkomsten aangeven uit het beroep, dat de administratie uw eigen aangifte eveneens mag verhogen, om daarmee in overeenstemming te zijn.

Het is niet waar dat een ambachtsman b.v. 1800 uren per jaar, of zelfs meer, moet opgeven in zijn winstafrekening. Iedereen mag werken zoveel als hij wil (hetzij veel of weinig naar eigen wens of mogelijkheden), en aan het uurloon dat hij verkiest.

Vergelijking is een procedurevorm die alleen maar mag gebeuren als bij controle, d.i. nazicht van de bewijsstukken, gebleken en bewezen is dat de boekhouding of de gegevens niet juist zijn !

En die vergelijking moet dan nog gebeuren met drie gevallen, namelijk uitbatingen van dezelfde soort, die werken in dezelfde of soortgelijke omstandigheden.

Een taxatie, die zonder onderzoek van de gegevens, of zonder dat er bedrog of leemten vastgesteld worden, enkel en alleen steunt op de vergelijking met andere gevallen, is ONWETTELIJK !

Bovendien mag de boekhouding niet verworpen worden op grond van kleine vergissingen en onregelmatigheden.

Wanneer dat allemaal toch gebeurt, dan moet er BEZWAAR aangekend worden !

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fisk. Adv. UFSAL

TE KOOP

- WOONHUIS, gelegen Bergenstraat 22 te Roesbrugge - tel. 057/30 01 34.

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :

- Pieter Huyghe, zoon van Benny en Marleen Bonduelle (Roesbrugge).

Huwelijksaankondiging :

- Lieven Gantois van Roesbrugge-Haringe met Marianne Verfaillie van Izegem.

Huwelijk :

- Dirk Paye van Diksmuide met Kristien Hoet van Roesbrugge-Haringe.

HUMOR IN DE KERK

Op woensdag 24 mei om 20 uur komt Pastoor Jozef Gheldof, auteur van het boek „Humor in de Kerk” spreken in het „Kristen Volkshuis” te Roesbrugge.

Pastoor Jozef Gheldof uit Meetkerke heeft al veel goed bloed ingepompt bij alle mensen, die „Humor in de kerk” lezen of de auteur ervan hoorden in een radio-programma of tijdens een causerie ten lande. Want momenteel is Pastoor Jozef Gheldof een gegeerd en veel gevraagd spreker. Tussen het veel zwartgallige doet het iedereen deugd een en ander te kunnen relativiseren, eens ferm te kunnen lachen en op die manier wat zorgen te kunnen afschudden.

Zo zijn tweede humorboekje reeds van de pers is, zal het aldaar kunnen aangekocht worden.

Org. : DF-IJzerweelde - Toegang : 80 fr. DF-leden, houders van Plus-3-Pas en P.C.P. : 60 fr.

BRANDWEER ROESBRUGGE Opendeurdag

Naar jaarlijkse gewoonte richt het plaatselijk brandweerkorps hun opendeurdag in op zondag 4 juni.

Om 15 uur is er een gelegenheid om in het arsenaal het materieel te bezichtigen.

Vanaf 17 uur is er barbecue voor de prijs van 225 fr. Kaarten zijn te bekomen bij de leden van het plaatselijke korps. Steun ons korps voor hun vrijwillige inzet voor de noden van onze plaatselijke bevolking.

VEEPRIJSKAMP TE ROESBRUGGE

Op donderdag 18 mei te 9.30 uur vindt de jaarlijkse veeprijskamp voor rood vee plaats op de Markt te Roesbrugge. Noodgedwongen moest het programma van vorige jaren gewijzigd worden en kunnen enkel jonge stieren en gekalfde dieren aan de prijskamp deelnemen. Een goede prijzenpot en natuurschatten staan klaar en tijdens de prijskamp zijn voor de toeschouwer tombolaprijzen te winnen. Inschrijvingsformulieren zijn te verkrijgen bij de sekretaris Verdonck Daniël te Reningelst. Iedere weekweker van het gewest Proven kan vanaf heden zijn dieren inschrijven die aan de gestelde voorwaarden voldoen. Verdere inlichtingen kunt U verkrijgen bij de bestuursleden van Rundveehouders - Gewest Proven.

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN

057/30 11 47

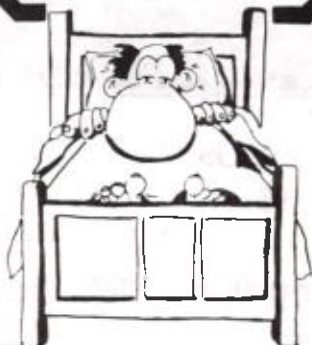
**HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS**

**OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur**

**de grootste keus
behangpapier**

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING

schoonaert

Tel. 057/33 40 86

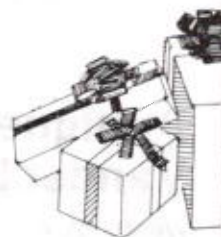
Bruggestraat 3 - 5

8970 POPERINGE

**We vieren MOEDER
op 14 mei
met een nuttig geschenk**

Enkele ideeën uit onze overgrote keus
aan **PROMOTIEPRIJZEN**

Haardroger Philips	598,—
Ladyshave	995,—
Mixer-klopper Moulinex	1175,—
Kruimeldief	995,—
Friteuse Seb	1895,—
Koffiezet Nova	995,—

Jos. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12

8990 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

**HET
KWALITEITSMERK**

**Oliën en
smeermiddelen**

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35

8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL

FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28

8970 POPERINGE

**M Massieve
stijldeuren**

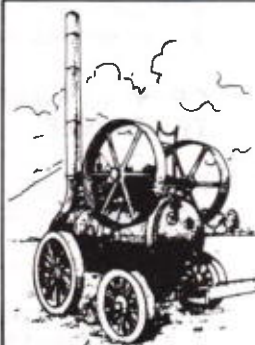
Voor het herstellen van uw
- schoenen, laarzen
- boekentassen, ritssluitingen
- enz...
wendt men zich
met volle vertrouwen naar

Schoenmakerij 'Noël'

DEVOOGHT-VANDROMME

Provenplein 62, 8994 PROVEN

*Vakkundig en sterk werk - voordelige prijzen
snelle bediening - verkoop van zomerartikelen*

Michel BAELE

**Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE**

CENTRALE VERWARMING

ASFALTBEDEKKING

KEUKENS — SANITAIR

ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS-
EN MAZOUTBRANDERS

HOUTSKOOL

Telefoon 057/40 05 43

MEDISCHE PEDICURE

eelt
likdoorn
nagelverzorging

Annique Vandenbroucke

Westhoek 4
8190 HOOGSTADE (Alveringem)
tel. 058/28 87 55
of tel. 057/30 05 85
Prof.O.Rubbrechtstraat 21
8990 Roesbrugge

VERZORGING AAN HUIS !

BERICHT AAN DE LIJNVISSERS

En weer is de lange winter voorbij ! Aan de waterkant verschijnt zo langzaam weer het loze vissertje. Sinds 15 april zijn de staatswaters gesloten voor elke visserij, behalve de IJzer in onze streek die gans het jaar open blijft. Maak hiervan dankbaar gebruik, vis is er bij de vleet !

Dit jaar wordt in onze IJzer enkel paling uitgezet, tot grote vreugde wellicht van onze vele palingvissers. Dit zal gebeuren begin juni, doch hiervan wordt U tijdig op de hoogte gebracht.

Lees goed, en bewaar uw folder welke door het bestuur van landinrichting gegeven wordt bij het aankopen van uw visverlof.

Langs de IJzer heeft de sporthengelaar 1,5 m oeverrecht welke door niemand kan ontzegd worden. Gebruik die in goede verstandhouding met de oevereigenaars. Breng geen schade aan de omheining en laat geen afval achter op uw visstek.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :

- Valerie Dehoucke, dochter van Jos en Kristien Dequeker (Stavele).
- Bert Maes, zoon van Geert en Greet Debyser (Stavele).

Huwelijksaankondigingen :

- Kris Sweertvaegher van Leisele met Anja Vermader van Beveren.
- Rik Vanneste van Ieper met Nele Butaye van Stavele.

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ

Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE

Tel. 057/33 47 92

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

- Geert Verkruysse van Ieper met Lutgart Van Insberghe van Beveren.

Overlijdens :

- Germaine Debacker, 66 j., echtgenote van Robert Maelstaf (Beveren).
- Maria Jamar, 70 j., echtgenote van René Butaye (Stavele).

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting van 20 april.
Wonnen 3 partijen :

1. Ryon Michel	425 p.
2. Craeye Albert	410 p.
3. Delporte Maria	389 p.
4. Vanengelandt E.	387 p.
5. Verbrugge M.	360 p.
6. Looten Alida	292 p.
7. Nuttens Jeanne	273 p.

OPENING KUNSTGALERIJ TE STAVELE

In Café-Snack-Grill „De Nachtegaal“, Krombekestraat 37 te 8991 Stavele (057/30 08 34) wordt een nieuwe kunstgalerie geopend. Verschillende kunstenaars uit de streek en omliggende kunnen er hun werken laten bezichtigen. De geïnteresseerden kunnen informatie verkrijgen op bovenstaand adres.

De eerste tentoonstelling toont werken van Rogette Jonckiere, Esenweg 83A te

Diksmuide. Deze kunstenares die reeds verscheidene tentoonstellingen achter de rug heeft o.a. in Diksmuide, Nieuwpoort, Knokke, Roeselare, Oostende Casino, Boorsele (Nederland), Poperinge, enz. etaleert haar veelzijdigheid door werken van verschillende aard en techniek aan te bieden. Naast olieverf op doek komen ook pentekeningen, akwarellen en kleurpotloodtekeningen aan bod.

De kunstenares die stichtend lid is van de Nationale Raad der Plastische Kunsten volgt momenteel een academische opleiding te Brugge wat in haar laatste werken duidelijk tot uiting komt.

De vernissage vindt plaats op vrijdag 12 mei om 19 uur. De tentoonstelling loopt van 13 mei tot en met 18 juni 1989. Gesloten op woensdag.

TE KOOP

**TALBOT HORIZON GLD
diesel - 1900cc - bj. 1983**

perfekte staat - 75.000 fr.
wegens aankoop BMW

tel. 057/30 02 37 - 051/20 61 44

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND MEI

Kaartingen

- Haringe, in de schoollokalen woensdag 10 mei puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Roesbrugge, bij P. Gunst dinsdag 23 mei puntenkaarting „Derde Leeftijd“

Vogelpik

- Roesbrugge, café „Handelshuis“ zaterdag 6 mei smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst zaterdag 13 mei smijting voor de leden
- Haringe, in „St.-Jozef“ bij Cecile Ryon zaterdag 13 en zondag 14 mei smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Jaarlijkse reis op donderdag 25 mei. We bezoeken de Zimmertoren in Lier, stad Antwerpen met gids en o.a. het Rubenshuis en het Diamantmuseum. Vertrek om 7 u. op de Markt te Roesbrugge. Prijs: 425 fr.
- Donderdag 11 mei om 19 uur in zaal „Kristen Volkshuis“ bij P. Gunst: feestvergadering met dia's over Lourdes.

K.A.V. en Jong K.A.V.

- Maandag 8 mei om 19.30 u. in „De Singel“ te Poperinge: bezoek aan een biologisch bedrijf. Ook de echtgenoten worden uitgenodigd! Verdere uitleg in de boekjes. Allen welkom!
- 15 juni - Reis naar Breskens. Bezoek kerk, vissershaven, vismijn en kaasboerderij, boottocht. Prijs: 695 fr. (maaltijd inbegrepen). 795 fr. voor niet-leden. Inschrijving vóór 22 mei. Volledige uitleg in de boekjes van mei.

Dansavonden

- Zaterdag 13 mei om 21 uur zaal „Moderna“ te Lo Proefbuis-TD inr.: KLJ-Beveren-Stavele-Leisele
- Zondag 14 mei om 19.30 uur Bierkelders Feys - Beverenkalsijde 3° Nacht van WTC „Karel de Blauwer“ „Westhoek-Info-Radio-Drive in Show“ D.J.'s Ron Van Dam en Fred Van Praag

Wielervedstrijd

- zaterdag 20 mei Wielervedstrijd voor Liefhebbers BWB „Ereprijs Fernand Feys“ Inschrijving en prijsuitdeling in café „Paradijs“.

TE KOOP

- MAZOUTKACHEL
 - SALON „LEDERLOOK“
 - KOELKAST
- Haringestraat 51 - 8990 Roesbrugge
tel. 057/33 46 27.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

We hebben allemaal gehoord of gelezen over de Feluy-zwandelzaak, waarbij gewezen vice-minister Guy Mathot was betrokken, die tot doel had valse checks ter waarde van 4 miljard te verzilveren, en die onlangs voor een Brusselse rechtbank haar beslag kreeg. Een van de verdedigers betreurde het dat de Banken weinig of geen medewerking verleenden bij het zoeken naar de ware schuldigen, want zij wisten dat 10 valse checks in omloop waren en zij hebben daartegen niets gedaan.

De Voorzitster van de Rechtbank gaf toe dat de houding van sommige Banken haar zeer verdacht leek en dat zij niet begreep waarom sommige personen uit het Bankwezen niet op de betichtenbank zaten. Maar ja, het was en het bleef zo, de Banken kwamen en komen niet op de bank! Eerste vaststelling!

Het verplegend personeel van onze ziekenhuizen, dat 38.000 fr. per maand verdient, en sedert meer dan 10 jaar geen enkele weddeverhoging heeft gekregen, bekwaam na heel wat prik- en stakingsakties een schamele weddeverhoging van 2 %. De dokters-specialisten, die in dezelfde instellingen werken en 380.000 fr. (let op het aantal nullen) per maand verdienen, zijn een verhoging van 12 % beloofd, in de eerstvolgende drie jaar, en dat zonder acties! Tweede vaststelling!

U weet ook dat er vanaf toekomend jaar een belastingvermindering komt. Maar hoeveel? Wel, op een jaarlijks inkomen van 500.000 fr. komt er een belastingvermindering van 9 %, maar op een jaarinkomen van 5 miljoen, krijgt men een vermindering van 13 %. Wie een auto koopt van b.v. 2 miljoen, zal 1.500.000 fr. mogen afschrijven, maar wie niet zo goed bij kas is en zich tevreden moet stellen met een karretje van 500.000 fr. zal maar 375.000 fr. mogen afschrijven! Derde vaststelling!

Als een werkloze, twee rijen patatten plant voor zijn zieke buurman, wordt hij 13 weken geschorst en moet hij het stellen zonder inkomsten, maar om de koppelbazen te treffen, die miljarden R.S.Z. ontduiken, en niet terugschrikken voor een moord om hun vuile praktijken te verdoezelen, daarvoor moet er nog eerst een nieuwe wet gemaakt worden. Vierde vaststelling!

En zo zou ik verder kunnen gaan. Maar ik stop het, want mijn papier is vol.

„'t Is niet te geloven“, zegt Gusta, „we vieren dit jaar nochtans de tweehonderdste verjaardag van de Franse revolutie, waar er gestreden werd voor: Liberté, EGALITÉ, Fraternité!“

Voor wanneer is dat?
Pol

KIJK EERST BIJ FORD

Betrouwbaar en voordelig!

Vertegenwoordiger:

HEIN LECLUYSE

Haringeplein 6 - 8990 HARINGE
Tel. 057/30 07 15

GARAGE ANTOON ADRIAEN

Groot Brittannielaan 6, 8970 POPERINGE
Tel. (057) 33 63 44

Stoelen en tafels

Vlechtwerk

Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4

8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE NEVEJAN OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

FORD Escort '89
SKODA '86

VW Golf GTI '88
AUDI Coupé GT 5E '84

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

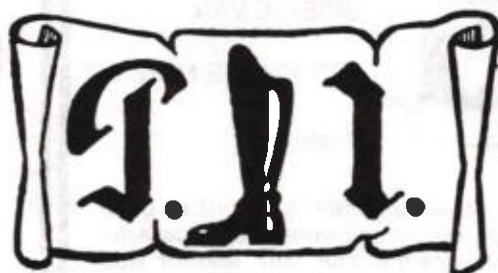
Op afspraak: tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

- Stevige schoenen
- Botten
- Pantoffels
- Boekentassen
- School- en toiletetuis
- Valiezen /reiszakken
- Regenschermen
- Sportuitrusting

**Grote keus in alle prijsklassen
voor jong en voor...
de derde leeftijd**

Schoenen **Ig. PARENT-MOYAERT**

Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 03 20

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Juultje Bruine was entwot 'n armen spartelaare die haast niet wiste van wuk voor hout pyltjes maaken. 'n Weunde daar entwaar in è oud vervollen kotje, geheele olleene, langs de route die van Leisele naar 't Fransche loopt.

Juultjes inkommen was niet styf groot en è leefde è beetje van „den hand in den tand” gelijk dat ze zeggen, met hetgeene dat'n hier en daar kreeg van de menschen. Gelijk dat dat in zulke gevallen meestal gaat, dronk 'n toen nog oltemets uit mizerie, è stik in z'n voeten, met 't gevolg dat'n ol è paar keer 'n proces è kreegen hadde van de garde, waarvooren dat'n naar 't jugement hadde moeten gaan. Dat was d'eerste keer omdat'n ol dronke zyn, Zenobie van de kosters verweeten hadde voor „oude kweene” en de tweede keer omdat'n op è zundagnacht ieffrouwe Prullemans heuren hut met dallias plat è wenteld hadde.

Maar nu moeste Juultje voor de derde keer naar 't tribunaal voor entwot dat erger was ...

De Juge verschoot ervooren ols'n nu las dat Juultje nu met groot geweld was tekeere è gaan ...

„Wuk voor manieren zyn dat nu!” zei de Juge ... „k leezen hier da'je op de vijfden maarte laatstleeden in d'achternoeene te vieren, è brood kreeg van den bakker Tienpondt en da'je, binst dat'n weere naar binnen ging, zyn vitriene in è smeten hêt met è steen!”

„Jamaar, dat is geen waar wei, meneere de Juge!” riep Juultje.

„Wuk is dat nu!” riep de Juge ... „ga je gy beweerden da'k hier dingen leezen die er niet opstaan!”

„Dat is 't verste van myn gedacht, meneere!” zei Juultje ... „maar 'k willen zeggen dat de garde dat niet djuuste op è maakt hêt!”

„Tiens!” lachte de Juge ... „vertelt gie toen è keer hoe dat è gaan is!”

Juultje wreef è keer over zyn moustache en begoste ...

„Ten eerste, dat was geen brood da'k kreeg!” zei Juultje ... „maar dat was è pistolee. Ten tweeden dat was de bakker niet die my dat gaf, maar wel de bakkerinne!”

„Dat is toch hetzelfde zeker?” lachte de Juge.

„Ja ten doet, meneere de Juge!” schudhoofde Juultje ... „je moet weeten dat bakker Tienpondt è ongehoorden goën vent is, die myn oltemets 't eene of 't andere geeft. Maar de bakkerinne, dat is djuuste 't kontrarie, dat is è ongehoorde gierige neete van è wuuf en 't is van heur da'k dien pistolee kreeg!”

„Maar dat is toch geen reeden om è steen te pakken en hulder vitriene in te smyten!” riep de Juge.

„Pardon meneere!” zei Juultje ... „'t was met geen steen da'k smet, 't was met dien pistolee da'k achter heuren kop mikte, maar è sloeg in de vitriene!”

KWAAK

Een kado voor uw KOMMUNIKANT !

WALKMAN
vanaf 630 fr.

KLOKRADIO
vanaf 899 fr.

RADIORECORDER
Philips - Siera - Panasonic
vanaf 1.750 fr.

**REKENMACHINES
TEXAS**
vanaf 325 fr.
met 2 jaar waarborg

**TAFEL- en
BUREAULAMPEN**
vanaf 495 fr.

Jos. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 • 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert

Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZEBODE

Informatieblad

voor de dorpen :

Roesbrugge-Haringe

Proven-Krombeke

Stavele-Beveren

Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

Geschiedenis in de bedding van de Heidebeek

De archeologische vondsten van Remi Delerue te Haringe

Een bijdrage voor het „geheugen” van de Westhoek

Remi Delerue met een Romeinse dakpan in de hand.

Onze streek 2000 jaar geleden

De beschaving is in Europa ontstaan aan de boorden van de Middellandse Zee, waar een mild klimaat de mens de tijd gunde om nog wat anders te doen dan voor zijn instandhouding te zorgen. Het is eigenlijk begonnen in Assyrië en Babylo nië, heeft van daaruit Egypte bereikt en is langs Kreta, Griekenland binnengedrongen. Van Griekenland, waar hoogtepunten werden gescoord, is de beschaving uitgedeind naar Rome en het Romeinse Rijk.

Een eigenaardigheid van beschaafde volken is dat zij altijd veel inspanningen gedaan hebben om anderen aan die beschaving deelachtig te maken, lees : ze te veroveren. Zo kwam het dat de Romeinen ongeveer tweeduizend jaar geleden onze streken zijn binnengedrongen. Ze hebben al wie zich tegen hun overweldiging verzette, meedogenloos vermoord om hun macht en levenswijze op te dringen, wat eigenlijk niet allemaal zo nadelig was en waaruit we wel het een en het ander hebben geleerd. Daarvoor zijn we hen - in tegenstelling met de Zairesen te onzen opzichte - steeds dankbaar gebleven.

Hoe het vóór, tijdens en na de Romeinse verovering - ongeveer 2000 jaar geleden - hier aan de rand van de zee, gesteld was, daarover weten we maar weinig, niet alleen omdat het, naar mensengemaakt, zeer lang geleden is, maar ook omdat overstromingen en transgressies (uitbreiding van de zee door daling van de grond) veel sporen hebben uitgewist.

En toch... werden in de jaren dertig door „meester” Adriaen, dierenarts te Poperinge, heel wat voorwerpen verzameld, uit de Romeinse en zelfs uit de vóór-Romeinse tijd, die links en rechts bij de landelijke bevolking als eigenaardigheden werden bewaard. De kollektie van meester Adriaen was zo uitgebreid, dat zijn zoon Ferdinand er een museum wist mee in te richten, in de Goudenhoofdstraat te Poperinge, dat op 20 juni 1954 plechtig werd geopend met een academische zitting, waar de feestrede werd gehouden door de hr. Van de Walle, kon-

Geschiedenis is de jongste jaren als leervak in de verdrukking gekomen. De jeugd heeft er maar weinig belangstelling voor en is ter zake bijzonder onwetend. In een maatschappij die louter gericht is op produktie en rendement, op management en technologie, telt alleen het utilitaire : kultuur en geloof zijn te verwaarlozen. De mechanisering van de menselijke geest is bij de jongeren volop aan de gang. Maar we moeten niet wanhopen, dit is maar een tijdelijk verschijnsel.

Jaren later, als de toekomstgerichtheid eens voorbij zal zijn, komt het heimwee naar het verleden. Dat is de reden van het sukses van veel populair-historische lektuur bij oudere lezers. Wat in de jeugd werd verwaarloosd, wordt in de herfst van het leven ter hand genomen. Geschiedenis is het geheugen van de mensheid en „wie geen geheugen heeft, is niemand” (Prof. W. Wagenaar).

In DE IJZEBODE werden reeds vaak, voor onze streek, over vroegere eeuwen verteld, maar tot de Oudheid of de prehistorie zijn we nog niet zo vaak doorgedrongen, bij gebrek aan gegevens. We kunnen dit nu wel, dank zij de archeologische vondsten van Remi Delerue van Haringe !

servator van het Museum voor Sierkunsten te Gent. Bij gebrek aan belangstelling van overheidswege werd deze prachtige verzameling niet lang in stand gehouden. Jammer! Nu 35 jaar later, als er intussen zoveel Adriaen-vondsten zijn verloren gegaan, denkt men aan een stadsmuseum.

Einde 1947 werd door Maurice Ganne te Proven, bij het graven van een waterput in een weide, een reeks beenderfragmenten van voorhistorische dieren gevonden.

In de zomer van 1976 kwam de kerk van Haringe, bij restauratiewerken, in het nieuws, doordat er een krypte-ruïne werd ontdekt, waarrond tevens stukken van Romeinse dakpannen werden gevonden. Meteen werd gesproken van een waterput, die zich bevindt onder de garage van het huis Lecluyse-Vandewoude, dicht bij de kerk. Een waterput die reeds vroeger beschouwd werd als van oud-Romeinse structuur (in vergelijking met soortgelijke putten aangetroffen te Harelbeke). Dit alles had tot gevolg dat men gewaagde van een Romeinse nederzetting op de plaats die later Haringe zou heten, of was dat Romeinse puin alleen maar steenslag meegebracht uit de Vlaamse heuvels, toen men daar ijzersteen ging halen voor de eerste kerkbouw?

De Heidebeek

In 1977 werd door onderwijzer Jozef Gheysens en Remi Delerue, in de Heidebeek, een sterk afgesloten, door erosie aangetast, Romeins molensteentje, afkomstig van een kleine handmolen, bovengehaald. Hoe kwam dit bij ons terecht? Toch van een Romeinse nederzetting? En zouden dit de eerste bewoners geweest zijn? Of waren er vroeger Morinen te vinden?

Het is inderdaad niet uitgesloten dat deze streek, reeds vóór de eerste Duinkerke transgressie (± 600 tot ± 100 vóór Kr.) bewoond was. En zelfs toen met deze transgressie de zee diep het land binnentrok, zouden de bewoners op verheven gedeelten gebleven zijn en de nabijheid van het zeewater benut hebben om aan zoutwinning te doen. Naderhand zouden de Romeinen, die hier omstreeks 57 vóór Kr. de oude Keltische stammen overrompelden, onze streek binnengedrongen zijn, voornamelijk toen omstreeks 45 na Kr. Brittannië grotendeels door de Romei-

nen werd veroverd, en van hieruit Romeinse invasievlotten door onze mensen over de Noordzee werden geloodst.

Toen na die landverzakking en wateroverspoeling de grond weer omhoog stuwde en de zee zich terugtrok bleven er in laaggelegen sleuven niet-gekanaliseerde uitlopers of kreken achter, waaruit de IJzer en zijn bijriviertjes zijn ontstaan. Van één van die kreken zou de Heidebeek een overblijfsel zijn. Tot in de 11e of 12e eeuw waren deze kreken niet alleen bevaarbaar, maar zelfs onderhevig aan de getijdenwerking van de Noordzee. Het door de getijdenwerking ontstane erosiedal van de Heidebeek, is te Haringe nog steeds duidelijk te zien in de uitgeholde flank van de akkers.

In de bedding van die Heidebeek werden door Remi Delerue tal van stukken ijzersteen gevonden, blijkbaar afkomstig van de Vlaamse heuvels, waar dit gesteente zo veelvuldig voorkomt (de Rode Berg ontleent zijn naam aan de bruin-rode ijzerhoudende bodem). Daar kwam weer een raadsel bij. Hoe kwamen die zware stenen hier op de bodem van de beek? Van een aanspoeling kon er geen sprake zijn. Ze werden hier aangebracht, waarschijnlijk langs een diverticulum of aftakking van de heerbaan Kassel-Steenvoorde-Poperinge, om vervolgens met platboomde schuiten ergens aangebracht te worden, waar ze in de toenmalige bouw gebruikt werden.

Maar die stenen waren pas een begin...

De vondsten van Remi Delerue

Hoewel geboren te Bambeke, even over de grens, dat was op 9 februari 1920, is Remi Delerue afkomstig van Haringe. Daar hebben zijn voorouders en zijn ouders gewoond. Als zoveel bezitters van franstalige familienamen in onze streek, is hij waarschijnlijk een verre afstammeling van een Frans gezin dat zich hier, na de geuzentijd, in dit ontvolkte gebied is komen vestigen.

Te Haringe heeft Remi Delerue school gelopen bij zuster Camilla en bij meester Vyncke (Prosper Devynck van Watou). Naderhand leerde Remi de slagersstiel en vestigde zich in 1949 te Schaarbeek, waar hij een goed beklante zaak had overgenomen. Vijfentwintig jaar later ervoer hij op zijn gezondheid de gevolgen van jarenlange nooit aflatende arbeid. Om erger te

voorkomen legde hij er het slagersmes bij neer en keerde in 1974 terug naar de vredige Westhoek, waar hij eens zijn jeugd had beleefd. In de stille Haringse dorpsstraat bouwde hij zich een huis, waar hij met volle teugen zou genieten van rust en herinneringen. Aan archeologie dacht hij niet, kende hij zelfs niet eens. Had men Remi daar toen over gesproken, dan zou hij gezegd hebben, „dat is iets voor geleerde mensen“!

Tijdens lange wandeltochten langs oude smokkelpaadjes, die doorheen velden en weiden zich wendelen en keren tot in Frans-Vlaanderen, maar voornamelijk langs de grensvormende Heidebeek, sprokkelde hij eigenaardige stukken brandhout, die er voor het rapen lagen. 't Waren stukken die hier blijkbaar aangespoeld waren en lang in water en slijk gelegen hadden. Hij ontdekte zelfs tal van half vergane, zwarte en als versteende eikenhouten stronken, die in de bodem van de beek lagen en overkapt waren door de oevers.

Bij het rekupereren van dat hout, vonden Remi Delerue en zijn toenmalige dorpsgenoot, Mark Paelink, in juli 1984, in dezelfde beek, grote hoeveelheden scherven aardwerk. Deze onbetwistbare getuigen van menselijke aanwezigheid blijken weldra meer te boeien dan die houten stronken. En weer kwamen diezelfde vragen op: waar komen die scherven vandaan? Zijn het overblijfselen van ter plaatse? Werden ze aangevoerd? Aangespoeld?

Remi, de attente wandelaar, gefascineerd door al die ongewone vondsten, bemerkte weldra dat soortgelijke scherven voor het rapen lagen op een nabijgelegen akker. Een akker, weliswaar aan de rand van de Heidebeek, maar die zeven of acht meter hoger ligt dan de bodem van de beek. Die stukken zijn blijkbaar in de jongste jaren aan de oppervlakte gekomen omdat er tegenwoordig dieper omgeploegd wordt.

In de zomer van 1986 heeft Remi tussentijdse nog een derde vindplaats van aardwerkscherven aangetroffen, nu op ongeveer één kilometer van de Heidebeek, in de nabijheid van de Montefoulstraat, waar o.m. ook weer fragmenten van Romeinse dakpannen de aandacht trokken.

(... (vervolg blz. 458)

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

- ★ Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- lot Eternitplaten
- open haard
- hangend model
- zeer voordelige prijs
- steenbrokken
- geleverd met kamion
- teelaarde
- geleverd met kamion
- GRATIS TE BEKOMEN
- aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (16)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging: *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Andere post-inkunabelen / Alternatieve geneeskunde / Het Cruijde-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruidtboek / De verheffing van de volkstaal / Simon Stevin van Brugge / Het laatste decennium van de 16^e eeuw / De eerste helft van de 17^e eeuw / Johannes Baptista van Helmont / Farmacie, ekologie en plantkunde / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Het wetenschappelijk verval in Vlaanderen / Chirurgijn Jan Palfijn / Lektor in de anatomie / Voornaamste werken / Een taalpurist.*

Troost der armen...

In 1702 verscheen de eerste uitgave van het volksboekje: *Den Troost der armen, inhoudende lichte ende souvereine remedien tegen verscheide siekten, Gendt en Antwerpen* (168). Maar vanaf een van de volgende edities, en zeker vanaf 1712 verscheen het met een meer uitgebreide titel en een aanvulling met de behandelings van vee en paarden: *Den Troost der Armen, behelzende lichte en souvereine Remedien tegen verscheide Ziekten, Wonden, Gezwellen en andere quaelen des menschen lichaem, door de onder-vinding goedgekeurd, tot grooten dienst en troost van vele behoeftige menschen, welckers kwaelen ongeneeslyk scynen te wezen. Zeer dienstig in alle Familiën en Hospitalen. In dezen druk vermeerderd met eenige Remedien voor Peirden en Hoorn-beesten.*

Dit boekje kende zeer veel uitgaven en nadrukken. Dokter Piet Boeynaems (1908-1986), een andere voorvechter van de geschiedenis der wetenschappen, wist er zestien verschillende bij elkaar te krijgen (189) en Elaut telde er niet minder dan vijftig (190). Nog in het decembernummer van 1924, van *De Vlaemsche Stemme in Vrankrijk* (191) werden er enkele recepten uit *Den Troost der armen...* overgenomen en ze werden er als „zeer dienstige geneesmiddelen” betiteld, terwijl de jongste uitgave van het werkje, die van de pers kwam bij Snoeck & Ducaju te Gent, dateert van 1930 (192). Het was voor de volksmens een veel geraadpleegd vademecum, waarmee men, zonder medische bijstand, met remedien die vaak uit de Middeleeuwen en zelfs uit de Oudheid stamden, allerlei ziekten en kwalen te lijf ging: zweren, brandwonden, ontstekingen, waterzucht, scheurbuik, het speen, kolieken, graveel, bloedingen, roos, vloed, schurft, en zelfs pokken, tering en kanker, om alleen maar de voornaamste op te noemen.

Dit boekje, dat amper 67 pagina's telde, bestond eigenlijk uit drie delen: het eerste handelde over bereiding van zalven en balsems, samengesteld met ingrediënten die iedereen in huis heeft: o.a. olie,

terpentijn, boter, roet, enz.; het tweede deel ging over „verscheide Remedien”, en het derde deel betrof de behandeling van hoorn-vee en paarden.

De voorschriften waren in de aard van: „Om den brand in heete ziekten uyt het hoofd te trekken, neemt een Duyve-jonk, hoe jonger hoe beter, die moeten open-gesplet worden, onder de voeten geleyt”. Voor de behandeling van de geelzucht had men meerdere remedien, zo b.v.: „Neemt versch gemolken melk, laat die wat koken, steld dan die af, en doet daer in verschen koe drek, roert styf door een, en die geaffligeert is moet daer in met de voeten zitten tot 't halven de beenen zoo warm als hy 't kan verdraegen, omtrent een half uere, met eene mantel omgort, of is 't een Vrouw-persoon, met de rokken wel gestopt, twee of dry dagen vervolgens, en worden daer mede genezen.”

De verzamelaar van al deze middeltjes, Guillaume (of Willem) Simons, was blijkbaar van Kortrijk afkomstig, want zijn werkje was opgedragen aan de Burgemeester en Schepenen van die stad. Ook dr. José van Laere heeft hem in zijn prachtig boek: *Kortrijkse Asklepiaden, Geschiedenis van de „Geneeskunst” in het Kortrijkse* (1985), een plaatsje gegund, zij het bij gebrek aan personalia maar een heel bescheiden plaatsje, want men kent niet eens bij benadering zijn geboorte- en overlijdensdatum.

Omdat hij de chirurgijns nogal onvriendelijk onder handen neemt, denkt dokter Van Laere dat he* waarschijnlijk gaat om een gediplomeerde geneesheer, maar volgens Elaut „ligt (het) voor de hand dat een geestelijke de auteur van het boekje zou zijn” (193). Wat de remedien voor de dieren betreft, die er achteraf zijn bijgekomen, die zouden „... onlangs gevonden (zijn) door Lenaert vande Poel, Mareschal ende Peerde-meester, residerende en woonachtig binnen de Prochie van Sint-Nicolaes Lande van Waes, door welcke Remedien vele Hooren-beesten genesen worden ende Geapprobeert door de Hoofschepenen van den selven Lande”. Prof Elaut schreef: „*Den Troost van den Aermen* moet men zonder meer als zuivere

Borstbeeld van Filip Verheyen
door Jean-François van Havermaet
Paleis der Akademiën Brussel

kwakzalverij bestempelen. Het boekje wijst elke wetenschappelijke methode van de hand en propageert wat empirische recepten zonder rationele verstandelijke grondslag. Het veroordeelt op voorhand elke chirurgische tussenkomst en vergenoegt zich met zalven, pleisters, aftreksels, balsems, drankjes, inwikkelingen, omslagen, kortom in hoofdzaak met uitwendige middelen tegen de meest verschillende ziektoestanden” (194). Dat de auteur of de compiler het wel goed meende moge blijken uit het slot van zijn traktaatje: „Ik wenschte tot troost van alle behoeftige, dat gy de deugd van deze Remedien ondervonden hebbende mynen naevolger wilde wezen in de Arme menschen gratis te helpen, zoo veel gy kond uyt liefdaadigheid, op dat wy naer dit leven malkander mogen zien in liefde ter plaetse, die vry is van alle ziekten, qualen, wonden en ongemakken”.

Martinus van Hille

Martinus van Hille (1633-1706) was een Antwerpse heilkundige (195), die zijn vak had aangeleerd in zijn geboortestad, maar naderhand zich in het Noorden was gaan volmaken. Als militaire chirurgijn was hij werkzaam op de vloot van admiraal Tromp. Na 1665 kwam hij terug naar Antwerpen, waar naast het in 1620 gestichte *Collegium Medium* ook een *Collegium Chirurgicum* bestond, van wie hij weldra de opdracht kreeg de chirurgie te onderwijzen, een functie die hij tien jaar

lang uitoefende. Maar Van Hille was een ambitieus man, die sterk aanvoelde dat hij als chirurgijn maar een tweederangs geneeskundige was, en hij wilde meer. Daarom trok hij naar Leuven om er medicijnen te studeren. Daar haalde hij in 1678 - op 45-jarige leeftijd - het licentiaat in de geneeskunde. Op het einde van zijn loopbaan stelde hij zijn uitgebreide chirurgische kennis te boek in een werk dat verscheen in het jaar van zijn afsterven, in 1706, te Antwerpen bij Joannes-Paulus Robyns, onder de titel: *Toneel der Chirurgie Soo ende ghelyck sy in de schoone en wijdt-vermaerde Koop-Stadt van Antwerpen door last van de Edele en Achtbaere Magistraet aende Leerlinghen der Chirurgie gheleert, ende aen de aenkomende Meesters ondervraecht wordt: Vertoont door Martinus Van Hille, Licentiaet inde Medicynne, en voor desen Leer-meester der Chirurgie ende Anatomie derselve Stadt, Ghedeylt in twee Deelen, het eerste handelt vande Theorie, Ofte Inleydinghe der Chirurgie. Het tweede van de Practycke. Seer nut ende profijltigh voor alle die Professie maken van de Medicijne ende Chirurgie.*

In zijn „Theorie” behandelt hij de fysiologie, eventjes de anatomie en de algemene pathologie, met diagnose, prognose en therapie, om dan over te gaan naar de praktische chirurgie, met de beschrijving van tal van ervaringshandigheden, waaruit menige heelmeeester uit die tijd wel zal hebben geleerd ⁽¹⁹⁶⁾.

Dit boek opgesteld in de vorm van vragen en antwoorden, de geliefde didactische vorm van die tijd, is naar het woord van Elaut: „het werk van een beeldrijk woordgeweldenaar” ⁽¹⁹⁷⁾, die volzinnen schrijft van 43 regels. Zijn taal doet soms zeer zuiver aan, maar gaat dan weer in andere uiteenzettingen gebukt onder een balast van vreemde woorden, zoals „diversche sanguine ventriculen”, en soortgelijke.

In 1726 verscheen een tweede uitgave van dit werk, eveneens te Antwerpen, bij Martinus Verdussen.

Het duo Verheyen-Sassenus

Een van onze bekendste medici uit de 18^e eeuw, was ongetwijfeld Filip Verheyen ⁽¹⁹⁸⁾. Hij was geboren te Verrebroek, in het Waasland, op 23 april 1648, als zoon van een schamele keuterboer. Reeds als kind bleek hij een pienter kereltje en de plaatselijke pastoor die zijn knap verstand had opgemerkt, leerde hem Latijn, met de bedoeling hem te leiden naar het priesterschap. In 1672 werd hij naar Leuven gezonden, om zich in het College van de H. Drievuldigheid voor te bereiden op een universitaire opleiding. In 1677 werd hij laureaat van een tweejarige vorming in de filosofie. Een besmetting aan zijn linkerbeen noopte evenwel tot een amputatie en maakte een einde aan zijn opleiding voor priester. Op dertigjarige leeftijd ging hij toen geneeskunde studeren. In 1681 behaalde hij de titel van licentiaat in de medicijnen en begon een eigen praktijk, die voornamelijk bestond

in armenzorg en niet veel geld in 't laadje bracht. Hoewel hij het dus financieel moeilijk had, trok hij toch naar Leiden en Amsterdam, waar hij in contact kwam met o.m. Ruysch, Govert Bidloo en Van Leeuwenhoek. Er wordt meestal beweerd dat hij te Leiden een leerstoel voor geneeskunde kreeg aangeboden, maar dit is blijkbaar een sympathieke overdrijving. In acht genomen zijn jeugdige leeftijd; het feit dat men hem te Leiden nauwelijks kende en de prestigieuze instelling die de aldaar gevestigde universiteit nu eenmaal was, lijkt dat zeer onwaarschijnlijk. Deze bewering zou steunen op een verwarring tussen de term „leraar” en de term „doctor”, die toen equivalent waren ⁽¹⁹⁹⁾. Wat er ook van zij, in elk geval bleef Verheyen niet in het Noorden, maar keerde hij terug naar Leuven, waar hij in 1683 promoveerde tot doctor in de geneeskunde en er aangesteld werd als vrij docent. In 1689 werd hij benoemd tot regius professor in de anatomie en tot rector magnificus van de universiteit.

Reeds in 1633 verscheen zijn eerste boek. Het was opgesteld in het Latijn, het handelende over de voornaamste ziekten van het hoofd en van de borst. In 1692 werd hij niet alleen benoemd tot professor in de chirurgie, maar verscheen ook zijn traktaat over koortsaanvallen, *Dissertatio de Febribus*. Het volgende jaar publiceerde hij zijn groot ontleedkundig leerboek *Corporis Humani Anatomia*, een standaardwerk uit die tijd, dat minstens vijftien Latijnse uitgaven beleefde. „Zijn Anatomie”, schreef L. Elaut, „veroverde Europa binnen een korten tijd en spande de kroon tot het midden der 18^e eeuw” ⁽²⁰⁰⁾.

Verheyen stierf te Leuven op 28 januari 1710, aan een besmettelijke ziekte. Hij werd op eigen verzoek niet in de kerk begraven, zoals dat toen voor voorname personen gebruikelijk was, maar op het kerkhof der armen, opdat hij - naar zijn eigen woorden - de tempel niet zou ontieren en door kwade uitwasemingen zou bezoedelen.

Toen in 1862 te Verrebroek een bronzen standbeeld voor Filip Verheyen werd opgericht, werd bij deze plechtige hulde, boven de deur van zijn huis het volgende opschrift geschilderd: „Van kruiwagenboer werd Filips Verheyen rector magnificus te Leuven”.

Het jaar na zijn afsterven verscheen de „Nederduitse” vertaling van zijn groot anatomisch werk, van de hand van Andreas Dominicus Sassenus, en uitgegeven te Brussel bij t' Serstevens.

Andreas Sassenus heette eigenlijk Van Zassen, en werd geboren te Leuven op 12 augustus 1672 ⁽²⁰¹⁾. In 1696 vestigde hij zich in zijn geboortestad als apotheker, maar studeerde naderhand nog geneeskunde aan de universiteit, waar hij in 1712 licentiaat in de medicijnen werd. Op 7 mei 1717 werd hij benoemd tot professor in de plantkunde te Leuven en directeur van de plantentuin. Het volgende jaar kreeg hij, in opvolging van Rega, de leerstoel van chemie aan de fakulteit van geneeskunde.

Toen in 1702, ten tijde dat hij nog apotheker was, de Brusselse farmacopee verscheen, schreef Sassenus er een nogal branderige commentaar op en onthulde veel fouten. Precies omdat die commentaar een groot succes kende, namen de samenstellers van de farmacopee hem dat bijzonder kwalijk en hij werd scherp aangevallen in een anoniem schrijven, maar Filip Verheyen, de toendertijd beroemde hoogleraar, nam zijn verdediging op zich. Wellicht als wederdienst ⁽²⁰²⁾, vertaalde Sassenus de *Corporis humani Anatomia* van Verheyen in het Nederlands, onder de titel: *Anatomie oft Ontleedkundige Beschryvinge van het Menschen Lichaem, in de welke de vindingen soo van de Oude als Hedendaegsche Ontleeders op een nieuwe en gemakkelijke wyze beschreven en met kopere Plaelen uytgedrukt worden, door den Heere Philippus Verheyen, Leeraer van de Natuer- en Genees-kunde en Koninglijken Opper-leeraer van de Ontleed- en Heelkunde in de vermaerde Landscholen van Loven. Uyt het Latyn vertaelt door And. Domin. Sassenus, Out Deken der Basseliers van de Genees-kunde, Oeffenaer van de Ontleedkunde der zelve Schole*. Dit werk verscheen in 1711, zoals gezegd, bij t' Serstevens.

Het anatomisch werk van Verheyen werd door Sassenus vertaald ten gerieve van de heelmeeesters „van onze bedrukte Nederlanden” omdat „het grootste deel van onse lieve Vaderlanders van dit loffelijk en noyt genoeg gepresen Werk in haere moedertale van de zelve hebben versteken geweest” daar zij „in de Latynse taele onkundig zyn, en dat tot noch toe de schryvers ontbroken hebben, die soo een nuttig Werk in de Nederduytsche taele soudien in 't licht gebragt hebben” ⁽²⁰³⁾.

Sassenus streefde naar een zuiver Nederlands taaleigen en komt daar ook rond voor uit, waar hij zegt: „... heb ik getracht de beste en eygentlyk toegepaste woorden uyt te soeken 't meeste deel der voorheen in swang zynde verbasterde aen den kant stellende om U.E. te toonen dat wy in onse Nederlandsche tael niet hoeven eenige woorden van andere af te leenen, om onse meeningen aen de wereld bekend te maeken”. En Elaut noemt hem „een onovertreffbaar virtuoos in het vernederlandsen van de anatomische nomenklatuur” ⁽²⁰⁴⁾, waardoor zijn proza, precies door dit overdreven purisme nogal stroef aandoet, wat bij Palfyn, die nochtans ook een zeker purisme hanteerde - dit streven was reeds in de vorige eeuw op de voorgrond gekomen - niet het geval was. Sassenus schuwt het Latijn, maar vertaalt het letterlijk, en volgt ook de ellenlange Latijnse zinsbouw, terwijl Palfyn meer specifiek Nederlands neerpent. Zo b.v. schrijft Sassenus: „Het gebruik van de maag is, de spijs en drank uyt den slokdarm door de linker openinge te ontfangen, en de zelve voorts te behouden en als te omhelsen, en ten laetsten tot gyl gemaakt zynde, door den portier te zenden. Voegt hier bij door

middel van sijne klieren, het teer-vogt van het bloed te scheyden. Ten laetsten door sijne gevoeligheid den mensch indachtig te maeken van sich tydelijk door spijs en drank te herstellen". Palfyn die ook Verheyen volgt, zegt hetzelfde, maar veel eleganter en in bijna hedendaags Nederlands: „de maag dient eerst, om spijs en drank uyt den slokdarm door de linker opening t'ontfangen, die te behouden, tot datse in chijl verandert is, en dan door de Portier, of onderste opening, na de darmen te dryven. Ten tweeden, om door de Kliertjes een zeker vogt van 't bloed af te scheyden, 't welk bequaam is om de spijs te verteeren. Ten derden, door haar gevoel den mensch in tijds indachtig te maken, spijs en drank te nemen, om de verloren kragten te herstellen" (205)

Sassenus zou naderhand nog een beschrijvende anatomie opstellen in het Latijn, maar dit werk schijnt verloren gegaan. Hij stierf te Leuven op 19 juli 1756.

R.A.B.

De volgende keer :

Engelbertus Capueel

Taaltoestanden in de 18^e eeuw

Andere 18^e eeuwse medische werken

(188) A.J.J. van de Velde, *op cit.*, (nota 181), p. 395.

(189) C. Coppens, *op cit.*, (nota 164), p. 148.

(190) L. Elaut, *Ongehoord meer dan tweehonderdjarig sukses van een kwakzalversboekje*, Het Vlaamse Kruis, 31, nr. 7, 1958, p. 102.

(191) Driemaandelijks studieblad, opgesteld door Frans-Vlaamingen, onder leiding van E.H. A. Lescroart, verscheen voor het eerst in juli 1923 te Wormhout, en werd in april 1926 opgevolgd door *De Torrewachter*.

(192) A. Viaene, *Ziekte en genezing in de oude volkstaal*, Brugge, 1973, p. 25.

(193) L. Elaut, *op cit.*, (nota 190), p. 100.

(194) *ibidem*, p. 104.

(195) Biographie Nationale, dt. IX, 1886-1887, kol. 375-377 (E. van Arenbergh).

C. Broeckx, *Notice sur Martin Van Hille*, Uittreksel uit Annales de la Société de Médecine d'Anvers, 1851, 20 p.

(196) C. Broeckx, *op cit.*, p. 15.

(197) L. Elaut, *op cit.*, (nota 184), kol. 154.

(198) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. IX, 1981, kol. 808-818 (L. van Bogaert).

(199) G. Vanpaemel, *Filip Verheyen (1648-1710) en de geneeskunde te Leuven op het einde van de zeventiende eeuw*, Periodiek, 44, nr. 2, maart-april 1989, p. 79.

(200) L. Elaut, *De "Corporis Humani Anatomia" van Filip Verheyen alsmede een kritische historische bijdrage tot de anatomie van het urogenitaal stelsel*, Versl. & Med. Kon. VI. Acad. Taal- & Letterk., Gent, 1933, p. 425.

(201) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. V, 1972, kol. 770-772 (L.J. Vandewiele).

(202) L.J. Vandewiele, *Geschiedenis van de Farmacie in België*, Beveren, 1981, p. 214-215.

(203) L. Elaut, A.D. Sassenus, *een arts, apotheker en taalpurist uit de achttiende eeuw*, Paltijn, 16, nr. 5, febr. 1957, p. 204.

(204) L. Elaut, *op cit.*, (nota 203), p. 207.

(205) L. Elaut, *op cit.*, (nota 184), kol. 150.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Over tarieven en vrijstellingen

Bij de hervormingswet inzake belastingen van 7 december 1988, zijn heel wat gegevens veranderd.

Zo zijn de belastingtarieven tot de helft teruggebracht. Vroeger, (inkomsten 1988 inbegrepen) telde men 14 schijfsgewijze toe te passen tarieven. nu nog 7.

Vanaf aanslagjaar 1990 gebeurt het belasten als volgt :

0 -	230.000 fr. aan 25 %
230.000 -	305.000 fr. aan 30 %
305.000 -	435.000 fr. aan 40 %
435.000 -	1.000.000 fr. aan 45 %
1.000.000 -	1.500.000 fr. aan 50 %
1.500.000 -	2.200.000 fr. aan 52,5 %
	+ 2.200.000 fr. aan 55 %

Evenwel, het eerste gedeelte van de inkomsten is belastingvrij :

- voor een alleenstaande :	165.000 fr.
- voor echtgenoten elk :	130.000 fr.

Dit vrijgesteld bedrag wordt verhoogd, bij gezinslast, met volgende bedragen, die toegepast worden bij de echtgenoot met het hoogste inkomen :

- een kind ten laste :	+ 35.000 fr.
- twee kinderen :	+ 90.000 fr.
- drie kinderen :	+ 202.500 fr.

- vier kinderen : + 327.500 fr.
- meer dan vier kinderen 327.500 fr. + 125.500 fr. voor ieder kind boven de vier.

Deze bedragen mogen nog verhoogd worden met 10.000 fr. voor ieder kind dat op 1 januari van het aanslagjaar de leeftijd van 3 jaar niet heeft bereikt.

Er is nog een verhoging van 35.000 fr. voor :

- de niet hertrouwde weduwnaar of weduwe of de niet-gehuwde vader of moeder met minstens één kind ten laste;
- de gehandicapte alleenstaande of echtgenoot.

Serge BLONDEAU

Account. IDAc - Fiskaal Adviseur UFSAL

MENSEN VAN BIJ ONS

Wij vernamen het overlijden, te Antwerpen in het St.-Elisabethziekenhuis, op 28 maart jl. van Jozef Laridon.

De afgestorvene was geboren te Roesbrugge op 14 maart 1904, en was de zoon van Camiel Laridon, hoofdonderwijzer en koster. Jozef was zelf jarenlang koster te Proven. In november 1945 deed hij zijn intrede bij de trappisten te Westvleteren, maar precies drie jaar later, in november 1948, verliet hij het klooster en vestigde zich te leper, waar hij enkele maanden in dienst was.

Op 19 augustus 1949 trad hij in het huwelijk met mej. Yvonne Vanryckeghem van Ichtegem, bij wie hij ging inwonen. Het gezin verhuisde in april 1955 naar Oostende, waar een wasserij werd uitgeroepen. Enkele jaren later trokken de echtgenoten Laridon-Vanryckeghem naar Antwerpen, en hielden er een wasserijdepot. Naderhand gingen zij op kamers in het Lozarius-rusthuis van de Scheldestad, waar mev. Laridon op 29 oktober 1981, op 74-jarige leeftijd, is overleden.

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke
057/40 01 12

Beveren
057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

Alles voor de „DOE HET ZELVER”

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN

**Couthoflaan
8994 PROVEN**

tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

HONDERDEN SOORTEN
BEHANGPAPIER IN VOORRAAD.
ALLE PRIJSKLASSEN !

ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN

(vervolg van blz. 454)

Het oordeel van specialisten

Dat alles samen leek te belangrijk om er niet wat meer aandacht aan te besteden, en men besliste dat er nu geschoolde archeologen, beroepsmensen, dienden bijgehaald om hun oordeel erover te vellen. Philip Despriet van de Archeologische Stichting voor Zuidwestvlaanderen te Kortrijk en Johan Termote, medewerker van de Nationale Dienst voor Opgravingen van Veurne werden gekontakteerd. De vondsten werden onderzocht, getekend en gefotografeerd; de vindplaatsen werden opgemeten en topografisch vastgelegd.

Het bleek inderdaad voornamelijk te gaan om scherven en brokstukken van dakpannen, die gesitueerd werden in de 2^e en 3^e eeuw van onze tijdrekening, dus in volle Romeinse tijd, naast fragmenten van gebruiksaardewerk (kommen, teilen, kruiken) uit latere eeuwen (Frankische tijd). Maar ook prehistorische werktuigen in silex, die dateren uit het Neolithicum, het tijdperk van de bewerkte (vuur)steen, en die de periode bestrijkt van 5 000 tot 2 000 jaar vóór Kristus en stukken uit de Bronstijd (2 000 tot 700 vóór Kr.) zijn er, samen met dierlijke botten, verzameld.

Specialisten als Mark Dewilde van de Abdij ter Duinen te Koksijde, Anton Erynck van het laboratorium voor paleontologie (leer van de fossielen en versteningen) van de Gentse Rijksuniversiteit en prof. Mark Soenen van de KULAK wisten veel stukken te determineren, maar waarschuwden toch in sommige gevallen voor overhaaste konklusies. Het gerolde voorkomen en de afgesleten kanten van veel stukken scheen er op te wijzen dat ze van hoger gelegen gronden naar het dal van de Heidebeek waren afgespoeld, terwijl de meer afgelegen kleinere vindplaats laat vermoeden dat deze gelegen was aan een vertakking van de heerbaan Kassel-Poperinge, die van in de omgeving van Steenvoorde, over Watou, Roesbrugge, Leisele en Wulveringem (Beauvoorde) doorstootte naar de kust. Maar anderzijds zouden er ook voorwerpen uit de Romeinse tijd, en zelfs Merovingisch aardewerk, blijkbaar van lokale oorsprong zijn.

Aangezien uit tal van vondsten gedaan op andere plaatsen, reeds gebleken is dat er stellig Romeinse nederzettingen in de Westhoek voorkwamen, moet het ons zeker niet verwonderen dat dit op het Haringse droogland, en aan de oevers van een waterkreek ook het geval zou geweest zijn.

Anderzijds is er, in verband met die vondsten, wel op een paar merkwaardigheden te wijzen, die nog steeds vragen oproepen:

- 1° hoe is het te verklaren dat er stukken van zo uiteenlopende perioden, gaande van het Neolithicum tot de Late Middeleeuwen, op dezelfde vindplaatsen terecht zijn gekomen?
- 2° hoe komt het dat de vindplaats in de Heidebeek beperkt is tot een kleine oppervlakte, en dat er verder of dichterbij blijkbaar niets meer te vinden is?

Het is goed even om te zien...

Remi Delerue heeft zijn talrijke vondsten opgeborgen in grote kasten, op de zolder waar hij belangstellenden en nieuwsgierigen, tot hun verwondering en bewondering, deskundige uitleg verstrekt. Zijn archeologische fragmenten zijn hem een obsessie geworden en uit al wat hij in de jongste jaren daarover heeft gehoord en gelezen, kan hij inderdaad een aardig woordje meepraten.

Nu het weer zomer is zal Remi, aangeemoedigd door zijn kinderen en andere geïnteresseerden, en in de verwachting dat er wellicht nog meer te vinden is, weer de bodem van de Heidebeek aftasten.

Vele generaties hebben hier gewoond en geleefd, zonder te vermoeden dat er daar resten te vinden waren van werktuigen en voorwerpen, die elders museumsstukken zijn, als unieke overblijfselen uit de Oudheid en de prehistorie.

Als er later eens in de vakboeken zal te lezen staan dat ook te Haringe, bewijzen van een Romeinse nederzetting werden gevonden, of dat oude Kelten daar aan zoutwinning hebben gedaan, dan zal dit het werk zijn van een slager op rust, die in de bodemsedimenten van een aftakking van de IJzer, de oudste geschiedenis van zijn geboortegrond heeft opgedolven en daarbij de voldoening kende van een bescheiden bijdrage te hebben geleverd aan

het „geheugen” van dit volk. En in dit verband denk ik weer eens terug aan de enig mooie geschiedenis-definitie van Hui-zinga:

*Het is goed, voor wie voortgaat
in de wind der eeuwen,
even stil te staan,
en om te zien naar de plek
vanwaar hij in de ochtend vertrok !*

Roger-A. BLONDEAU

BOSGEUZEN !

DIE ZATEN IN DE WESTHOEK

In de kleurenbijlage van het elitaire Amsterdamse weekblad VRIJ NEDERLAND van zaterdag 6 mei jl. is een prachtige en objectieve bijdrage verschenen van Stan Lapinski, onder de titel *De laatste Geuzen - In het voetspoor van Louis Paul Boon*. Daar is o.m. sprake van Jacob Blommaert van Oudenaarde, en zijn „Bosgeuzen”. En dat is fout !

Immers, de echte Bosgeuzen zaten in de Westhoek, rond Poperinge, meer bepaald in de St.-Sixtusbossen. Daarom werd mij door de invloedrijke journalist Anthony Mertens, gevraagd hierop een rechtzetting neer te pennen, die hij zou laten publiceren in *De Standaard der Letteren*. Wat dan ook gebeurd is in deze krantenbijlage van 20 mei jl.

Daar heb ik zeer beknopt (al viel het langer uit dan ik had gedacht), de biezonderste feiten uit het leven van de Bosgeuzen, die huisden in de Westhoek, en niet in het Oudenaardse, vermeld. Niet omdat we fier gaan op hun terreurdaden (mensen die in hun bestaan bedreigd worden, zijn gevaarlijk), maar als historische rechtwijzing.

Dat alles, maar met nog veel meer details en uitgesmeerd tegen de achtergrond van de opkomst van de reformatie, wordt verteld in *GEUZEN IN DE WESTHOEK* (Uitgave Reinaert-Het Volk, Gent), dat nu aan zijn derde druk toe is ! (R.A.B.)

TE KOOP

- TENT met voorstuk (slaapgelegenheid voor 3 pers.). Zich wenden : Steenvoordestraat 61, Watou.

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67 - KROMBEKE

Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

NIEUW

Sicav Renta Fund

Echte keuzemogelijkheden.

U streeft naar een grote spreiding van uw beleggingen? Renta Fund is de eerste Sicav die u zo een uitgebreide keuze biedt aan beleggingsmogelijkheden. U kiest uit vijf portefeuilles, elk met hun eigen kenmerken.

Doelstellingen: keuzemogelijkheden en rendement.

Renta Fund biedt u voortaan een keuze gaande van de meest klassieke tot de meest gesofistikeerde belegging:

- Renta Fund International: een uitgebreide waaier van internationale obligaties in diverse munten.
- Renta Fund Dollar: om te profiteren van de gunstige evolutie van de obligaties in US Dollars.
- Renta Fund Yen: een selectie van obligaties in Japanse Yen.
- Renta Fund Hard Currencies: belegt in obligaties in munten die de voorbije vijf jaar gehewardeerd werden tegenover de ECU (Duitse Mark, Gulden, Zwitserse Frank, Oostenrijkse Schilling,...).
- Renta Fund High Yield: belegt in obligaties in munten waarvan het gemiddelde rendement hoger is dan die van de obligatiemarkt in ECU (Deense Kroon, Italiaanse Lire, Peseta, Australische en Nieuw-Zeelandse Dollar,...).

Voor elke portefeuille kunt u beleggen in:

- uitkeringsaandelen als u over een inkomen wenst te beschikken;
- kapitalisatieaandelen als u het inkomen wenst te beleggen. Zo ontsnapt u op volledig wettelijke wijze aan de roerende voorheffing, daar er noch intresten noch dividenden worden uitgekeerd. U geniet slechts de niet belastbare meerwaarde van

het belegde kapitaal.

In totaal zijn er dus tien beleggingsmogelijkheden die elk hun eigen voordelen hebben.

Talrijke voordelen.

- U krijgt een gemakkelijke toegang tot de internationale obligatiemarkt waar u een uitgebreid gamma mogelijkheden hebt.
- Uw belegging is in handen van specialisten die een optimaal rendement en risicospreiding nastreven.
- U kunt op elk ogenblik, zonder kosten, uw belegging van portefeuille veranderen.
- **Voor de kapitalisatieaandelen geniet u een belangrijk fiscaal voordeel.**

De Kantoordirecteurs en de Beleggingsspecialisten in de BBL-kantoren geven u graag bijkomende informatie en waardevolle adviezen. Voor het maken van een goede keuze, vraag de uitgifteprospectus in uw BBL-kantoor.

Bericht voor houders van Renta Fund effecten.

- Uw participaties van het beleggingsfonds Renta Fund werden op 25 januari omgevormd in uitkeringsaandelen van Renta Fund International.
- U kunt ze zonder kosten uitwisselen tegen:
 - kapitalisatieaandelen Renta Fund International;
 - de aandelen van een van de andere portefeuilles van Renta Fund.
- Zoals voorzien in de statuten zullen de dividenden vanaf 1990 betaalbaar gesteld worden in juni.

De BBL denkt aan u...

MENSEN VAN BIJ ONS

Op paasmaandag, 28 maart jl., heeft het echtpaar Eugene Top-Maria Seys, zijn **DIAMANTEN HUWELIJSJUBILEUM** gevierd te Langemark.

Eugene Top, afkomstig van Beveren en er geboren op 3 september 1903, was destijds de eerste zaakvoerder van de Beverense Boerengilde. Deze werd opgericht in 1925 ten tijde van onderpastoor Leo Degeeter en onder het voorzitterschap van Jan Baptist Taillieu.

Eugene Top was aanvankelijk stagiair bij de registratie en naderhand agent van de *Bank voor Handel en Nijverheid*, eerst in het ouderlijke huis te Beveren en daarna te Roesbrugge, in de Bergenstraat nr. 4 (nu mej. J. Vanderhaeghen). Op 3 april 1929 trad hij in het huwelijk met mej. Maria Seys van Poelkapelle, eveneens agente bij dezelfde bank, agentschap Langemark. Datzelfde jaar nog werd Eugene Top een van de medestichters van de bekende drukkerij **VONKSTEEN** (naam gekreeërd door Verschaeve) te Langemark, die hij bleef beheren tot in 1970.

Het gezin Top-Seys telt zes kinderen, waaronder één priester (direkteur Kollege Veurne) en één hoogleraar aan de Katholieke Universiteit te Leuven; twaalf kleinkinderen en drie achterkleinkinderen.

Vooruit, Eugene en Maria, naar **BRILJANT** en **PLATINA** !

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :

- Dries Soete, zoon van Geert en Marie-José Carrette.
- Charlotte Senesael, dochter van Dirk en Lutgarde Soenen.

Huwelijksaankondigingen :

- Jérémie Maerten van Stavele met Carine Baelen van Stavele.
- Jan Props van Stavele met Martine Merlevede van Veurne.

- Lieven Lanoye van Proven met Ilde Vantomme van Stavele.
- Dino Deleu van Stavele met Carine Hauspie van Lo-Reninge.

Overlijden :

- Bertha Gheeraert, 56 j., echtgenote van Michel Lermytte.

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting van 18 mei.

Wonnen 3 partijen :

1. Baes Paul	312 p.
2. Soetaert Gerard	260 p.
3. Vercruyce Anna	259 p.
4. Depreiter Marcel	254 p.
5. Cokelaere Michel	253 p.
6. Leys Joël	221 p.
7. Claeys Blanche	211 p.
8. Delporte Maria	168 p.

PAPIERSLAG

K.L.J.-Beveren-Stavele-Leisele houdt op vrijdag 30 juni en zaterdag 1 juli haar tweedaagse papierslag in de gemeenten Beveren-IJzer, Stavele en Leisele.

HARINGESTRAAT FEESTKOMITEE

Winnende nummers voorverkoop kaarting

1233	1042	1132	1440	1363	1394	1289
1365	1084	1263	1106	1354	1291	1511
1024	1303	1249	1445	1551	1093	1368
1524	1038	1190	1209	1546	1070	1137
1507	1167	1504	1057	1413	1163	1559

De winnaars van de bolling zijn :

1. Verhaeghe Marleen
2. Vanhauwe Mark
3. Rondelé Bernard
4. Vandromme Willy
5. Ganne Hendrick
6. Cappel Maurice
7. Soenen Maria
8. Rondelé Florant
9. Bonduelle Roger
10. Berque Jean
11. Verstraete Marcel

12. Rondelé Johan
13. Pillaert Gerard
14. Ceenaeme Pierre
15. Rondelé Alain
16. Delanote André

Prijzen af te halen vóór 1 juli 1989 bij mevrouw Maria Soenen. Het bestuur dankt iedereen voor zijn steun en aanwezigheid.

Reorganisatie van de Postdiensten

Het Ministerieel besluit dd. 19.12.1988 voorziet een reorganisatie van de postdiensten met de bedoeling deze diensten beter te organiseren ten einde de dienstverlening te verhogen en de exploitatiekosten en het exploitatieresultaat te verbeteren (2de alinea van het Besluit), waardoor de huidige dienstverlening in en vanuit het nieuwgebouwde postkantoor zeer sterk zou verminderd worden.

Het bestuur van Davidsfonds IJzerweelde sluit zich volmondig aan bij de opmerkingen en de argumentatie verwoord in het persbericht dienaangaande dd. 13.5.89 verspreid door de h. Roger-A. Blondeau (zie meerdere artikels in de pers).

Daarbij ergert het bestuur van DF-IJzerweelde zich dat er nu nog onverantwoord wordt omgesprongen met gemeenschapsgelden, zodat een nieuw gebouwd postkantoor (meer dan 25 miljoen, kogelvrij glas inbegrepen) gedegradeerd wordt tot gewone lokettendienst. Ook onze bevolking krijgt gaarne zijn correspondentie rond 8 uur in de bus, hetgeen niet meer mogelijk zal zijn zo dit moet gebeuren vanuit Poperinge, Alveringem of Lo. Op termijn zal dit tot verdere aftakeling en ontvolking leiden ...

Oproep:

Benevens verbaal protest, plant DF-IJzerweelde een actie om de verantwoordelijken met meer kracht te wijzen dat het ook anders kan. Om hierover overleg te plegen nodigt het bestuur van DF-IJzerweelde iedereen uit, ook afgevaardigden van alle organisaties en verenigingen tot informatie en overleg, dit op dinsdag 13 juni as. te 20.30 u. in de Raadzaal van het Gemeentehuis Prof. Rubrechtstraat 17 te Roesbrugge. Iedereen welkom!

ROESBRUGGE

ZONDAG 20 OOGST '89

FOLKLORISTISCHE HOEVEDAG

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN

057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

VERZAMELDE WERKEN VAN PAUL TAMBORYN

Als tema voor zijn eindwerk, waarmee de Gidsenkursus 1984-1986, ingericht door de Westvlaamse Gidsenkring, afdeling Ieper-Poperinge en Westland, diende te worden afgesloten, koos Ivan Woussen uit Ieper voor Paul Tamboryn, omdat hij als onderwijzer, schrijver en verteller, tijdens zijn jeugdjaren en ook nadien, een diepe indruk op hem heeft gemaakt. Groot was echter zijn ontgoocheling toen hij opzoeken begon te doen om de elementen te verzamelen voor de samenstelling van dit werk; zo mager was de oogst. Uiteindelijk kwam hij bij Mevr. Germaine Tamboryn-Binnemans terecht, die hem heel spontaan het grootste deel van de pennevruchten van haar man ter beschikking stelde, waardoor hij een rijk gedocumenteerd werk kon indienen.

Genoemde ontgoocheling had echter ook haar positieve zijde, want zij deed het besef groeien dat er dringend iets moest ondernomen worden om het werk van Paul Tamboryn voor de toekomst veilig te stellen. Daarom werd besloten om, in naam van Mevr. Tamboryn en van de talrijke oudleerlingen en vrienden van Meester Tamboryn, zijn verzameld werk uit te geven.

Met een maximale spreiding van het werk voor ogen, werd aldus geopteerd voor een verkoopprijs die nauwelijks de kostprijs van de uitgave zal dekken. Toch werd het een degelijk boek van 304 blz., formaat 15 x 22 cm en voorzien van een geplastificeerde kapt in twee kleuren. Bovendien bevat het talrijke foto's en pen-tekeningen. Het boek „Verzamelde werken” verschijnt op 15 juni 1989 en is te verkrijgen bij Woussen Ivan, Bukkersstraat 57, 8900 Ieper aan de prijs van 495 fr. (+ ev. 50 fr. port- en verzendingskosten).

NIEUW!

BOUWEN DOOR DE EEUWEN HEEN IN VLAANDEREN

■ Arrondissement Ieper Kanton Poperinge 11N2

Volledige inventaris van alle waardevolle gebouwen en landschappen in ☐ KROMBEKE ☐ OOSTVLETEREN ☐ POPERINGE ☐ PROVEN ☐ RENINGELST ☐ ROESBRUGGE/HARINGE ☐ WATOU ☐ WESTVLETEREN

608 p.

8 kleurenillustraties en meer dan 750 foto's, oude prenten en schetsen.

Met historische inleiding, fotoregister, bibliografie, lijst van beschermde monumenten, en Engelse samenvatting.

Voorwoord van L.G. Waltniel, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting.

In samenwerking met het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Bestuur voor Monumenten en Landschappen.

Voordeelprijs tot 31.12.1989: 1.495 Bfr.

nadien: 1.895 Bfr.

BOEKHANDEL SCHOONAERT

Bergenstraat 14 • 8990 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 03 79

BREPOLS - ARCHITECTUUR

5 JAAR ARGENTA- KANTOOR TE PROVEN

Kantoorhouder :
KRIS ROSSEEUW
Provenplein 48
8994 PROVEN
057/30 03 55

Bij ons krijgt U de BESTE voorwaarden :

GIRO + een ZICHTREKENING met een HOGERE OPBRENGST

Creditrente 3,75 % met valuta de dag van de verrichting zelf. (***)

21 + SPAARREKENING met TERUGBETALING

HOSPITALISATIEKOSTEN voor trouwe klanten.

Basisrente 3,75 % en een getrouwheidspremie van 1,25 % voor alle kapitalen die 12 opeenvolgende maanden uitstaan.

» Tot 30 juni ontvangt U per plaatsing van 25.000 fr. een handdoekset.

(***) Eurocheque-, Bancontact- en Visakaart GRATIS (vanaf 1/6/89).

Landbouwkrediet.

NOG MEER INTREST ! 5,5 % (*)

(*) 3,75 % (basisrente) + 1,75 % (getrouwheidspremie)

Kantoor RECOUR Bvba

Prof.O.Rubbrechtstraat 68B, Roesbrugge

057/30 02 70

Openluchtopvoering te HARINGE van

"En eeuwig zingen de bossen..."

Toneelwerk van MILO AERNOUT

naar de gelijknamige roman van Gulbrandsen

in de streektaal

**vrijdag 30 juni, zaterdag 1 juli,
zondag 2 juli** telkens om 20.00 uur.

op de landelijke hoeve Paul Vanwildemeersch

Moenaardestraat 82 te Haringe

Inrichters :

Kultuurgemeenschap Haringe

Kaarten te verkrijgen bij de spelers,
drukkerij Schoonaert Roesbrugge,
of telefonisch bij Paul Recour ((057) 30 02 70)

**3,75% + 1,25% EXTRA
VOOR UW SPAARBOEKJE.**

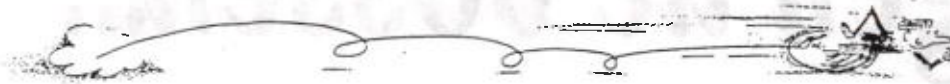
Slimme spaarders zetten nu de sprint in.

De ASLK is al jaren beter in sparen. Dat zeggen we en dat bewijzen we ook. Nu zelfs met een extra hoge aangroei premie. Liefst 1,25 % komt er bij. Bovenop de

gewone rente van 3,75 %. En dat voor elke aangroei vanaf 1 januari 1989 tot 31 december 1989 op uw ASLK-spaarboekje. U geniet van die premie van zodra die

aangroei 6 volle maanden ingelegd blijft. Sparen bij de ASLK, dat loont. Nu zelfs 1,25 % extra.

ASLK, AL JAREN BETER IN SPAREN.

UW WINST LOOPT AL
SINDS 1 JANUARI '89!

ASLK

ASLK

**ASLK ROESBRUGGE
AMELOOT EDDY**

Prof.O.Rubbrechtstraat 14 - 8990 ROESBRUGGE - 057/30 08 66

KOMPLETE BANKSERVICE • VERZEKERINGEN

3% OP UNIVERSELE REKENINGEN !

De ASLK gooit de beuk erin !

Vanaf 1 juni zal op de zichtrekeningen 3% rente vergoed worden.

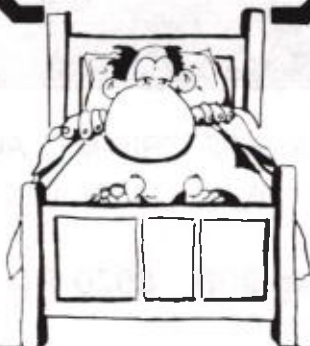
De 3% intrest wordt toegekend op het volledig saldo van de rekening voor elke dag dat het valuta-dagsaldo minstens 25.000 fr. bedraagt.

Zowel de reeds bestaande als de nieuwe kaarthouders (Visa of Eurocard) zullen van deze gunstige rentevoet genieten. De nieuwe kaarthouders vanaf de datum waarop de toekenning van de kaart wordt ingevoerd in de bestanden.

**de grootste keus
behangpapier**

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING

schoonaert

Tel. 057/33 40 86

Bruggestraat 3 - 5

8970 POPERINGE

**HET
KWALITEITSMERK**
Oliën en
smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

Voor het herstellen van uw
- schoenen, laarzen
- boekentassen, ritssluitingen
- enz...
wendt men zich
met volle vertrouwen naar

Schoenmakerij 'Noël'

DEVOOGHT-VANDROMME
Provenplein 62, 8994 PROVEN

Vakkundig en sterk werk - voordelige prijzen
snelle bediening - verkoop van zomerartikelen

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
ZAKENKANTOOR
PRINZIE

PVBA

Agentschap Krediet aan de Nijverheid

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE

Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02

na de diensturen : 30 02 58

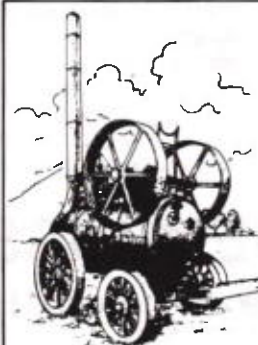

met staatswaarborg

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

M **Massieve**
stijldeuren

Michel BAELE

Bankellndeweg 29 C
8994 KROMBEKE

CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDÉKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS-
EN MAZOUTBRANDERS

Telefoon 057/40 05 43

BESCHOUWING VAN DE MAAND

17 % van alle auto-ongevallen worden door dronken chauffeurs veroorzaakt.

Dat betekent dus dat 83 % van alle ongelukken veroorzaakt worden door NUCHTERE chauffeurs. DAT IS SCHRIKBAREND !

Waarom kunnen ze die NUCHTERE IDIOTEN (snelheidsmaniaken met zware voet en licht hoofd) niet van de weg halen en daarmee onze veiligheid met meer dan 400 % verbeteren ?

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

LEKKER WEERTJE OM EEN WAGEN TE WINNEN VANDAAG.

DE GROTE HSA SPAARWEDSTRIJD.

Bij HSA, een van de grootste spaarbanken van het land, hangt een en ander in de lucht.

Van 1 mei tot 20 juli gaat het daar namelijk prijzen regenen. Het volstaat in die periode uw spaargeld op een vrij HSA spaarboekje te plaatsen, en u kunt al deelnemen aan de Grote HSA Spaarwedstrijd. Per schijf van 5.000 fr. (2.500 fr. indien u 25 of jonger bent) krijgt u één kans : gewoon twee vraagjes beantwoorden en u kunt al in de prijzen vallen. En die prijzen mogen er zijn : 1 Opel Omega, 5 Opel Vectra, 40 Sony kleurentv's, 100 Sony radiocassettespelers, 200 Sony walkman's. Waarbij u in plaats van de wagens ook kunt kiezen voor de tegenwaarde in goud. U merkt het, merken die borg staan voor kwaliteit. Net zoals de HSA-agent borg staat voor een complete financiële service, een uitgebreide vakkennis en een vertrouwensrelatie met haar klanten.

Geert VANDENBUSSCHE

Haringestraat 37 - 8990 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057/30 09 86

MEDISCHE PEDICURE

eelt
likdoorn
nagelverzorging
...

Annique Vandenbroucke

Westhoek 4
8190 HOOGSTADE (Alveringem)
tel. 058/28 87 55
of tel. 057/30 05 85
Prof.O.Rubrechtstraat 21
8990 Roesbrugge

VERZORGING AAN HUIS !

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND JUNI

Kaartingen

- Haringe, in café „De Vrede” maandag 12 juni kermiskaarting voor de leden van K.B.G. en Oudstrijdersbond
- Haringe, in de schoollokalen woensdag 14 juni puntenkaarting „Derde Leeftijd”
- Roesbrugge, bij P. Gunst dinsdag 27 juni puntenkaarting „Derde Leeftijd”

Vogelpik

- Roesbrugge, café „Handelshuis” zaterdag 3 juni smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst zaterdag 10 juni smijting voor de leden
- Haringe, in „St.-Jozef” bij Cecile Ryon vrijdag 9 juni koningschapssmijting

Landelijke Gilde

- Reis van de Landelijke Gilde Roesbrugge-Haringe op 15 juni 1989. Vertrek op de Markt te Roesbrugge om 7.45 u. Bezoek aan de fabriek „Ford New Holland” (vroeger Sperry New Holland). In de namiddag uitgebreid bezoek aan de zeehaven in Zeebrugge. Daarna bezoek aan Damme.

Beverenkalsijde-kermis

- Zaterdag 24 juni in café „Paradijs” Kermiskaarting
- Zondag 25 juni 8 uren van de wielertoeristen Karel de Blauwer inschrijving in café „Paradijs”

OOSTCAPPEL-KAPELHOEK 2e AVOND- & ROMMELMARKT aan de grens

gratis staanplaatsen

ZATERDAG 17 JUNI '89 vanaf 15 u.

Inlichtingen :
Thevelein Willy
Bergenstraat 102
BEVEREN-ALVERINGEM
057/30 04 86

ROESBRUGGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijden :

- Walter Kinget, 67 j., echtgenoot van Simonne Deberdt.

Huwelijksaankondigingen :

- Jan Vereecke van Evergem met Bernadette Camerlynck van Roesbrugge.
- Eric Pittillioen van Poperinge met Liliane Sweertvaegher van Roesbrugge-Haringe.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Je hebt het waarschijnlijk ook in de kranten gelezen : bij ministerieel besluit van 19 december 1988 worden de postdiensten over heel het land gereorganiseerd. Een soort centralisatie, in afwachting dat men - in het vooruitzicht van Europa 1992 mogen we van alles verwachten - weer gaat decentraliseren ! Zo weet men altijd waaraan het geld van de brave belastingbetaler te spenderen.

Bij die nieuwe regeling komt het postkantoor van Roesbrugge in het gedrang en wordt het gedegradeerd tot een loketdienst.

Dat mooie, ruime, prestigieuze postgebouw, dat amper negen jaar geleden in gebruik werd genomen en dat met zijn binneninrichting 25 miljoen heeft gekost; dat voorzien is van elf autobergplaatsen, om van daaruit 14 bestelronden op te starten; met een goed aangepaste woongelegenheden voor de postontvanger en dat een paar jaar geleden nog voorzien werd van kogelvrij glas, is een nutteloze uitgave geweest en zal zijn bestemming verliezen.

Om de Roesbrugse postmannen op te vangen zal men in Poperinge voor vele miljoenen verbouwingswerken moeten uitvoeren, om vervolgens van daaruit de "facteurs" elke dag per wagen naar Roesbrugge en omliggende te brengen, waar hun bestelronde begint.

Zo wordt er nodeloos met miljoenen gegooid, terwijl er voortdurend gesproken wordt over noodzakelijke besparingen. Maar om de postmannen (de laagst betaalde categorie staatsagenten) fatsoenlijk te betalen, of om mensen aan te werven opdat iedereen zijn verlof normaal zou kunnen nemen, daarvoor is er geen geld.

Volkvertegenwoordiger-burgemeester M. Mahieu van Poperinge, volksvertegenwoordiger P. Breyne van Ieper en onze Westvlaamse minister D. Coens, werden met een uitgebreide dokumentatie op de hoogte gebracht, met het beleefde verzoek minister Colla (van P.T.T.) erop te wijzen dat er hier een onverantwoorde maatregel werd genomen, zonder dat men de toestand voldoende kent. Laat ons hopen dat ze er meer zullen van terecht brengen dan een briefje weg en een briefje weer, en dat minister Colla, die sociale wetenschappen studeerde, ook het sociaal aspect zal onder ogen zien.

„Ja”, zegt Gusta, „ze hebben enkele dagen geleden, om precies te zijn op 26 mei jl., aan de voorgevel van het Roesbrugse postgebouw nog twee halogeonstraallampen aangebracht. Waarom ? Blijft het Roesbrugse postkantoor dan toch behouden, of weten ze in Brussel niet wat ze doen ?”

*'t Is 't een of 't ander,
Pol*

KIJK EERST BIJ FORD

Betrouwbaar en voordelig!

Vertegenwoordiger :

HEIN LECLUYSE

Haringeplein 6 - 8990 HARINGE
Tel. 057/30 07 15

GARAGE ANTOON ADRIAEN

Groot Brittannielaan 6. 8970 POPERINGE
Tel. (057) 33 63 44

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 63

**GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT**

KROMBEKE 057/40 00 35

FORD Escort '89
SKODA '86
VW Golf GTI '88

AUDI Coupé GT 5E '84
BMW 320i '88
VW Golf diesel '87
VW Golf benzine 9/87

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

- Stevige schoenen
- Botten
- Pantoffels
- Boekentassen
- School- en toiletetuis
- Valiezen /reiszakken
- Regenschermen
- Sportuitrusting

**Grote keus in alle prijsklassen
voor jong en voor...
de derde leeftijd**

Schoenen Ig. PARENT-MOYAERT

Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 03 20

VAAT- WASSERS Miele

Miele

Er is geen betere

Jos. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 • 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Toone Schaveel van Leisele stoeg op è schoonen achternoene in zyn deuregat è sigarette te draaien, ols'n meneere paster zag ofkommen met zyn veloo.

„Ha, dag meneere paster!” riep Toone ols'n zag dat de paster deed om te stoppen ... „kom je naar thuuzend?”

„Héwè, Toone, 'k kommen joen è keer gedag zeggen!” zei de paster. Toone weunde daar olleene in è kotje te lande niet verre van de Clachoire. Meneere paster ging binnen en è zag subiet dat dat daar geen te proper geval wos. 't Stoeg ol overende, je ging daar geen hond è smeete kunnen geeven. By zoo-verre dat Toone moeste zoeken om è stoel te vinden om meneere paster te laten zitten en è sloeg toen nog eerst 't stof of met zyn klakke ...

„'k Zou 'n druppel schinken voor je meneere paster!” zei Toone „maar de flesche is djuuste uit ... Maar ols je veele goeste hèt, je moet 't zeggen ... 'k zoun zeere joen veeloo pakken en een gaan haalen.”

„Merci, Toone, 'k hèn geen goeste!” lachte meneere paster.

„Kun je gy hier olleene nog joen plan trekken?” vroeg de paster.

„Wel jaak!” zei Toone ... „Er komt olle weeke è kuischeege!”

„Ja” lachte de paster ... „je zou't pertank niet zeggen!”

„Jamaar, 'k gaan joen è keer vertellen waardeure dat 't komt” zei Toone ... „Ze komt zy hier ol ten achten 's nuchtends toe. Dat is nog te vroeg om te beginnen kuischen en 'k schinken ik toen è druppel en we klappen è beetje. Je weet gy oek, de goe kuischeegen zyn moeilik te vinden en je moet ze è beetje wel doen ... Nu, ols ze toen klapt van te beginnen, 'k vraagen ols ze geen goeste meer hèt op nog een, en ze zet heur subiet weere neere en we drinken nog een. Maar den tyd gaat toen olmetnekeer zoo ongehoord zeere, 't is noene teegen da'je 't weet. „'t Is nu te laate om nog te beginnen” zegt ze toen, „we gaan 't laten tot de naaste keer.”

„Maar 'k hèn oek me zuster die olle weeke kómt om de ruiten te kuischen wei meneere paster!” zei Toone.

„Wuk!” riep de paster ... „en je kunt er niet deure kyken!”

„Jamaar, dat komt omdat 't dikkers past da'k niet thuus zyn ols ze komt!” zei Toone.

„Ha, en wie doet er toen joen waste?” vroeg de paster.

„Héwè myn zuster ennée, meneere paster” zei Toone ... „binst dat ze hier is om de ruiten te kuischen!”

„Wel, wel toch!” zuchtte de paster ... „Je zou gy moeten trouwen ennée Toone!”

„Jamaar, 'k gaan trouwen wei, meneere paster” zei Toone.

„Is 't waar!” riep meneere paster ... „dat is wel zi ... 't Gaat hier toen zeere veranderen ... En met wien ga gy trouwen Toone?”

„Met de die, die olle weeke komt kuischen!” zei Toone.

KWAAK

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 · 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE

Informatieblad
voor de dorpen :

Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren

Versijnt maandelijks : behalve in augustus

Verwachtingen en mogelijkheden

De Westhoek naar het Europa van 1992.

Reële verbeteringen of illusies ?

Een kleine twee weken geleden, op donderdag 15 en zondag 18 juni, kregen zo'n 240 miljoen stemgerechtigden en stemplichtigen uit de Europese gemeenschap de kans vijfhonderdachtien afgevaardigden van het Europese parlement aan te duiden. Vierentwintig hiervan vertegenwoordigen ons land en worden verondersteld hard te werken om het Europa van 1992, waar iedereen nu de mond van vol heeft, zo optimaal mogelijk klaar te stomen.

De Stichting Orde Driekoningen werd TWINTIG jaar geleden opgericht met de bedoeling de leden zo te recruterende, dat dit vooral de Westhoek kon baten. Het is immers zo dat deze geëngageerde „Ridders" zich bewust inzetten voor de Westhoek, die zij in zijn verantwoorde welvaarts- en welzijnsaspiraties willen bevorderen. Zij verbinden zich er toe actief mee te werken aan een geïntensifieerde uitwisseling op sociaal, economisch, cultureel en wetenschappelijk vlak binnen het kader van een gezond EUROPEES REGIONALISME.

De vraag kan gesteld worden hoe het na 1992 met het zgn. Europees regionalisme, in casu de Westhoek, moet in de multinationale maatschappij van de toekomst.

Met deze vraag voor ogen en met de bezorgdheid de identiteit van de Westhoek te vrijwaren, besloot de Stichting Orde Driekoningen en inzonderheid als initiatiefnemer, de hr. Robert Travers uit Diksmuide, een colloquium te organiseren over deze problematiek.

Op zaterdag 27 mei liep de Stenen Zaal van het historische Landhuis te Veurne vol, waar eminente sprekers als prof. dr. Jef Maton (RUG, GIMV en SERV), P. Boerjan, stafmedewerker GOM West-Vlaanderen, minister Daniël Coens en prof. dr. ir. W. Vandepitte (Adj. alg. sekr. B.B. en docent KUL) hun visie kwamen verduidelijken i.v.m. „De Westhoek naar het Europa van 1992". Hun referaten waren zo relevant, essentieel en duidinggevend, dat men slechts kan hopen dat deze teksten ooit eens integraal in een brochure zullen verschijnen ten behoeve van gemeentebesturen, culturele centra en openbare instellingen of gewoon voor iedere rechtgeaard Westhoeker die zich voor de (nabije) toekomst interesseert.

Over een paar jaar, „op 31 december 1992 wordt de Europese Gemeenschap de vierde dimentie ingeslingerd" (*) en dan wordt verondersteld dat ieder van ons meer en andere mogelijkheden zal krijgen.

Als Europeëer, geïntegreerd in de grootste economische gemeenschap van de aardbol, zullen wij ons echter ook aan normen dienen te houden.

Het Europa van de Twaalf telt niet minder dan 322 miljoen inwoners en is het sterkste en grootste economische blok ter wereld. De V.S. telt 278 miljoen inwoners, de U.S.S.R. 239 miljoen en Japan „slechts" 120 miljoen.

De geschiedenis van de Europese éénmaking is vrij jong. Enkele decennia geleden was Europa één grote puinhoop. De Tweede Wereldoorlog had van Zuid- tot Oost-Europa een spoor van bloed, verwoesting en diepe ellende getrokken.

Wij schreven 1945. Weer was een wereldbrand voorbij. De frontsoldaten die in het slijk van de IJzer gekrepeerd waren, hadden de schone leuze van *Nooit meer oorlog* in hun graf meegenomen. Er was niets van terecht gekomen.

Paul-Henri Spaak, Belgisch politicus en Robert Schuman, afkomstig uit de Frans-Duitse grensstreek, Elzas-Lotharingen worden terecht de twee peetvaders van de Europese gemeenschap genoemd. Kort na de Tweede Wereldoorlog beseften zij het belang van de Europese éénmaking voor de vrede. *Geen leuzen maar daden deze keer !*

Reeds in 1951 ontstond de E.G.K.S.

Prof. dr. Jef Maton

(Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal). Zes landen, Frankrijk, Duitsland, Italië en de Benelux besloten toen hun staal- en steenkoolindustrie onder één supra-nationaliteit te plaatsen. Zes jaar later, op 25 maart 1957, besloot deze organisatie alle economische sectoren open te gooien. De E.E.G. was geboren. Aanvankelijk zes-, uiteindelijk twaalf staten.

In 1950 had P. Hoffman, de administrateur van het Marshallplan in Europa verklaard dat de Europeanen hun nationaal produkt zouden verdriedubbelen indien zij een ééngemaakte markt zouden creëren. Die voorspelling is ruimschoots uitgekomen al moesten wij de boterbergen, melk- en wijnplassen er bij nemen.

Goelasj, potjesvlees, gyros, hennepot en cous-cous.

Als de grenzen van Europa over een paar jaar definitief worden opengegooid,

Foto Studio Dann, Jette

kan de Westhoek als verlengstuk van de metropool Duinkerke bevolkingsconcentraties over de vloer krijgen waarbij hun verschillende kulturen naar een multinationale maatschappij evolueren.

„En toch” aldus prof. Maton, „een samenleving kan niet samenleven met een tiental kulturen samen... Wij, Westhoekers, zijn in een normenverstrekkende kultuur georganiseerd, wij hebben regels van goed en kwaad en wij moeten zorgen voor de handhaving van onze eigen identiteit. Onze kulturele identiteit is de houvast van menselijke groepen in een multinationale maatschappij”.

Kunnen wij het ons voorstellen dat na 1992 aan dezelfde tafel wel hetzelfde brood gegeten wordt, maar dat de hoofdschotel de nationaliteit van iedere migrant uit het Middellands zeegebied verraaft?

Verre van aan rassendiskriminatie te denken, houden wij toch ons hart vast voor 't geval een stelletje Turken een schaap gaan slachten tegen de kerkhofmuur van Haringe, of Islamieten in 't vlakke polderland koppensneller spelen omdat hun Ayatola zo nodig het hoofd van Rushdie moet hebben of nog anderen die zich aan blasfemie schuldig maakten. Om dan nog te zwijgen over Marokkanen, zwarten, flegmatieken en kolerieken, al dan niet apostels van een sektaire en niets ontziende godsdienst die ze met de blote bajonet of het vlijmscherpe kromzwaard willen verkondigen.

En tussen die cous-couskretten, wij dan, de autoctonen van 't Blote Land, waar hennepot en potjesvlees, paté en kaas, semouillekoeken en butterspekken sinds generaties onze nooddrift stillen.

Terecht wees prof. J. Maton op deze gevaren. „De kulturele identiteit van de Westhoek moet gevrijwaard blijven”. Hij waarschuwt voor grote industriële ondernemingen en vreemde bouwpromotoren die zo'n volksverhuizing van diverse pluimage naar de Westhoek zou brengen. Brugge, (Zeebrugge), Duinkerke en Kortrijk zijn als industriële regio's werkverschaffers die nog niet eens een half uur ver van de Westhoek liggen. De autosnelweg die Veurne met Brugge verbindt is af. De doorsteek naar Duinkerke van deze E40 is volop bezig. De verbinding leper-Veurne moet nog gebeuren om de aansluiting naar Kortrijk optimaal te maken. Prof. Maton: „Wat Sint-Martens-Latem

biedt voor de Gentse industriepool kan de Westhoek ook bieden voor de driehoek Brugge-Kortrijk-Duinkerke. Maar hiervoor is vereist: een oude dorpskom, strikte regels van ruimtelijke ordening en bouwpolitiek, en een aangepast onthaal”.

En nog prof. Jef Maton...

Dertig jaar geleden schreef de nu 56-jarige Gentse universiteitsprofessor met internationale reputatie, (die de oorlogsjaren te Gyverinkhove doorbracht) als jong econoom, samen met de huidige goeverneur O. Vanneste en andere jonge optimistische en idealistische auteurs vele bijdragen waarin de structuur van de kustprovincie werd geprofileerd.

„Dertig jaar geleden werden in deze studies twee vergissingen gemaakt” aldus J. Maton. De eerste vergissing was het onderschatten van de milieuproblematiek (denk aan de kerncentrale van Grevelingen, de pollutie van de IJzer, het salmonellaprobleem vóór de Westkust e.a.).

De tweede vergissing was de toen ingenomen stelling, dat de haventrafiek moest leiden naar een diepvaarwater gebonden industrie (chemie, staal, gas, petroleum e.a.).

Maar uit de fouten kan men leren. Voor de toekomst van de Westhoek dient rekening gehouden te worden met volgende factoren: het Europa van 1992, de Eurochunnel, de migraties uit het Middellands zeegebied en de invloed van de informatika.

Over de migraties werd hierboven reeds uitgeweid.

Wat Europa 1992 betreft vreest Maton dat een vervaging van de nationaliteit van België en Vlaanderen mogelijk wordt omdat Europa een gezagsstructuur opbouwt die noch door parlement, noch door media, noch door publieke opinie wordt gecontroleerd en op die manier volkeren en staten als een speelbal beschouwt van andere supra-nationale instellingen.

Het droevig lot dat de Ruhr, Elzas-Lotaringen op zo'n manier onderging, als tol die werd betaald voor de nieuwe economische as in Zuid-Duitsland moet voor de Westhoek tot nadenken stemmen.

De Eurochunnel ziet Prof. Maton als een zegen die de economische as, Hamburg, Rotterdam, Antwerpen, Gent, Zeebrugge, Duinkerke, alle baat brengt. Hij

spoort de Westhoekers aan de infrastructuur die dit zal meebrengen zelf uit te bouwen.

„Ik hou enorm van Zwitserland, mijn vakantieoord bij uitstek” aldus Maton en legde als konklusie de link naar de Westhoek. „Op vakantie bezoek ik het eerst het kerkhof van het ene of andere Zwitsers dorp. Ik zie er namen als Weiss, Tahler, Freimann... dan merk ik dat diezelfde namen terugkomen op hotels, skipistes, skischolen, verhuurkantoren e.d.m. De Zwitsers hebben destijds en ter plekke zelf de hand aan de ploeg geslagen weliswaar geholpen door lokale bank- en kredietinstellingen, maar hun gelaat bleef. De eigenheid, de identiteit, werd niet geschonden. Er werd geen inteelt van vreemd kapitaal gedaan. Als over korte tijd zo'n kans voor de Westhoek te grijpen ligt, dan moeten de Westhoekers zelf initiatieven nemen en net als in het Zwitsers voorbeeld hun eigen boontjes gaan doppen.”

De Westhoek als toeleveringsmogelijkheid

De meeste Westhoekers zijn zich nauwelijks of helemaal niet bewust hoe broos hun landschap is. De Westhoek is niet weids, ook al schijnt dit anders.

De structuur van het landschap is er een op mensenmaat op schaal van een dorp. De schoolkoster, tevens gezworen landmeter en meetkundige schatter, heeft voor wat graan en boter onder de oorlog alles netjes in kaart gebracht. Zo stonden de boeren niet met lege handen en een mond vol tanden tegenover de Duitse bezetter, die naar rato van de grootte van de percelen graan, patatten en koolzaad opeisten. De boerderijen zijn als burens, ieder met zijn eigen gaardheid, veilig achter wallen en omheiningen en eeuwenoude grenspalen die vaak huwelijkskontrakten valoriseerden.

Sinds mensenheugenis borg de schuur rijkdom en was drie voer hoog. De dorpskerk zorgde sinds onheuglijke tijden voor geestelijk voedsel en werd veeleer uit angst dan uit overtuiging twee voer hoger gebouwd dan de mikke.

Eén voer is de hoogte van een man met een vork waarmee hij een schoof stro boven het voer tilt.

(vervolg blz. 474)

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dalen
- lot Eternitplaten
- open haard hangend model zeer voordelige prijs
- steenbrokken geleverd met kamion
- teelaarde geleverd met kamion
- GRATIS TE BEKOMEN aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (17)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging: *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Andere post-inkunabelen / Alternatieve geneeskunde / Het Cruide-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruidtboek / De verheffing van de volkstaal / Simon Stevin van Brugge / Het laatste decennium van de 16^e eeuw / De eerste helft van de 17^e eeuw / Johannes Baptista van Helmont / Farmacie, ekologie en plantkunde / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Het wetenschappelijk verval in Vlaanderen / Chirurgijn Jan Palfijn / Voornaamste werken / Een taalpurist / Troost der Armen ... / Martinus van Hille / Het duo Verheyen-Sassenus.*

Engelbertus Capueel

In 1723 verscheen te Antwerpen, bij J.F. Lucas, een gedegen medisch boek van een 200-tal bladzijden, maar zonder naam van auteur, getiteld: *Enchiridion medicum oft Medicyn Boexken Waer in verhandelt worden veele sieckten die dagelyckx voorvallen, daer by de remedien om die te genesen. Hier by een Tractatie van de Chirurgie en de remedien, om vele accidenten te genesen. Oock een Correctie en claer licht aengaende de Pharmacie, om veele medicamenten te bereyden op eene bequame maniere. Waer van diversche vermaerde Doctoren Approbatie hebben gegeven. Uyt-gegeven door een Liefhebber der selver conste.*

Uit de supplementen van de *Bibliothèque des Ecrivains de la Compagnie de Jésus*, weten we dat een van hun medebroeders, Engelbertus Capueel, de samensteller is van bovenstaande werk.

Engelbertus Capueel werd geboren in het Zeeuwse stadje Zierikzee, op 17 september 1642. Net als zijn vader vestigde hij zich in zijn geboorteplaats als "meester"-apoteker. Maar op 14 mei 1676 trad hij als broeder in bij de jezuïeten en volgde het noviciaat te Mechelen, waar hij zijn laatste geloften aflegde op 43-jarige leeftijd. In het gezelschap van zijn provinciaal deed hij verscheidene reizen naar Italië, Duitsland, Polen, Litauen, enz. (206). Na zijn intrede bij de jezuïeten bleef hij zijn beroep van apoteker uitoefenen, zij het misschien alleen maar binnen de kloostergemeenschap. In elk geval behield hij voor ziekten en medicijnen een levendige belangstelling, vermits hij in 1723 zich kon beroepen op een meer dan zestigjarige praktijk. Die bestendige belangstelling was misschien wel te zoeken in het feit dat er in zijn familie veel aan geneeskunde werd gedaan, hij sprak immers van "vier Doctoren van mijnen maegschap, waer af eenen mijnen Broeder was" (207).

Zijn boek, dat van 1723 tot 1757 minstens acht drukken beleefde, was meer dan een stuk volksgeneeskunde, meer dan een handleiding om er zelf wat aan te doen. Het behoort tot de gedegen medi-

sche literatuur van de 18^e eeuw, en bestaat uit drie delen: het eerste deel handelt over geneeskunde, het tweede over heelkunde en het derde over farmacie. Uit de door hem vermelde auteurs en bronnen blijkt zijn belezenheid, terwijl hij zich duidelijk kant tegen volksgeneeskundige gebruiken die behoren tot de zo welig tierende kwakzalverij.

Engelbertus Capueel, van wie geen andere geschriften bekend zijn, is overleden te Mechelen op 22 mei 1733.

Taaltoestanden en wetenschappen in de 18^e eeuw

De Spaanse Successie-oorlog, waarbij het Spaanse rijk verdeeld werd tussen Filips V van het huis Bourbon (een kleinzoon van Lodewijk XIV) en zijn Habsburgse tegenstrever Karel VI, werd groten-deels in de Zuidelijke Nederlanden uitgevochten. De nederlagen die Lodewijk XIV hierbij opliep hadden tot gevolg dat de Spaanse Nederlanden onder Oostenrijkse heerschappij kwamen. Maar dat zou de Franse culturele invloed niet uitschakelen, verre van. De Franse cultuur en levensstijl ging de andere culturen op het continent verdringen. Naderhand zou zelfs Frederik de Grote van Pruisen, onder de leiding van Voltaire, Franse gedichten schrijven, en de voertaal aan het Oostenrijkse hof en regeringskringen was het Frans. Bij ons was het nog erger, aangezien de in de hervormingstijd afgetakelde cultuur van Zuid-Nederland niet in staat was zich tegen de Franse culturele expansie te verzetten. De centrale administratie, de adel, de hogere geestelijkheid was verfranst en de burgerij, die zich graag bij de voornoemde standen aansloot, volgde dit voorbeeld. Burgermeisjes werden naar de verfranst pensionaten gestuurd met het welbepaalde doel er Frans te leren (208).

In tegenstelling met de Hollandse gewesten waar het Nederlands een nationaal werkinstrument uitmaakte en behoorde tot de eigenheid van de jonge Republiek, al was ook daar van een absolute uniformiteit in de grammatika geen sprake, leefde de taal in het Zuiden voort

ENCHIRIDION MEDICUM

O F T
MEDICYN BOEXKEN

Waer in verhandelt worden veele sieckten die dagelyckx voorvallen, daer by de remedien om die te genesen.

Hier by een Tractatie van de *Chirurgie* en de remedien, om vele accidenten te genesen. Oock een *Correctie* en claer licht aengaende de *Pharmacie*, om veele medicamenten te bereyden op eene bequame maniere.

W'aer van diversche vermaerde Doctoren Approbatie hebben gegeven.

Uyt-gegeven door een Liefhebber der selver conste

T A N T W E R P E N ,

By JEAN FRANÇOIS LUCA'S by de Borse aen de zyde van de Mair 1723.

Met Approb. en Privil. van Synre Keyserlyke en Conincklyke Majestyt, &c.

Titelpagina van het werk van E. Capueel

in een verscheidenheid van dialecten en spelling. Wie beter Nederlands schreef, zoals Palfijn, had veel contacten met het Noorden. De spraakkunsten die bij ons verschenen tussen 1713 en 1785 getuigen wel van goedbedoelde pogingen (209), en al zijn ze niet te vergelijken met deze uit de Verenigde Provinciën, „zij handhaven wel het bewustzijn van de eenheid van taal, ook met het Noorden...” (210). Het lager onderwijs was nog te weinig gestructureerd om degelijk resultaat te geven. De schoolmeesters waren meestal zelf weinig opgeleid of gevormd en verdienden niet genoeg om zich volledig op hun taak te kunnen toeleiden, maar moesten met allerlei nevenactiviteiten voorzien in hun onderhoud en dat van hun gezin. Van schoolplicht was er geen sprake en de kinderen bezochten de school dan ook zeer onregelmatig, zij het iets meer in landelijke gewesten waar seizoenwerk overheerste, dan in gebieden met industriële of semi-industriële bedrijvigheid. In laatstgenoemde streken was er tegen het einde van het Ancien Regime "... nage-nog geen enkele vrouw en amper enkele mannen (die) enig onderricht hadden genoten. Dat ze in de gegeven omstandigheden tot enige vorm van intellectuele inspanning in staat waren, durven we niet eens overwegen" (211). Pirenne schrijft: „In 1789 nog hebben in Vlaanderen

slechts 3 t.h. van de inwoners een school bezocht" ⁽²¹²⁾. De burgerjeugd die van voortgezet onderwijs genoot in de kolleges, leerde er hoofdzakelijk Latijn en Frans, al was de voertaal het Nederlands.

De boekenproductie was aan de lage kant, al steeg het aantal wel met het vorderen van de jaren, maar het ging voornamelijk om godsdienstige en moraliserende lektuur, samen met volksboeken en schoolboeken ⁽²¹³⁾. De beroemde Plantijn-drukkerij, die toen nog in handen was van de Moretussen, drukte alleen nog gebedenboeken. „Volgens erfenisaangiften bevat de bibliotheek van hen die kunnen lezen, dikwijls alleen maar een kerkboek" ⁽²¹⁴⁾. Terecht schreef Elias: „Zuid-Nederland een land van geestelijke armoede rond 1750" ⁽²¹⁵⁾.

In die omstandigheden was er van een wetenschappelijk leven natuurlijk nauwelijks sprake. De 18^e eeuwse universiteit van Leuven had het moeilijk met het verwerken van wetenschappelijke theorieën, waarvoor de absolute bewijzen nog niet waren aangebracht of nog niet waren aanvaard of doorgedrongen. Als katholieke instelling ging men voorzichtig om met de door Rome veroordeelde kosmologische hypothese van Copernicus - in acht genomen de moeilijkheden die professor Etienne Martin van Velden hierdoor op het einde van de vorige eeuw had ondervonden - al werd die hypothese wel vermeld en tenslotte door Van Leempoel, na 1774, onderwezen, omdat intussen met de aberratie van het licht en de afplatting aan de polen, de omwenteling van de Aarde voldoende was aangetoond ⁽²¹⁶⁾. Wat de theorieën betreft die kwamen uit protestantse landen, daarvan bleef men op voorzichtige afstand. De eerste verwijzing naar Newton, in Leuven, komt weliswaar reeds voor in 1739 bij professor Engelbert, maar die had betrekking op Newtons *kleurentheorie*, en de uitleg die de Britse geleerde er aan gaf werd er nog betwist. Newtons gravitatie-theorie, die gepubliceerd was in 1687, werd in Noord-Nederland binnengebracht in 1720-1721 door de Leidse hoogleraar Willem Jacob 's Gravesande, terwijl diens beroemde kollega Pieter van Mussenbroek een belangrijke rol speelde in het toelichten van deze theorie, die tenslotte in 1758 door de ontdekking van de komeet van Halley schitterend was bevestigd, maar te Leuven bleef men zweren bij Descartes en zijn werveltheorie. In de Leuvense medische fakulteit waren alleen Hendrik Jozef Rega (1690-1754) en na hem J.J. Hubert Vounck (1733-1799), mannen van betekenis. Wetenschappelijke lektuur in de volkstaal was echter toen ook nog niet in hoge mate te verwachten, al waren de Nederlandstalige wetenschappelijke, of semi-wetenschappelijke werken nog altijd van geneeskundige of aanverwante aard. Dat voornamelijk de geneeskundigen trouw waren aan het Nederlands wordt wel eens toegeschreven aan de stimulerende voorbeelden van Dodoens, Van Helmont en Palfijn, maar het was voornamelijk omdat zij in bestendig contact stonden met de volksmens en hun kennis en ervaring wilden mededelen aan

chirurgijns en vroedvrouwen, die tot dan toe alleen maar een praktische opleiding kregen, aangevuld met te boek gestelde ervaring of aanwijzingen van anatomen. Bovendien waren tal van medische werken, verzamelingen recepten, bestemd voor het volk, voor zelf-medikatie en dat moest uiteraard in de volkstaal gebeuren.

De tijd vóór de Theresiaanse Akademie

In 1716 verscheen te Antwerpen: *Nederlantschen Cruydt-hof in den welcken beschreven wort de cracht ende werkinge der cruyden, by een vergaerdert ende in reym gestelt door J.V.M.* ⁽²¹⁷⁾. Wie die J.V.M. is, hebben we niet kunnen achterhalen. Dit werkje is bovendien uiterst zeldzaam.

Uit 1740 vinden we, zonder naam of initialen van de schrijver, een boekje gedrukt bij A. Wydts te Brugge, getiteld: *Copie van het ghevoelen van eenen doctoornopende eene siekte dewelcke regneert in de stad Ryssel*.

Niettegenstaande het werk van Palfijn en de vertaling door Sassenus van het boek van Verheyen, was de oogst aan wetenschap in de volkstaal, in de eerste helft van de 18e eeuw, in de Zuidelijke Nederlanden, zeer mager. Maar in de tweede helft van de eeuw nam de drang naar het publiceren van medische geschriften in de volkstaal zeker niet af. „Op tien werken door Brugse geneesheren geschreven tussen 1750 en 1780 is er slechts één in het Frans; drie zijn in het Latijn, zes in het Nederlands opgesteld. Van de twintig te Gent tussen 1760 en 1780 verschenen medische werken is er geen enkel in het Frans geschreven. In de voorgaande periode (1740-1760) vindt men er op acht verschenen boeken vier Franse, terwijl van 1780 tot 1800 de geneeskundige geschriften in deze taal een kleine minderheid vormen op de zeventwintig die aldaar van de personen kwamen" ⁽²¹⁸⁾.

Te Brugge verscheen in 1754 van Hendrik Vleys (1701-1759) een werk over dieetleer: *Reglement der gezondheid rakende de spyse en drank om gezond te leven*. Het kende een herdruk in 1764.

Er zijn in die periode nog een paar geschriften over heelkunde te vermelden. Het eerste, een bescheiden uitgave, verscheen te Leuven bij de weduwe Vanderhaert, in 1760, zonder vermelding van auteur: *Korte voorstellinge van verscheyde aenmerckingen aengaende de voornaemste hooftwonden*. Maar drie jaar later verscheen te Brussel bij Petrus J. de Griek een vertaling uit het Frans van een groot werk - twee boeken van samen meer dan 700 pagina's - van een Parijse hoogleraar: *Grond-beginselen der Heelkunde, door den Heere Joris Delafraze, Koninglyken Hoogheleeraar ende Vertoonder der Heelkunde tot Parys, oud Heelheer des Konings Heirlegeren, oud Bestierder der Koninglyke Akademie der Heelkunde tot Parys, ende Lid der Akademien van Madrid en Rouan. Na den vyfden Paryschen druk om deszelfs groote verbeternisse en vermeerdering 't Nederduits*

gebragt, en met eenige korte aanteeeningen verrykt. Het eerste boek bevat de goedkeuring van de Franse uitgave, de machtiging of oktrooi van de „Conseil Privé de Sa M. Imp. Marie Thérèse", een uittreksel van het privilege, berichten respectievelijk van de boekdrukker en van de vertaler, die zijn naam niet eens vermeldt, een inleiding en een opgave van de vier delen van het boek: de natuurkunde, de gezondheidsbewaarkunde, de lydingkunde (het lijden / de ziekten) en de geneeskunde. Op het einde komt er nog een uitvoerige alfabetische lijst. In het tweede boek is er een hoofdstuk over de aderlating ⁽²¹⁹⁾.

Te Brugge verscheen in 1765 bij Joseph van Praet, de Nederlandse vertaling van een werk van een Zwitserse dokter, gediplomeerd van de universiteit van Montpellier, Simon André Tissot (1728-1797), dat in het Frans te Lausanne was verschenen in 1761, en waarvan de eerste vertaling was gepubliceerd te Rotterdam in 1764: *Raedgevinge voor de gezondheid van den gemeenen Man, van Landlieden, En alle die de hulpe van een bequaem Genees of Heelmeester ontbreken, of niet spoedig genoeg bekomen konnen; Dienende gelykelyk tot een nuttig Genees en Heelkundig Handboek voor Landheeren, Pastores, weldoende Lieden, Dorp-Heelmeesters, en alle die zig uit menschens liefde of beroeping met het genezen van zieken bemoeien. In het Fransch geschreven door den Heere Tissot, Doctor in de Medecynen: Na den tweeden Druk vertaelt, met aanteeeningen en invoegsels vermeerderd, en verder na de gesteltheit van ons Land geschikt door Lambertus Bikker, Doctor in de Medecynen*.

Dit werk telde 600 pagina's, was verdeeld in 35 hoofdstukken en een opgave van 71 geneesmiddelen. Er kwam een tweede druk te Brugge, bij dezelfde uitgever in 1783, maar te Rotterdam volgden de edities elkaar op, in 1765, 1772 en 1780.

Omstreeks diezelfde tijd - het boek verscheen zonder datum - publiceerde de Antwerpse geneesheer, Pieter van Elsacker, een boek van 113 bladzijden over dysenterie, dat in de Scheldestad gedrukt werd bij P.J. Parys, en waarin uiteengezet werd dat de gulzigheid en voornamelijk het overdreven gebruik van vlees en vis de oorzaak zijn van dysenterie en andere darmkwalen: *Verklaring en de Raedgevinge over de dysenteria ofte Loop-ziekte, Alsmede aengaende de Gal en soo genaemde Rotkoortse. Aen alle gemeyne Menschen ende Dorpelingen by gebrek van Genees-Heeren voorgesteld ende uytgegeven, Door den Heere P. Van Elsacker. Med. Lic. Tot onderregting, vermaening ende nut, van alle buyte Lieden, bysonder van der selve Heeren Wethouders, Pastors ende Zieke besorgers*.

Van P. Walkiers, een Leuvense geneesheer, verscheen in 1770 een werkje, van een 60-tal bladzijden over longtuberculose, dat nog tien jaar later werd opgenomen in de „Handelingen van het Geneeskundig Genootschap van Amsterdam": *In hoe verre kan eene Longteering genees-*

lyk zyn, en uit welke tekenen is zy als zodanig te kennen?

Het volgende werk was van Jan-Hendrik Matthey (1742-1796) van Maaseik, die zijn medische loopbaan begon als chirurgijn in het Oostenrijkse garnizoen van de citadel van Antwerpen. Maar dat duurde niet zo lang en in 1770 was hij te Antwerpen gevestigd als meester-chirurgijn. Het volgende jaar publiceerde hij in de volkstaal een boek van 102 pagina's, bij De Marcour, over een medisch probleem dat nogal wat belangstelling had in de tweede helft van de 18^e eeuw, namelijk de verdrinkingsdood en de middelen die men er tegen kon aanwenden. Het werk was getiteld: *De behulpzaame hand aan de verdrinken toegebrogt, ofte korte verhandeling over de verdrinken, in de welke men aenwyst de waere oorzaak van hunne dood ende de bekwaemste hulpmiddelen om hun van eene schynelyke dood te redden*.

Achteraf werd Matthey nog leraar in de anatomie aan de chirurgijnsschool te Antwerpen en bleef dat tot aan het einde van zijn loopbaan. Dat alles belette hem niet zich verder te bekwamen en in oktober 1776 promoveerde hij te Leuven tot doctor in de medicijnen. Bij de verovering van ons land door de Fransen kwam hij terecht in hetgene we nu de kollaboratie zouden noemen, een houding die hem door zijn medeburgers niet in dank werd afgenomen. Afgezien van zijn werk over drenkelingen zijn geen andere geschriften van hem bekend ⁽²²⁰⁾.

De runderpest

In de hierboven besproken periode kwamen er ook enkele diergeneeskundige publikaties van de pers. Zo verscheen te Gent, in 1744 bij Petrus de Goesin, een klein traktaat van 15 bladzijden, van de hand van twee Gentse geneesheren Philip van Breugel en P.F. De Somer, die op verzoek van de overheid een onderzoek hadden ingesteld naar een soort geelzucht met long- en keelontsteking bij het „Hoorn-vee“, en waartegen zij een balsam voorschreven, die te bekomen was bij Pieter François Hellebaut, te Gent in de „Veltstraete“. Het was een bescheiden werkje maar met een uitgebreide titel: *Ten versoeke van de Seer Eerweirde ende Edele Heeren Gedeputeerde van de Staeten van Vlaenderen, hebben Wy onderschreven Doctoren ten Pensioene deser*

Stadt Ghendt gedaen ende genomen de observatien ende reflectien nopende de siekten van het Hoorn-Vee nu eenige maenden Gegrasseert hebbende binnen dese ende andere Provincien, soo is 't dat wy alhier eerst exponeren de Kentteekenen soo uytwendig als inwendig, hunne oorsaeken, de genesingen soo Curatief als Preservatief, waer van een iegelyk hem kan bedienen, op de forme ende maniere als hier volgt.

Op het einde van de 18^e eeuw, kwamen er tengevolge van de elkaar opvolgende oorlogen, tal van besmettelijke ziekten, zoals de runderpest, de veestapel aantasten, zonder dat men over de mensen of de middelen beschikte om de kwaal te lijf te gaan. Het was voornamelijk met ordonnances en plakaten dat de overheid in naam van keizerin Maria-Theresia de verspreiding van de ziekte poogde tegen te gaan ⁽²²¹⁾. In 1769 en 1770 teisterde de runderpest noord en centraal Europa. De Oostenrijkse Nederlanden werden bedreigd van uit de Verenigde Provinciën en in oktober 1769 brak de besmetting uit in het Waasland, waar vee was binnenge-smokkeld. Bij een edikt van 10 november, als aanvulling op een eerste ordonnantie van 10 mei, werd tegen de overtreders van het invoerverbod de doodstraf met de strop, naast tal van andere beschermingsmaatregelen, uitgevaardigd. Maar dat alles belette niet dat ook op andere plaatsen de veepest uitbrak en doorheen Vlaanderen zelfs Frans-Vlaanderen bereikte.

In verband daarmee, schreef reeds in 1769 de Antwerpse geneesheer Pieter van Elsacker ook een kort traktaat, dat verscheen bij de stadsdrukker J. Grange, en niet meer dan 16 pagina's telde: *Berigt aen de Lands-lieden ofte korte Verhandeling Over de Besmettelijke Siekte van t'Hoorn-Vee. Waer in de Kentteekens, Toevallen, en Hulp-middelen verhandelt en voorgeschreven worden. Door my P. Van Elsacker, Licentiaet in de Medecyne, uyt de beste Autheurs der medecyne by-een-verzamelt en door den druk bekent gemaakt* ⁽²²²⁾.

Een soortgelijk geschriftje van 29 bladzijden, verscheen van de hand van Jan Baptist de Scheppere, afkomstig van Ronse, maar geneesheer te Gent: *Oordeel over de nature mitsgaders de generale en particuliere oorsake der siekte die onder het Hoorn-vee Binnen de Stadt*

Gendt en daer ontrent in de maendt November 1769, heeft beginnen te teekenen, verleent By d'Heer ende Meester J.B.B. De Scheppere, Doctor ten pensioene der Stede van Gendt. Het was weer gedrukt bij Petrus de Goesin „Drucker van Haere Majesteyt“. Maar dat was nog niet alles. Begin 1770 verscheen bij dezelfde drukker nog een korte verhandeling van 21 pagina's over dezelfde besmettelijke ziekte: *Ontwerp raekende de Besmettelijke siekte van het Hoorn-vee, desselfs Toevallen en Hulp-middels, door J. Somers ende J. Vander Woestyne*. Hoewel deze kwaal volledig verschilde van de andere toen bekende plagen, had men toch reeds uitgemaakt dat het ging om een besmetting door „een zeer vergiftige stof door de aangetaste dieren verspreid“, of „een seer subtil, doordringent en besmettende venyn, het gene van eene Sieke Beest aen eene gesunde gecommuniceert“. Om aan die besmetting een einde te maken werden in een meer uitgebreid geschrift, voorstellen gedaan aan de overheid door burggraaf Vilain XIII.

R.A.B.

De volgende keer :
De publikatie van Vilain XIII
De Keizerlijke Akademie
De vroedkunde

- (206) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 5, Brussel, 1972, kol. 164 (P. Boeynaems).
- (207) P. Boeynaems, *Engelbertus Capueel (1642-1733) Geneesheer, chirurg, apotheker en lid van de societas Jesu, Vlaams Geneeskundig Tijdschrift*, 1941, nr. 24, p. 505.
- (208) J. Smeyers, *Vlaams Taal- en Volksbewustzijn in het Zuidnederlands geestesleven van de 18^e eeuw*, Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterk. Gent, Reeks VI, nr. 83, 1958, p. 198.
- (209) H.J. Elias, *Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte*, Antwerpen, 1963, dl. I, p. 109.
- (210) *ibidem*.
- (211) Chr. Vandenbroeks, *Sociale Geschiedenis van het Vlaamse volk*, Beveren, 1981, p. 277.
- (212) H. Pirenne, *Geschiedenis van België, Van het begin tot heden*, Brussel, z.d., dl. III, p. 160.
- (213) J. Smeyers, *op. cit.* (nota nr. 208), p. 209.
- (214) H. Pirenne, *ibidem*, (nota nr. 212).
- (215) H.J. Elias, *op. cit.* (nota nr. 209), p. 111.
- (216) G. Monchamp, *Galilée et la Belgique, essai historique sur les vicissitudes du système de Copernic en Belgique (XVIIe et XVIIIe siècles)*, St-Truiden-Brussel-Parijs, 1892, p. 327-328.
- (217) A.J.J. van de Velde, *op. cit.* (nota nr. 181), 1937, p. 431.
- (218) J. Smeyers, *op. cit.* (nota nr. 208), p. 292.
- (219) A.J.J. van de Velde, *op. cit.* (nota nr. 181), 1939, p. 57.
- (220) Biographie Nationale, dl. XIV, (1897), kol. 75-76 (V. Jacques).
- (221) M. Mammerickx, *Genèse de la pratique, de la recherche et de l'enseignement vétérinaires dans le pays flamand*, Sartonia, vol. 1, Gent, 1988, p. 117.
- (222) M. Mammerickx, *Histoire de la médecine vétérinaire belge, suivie d'un Répertoire bibliographique des médecins vétérinaires belges et de leurs écrits*, Brussel, 1967, p. 332-333.

MICHEL CAPOEN
Waaenburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

(DE WESTHOEK)

(vervolg van blz. 470)

J. Maton pleitte voor het behoud van deze eigenheid van de streek, waarvan hij dit poëtisch beeld schetste. Zijn vader, meester Gust Maton, was niet voor niets een begenadigd landschapschilder.

Vanuit dit stukje Westhoek, dit paradijselijke landschap, zijn straks mogelijkheden te over voor o.a. spits technologie en informatika.

De elektronika gaat bepalen wat de spits technologie is en waar de bedrijven zich zullen vestigen.

Veel gespecialiseerde bedrijven worden door grote trusts afgestoten en zouden zich in de Westhoek kunnen vestigen en business-service leveren zonder het landschap te molesteren.

Ook in toeleveringsbedrijven (van voedsel, maaltijden, onderhoud, diensten, e.a.) in onze streek, ziet prof. Jef Maton alle heil.

Minister Daniël Coens

Na een historische schets waarbij de minister de gevolgen van de opstanden en oorlogen, belegeringen en verwoestingen, beeldenstorm en repressies op een rijtje zette, die de Westhoek tot op heden blijven tekenen, werden op het colloquium hoopvoller klanken geuit: de ontsluiting door de A17, A19 en E40, de Chunnel, de flexibiliteit van de Westhoek t.o.v. werkinhoud en werkregeling, de scholingsmogelijkheden, de creativiteit, de ligging, meertaligheid, exportgerichtheid, aantrekkelijk leefklimaat...

Minister Coens besloot zijn referaat als volgt: „Het doemdenken inzake de Westhoek heeft inderdaad plaats gemaakt voor optimisme. Maar we mogen niet naïef zijn. De gunstige perspectieven zullen zichzelf niet realiseren. Daartoe is mensenwerk nodig, werk door u, Westhoekers, te leveren.

De Westhoek telt 20 % van de Westvlamingen en iets meer dan 3 % van alle Vlamingen. De Westhoekers zijn een niet te verwaarlozen groep maar anderzijds toch te kleine groep om verdeeld aan het werk te gaan. Een Noord-, Zuid- of Midden-Westhoek alleen is nog veel kleiner in een te kleine entiteit om bestaansrecht op te bouwen om sterk te staan. Alleen gebundelde krachten kunnen efficiëntie garanderen.

Nu de handelsbarrières worden afgebroken zal de concurrentie zich ongenadig toespitsen op de kwaliteit. Slordigheden, onachtzaamheden zullen genadeloos gestraft worden. De kwaliteitszorg moet uw voornaamste bekommernis zijn.

De ligging van de Westhoek vergt vele contacten over de oude landsgrenzen heen. Terughoudendheid t.o.v. Noord-Frankrijk - omwille van vermeende haven of andere belangen - zou zeer negatief uitvallen. Ten zuiden van de Westhoek, ik denk aan Doornik, Moeskroen, Kortrijk heeft men dit begrepen. Het versterken van de banden met Noord-Frankrijk en Engeland op zowel infrastruktureel, kom-

mercieel als socio-kultureel vlak mag men niet uit het oog verliezen.

Het bestaan en de dynamiek van de Twintigjarige Stichting Orde Driekoningen sterkt mij dat de Westhoekers zelf het voortouw willen nemen. Dit stemt mij hoopvol en ik ben overtuigd dat de Westhoek de kansen zal aangrijpen en waar maken „in noeste arbeid“ zoals men dit in de Westhoek maar al te goed kent !”

Dr. ir. W. Vandepitte.

Volgens dr. ir. Vandepitte, specialist op gebied van land- en tuinbouw en boerenzoon uit Beselare is de Westhoek een belangrijk en vrij intakt gebleven open ruimte, een oase van rust. Men vindt er nog plaatsen waar de zon ondergaat aan de horizon en niet achter betonnen konstrukties. Dit geeft de Westhoek speciale charmes, bepaalde toeristische troeven maar ook een sociale functie.

De landbouw ziet in 1992, in zekere zin, de voltooiing van een proces dat reeds meer dan dertig jaar bezig is. De Europese integratie is gestart met de landbouw, met een Europees landbouwbeleid in de hoop dat de andere sectoren zouden volgen. Boeren en tuinders leven en werken reeds lang in een Europese kontekst. Het markt- en prijsbeleid, het struktuurbeleid wordt Europees bepaald.

De Westhoek moet zijn eigenheid bewaren. Het is onvoorstelbaar dat de Moeren b.v. één groot glazen complex zou worden waar tomaten gekweekt worden voor grote verstedelijkte woonkernen.

De Westhoek is voor de landbouwers ook een erg kwetsbaar gebied. Wateroverlast 's winters, droogte en waterschaarste 's zomers, bepalen kwantiteit en kwaliteit van de oogsten.

Op 3 juni 1875 interpelleerde senator M. van Ockerhout van Loppem hierover reeds in de senaat en klaagde toestanden aan die de landbouwers langs de IJzer ervoeren... „Inondations en hiver, disette d'eau en été dans les abreuvoirs des pâtures ou corruption de cette eau par des infiltrations d'eau saumâtre; et de là messieurs, perte de bétail: telles sont les calamités qui désolent encore périodiquement CES RICHES CONTREES AGRICOLES !”

Ondertussen is natuurlijk al veel (IJzer)water naar de (Noord)zee gevloeid ! Met een Westhoekse koppigheid en een wil om te overleven gaat de Westhoekse landbouw naar 1992. De wereld wordt ons dorp.

W. Vandepitte wees terecht op de noodzaak van scholing en bijscholing in de landbouwsektor. Ook de Westhoek staat voor een grote uitdaging, en die is: mensen vormen die aangepast zijn aan hun tijd, mensen die in staat zijn om hun eigen creativiteit te laten renderen voor zich zelf, hun bedrijf, hun gezin en de rest van de samenleving.

Hij besloot als volgt: „Als ik zou mogen eindigen met een wens als deze. Dat de beleidsverantwoordelijken en planologen zuinig zouden omspringen met de Westhoek, zijn grond en ruimte.

Dat men dit „Boerengat“, zoals men op andere plaatsen oneerbiedig naar deze

prachtige streek durft verwijzen, niet zou volstorten met beton en stenen !”

Toerisme, een sterke troef...

Het vlakke land van de Westhoek is een nog onontgonnen gebied voor het toerisme, dat over een paar jaar nog intenser belangstelling mag verwachten. Een geluk dat er tot op heden bij ons zo weinig werd verknood; de kustlijn niet te na gesproken. Als tot op heden onze ongeschonden en onverloederde kontreien een nog idyllische en bukolische lustwarande lijken, danken wij dit aan de niet eerder opgedoken Vanmoerkerkes (Center Parks) of andere ondernemende en gehaaide promotoren die munt zien in een groen beluikje of een streepje water.

En toch pleitte de hr. Boerjan op het colloquium voor een degelijke uitbouw voor het toerisme zonder echter „de grondstof“ (het behoud van het streekeigene) te verknooden.

Dit zou mogelijk zijn aldus spreker, door de uitbouw van een vijftal toeristische mogelijkheden voor de toekomst centraal te stellen. Als daar zijn, de mogelijkheden voor een zo efficiënt en aantrekkelijk hoevetoeisme, het trekkerstoeisme met het fenomeen „trekkershutten“. Dit zijn vrij eenvoudige overnachtingsmogelijkheden die 800 fr. per nacht en per vier personen kosten. Deze trekkershutten worden geplaatst op campings, provinciale domeinen of op de hoeve. Verder kan het riviertoeisme uitgebouwd worden door b.v. aanleggen van steigers, picknickmogelijkheden e.d.m. Ook het fietstoeisme kan geactiveerd worden door betere bewegwijzering, fietsenverhuur, aanleg en onderhoud van fietspaden, enz...

Tenslotte pleitte de hr. Boerjan voor de „rurale basissen“. Dit is nieuw en staat voor toeristische trekpleisters gelegen rond een wateroppervlak. Dit zijn eerder kleinschalige projecten maar dan toch met de nodige akkomodatie zoals kampeermogelijkheden, sport- en recreatie, picknickfaciliteiten, sanitair e.d.m.

Vooral deze rurale basissen zouden niet enkel voor de toerist aantrekkelijk zijn, maar ook voor de plaatselijke bevolking ontspanningsmogelijkheden bieden.

EUROPA, wat zal het kosten ?

Wat al deze schone toekomstbeelden de brave belastingbetaler zal kosten is bij benadering niet te achterhalen.

Wat wij wel weten is wat de op zondag 18 juni jl. 24 Belgische verkozen Europarlementariërs ons wel kosten.

Per jaar strijkt ieder van hen zo'n zes miljoen frank op, waarop ze nog geen miljoen belastingen betalen.

Men heeft het goed aan boord gelegd. Hun wedde is dezelfde als deze van de collega's van het nationale parlement: 1.904.613 fr. per jaar, waarvan slechts de helft belastbaar is. Maar dan komt het. Per dag aanwezigheid op de plenaire vergadering te Straatsburg of in de kommissie te Brussel rijven zij 6.786 fr. verblijfs-

kosten binnen. Daarbij komt nog een toelage per jaar van 1.172.412 fr. voor „vergoeding voor eigen kosten”, en daarbovenop nog eens 1.897.470 fr. sekretariatskosten per jaar.

De reiskosten die niet moeten bewezen worden bedragen zo'n 25 fr. per km... en niet zelden komen Europarlementsleden vanuit heel Europa met z'n vieren in één auto naar Straatsburg...

Nog duizelingwekkender cijfers zijn de twee miljard frank per jaar voor het „verkeer” dat Europese parlementsleden en hun hofhouding tussen Luxemburg, Straatsburg en Brussel onderhouden.

Het Europees parlement is immers verdeeld over drie vestigingsplaatsen. Hoogst ongemakkelijk alleszins, om maar van de twee miljard te zwijgen. Te Straatsburg hebben de plenaire zittingen plaats; te Brussel houdt men de commissievergaderingen en te Luxemburg is het secretariaat-generaal.

De Stichting Orde Driekoningen heeft jaren moeten sparen om het colloquium „DE WESTHOEK NAAR HET EUROPA VAN 1992” te kunnen bekostigen. En gij nu!

Elie E. Balduck

(*) Zie „HET VOLK” van 27 en 30 mei, 3 en 6 juni jl.

KLEINE FISCALE KRONIEK

Gemengde bedrijfskosten

We weten het allemaal, sommige kosten hebben zowel betrekking op de bedrijfsactiviteit als op het privé gebruik, en de splitsing is soms moeilijk te maken en nog moeilijker aan te tonen.

Het percentage van die uitgaven, met betrekking tot het beroep, moet op een redelijke en met argumenten te verantwoorden manier, bepaald worden. Harde bewijzen, die steunen op documenten en schrifturen zijn in de meeste gevallen niet voorhanden.

Die bepaling gebeurt b.v. als volgt:

Verwarming en elektriciteit: 1/4

Telefoon: 9/10

Autokosten: 8/10

Representatie: 3 % van de ontvangsten

enz...

Het hangt natuurlijk af van de omstandigheden eigen aan ieder geval.

Eens door de administratie aanvaard (dit kan stilzwijgend gebeuren), kunnen die kosten elk jaar op dezelfde manier ingebracht worden, tenzij de omstandigheden veranderd zijn.

Willen de belastingdiensten hieraan een einde maken, dan moeten zij die regeling schriftelijk opzeggen. Maar men is

niet verplicht die opzeg te aanvaarden. Bij niet-akkoord mag de administratie steunen op een vergelijking met drie belastingplichtigen, die hetzelfde beroep uitoefenen in nagenoeg dezelfde omstandigheden. En de vergelijkingselementen dienen ter kennis gebracht.

Let wel: als men tot een verdelingsakkoord voor gemengde kosten is gekomen bij de BTW-diensten, geldt dit ook voor de directe belastingen, en omgekeerd.

Serge BLONDEAU

Accountant IDAc - Fiscaal Adviseur UFSAL

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 19 juni jl. is in de kliniek van de Zwarte Zusters te Ieper, plots overleden: mevr. Marie-Claire Laridon.

Zij was geboren te Roesbrugge, op 21 januari 1911, als dochter van Camille Laridon, onderwijzer en koster en mevr. Elvira Vandenbergh. Zij was de zuster van dokter Oswald Laridon, die na de jongste wereldoorlog zich vestigde te Aartrijke en van Jozef Laridon die enkele weken geleden te Antwerpen is overleden.

Mevrouw Marie-Claire Laridon verliet Roesbrugge bij haar huwelijk, op 16 november 1940, met dokter René Donche, die als huisarts gevestigd was te Ieper.

NIEUW VAN DE ASLK...

DE ASLK-AUTOVERZEKERING

- Uitgebreide burgerlijke aansprakelijkheid
- Jaarkontrakt met mogelijkheid tot maandelijks betalen zonder bijpremie
- Enkele tarieven:

B.A.	Opel Kadet 1.2	40kw	12.407*
	Volkswagen Passat	55kw	15.075*
	Audi 100	66kw	15.770*
	Ford Escort	43kw	13.026*

* Alle taks inbegrepen, B.M. 1, Index 184,22

Bromfiets 49cc 3.808

(taks inbegrepen en zonder vrijstellingen)

2.704

(met vrijstelling)

OMNIUM in nieuwwaarde

400.000 fr. met 2,5% vrijstelling 23.163

(taks inbegrepen)

met 10% vrijstelling 12.516

(taks inbegrepen)

Vraag inlichtingen:

AMELOOT Eddy

Prof.O.Rubrechtstraat 14 - 8990 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 08 66

KOMPLETE BANKSERVICE • VERZEKERINGEN

GRATIS PRIJSOFFERTE

UW WAGEN

Merk: _____ Type: _____

Bouwjaar: _____ Brandstof: _____

CC: _____ KW: _____

Nieuwprijs (excl. BTW en korting) bij verlaten van de showroom: _____

Toebehoren (excl. BTW), bijv. radio, metaalkleur...: _____

(*) Schrapen niet met post

UW VERZEKERING

Bonus/malus-graad van uw huidige verzekering: _____

Datum waarop uw verzekering vervalt: _____

Auto gebruikt voor _____

☐ beroep

☐ uitsluitend privé (inclusief woon-werk verkeer)

AANVRAGER

Naam en voornaam: _____

Adres: _____

Postcode en gemeente: _____

Beroep: _____ Tel: _____

**MASSA
BEHANG**

*ADO Goudraad
hoogstaande kwaliteit
met 5 jaar garantie.*

OPEN-DEUR-DAGEN

op **VRIJDAG 7 - ZATERDAG 8 -
ZONDAG 9 - MAANDAG 10 JULI**

**TER GELEGENHEID
VAN ONS 1-JARIG BESTAAN
VERJAARDAGSPRIJZEN !**

- ★ **BEHANG** : 10.000 rollen uit voorraad aan netto-prijzen om U tegen te zeggen.
- ★ **VERVEN** :
aan prijzen buiten concurrentie.
- ★ **GORDIJNEN & DRAPERIEËN** : GRATIS meten
Wereldmerken : ADO - UNLAND - VRIESCO -
SARGA - ARISTO - WYERS - enz...
- ★ **T.P. & VLOERBEKLEDING** :
T.P. vanaf 189 fr./m² - VYNILS vanaf 199 fr./m²
- ★ **KARPETTEN** :
- **KLASSIEK** synthetisch : 2/290 - 2.999 fr.
wol : 2/3 - 7.363 fr.
- **MODERN** synthetisch : 170/240 - 5.814 fr.
- ★ **BADKARPETTEN & -SETS** :
één der mooiste kollekties uit de streek.
- ★ **TAFELKLEDEN - TAFELDOEK (T.C.) - SIER-
NAPJES IN KANT - BRODERIE EN VELOURS -
VLIEGENVANGERS - MEPPERS EN VLIEGE-
LINTEN - KRALEN** - aan zomerse prijzen
- ★ **ONDERHOUDSPRODUKTEN** :
Riem Eclat venster - Spuitbus vliegen en mieren
Boenwas - Trekkers - Keerders - Vagers
Dweilen - Sponsen - Zeemvellen - enz...
- ★ **BADKAMER- & DOUCHEGORDIJNEN EN
-STANGEN** op 3 m toonrek

**DUBBEL VOORDEEL : boven op onze groothandelsprijzen
nog een «VOORDEELCHECK» naar rato van aankoop.**

AANKOOP	CHECK
1.000 fr.	100 fr.
2.000 fr.	215 fr.
3.000 fr.	340 fr.
4.000 fr.	450 fr.
5.000 fr.	560 fr.

AANKOOP	CHECK
6.000 fr.	670 fr.
7.000 fr.	780 fr.
8.000 fr.	890 fr.
9.000 fr.	1.000 fr.
+ 10.000 fr.	1.200 fr.

SLECHTS 4 DAGEN AAN DEZE ONGELOOFLIJKE VERJAARDAGSPRIJZEN !

PERMACRYL SATIN EEN TOONAANGEVENDE ACRYLVERF.

TRIMETAL vervolledigt haar gamma verven op waterbasis.

Net zoals Permacryl glansverf, kan PERMACRYL SATIN op de meest diverse ondergronden met de grootste soepelheid worden aangebracht, en dit zowel binnen als buiten.

Hout, gevels, keukens, deuren, ramen zijn slechts een staaltje der verschillende toepassingsmogelijkheden met PERMACRYL SATIN.

In een oogwenk voltooit u met voldoening uw schilderwerken zonder enig risico voor blaarvorming en bovendien is PERMACRYL SATIN VOLKOMEN REUKLOOS!

Maak zonder dralen nader kennis met PERMACRYL SATIN, uitvoerig omschreven in de nieuwe TRIMETAL-gids, welke gratis te uwer beschikking wordt gesteld in uw speciaalzaak:

MASSA BEHANG C.V.

Bergenstraat 42
8991 BEVEREN(KALSIJDE) Tel. 057/30 10 20

*Openingsuren tijdens de
open-deur-dagen:
doorlopend van 9.30 tot 19 u.*

TI
trimetal

NIEUW

Sicav Renta Fund

Echte keuzemogelijkheden.

U streeft naar een grote spreiding van uw beleggingen? Renta Fund is de eerste Sicav die u zo een uitgebreide keuze biedt aan beleggingsmogelijkheden. U kiest uit vijf portefeuilles, elk met hun eigen kenmerken.

Doelstellingen: keuzemogelijkheden en rendement.

Renta Fund biedt u voortaan een keuze gaande van de meest klassieke tot de meest gesofistikeerde belegging:

- Renta Fund International: een uitgebreide waaier van internationale obligaties in diverse munten.
- Renta Fund Dollar: om te profiteren van de gunstige evolutie van de obligaties in US Dollars.
- Renta Fund Yen: een selectie van obligaties in Japanse Yen.
- Renta Fund Hard Currencies: belegt in obligaties in munten die de voorbije vijf jaar gehewardeerd werden tegenover de ECU (Duitse Mark, Gulden, Zwitserse Frank, Oostenrijkse Schilling,...).
- Renta Fund High Yield: belegt in obligaties in munten waarvan het gemiddelde rendement hoger is dan die van de obligatiemarkt in ECU (Deense Kroon, Italiaanse Lire, Peseta, Australische en Nieuw-Zeelandse Dollar,...).

Voor elke portefeuille kunt u beleggen in:

- uitkeringsaandelen als u over een inkomen wenst te beschikken;
- kapitalisatieaandelen als u het inkomen wenst te beleggen. Zo ontsnapt u op volledig wettelijke wijze aan de roerende voorheffing, daar er noch intresten noch dividenden worden uitgekeerd. U geniet slechts de niet belastbare meerwaarde van

het belegde kapitaal.

In totaal zijn er dus tien beleggingsmogelijkheden die elk hun eigen voordelen hebben.

Talrijke voordelen.

- U krijgt een gemakkelijke toegang tot de internationale obligatiemarkt waar u een uitgebreid gamma mogelijkheden hebt.
- Uw belegging is in handen van specialisten die een optimaal rendement en risicospreiding nastreven.
- U kunt op elk ogenblik, zonder kosten, uw belegging van portefeuille veranderen.
- **Voor de kapitalisatieaandelen geniet u een belangrijk fiscaal voordeel.**

De Kantoordirecteurs en de Beleggingsspecialisten in de BBL-kantoren geven u graag bijkomende informatie en waardevolle adviezen. Voor het maken van een goede keuze, vraag de uitgifteprospectus in uw BBL-kantoor.

Bericht voor houders van Renta Fund effecten.

- Uw participaties van het beleggingsfonds Renta Fund werden op 25 januari omgevormd in uitkeringsaandelen van Renta Fund International.
- U kunt ze zonder kosten uitwisselen tegen:
 - kapitalisatieaandelen Renta Fund International;
 - de aandelen van een van de andere portefeuilles van Renta Fund.
- Zoals voorzien in de statuten zullen de dividenden vanaf 1990 betaalbaar gesteld worden in juni.

Kantoorhouder :

FRANS MONKERHEY

Roesbruggeplein 7 • 8990 ROESBRUGGE • 057/30 03 18

De BBL denkt aan u...

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Huwelijk :

- Jan Menu van Proven met Vera Neyrinck van Roesbrugge-Haringe

Huwelijksaankondigingen :

- Diëgo Deloz met Betty Soulliaert, beiden van Roesbrugge
- Dirk Cappoen van Roesbrugge met Karen Orbie van Poperinge
- Frankie Lozie van Roesbrugge met Veroniek Nollée van Alveringem

Geboorten :

- Anaïse Braem, dochter van Johan en Gina Weemeeuw
- Jeroen Dewilde, zoon van Luc en Marijke Vanspranghe

Overlijden :

- Gaby Dehaeze, 58 j., echtgenote van Willy Pyfferoen

DF-IJZERWEELE

Nog de reorganisatie van de Postdiensten

Via de pers - ook in *De IJzerbode*, juni-nummer 1989 - werd de bevolking ingelicht over de snode plannen om de postdiensten in te krimpen en het postkantoor van Roesbrugge een andere bestemming te geven (met alleen lokettendienst, eventueel met verminderde openingsuren).

Na de tussenkomsten van het Stadsbestuur en dit reeds vóór het verschijnen van het Ministerieel Besluit dd. 19.12.88 nopens die materie; na de persberichten van de h. Roger-A. Blondeau en van Davidsfonds IJzerweelde dienaangaande; na de motie van het Stadsbestuur van Poperinge dd. 5 juni over de postale herinrichting werd overgegaan tot een petitie onder de bevolking van de dorpen Beveren-IJzer, Haringe, Krombeke, Proven en Roesbrugge. Door de waakzame DF-bestuursleden en met de hulp van vrijwilligers, buiten het bestuur van DF-IJzerweel-

de, werden niet minder dan 494 handtekeningen verzameld. Dertig lijsten met deze handtekeningen en een begeleidend protestbrief werden in het laatste weekend van juni overgemaakt aan de betrokken Minister, de hr. Marcel Colla, aan de Parlementairen van het kiesarrondissement Ieper en aan de Regie van de Posterijen, Gewestelijke Directie te Brugge.

Hierbij dankt het bestuur van DF-IJzerweelde de plaatselijke bevolking en alle medewerkers om het spontaan en gunstig beantwoorden van de handtekenactie.

Het bestuur nodigt de aanwezigen op de protestavond 13 dezer, de medewerkers aan voornoemde actie en alle belangstellenden uit tot de bijeenkomst dd. woensdag 12 juli as. te 20.30 u. in de Raadzaal van het Gemeentehuis van Roesbrugge, Prof.O.Rubrechtstraat 17 met de bedoeling een eerste beoordeling te geven de handtekenactie, aan de eerste reacties erop, alsmede overleg te plegen wat er nog kan gedaan worden. Iedereen welkom !

GULDENSPORENVIERING 1989 met Bob Boon Singers

Het Stadsbestuur van Poperinge en het Elf-Julikomitee nodigen opnieuw ieder volksverbonden stadsgenoot uit op het Feest van de Vlaamse Gemeenschap op zondag 9 en maandag 10 juli. Met een vervollediging van de staatshervorming en een eenwordend Europa in een nabij verschiets, is het een levensbehoefte eens per jaar samen te komen om samen te zingen of te bidden, samen te vieren, samen bloemen neer te leggen voor onze gesneuvelden, samen te luisteren naar en te genieten van het schone dat onze eigen cultuur te bieden heeft: een familie die niet samerikomt voelt zich geen familie meer. Tot die Vlaamse familie behoren wij allen, van welke filosofische of politieke strek-

king wij ook getuigen, en daarom wordt het Vlaamse feest zinvoller en mooier als U erbij bent: de burgemeester en de gewone burger, de overheid en de arbeider, de volwassene en de jongere, met de vlag van de vereniging of van de partij: 't is ons feest, omdat wij in Vlaanderen wonen !

De officiële viering, door het stadsbestuur georganiseerd, heeft plaats op zondag 9 juli: om 10 uur is er een Vlaamse Hoogmis in de Sint-Janskerk met een aangepast programma van „De Sint-Jansvrienden”; om 11 uur: optocht met vlaggen en bloemenhulde aan het gedenkteken op de Grote Markt, begeleid door de Provense harmonie "De Volksvreugd", gevolgd door receptie op het stadhuis.

De Vlaamse familie verwacht U eveneens op maandag 10 juli in de gotische zaal van het stadhuis te 20 uur, voor het Vlaamse Cultureel Avondfeest met de Bob Boon Singers en de feestredenaar Guido Haerynck: twee namen die Vlaamse eigenheid en kunstzin waarborgen. De Bob Boon Singers zijn sinds hun stichting in 1963 na een kwarteeuw een vaste waarde geworden in Vlaanderen. Vorig jaar brachten zij in de Sint-Janskerk een passiekonzert, op 10 juli komen ze met hun Vlaams liederenprogramma. Wie ze op T.V. aan het werk zag, kent het keurmerk van hun optreden: kunstvol en afgewerkt ! Het Elf-Julikomitee is daarnaast verheugd de feestrede te kunnen toevertrouwen aan onze stadsgenoot en dichter Guido Haerynck: een hart, verpand aan de Westhoek, een woord waar Vlaanderen in zindert, een beeldenrijkdom die de lusteraar naar de hemelen voert...

Onze viering wordt financieel gesteund door het stadsbestuur, het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, dienst Volksontwikkeling, de Culturele Raad, talrijke verenigingen, bank- en onderwijsinstellingen, zodat wij U deze kunstavond kunnen aanbieden voor een toegangsprijs van 120 fr., programma inbegrepen.

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke
057/40 01 12

Beveren
057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

Alles voor de „DOE HET ZELVER”

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN

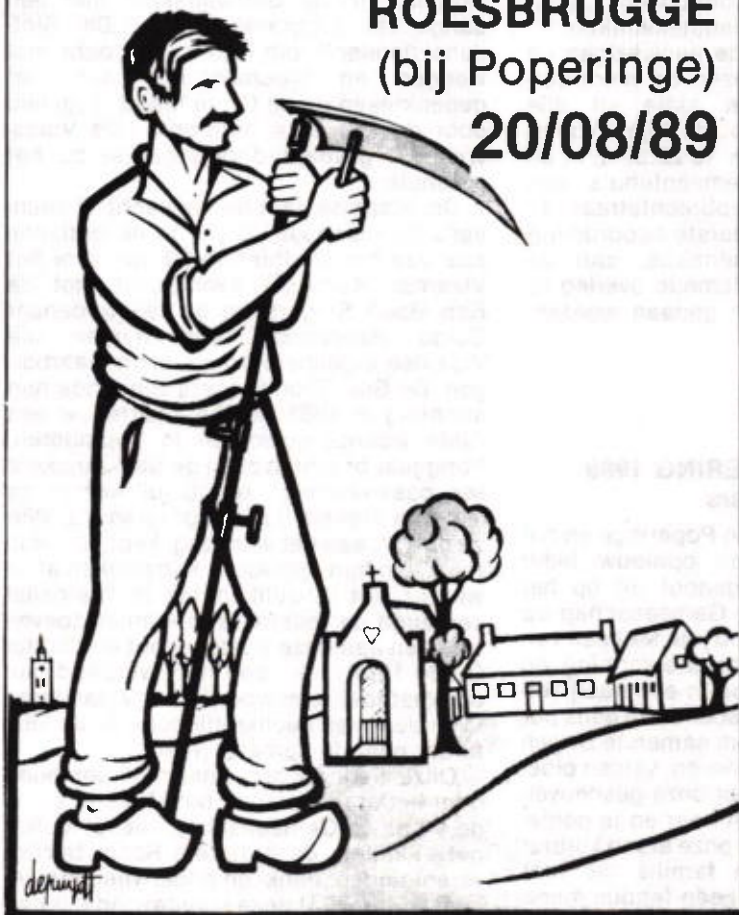
Couthoflaan
8994 PROVEN

tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

HONDERDEN SOORTEN
BEHANGPAPIER IN VOORRAAD.
ALLE PRIJSKLASSEN !

13^e Folkloristische HOEVEDAG

ROESBRUGGE
(bij Poperinge)
20/08/89

**Wij
werken
voor
U**

Familiedrukwerk
Affiches
Reklameaffiches
Alle publiciteitsdrukwerk
kleurendruk

SCHOONAERT

Bergenstraat 14
8990 ROESBRUGGE
057/30 03 79

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

SOLDEN SOLDEN SOLDEN SOLDEN

VERLICHTING

lusters - spots - tafellampen

EINDEREKSEN KOOPPOTTEN

Le Creuset - Lagostina tot - 30%

EINDEREKSEN ELEKTRO-APPARATEN

Het loont de moeite !

Jos. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12, Roesbrugge
Tel. 057/30 05 94

**de grootste keus
behangpapier**

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING

schoonaert

Tel. 057/33 40 86

Bruggestraat 3 - 5

8970 POPERINGE

**HET
KWALITEITSMERK**
Oliën en
smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

**BOUWEN DOOR DE EEUWEN HEEN
IN VLAANDEREN**

Volledige inventaris van alle waardevolle gebouwen
en landschappen in KROMBEKE ☐ OOSTVLETEREN
☐ POPERINGE ☐ PROVEN ☐ RENINGELST
☐ ROESBRUGGE/HARINGE ☐ WATOU
☐ WESTVLETEREN

Voordeelprijs tot 31.12.89 : 1.495 fr.
nadien : 1.895 fr.

BOEKHANDEL SCHOONAERT

Bergenstraat 14 • 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 79

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
ZAKENKANTOOR
PRINZIE

PVBA

Agentschap Krediet aan de Nijverheid

Provenplein 39A • 8994 PROVEN-POPERINGE

Tel. 057/30 09 01 • 30 09 02
na de diensturen : 30 02 58

met staatswaarborg

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

M **Massieve
stijldeuren**

**Speciale
schoolprijzen**

vanaf 15 augustus

**Boekhandel
SCHOONAERT**

Bergenstraat 14
8990 ROESBRUGGE

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Beste gelukwensen aan allen die geslaagd zijn in hun examens. Ze moeten echter bedenken dat een diploma nog geen waarborg is voor hun geschiktheid in de samenleving.

Diegenen die niet geslaagd zijn mogen zeker de moed niet verliezen. Er zijn heel wat mensen die nooit slaagden in examens, maar die geslaagd zijn in het leven!

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

MEDISCHE PEDICURE

eelt
likdoorn
nagelverzorging
...

Annique Vandenbroucke

Westhoek 4
8190 HOOGSTADE (Alveringem)
tel. 058/28 87 55
of tel. 057/30 05 85
Prof.O.Rubbrechtstraat 21
8990 Roesbrugge

VERZORGING AAN HUIS !

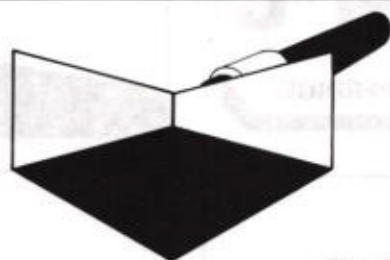

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ

Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE

Tel. 057/33 47 92

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

EEN ROESBRUGGENAAR OP DE ZETEL VAN DE GENERALE

Twintig lezers van DE STANDAARD werden geselecteerd om op maandag 5 juni jl. op de zetel van de Generale Maatschappij van België, hun vragen voor te leggen aan voorzitter Etienne Davignon en afgevaardigde bestuurder Hervé de Carmoy. Onder deze twintig bevond zich uit Roesbrugge: Serge Blondeau, als accountant en fiscaal adviseur.

Hij heeft er beide beheerslieden enkele vragen gesteld en o.m.: „Heeft de Generale aandacht voor de kleine en middelgrote ondernemingen?”.

Beknopt samengevat heeft burggraaf Davignon daarop geantwoord: „Het is heel moeilijk om tot een dialoog te komen tussen een KMO en een grote groep. De KMO-leiders zijn vaak niet bereid om in een systeem te werken, maar een grote groep heeft een systeem nodig. We zoeken wel naar formules om de twee culturen te combineren. De Vlaming Rik Herbots, die in het directiecomité zitting heeft, houdt zich met die opdracht bezig. En we hebben ook twee instrumenten, de Vlaamse Investeringsvenootschap en Sinerfi aan Franstalige kant, die investeren in KMO's. Maar ik geef toe dat we de ideale formule nog niet gevonden hebben.”

STAVELE - BEVEREN-IJZER BURGERLIJKE STAND

Huwelijksaankondigingen:

- Dirk Vanederhaeghe van Stavele met Annie Geerardijn van Beveren.
- Rudy Boury van Poperinge met Liliane Bartholomeus van Beveren.
- Luc Vandepitte van Stavele met Nicole Blanckaert van Leisele.
- Patrick Pacco van Beveren met Karien Vanstraeesele van Poperinge.

Overlijdens:

- André Sweertvaegher, 66 j., echtgenoot van Martha Lemahieu (Stavele).
- Denise Destadsbader, 70 j., echtgenote van Albert Decalf (Beveren).
- Maurice Surgeon, 86 j., echtgenoot van Lucie-Antoinette Carrein (Stavele).

K.B.G. Beveren-IJzer

Uitslag van de kaarting van 15 juni. Wonnen 3 partijen:

1. E.H. Crevits	412 p.
2. Wullen René	367 p.
3. Alleman Rosanne	357 p.
4. Soetaert Gerard	296 p.
5. Danneels Jozef	279 p.
6. Muylle Marie-Louise	253 p.
7. Vandenberghe Michel	247 p.
8. Ingelaere Paul	229 p.

**AKTIVITEITEN EN
VERMAKELIJKHEDEN
MAANDEN JULI en AUGUSTUS**

Kaarten

- Haringe, in de schoollokalen woensdag 12 juli puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Roesbrugge, bij P. Gunst dinsdag 25 juli puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Haringe, in de schoollokalen woensdag 16 augustus puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Roesbrugge, bij P. Gunst dinsdag 22 augustus puntenkaarting „Derde Leeftijd“

Vogelpik

- Roesbrugge, café „Handelshuis“ zaterdag 2 juli smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst zaterdag 8 juli smijting voor de leden
- Roesbrugge, café „Handelshuis“ zaterdag 5 augustus smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst zaterdag 12 augustus smijting voor de leden

Dansavonden

- Zondag 16 juli Hoevebal op de hoeve „De Bonten Hond“ Veurnestraat 2 - Leisele met Studio Groeninghe Inr.: L.G., K.V.L.V., Chiro en K.L.J. Leisele
- Zondag 13 augustus Meersblomme-TD in de Bierkelders Brouwerij Feys op de Beverenkalsijde Inr.: K.L.J.-Beveren-Stavele-Leisele

Kleiduifschieting

- Stavele, zaterdag 5 aug. vanaf 10 u. Hof „Noordhille“, Westsluisstraat 13 Inleg : 10 clays voor 60 fr. Tevens vanaf 14.00 uur flessenschieting Inleg : 50 fr. per reeks

**ROESBRUGGE
ZONDAG 20 OOGST '89
FOLKLORISTISCHE HOEVEDAG**

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Bij de Europese verkiezingen werd er helemaal niet Europees gedacht, wel nationaal. Dat blijkt uit de resultaten. De grote verliezers zijn de VU en de Socialisten. Laatstgenoemde partij heeft meer dan 245 000 stemmen verloren ! Nu wordt er wanhopig gepolst en gezocht naar de reden van die teleurgang. 't Is nochtans niet moeilijk om te verstaan.

Onder de vorige regering werden meer dan tien jaar lang, tal van besparingen en inleveringen ingevoerd, op de kap van de kleine man, terwijl de groot-industrie en de kapitalisten met subsidies en toelagen werden ondersteund. Ze zijn er bijzonder wel bij gevaren (zie de conjunctuurbarometer van de Nationale Bank, we staan aan de spits in Europa !). Onder tal van verkeerde besparingsmaatregelen zat ook een personeelsstop bij de staatsadministratie. Zo komt het dat men in de belastingdiensten, door overlijden, pensionering en andere afvloeiing, vele honderden personeelsleden te kort komt om nog op een rechtvaardige en billijke wijze ook de "groten" te belasten, volgens inkomsten en vermogen.

In het Brusselse gaan tal van hoofdkontroleurs en inspecteurs van de fiscale administraties, weg uit staatsdienst, om als experts in privé-dienst het dubbele te verdienen. De B.B.I. (Bijzondere Belasting-inspectie), die de opdracht had zwendel en de grote fraude op te sporen, werd in zijn bevoegdheden beknot en vleugellam gemaakt. Alleen de kleine, de doorzichtige en gemakkelijke dossiers worden nog onderzocht. Zo komt het dat er geen centen zijn om de koopkracht te herstellen of andere soms zeer noodzakelijke uitgaven te doen, en dat men spreekt van nieuwe besparingen !

Toen de Socialisten en de VU (sociaal en federaal !) in de regering kwamen, dacht iedereen dat er aan al die onrechtvaardigheden, ten nadele van de minstbedeelden, een einde zou komen, maar het was ijdele hoop. Er werd niets hersteld, met als gevolg : sociale onrust, stakingen en manifestaties en vele ontevreden kiezers, die hun stem nu elders hebben gespendeerd.

Wie naar het Europese Parlement werd gezonden, zal elke maand VIJFHONDERDDUIZEND frank inkasseren; vele kleine gepensioneerden krijgen ongeveer VIJFTIENDUIZEND frank in de maand !

„En de jonge Verhofstadt, die terug in de regering wil, zou nog meer willen besparen“, zegt Gusta, „niet te verwonderen dat toen hij tot voorzitter van de liberale partij verkozen werd, zijn voorganger, Annemie Neyts, de hele namiddag tranen met tuiten zat te wenen !“

Kan ik ook begrijpen,

Pol

**KIJK EERST
BIJ FORD**

Betrouwbaar en voordelig!

Vertegenwoordiger :

HEIN LECLUYSE

Haringeplein 6 - 8990 HARINGE
Tel. 057/30 07 15

GARAGE ANTOON ADRIAEN

Groot Brittannielaan 6, 8970 POPERINGE
Tel. (057) 33 63 44

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 63

**GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT**

KROMBEKE 057/40 00 35

FORD Escort '89
SKODA '86
VW Golf GTI '88

AUDI Coupé GT 5E '84
VW Golf benzine 9/87
FORD Fiesta '80

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

Grandioze uitverkoop van de zomerkollektie

Laatste paren kindersandalen leder	199 fr.
Witte meisjessandalen leder	495 fr.
Witte kinderschoenen leder 28 tot 37	500 fr.
Kindervolleys	250 fr. - 350 fr. - 450 fr.
Witte volleys leder	- 30%
Voetbalschoenen	- 30%
Damesschoenen zomer leder	950 fr.
Mannenschoenen tressé zwart	- 30%
Enkele paren bruin	500 fr.

**KOM ZIEN EN OORDEEL ZELF
TE VEEL OM OP TE NOEMEN**

Schoenen

Ig. PARENT-MOYAERT

Prof.O.Rubbrechtstraat 35 • 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 20

Doe uw keuze uit een reeks SIERA koelkasten - diepvriezers AAN ZOMERSE PRIJZEN !

Speciaal model :

totale inhoud: 250 l.

- koelkast bovenaan met automatische ontdooiing inhoud : 170 l.
- vriesvak 80 l. onderaan
- omkeerbare deuren

18.990 fr.

Jos. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 • 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

De dochter van Gusten Liezé van Watou-Abele heette Krista. Z'hadde tot heur achtien jaar naar 't schoole è weest in 't Fransche en ze kon styf schoone zingen in 't Frans en in 't Vlaams. Ze ging gaan zingen op de zangcrochets en ze kwam overal d'eerste uit. Madeleine, de moeder van Krista, wos daarmee ongehoord preuts.

't Wos op è zangcrochet in leper, dat Krista oek weere d'eerste uitkwam en dat dien vent, die den uitslag ofriep, zei „eerste prijs, Krista Liezé!“ Er wos daar è gaai in de zaale die riep: „Is er geen potsuiker in de plekke van kristalisée!“ en geheel de zaale begon te lachen. Madeleine wos daarvoor zoo ongehoord kwaad en daarom veranderde ze heur dochters naame in Kristella...

Maar in korten tijd wos Kristella overol è vraagt om te gaan zingen en z'hadde ol liedjes die op è plaate stoegen. Er kwam 'n type met è chieken auto om heur of te haalen en den dienen hadde teegen heur moeder è zeid, dat ze talent genoeg hadde om in de cinema te spelen. Gusten, heur vader, wos niet è diend met dat vreemd geloop, maar è 'n hadde nieten te zeggen ...

Madeleine, ter contrarie, hadde geern had dat 't overol è weeten wos ... Daarom hadde ze'op è achternoene den helft van de vrouwenbond è vraagd om kaffie te drinken.

„'t Is haast niet gelovelijk dat Krista dat zoverre è brocht hêt!“ zei Vonne Taateraars.

„'k Hoorde zeggen dat z'oek in de film ga kunnen spelen, is dat waar?“ informeerde Miete Cousses.

„Héwè, 't schijnt dat ze leert spelen!“ bofte Madeleine ... „z'is nu in 't zuiden van Frankrijk in een van de chiekste hotels van Saint-Trope!“

„'t Is zeker Saint-Tropez ... da'je wilt zeggen ...“ zei madam van de kosters.

„'t Is è zoo!“ zei Madeleine ..., en de groote koppen van de cinema zeggen dat ze, ols ze olzoo voortdoet, later è Cesar zou kunnen krygen!“

Stiene Voorders, die doof wos, hadde verstaan è sigaar krygen en z'hadde luide begonnen lachen.

„Waarin bestaat dat, dien Cesar?“ vroeg Fientje Bulckes.

„Dat is è kadoo dat ze geeven aan den dien, die best kan spelen!“

Ze zaaten ol in bewondering t'horkten naar Madeleine. Van 's anderendaags wiste geheel de prochie dat van dien Cesar. Ze klaptten er zelve van in de kaffées ...

Maar gelijk met olle dingen, achter è tyd wos er daarover niet veele meer verteld. Tot op è dag dat Gusten in „De Sterre“ aan den toog stog met Narden Putte ...

„Maar hoe is dat nu met je dochter!“ vroeg Narden ... „ga ze dien Cesar ollichte kunnen krygen?“

„'t Is t l twee maanden dat'n 't huuzend in de wiege ligt!“ zei Gusten ... „en 't is oek è zanger teweege ... è schreeuwt gelijk è heker!“

KWAAK

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever: Drukkerij Schoonaert

Bergenstraat 14 · 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE

Informatieblad

voor de dorpen:

Roesbrugge-Haringe

Proven-Krombeke

Stavele-Beveren

Verschijnt maandelijks: behalve in augustus

Een boek om de TV een paar avonden te vergeten

HOUTEKIET ZEILT COLUMBUS ACHTERNA

Guido Leye uit Veurne dobbert op de wereldzeeën

Nagenoeg vijfhonderd jaar nadat Columbus de grote sprong waagde over de Atlantische Oceaan, op de Antillen voet aan land zette en dacht in Indië te zijn, vertrok Guido Leye (°Veurne 1935), samen met zijn toen drieëntwintigjarige zoon Kris, in een niet eens twaalf meter lange zeiljacht uit de haven van Nieuwpoort.

Het was eind juni 1986, druilerig en mistig weer, zoals Jacques Bril vaak in „Mijn vlakke land” heeft bezongen, wanneer „de lage lucht vlak over de akkers scheert, wanneer de grijze lucht als leistein is...”

Zij zouden het spoor van de grote ontdekkingsreiziger volgen. Het enige wat de Santa Maria, de Nina en de Pinta, de logge onhandige fregatten onder het gezag van Columbus gemeen hebben met de Houtekiet, het modern zeiljacht van de Leyes, is dat ze allen door de wind worden voortbewogen. Diezelfde wind, soms strelend, zacht en verkwikkend, echter vaak verraderlijk, onberekenbaar en niet zelden levensgevaarlijk tot windkracht negen. Dit natuurverschijnsel werd hun bondgenoot, hun enige en blijvende hoop.

Goed juni 1987, bijna één jaar na hun vertrek uit Nieuwpoort, waren zij terug „thuis”. „Wij zijn bevoorrechte mensen, wij zouden met niets of niemand willen ruilen” was hun eerste commentaar, toen zij met zeebenen onwennig aan wal stonden.

Hoe ze beiden vaak moesten vechten voor het behoud van *Houtekiet* en hun eigen broze leven, beschrijft Guido Leye in een boeiend en vlot lezend boek vol eerlijke emoties en met veel zin voor humor.

Zij leerden mensen kennen van vreemde nationaliteiten met zeer verschillende en vreemde kulturen. Zij gingen voor anker vóór zilveren stranden waar de kruienen van de palmbomen op het kristalhelder water wiegden. Exotische tafereelen werden op hun netvlies geprojecteerd om nimmer te vergeten.

In zijn boek „HOUTEKIET ZEILT COLUMBUS ACHTERNA” (*), dat zaterdag 23 september a.s. te Nieuwpoort aan de pers wordt voorgesteld, laat Guido Leye de lezer mee genieten.

Een kei van een boek eigenlijk, om in één ruk te lezen. Een avontuurlijke tocht vanuit Nieuwpoort via het Kanaal naar Lissabon en verder naar Madeira, de Kanarische- en Kaap Verdische eilanden, naar de overkant van de Oceaan. Naar Martinique, de Antillen, Bermuda, de Azoren en andere eilanden in de zon, waar het mensDOM er tot op heden niet in slaagde Gods schepping te verknoeien.

Een boek waarin eenzaamheid, hoop, angst, verwondering en vreugde de ingre-

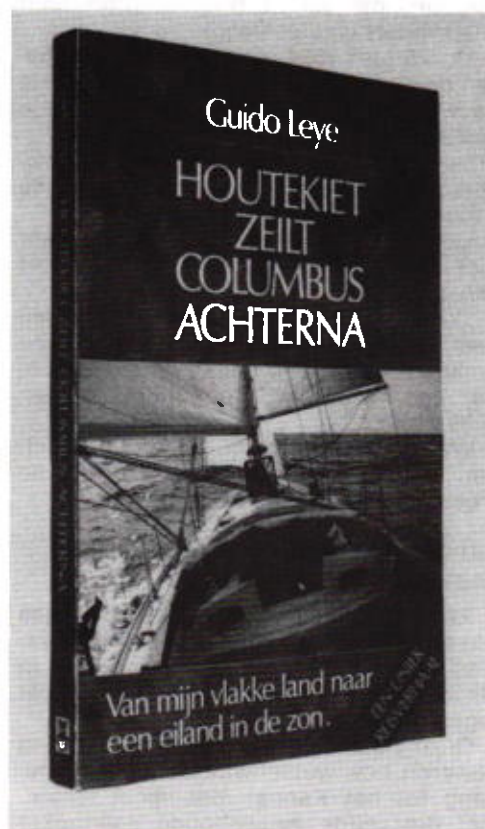
diënten zijn van de boodschap die „schipper Leye” aan ieder goed verstaander meegeeft.

Wat bezielt hem eigenlijk ?

Zo'n kleine twintig jaar geleden trok Guido met vrouw en kinderen op vakantie naar het zonnige Zuiden. Hij werd ter plekke door de vele zeilbootjes, op het azuurblauwe water van de Middellandse Zee, zodanig gefascineerd dat hij er een idee-fixe aan overhield. Hij wilde per sé ook zo'n schommelend schuitje op het kabbelende water en wat mee viel, de ganze familie was er voor.

In 1972 kochten de Leyes hun eerste zeilbootje en van toen af beet de mikrobe zich voor goed vast in „'t dappere bloed der ad'ren”, ook van Mia, zijn vrouw, Ann, Jan en Kris.

Van 't eerste bootje kwam er een tweede. Daarna kochten en verkochten, leenden en ruilden zij zowat alles wat met tuig en takel te maken had, tot er uiteindelijk opnieuw gestart werd met een kale romp, een casco zoals men dit in scheepstermen zegt, van zo'n tien meter. Deze grote schelp werd na ontelbare uren van monnikenwerk en engelengeduld een

heus zeiljacht met alles er op en er aan en pico bello zeewaardig om zich op de grote plas te wagen.

In 1978 werd de wereldkaart onder 't oplettend oog van de familieclan ontroid en Guido's wijsvinger trok het spoor dat *Houtekiet II*, Leyes vlaggeschip, zou volgen naar de uiteindelijke bestemming, een eilandengroep ergens verloren in de Atlantische Oceaan, de Azoren of Vlaamse eilanden (refererend naar de Vlaamse kolonisten van weleer). Deze Portugese eilandengroep op zo'n 1300 km van Portugal werd het keerpunt van de expeditie. Dat een ernstige huisvader, een leraar dan nog wel, met zijn twee zonen, Kris en Jan, zo'n avontuur aandurfde, gooide toen grote ogen en haalde de krantekoppen. De verontwaardiging van dagmoeders, peuter- en kleutertuinders was groot. Hoe durfde die snoodaard met zijn bloeiens van kinderen (toen vijftien en

zeventien jaar oud), niet minder dan elf volle dagen op de onmetelijke zee rond-zwalpen?

In 1983 werd dit exploitatierhaal, ditmaal met dochter An, die net zestien was geworden. Van toen af werd het oceaanzeilen zo iets als in de gauwte de fiets nemen om in 't winkeltje op de hoek vlug een pakje braadboter te halen.

Guido had ondertussen bij het Ministerie van Verkeerswezen, op de Zeevaartschool te Oostende, cum laude de brevetten behaald van *Jachtman* en *Jachtnavigator*, wat hem op zijn nog grotere en verdere reizen danig zou van pas komen.

Uiteindelijk werd *Houtekiet II* verkocht en kwam *Houtekiet III* in de vaart, nadat weer een casco, een Rival 38 ditmaal, was opgezet, die vanuit Southampton naar Nieuwpoort was gesleept.

Op 23 juni 1986 werden in de thuishaven de meertrossen losgegooid en startte de wereldreis, op zoek naar ongekende verten. Het was overtrokken weer, druilerig, regenachtig. Door een stelletje familieleden en vrienden werden ze van op de kade uitgewuifd.

Guido en Kris knoopten hun jekker dicht en zagen de pieren van Nieuwpoort vervagen. De familie reed huiswaarts.

„Waarom doet Guido zo'n dingen? Hij heeft een bovenste beste vrouw, twee flinke zonen en een schat van een dochter. Een huis met alle comfort in een sjeke buurt...

Watte nondenondedjè bezielt hem toch om dit alles achter te laten en die vreemde gevaarlijke zee op te gaan?”

Langs garnaalstranden, haring- en kabeljauwbanken naar de zon.

Als alleen nog het klotsen van de grijze zee en het gekrijs van meeuwen hoorbaar was, sloegen zij de handen voor goed in elkaar en startte het groot avontuur pal tegen de wind.

Onze Vlaamse vissers hebben het altijd geweten hoe westenwinden hun de toegang tot het Kanaal moeilijk maakten. Met die zelfde eeuwenoude spelbreker werden Kris en Guido al meteen gekonfronteerd. Opkruisend tegen de wind en haaks op de zeestromingen bereikten ze de eerste dag met moeite Duinkerke, de tweede dag Calais, de derde dag Boulogne. Allemaal plaatsen die wij gedurende onze studententijd per fiets in één dag

aflapten en nog tijd overhielden om bij een pint bruin bier een bakje garnalen te pellen. Waren wij toen maar verder gereden!

Hoe het hen met veel zeemanschap, technische know-how en moderne apparatuur lukte de *Houtekiet* veilig door de beruchte passage tussen Cherbourg en de Kanaaleilanden te loodsen met zeven Beaufort, vertelt schipper Leye in zijn boek.

Hij geeft toe dat de zee de baas is. Vrouwelijk is zij ook: nukkig, opvliegend, verraderlijk; maar ook zacht, speels en van een oneindige schoonheid. Men kan er van alles tegen zeggen.

„La mer... la grande femelle divine, a qui l'homme en rêvant peut faire dire tout ce qu'il veut” (Drieu la Rochelle).

Na de grauwe lucht en de zware zee waaruit zij zich zelfs een paar dagen terugtrokken te Cherbourg, voelt de lezer ons wispelturig klimaat achter zich wegebben. De zee van onze kabeljauw- en haringvissers verandert ter hoogte van Kaap Finisterre in het azuurblauwe water, de deugddoende zon en het lauwe briesje. Waarden waarvoor landratten duizenden franken péage, auto- en verblijfskosten neertellen. De wind- en weergoden gooiden het bij het oversteken van de Golf van Gascogne met de Leyes op een akkoordje. Zij kwamen in de Portugese passaat terecht en liepen in Aveiro aan.

„Daar wordt in uitgestrekte binnenmeren die bij hoog water vollopen met zee-water aan zoutwinning gedaan. We varen mijlen en mijlen het binnenland in, door een wirwar van kanalen langs zouthuvels en kruisen zeilschepen die het zout vervoeren. De uitgestrekte witte vlakten geven het licht een apart timbre. De zouthuvels en de ouderwetse zeilschepen zorgen voor bijbelse taferelen. Als wij de Taag opvaren naar Lissabon voelen wij ons ontdekkingsreizigers”.

Het boeiend verhaal dat de auteur brengt is veel meer dan een zorgvuldig bijgehouden dagboek.

Kleurrijke taferelen, fascinerende landschappen en exotische impressies worden met zo'n vlotheid en vaardigheid beschreven dat het verlangen eigenlijk groeit om het ook eens van dichtbij mee te maken. Maar er is meer. Meester Leye

vertelt tussen de regels over João II van Portugal, over Columbus, Hendrik de Zeevaarder, de Romeinen, Nelson e.a. en wijst de aanknopingspunten waar zij voorbij zeilden. Maar niet alleen die geschiedenislessen zijn boeiend, evenzeer is het mondje aardrijkskunde dat de lezer meekrijgt, een opstapje om veilig van de „Grauwe Zee der Duisternis” naar het „Laaiende Vuur van de Hete Luchstreek” te komen. En nog veel verder.

Columbus achterna

Toen eind juli de *Houtekiet* afmeerde in de jachthaven van Benalmadena, op een boogschuit van Malaga, was het te vroeg om meteen te vertrekken in het spoor dat Christoffel Columbus zo'n vijfhonderd jaar voor hen over de oceaan had getrokken.

Het orkaanseizoen in het Caraïbisch gebied dat pas half november eindigt, weerhield Jan en Kris om de grote plas over te zeilen.

Na twee maand van intense en definitieve voorbereiding, werd nogmaals afscheid genomen van zij die hen het dierbaarst waren.

Begin oktober verlieten zij Gibraltar, passeerden Tanger - de witte stad - en kwamen met een stevige oostenwind in volle zee terecht. Christoffel Columbus (°Genua 1450-1451?) werd door een nagevoegde zelfde reis als deze van de *Houtekiet* vereeuwigd, al werd ze heel wat minder voorbereid en zelfs niet eens overwogen door de grote Italiaanse zeevaarder.

Tientallen jaren had Christofor Colombo tevergeefs allerhande vorsten voor zijn plannen proberen te winnen om Aziatisch-Indië langs de Atlantische Oceaan te vinden. Overtuigd dat hij dit „ei” gevonden had, nam hij bij zijn dood (Valladolid 1506) deze foutieve overtuiging mee in zijn graf.

Na de val van Granada in 1492 schonk Isabella van Castilië aandacht aan zijn plannen. De katholieke leer zou wereldwijd verspreid worden in ruil voor rijkdommen en schatten die het katholieke hof dringend kon gebruiken. Hij zou de titel van vice-koning en goeverneur-generaal mogen voeren over alle gebieden die hij zou ontdekken. Samen met de gebroeders Pinzon, reders te Palos, mocht Christobal

(vervolg blz. 490)

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- lot Eternitplaten
- open haard
- hangend model
- zeer voordelige prijs
- steenbrokken
- geleverd met kamion
- teelaarde
- geleverd met kamion
- GRATIS TE BEKOMEN
- aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (18)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdruk-kunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Reken-kunde van Gielis van den Hoeck / Alternatieve geneeskunde / Het Cruide-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruidt-boeck / De verheffing van de volkstaal / Simon Stevin van Brugge / Johannes Baptista van Helmont / Farmacie, ekologie en plant-kunde / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Het wetenschappelijk verval in Vlaanderen / Chirurgijn Jan Palfijn / Een taalpurist / Troost der Armen ... / Martinus van Hille / Het duo Verheyen-Sassenus / Engelbertus Capueel / Taaltoestanden en wetenschappen in de 18^e eeuw / De tijd vóór de Theresiaanse Akademie / De runderpest.*

De publikaties van Vilain XIII

Begin 1770 publiceerde drukker Petrus de Goesin, te Gent, een geschrift van een 50-tal pagina's met als titel : *Verhael ende Reflexien op de Verbreydinge der Besmettelijke Siekte in het Hoorn-Vee, de welke sig veropenbaert heeft in de Provintie van Vlaenderen t'sedert den 26 Octob. tot den 23 Decemb. 1769. Gemaekt door den Heere Burg-grave Vilain XIII. Met de voordere voorstellen tot stuttinge van diere, gedaen ter Vergaederinge van de Eerweerde ende Edele Heeren Gedeputeerde der Staeten van Vlaenderen den 22 Dec. 1769.*

J.J.Ph. Vilain XIII, geboren te Aalst in 1712 en overleden te Wetteren in 1777⁽²²³⁾, was een telg uit een adellijke familie, maar werd bij patentbrief van 27 september 1774 door Maria-Theresia verheven tot burggraaf. Hij werd groot-baljuw van Gent, was lid van de Raad van Vlaanderen en had een bijzondere interesse voor de ekonomie. Van daar uit bekeek hij de runderpest in het licht van de ekonomische gevolgen. Van opleiding was hij geen geneesheer en zeker geen dierenarts, er was pas in 1762 een veeartsenijkundige school gesticht te Lyon en in 1765 een te Alfort bij Parijs, en het zou nog enkele jaren duren vooraleer er zich Belgische kandidaten zouden aanbieden⁽²²⁴⁾.

Er was vastgesteld dat de veepest zich voortzette door rechtstreeks of onrechtstreeks contact met de besmette dieren en stallen. De ziekte kon dus blijkbaar maar gestuit worden door het contact onmogelijk te maken. Omdat de invloedrijke burggraaf Vilain XIII de overheid wist te overtuigen en de runderhouders met zijn geschrift op een aanvaardbare manier wist voor te lichten, heeft hij een uitzonderlijke bijdrage geleverd om de runderpest van 1769-1770 in onze streken te helpen uitroeien. In andere landen waar men niet zo streng is opgetreden, zijn een veel groter aantal dieren aan de ziekte ten prooi gevallen.

Vilain XIII heeft, bij ons weten, enkel dit geschrift in het Nederlands gepubliceerd. De runderteelt was nu eenmaal

bedreven door het volk en die mensen dienden aangesproken in een taal die zij verstonden.

In verband met die taal schreef Elaut : „Men vindt in het Nederlands van Vilain XIII het spoor van diverse invloeden. Er is de invloed van de kamergeleerde en hun kanselarijtaal, de invloed van het klassicisme, een zekere Franse invloed in de woordkeus, de invloed van een gaaf Nederlands taalgevoel, de invloed van het contact met de taalscheppende volks-gemeenschap. De schrijver is een taalvaardige en zijn Nederlands bezit een opvallende smeedbaarheid. Hij zou kunnen gelden als het prototype uit een hogere stand die niet gebroken heeft met de geestelijke banden die hem één doen zijn met en hem opnemen in de uitingen der geestesactiviteit van het volk in wiens midden hij leeft en voor hetwelk hij ook een intellectuele leider is. In de achttiende eeuw was de taalverbondenheid van de standen in de Zuidelijke Nederlanden nog weinig aangetast; een onsociale en antisociale breuk voltrok zich slechts in de negentiende eeuw”⁽²²⁵⁾.

In 1771 verscheen, weer te Gent bij drukker Petrus de Goesin, anoniem een werkje van 41 bladzijden, dat uit het Frans was vertaald en dat het historisch verloop - tot dan toe - van de runderpest schetste : *Verhael van den Oorsprong en Voortgang der Behaelyke Siekte onder het Hoorn-Vee in de Oostenrijksche Provintien der Nederlanden, Als mede der maet-regels die het Hof genomen heeft om te beletten ofte immers te verminderen de daer uyt-volgende rampen, tot Brussel in de Franse Tale uitgegeven door de Koninglyke Drukkerye; en in het Vlaems overgesteld.*

Prof. Elaut heeft deze vertaling onderzocht en steunende op taal, stijl en inhoud, aarzelde hij niet om die eveneens aan Vilain XIII toe te schrijven⁽²²⁶⁾ en enkele jaren later vernam hij dat de vertaler ook de auteur was van het oorspronkelijke Franstalige rapport⁽²²⁷⁾.

La Société littéraire de Bruxelles

Toen Karel VI van Habsburg, die bij het

ANTWOORD

OP DE

VRAEGE

Welk zyn de profuylkeste Planten van dit Land, ende welk is hun Gebruyk zoo in de Medicynen als in andere Konsten.

DIE DEN PRYS BEJAEFT HEEFT

VAN DE

LETTER-KUNDIGE MAETSCHAPPT

VAN BRUSSEL A^o M.D.C.C.LXXI.

Door d'H^r JOANNES BAPTISTA DE BEUNIE

Licentiaet in de Medicynen.

Dedit Hominiulus Scientiam Altissimus

honori in Mirabilibus suis. Eccl^e. cap. 38. v. 6.

TOT BRUSSEL,

By ANTONIUS D'OURS, Boekdrukker by Sint Jans.

M. D. C. C. LXXII.

Titelblad van een der gelauwerde verhandelingen van Jan-Baptist de Beunie.

verdrag van Utrecht (1713) de Zuidelijke Nederlanden kreeg toegewezen, in 1740 overleed, gingen onze gewesten over in de handen van zijn dochter Maria-Theresia. Vier jaar later, in 1744, stuurde zij haar schoonbroer, Karel van Lorreinen, als landvoogd naar Brussel.

Karel was een levenslustig man, maar hij wist zich toch te omringen met mensen die er om bekommerd waren - en die hij in die zin aanmoedigde - om de ekonomie en de kultuur van onze, door opeenvolgende oorlogen geteisterde provincien, op te vijzelen. Reeds in 1758-1759 deed de verlichtinggezinde priester Cornelius Franciscus Nelis (1736-1798), afkomstig van Mechelen (werd later bisschop van Antwerpen), die aangesteld was tot bibliotekaris van de Leuvense universiteit, een voorstel tot oprichting van een Leuvense *Société littéraire*, samengesteld uit de knapste Leuvense professoren⁽²²⁸⁾. Graaf Karl Johann Philipp von Cobenzl (1712-1770), gevolmachtigde minister van Maria-Theresia te Brussel (van 1753 tot 1770), bleek hiervoor niet te vinden, maar meende uiteindelijk dat wel te Brussel, een dergelijke *Société*, met mensen uit het hele land, kon opgericht worden. Hij zette in 1767 zijn adviseur in wetenschappelijke aangelegenheden, de Straatburgse hoogleraar J.D. Schoepflin, er toe aan hiervoor een konkreet ontwerp op te stellen. Nadat dit goedgekeurd werd door de Brusselaar graaf Patrice François de Nény (1716-1784), voorzitter van de Geheime Raad en een van de steunpilaren van het Oostenrijkse verlichte despo-

tisme, werd met de goedkeuring van de keizerin, op 12 januari 1769, in de hoofdstad een *Société littéraire* opgericht. Deze nieuwe instelling bestond uit acht leden en kreeg graaf Cobenzl als voorzitter. In tegenstelling tot wat de naam laat vermoeden, mochten de leden ook presteren op wetenschappelijk gebied, maar omdat wetenschap als een secundaire kulturele materie werd beschouwd (wat ook nu nog vaak het geval is!) werd er toch verwacht „que les membres de cette société s'attacheraient principalement à l'histoire ecclésiastique, civile et naturelle de ces Pays”. Toch waren er onder de leden twee geneesheren, beiden professor te Leuven, Vounck en Van Rossum, en een fysicus en chirurgijn uit Brussel, Seumoy. Om de functie van directeur-sekretaris te bekleden haalde Cobenzl de bekende Engelse natuurkundige en bioloog John Tuberville (1713-1781) uit Parijs naar Brussel.

In feite was deze instelling een voorzichtig experiment, omdat men dacht dat het niet gemakkelijk zou gaan om de gepaste mensen, van de verschillende disciplines samen te krijgen om onmiddellijk met een volwaardige akademie te starten, zoals die in de naburige landen bestond.

De *Société littéraire de Bruxelles* legde slechts een beperkte bedrijvigheid aan de dag. In 1769 waren er vier zittingen, in 1770 twee, in 1771 slechts één⁽²²⁹⁾.

In 1770 werden twee prijsvragen uitgeschreven over niet-literaire onderwerpen, nl. een verhandeling over plantkunde en een over een scheikundig onderwerp. De laureaat, die telkens vereerd werd met een gouden medaille, was Jan-Baptist de Beunie (1718-1793), een geneesheer uit Antwerpen⁽²³⁰⁾, met twee in het Nederlands geschreven verhandelingen over de in het Frans gestelde vragen. Aangezien de voertaal in de *Société littéraire* het Frans was, waren uiteraard ook Franse antwoorden verwacht. De verhandeling van de Beunie over plantkunde droeg als titel: *Antwoord op de vraag: welke zijn de profytelykste planten in dit Land ende welke is hun gebruyk, zoo in de Medicijnen als in andere Kunsten*.

In de inleiding van zijn werkstuk zegt De Beunie waarom hij dit in het Nederlands heeft gedaan: „Omdat het Nederlands de moedertale van ons land is en omdat meest alle academische geschriften geschreven worden in de taal van het land: Frans in de akademiën van Parijs, Rouen, Montpellier; het Engels in Edinburg; het Nederlands in de Maatschappijen van Haarlem en Vlissingen”. En zo schrijft hij nog: „opdat geschriften die handelen over andere onderwerpen dan geneeskunde zouden kunnen begrepen worden door mensen die alleen Nederlands kennen”.

Deze verhandeling die 57 alfabetisch gerangschikte planten behandelt, waarvan hij de eigenschappen kende, en waarmee hij tal van onnauwkeurigheden die in oudere kruidboeken voorkamen, meende te kunnen rechtzetten, werd gedrukt en uitgegeven in 1772 in een boek van 70 pagina's bij Antonius D'ours te Brussel,

Zijn tweede gouden eremetaal behaalde hij met een kort traktaat (30 p.) over „Het beste procédé om vlasgaren, lijnwaad en katoen zwart te verven”. Het verscheen eveneens in 1772, bij dezelfde drukker, onder de titel: *Antwoord op de vraag Welk is de beste ende onkostbaerste maniere van Vlasse Gaeren ende andere vegitiabile stoffen swert te verven, soo dat de Verw de Stoffe doordringt, ende dat sy resisteert aen den sleet, sonder notans grootelykx de qualiyt te verminderen, gelyk dit seer wel op de animale stoffen geschiet. Die den prys behaelt heeft vande Letterkundige Maetschappij van Brussel. A° MDCCLXXI. Door d'Hr Joannes Baptista de Beunie, Licentiaat in de Medicynen*.

Voornamelijk tengevolge van het te beperkte aantal leden, kwijnde al gauw de bedrijvigheid van de *Société littéraire*. Een reorganisatie drong zich op en men besliste over te gaan tot de oprichting van een officiële akademie. Op voorstel van Karel van Lorreinen en Georg Adam prins von Starhemberg, de opvolger van de intussen overleden gevolmachtigde minister Cobenzl, werd op 16 december 1772 de *Académie impériale et royale des Sciences et des Belles Lettres de Bruxelles*, opgericht.

Vroedkunde

Vóór de Franse Revolutie waren genees-, heel- en vroedkunde streng gescheiden disciplines. De geneeskunde werd uitgeoefend door universitair geschoolden, die meestal de graad van licentiaat in de medicijnen hadden behaald (promoveren tot doctor was voor velen financieel niet te doen); de heelkunde werd beoefend door chirurgijns, die een praktische opleiding hadden genoten; maar de vroedkunde was sedert eeuwen toevertrouwd aan vrouwen, die zelf kinderen hadden gekregen en de menopauze voorbij waren.

Hoewel tal van vroedvrouwen aanvankelijk niet altijd van onbesproken gedrag zouden geweest zijn, hadden onze voorouders voor hen een bijzondere waardering en zelfs eerbied. Ze werden inderdaad de „vroede”, d.i. de „wijze” genoemd, en dat was niet alleen bij ons het geval, ook de Fransen vereerden hen met de titel „sage-femme”⁽²³¹⁾.

Een eerste reglement inzake vroedvrouwen is waarschijnlijk dit van 1424 uitgevaardigd door de stad Brussel. Daarin werd o.m. bepaald dat niemand als vroedvrouw mocht optreden „ten zy dat sy ghehouwt (gehuwd) geweest zyn” en de voorgeschreven eed hebben afgelegd. Ook diende een soort bewijs van goed gedrag en zeden voorgelegd, afgeleverd door de pastoor.

Reeds in de 15^e eeuw waren er vroedvrouwen in dienst van de gemeentebesturen, die tegen een jaarlijkse vergoeding kosteloos zorgen aan de armen moesten verstrekken. Ze hadden bovendien een zekere bevoegdheid op het gebied van de gerechtelijke geneeskunde. Uit Brugse stadsrekeningen uit die tijd, blijkt dat de

magistraat op hen beroep deed om hun oordeel te geven over een kind dat te vinden was gelegd; over een veroordeelde vrouw die beweerde in zwangere toestand te verkeren en over meisjes die voorgaven het slachtoffer te zijn van verkrachting⁽²³²⁾.

Toen in 1649 te Brussel het „College der Medecynen” werd opgericht handelden artikelen 75 en 76 van de statuten over de vroedvrouwen. Daar werd o.m. ook als voorwaarde gesteld dat zij „ghehouwt gheweest ende nu bejaert” moesten zijn. Er was hun bovendien een soort plichtenleer voorgeschreven. Zo was het de vroedvrouwen verboden te geven „eenighe purgerende, noch andersints afdryvende remedien, die konnen eenigh misval naer geboorte, oft baeren vervoorderen, noch haar bemoeien vrouwen kranckheden te ghenesen”.

Bovendien was er in de 17^e eeuw reeds voorzien dat de vroedvrouwen examen moesten afleggen voor afgevaardigden van het kollege van geneesheren en een vertegenwoordiger van het stadsbestuur, die gewoonlijk de stadsdokter was.

Maar al bestond er een reglementering en al werd er examen afgenomen, van een georganiseerd vroedvrouwenonderwijs was er vóór de tweede helft van de 18^e eeuw in onze kontreien geen sprake. Men ging enkele jaren in de leer bij gevestigde vroedvrouwen, een opleiding die aangevuld werd met kleine volkse handboeken, waarvan het meest bekende was: *Den Roseghaert van de bevruchte vrouwen*, die reeds besproken werd, en waarvan de eerste Nederduitse druk verscheen in 1516. Niet minder dan 28 maal kwamen hiervan Nederlandstalige uitgaven van de pers, tussen 1516 en 1742. Een ander in het Nederlands gesteld werkje dat bij ons veel verspreiding vond, was het in Amsterdam verschenen en vaak herdrukt: *t'Boeck vande vroet-wijfs. Int welke men mach leeren alle heymelicheden vande vrouwen, ende in wat ghestalte de mensche in zijn moeders lichaem ontfanghen, groeyet ende gheboren wordt. Overges. uitten Hoochd. in ons Nederl. sprake, deur Martyn Everaert B. t'Amstelredam by Cornelis Claesz*. Het was oorspronkelijk van de hand van een te Zurich levende chirurgijn, Jacob Rueff en het verscheen aldaar voor de eerste maal in 1554⁽²³³⁾. Het werd zoals uit de titelpagina blijkt in het Nederlands vertaald door de Bruggeling Martyn Everaert⁽²³⁴⁾ en verscheen voor het eerst in onze taal te Amsterdam in 1591, maar tot ca. 1690 zijn er 11 herdrukken bekend.

Bij de eeuwwisseling van de 17^e naar de 18^e eeuw kende het werkje van Cornelis Kelderman, dat we ook reeds hebben vermeld: *Onder-wys voor alle vroedvrouwen, raekende hun ampt ende plicht*, een boekje van klein formaat en amper 82 bladzijden, een zekere verspreiding. In elk geval beleefde het drie uitgaven.

Werd er in de voornaamste steden bepaalde eisen gesteld inzake kennis of opleiding van de vroedvrouwen, op het

platteland was het in dit opzicht maar een droevige situatie. Deze verantwoordelijke functie werd er meestal uitgeoefend door onbevoegde volkswomen, die hun hulp en ingrepen lieten gepaard gaan met magische of godsdienstige-bijgelovige bezweringen en gebeden (o.m. het fameuze gebed van keizer Karel V). Pas op het einde van de 18^e eeuw kwam hierin enige verbetering.

In 1770 verscheen te Mechelen bij drukker Joannes Franciscus van der Elst, een werk van Charles-Damien Huart (1750-1826), geneesheer te Tienen: *Enchiridion artis obstetricandi of kort Begryp der Vroed-kunde als oock de Konst bewerkinge der Keyserlycke snee mitsgaeders eenige kortbondige spreken van den Heere Mauriceau, Beantwoord door den Heere Levret* (236). *Byeen versamelt met noodige Aenmerkingen door J.C. Huart Gesworen Heelmeester te Thienen*. Dit werk van een 200-tal bladzijden omvat 10 hoofdstukken, gevolgd door 34 aforismen. Broeckx noemde het een zeer goed verloskundig handboek.

Omstreeks 1770 was in Vlaanderen ook het werk van David H. Gallandat, heilkundige en vroedmeester te Vlissingen: *Grondbeginzelen der Vroedkunde, Volgens de Bespiegeling en Oeffening der hedendaegsche vroedkundigen*, nogal goed verspreid. Het werd gedrukt te Middelburg en verscheen voor het eerst in 1664, maar een nieuwe uitgave van 1668 was ook te koop te Antwerpen bij „Boekverkooper” J.J.G. De Marcour, op de Oude Korenmarkt.

Iemand die in de opleiding van de vroedvrouwen een belangrijke rol zou spelen, was de medicus Jan-Bernard Jacobs, geboren te Lochristi op 7 september 1734 (237), zoon van een barbier-chirurgijn. Hij bezocht aanvankelijk het college van de augustijnen te Gent, maar kwam zeer jong als leerling-chirurgijn in dienst van het leger van koning Frederik de Grote van Pruisen. In 1758 was hij terug in Gent, waar hij niettegenstaande de reeds opgedane ervaring twee verplichte leerjaren moest doormaken. Hij werd als meester-chirurgijn-barbier aangenomen door het Gentse Collegium Medicum, in december 1761. Tien jaar later, in 1771, verscheen van hem een vertaling uit het Frans van een werk van Joseph Raulin (1708-1784), de lijfarts van Lodewijk XV: *Kort-bondig*

onderwys aengaende Vroed-Kunde, Ten Voordeele van de Vroedvrouwen ten platten Lande; Op 't Bevel van het Ministerie. Op-gesteld door M. Raulin, Doctoer in de Geneeskunde, gewoonlyken Raed-Medecyn des Konings, Koninglyken Keurder, van de Koninglyke Maatschappye te Londen, Lid van de Academie der schoone Letter-Konst, Wetenschappen ende Konstten van Bordeaux, Rouanen, ende van die van d'Arcade tot Roomen. Uyt het Fransch vertaelt, door J.B. Jacobs gesworen Heel ende Vroed-Meester. Verciert met Kopere plaeten. Deze vertaling, die een 180-tal bladzijden telt, was gedrukt te Gent bij Judocus Begyn. In het Voorbericht van den Vertaelder lezen wij: „...Aengesien dan, dat'er in onse Moedertaal weynige wel onderrichtende Vroedkundige Boeken gevonden worden, die aan het gewenschte oogmerk voldoen, 't gone tot de Vroed-kunde vereyscht word, soo is 't, dat ik goed gevonden hebbe, van dese korte nochtans bondige Onderrichtingen voor alle andere Werken in onse Vlaemsche Taele over te brengen, om in de zelve aan de welmeendende ende neerstige Vroedvrouwken mede te deelen, op dat sy tot het welvaeren van hunnen Even-mensch een onophoudelyk waeksaem Oog zouden hebben”.

In dit zelfde jaar 1771, verscheen nog een andere vertaling van een vroedkundig geschrift van Raulin, *Kort-bondige onderwyzingen op de Kinderbaeringen. In het Vlaamsch overgezet door de Burck*. Het werd uitgegeven door J. van Praet te Brugge.

R.A.B.

De volgende keer:

Van Bavegem en Van Daele

De „Oeffenschool” van J.B. Jacobs

Andere publikaties

(223) Biographie National, dl. XXVI, kol. 742-749 (Frans van Kalken)

(224) M. Mammerickx, op. cit. (nota 222), p. 351 v.v.

(225) L. Elaut, J.J.P. Vilein XIII en runderpest van 1769, Vlaams Diergeneeskundig Tijdschrift, 21, nr. 6, juni 1952, p. 126.

(226) *idem*, p. 132.

(227) L. Elaut, Burgraaf J.J.P. Vilein XIII, de onbetwiste auteur van een vertoogschrift over de verspreiding van de Veepest, anno 1769, Scientiarum Historia, 1° jg. 1959, nr. 2, p. 90.

(228) J. Roegiers, De academie van Maria-Theresia in Historisch perspectief, In: De Weg naar eigen Academiën, Brussel, 1982, p. 38-37.

(229) L'Académie Royale de Belgique depuis sa fondation (1772-1922), Brussel, 1922, p. 13.

(230) D.A. De Poorter, Oprichting van de Keizerlijke Koninklijke Academie voor Wetenschappen en letteren te Brussel, Periodiek, 44, maart-april, 1989, nr. 2, p. 47-49.

(231) A. Meulemans, De vroedvrouw in vroeger tijden, Med. Geschiedk. & Oudheidk. Kring, Leuven, 1, 1961, p. 25.

(232) P. Boeynaems, Uit het verleden onzer vroedvrouwen, Het Vlaamse Kruis, 31, 1958, nr. 5, p. 67.

(233) *idem*, p. 82.

(234) Biographie Nationale, dl. VI, kol. 745-746 (P.-J. van Beneden).

(235) Biographie Nationale, dl. IX, kol. 590 (G. Dewalque).

(236) François Mauriceau (1637-1709) was een bekende chirurgijn-vroedkundige in het Hôtel-Dieu te Parijs en André Levret (1703-1780) droeg in belangrijke mate bij tot de pelvimetrie (het bepalen van de vrouwelijke bekkenmaten).

(237) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 6, kol. 490-492 (E.G.R. Ossieur).

TE KOOP

- **KINDERKLEEDJES** allerhande (0-3 j.) zo goed als nieuw
- **DONSDEKEN** voor kinderbedje tel. 057/30 09 70

ROESBRUGGE

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 27 juli jl. is te Detroit, in de Verenigde Staten overleden: Oscar Haezebrouck. Hij was geboren te Beveren-IJzer, op 18 april 1907. Zijn ouders woonden op de Beverenkalsijde in het huis waar destijds Marcel Deturck-Bertha Vermeulen, de herberg *De Fontein*, een kolenhandel en een vervoeronderneming hebben uitgebaat, en dat nu een weekend-verblijf is geworden. Vader Haezebrouck heeft destijds zijn handel en vervoerdienst aan Marcel Deturck overgelaten, toen hij in 1923 met zijn acht kinderen naar Amerika vertrok.

Oscar Haezebrouck huwde in 1932 met mevr. Adrienne De Prettere, eveneens van Vlaamse oorsprong. Hij werkte aanvankelijk in een groot bedrijf, de *Hudson Motor Car Company*, tot hij in 1945 zijn eigen konstruktiewerkplaats stichtte. Hij speelde een voorname rol in de socio-kulturele *Flandria-America* organisaties. Ook in het economische leven was hij een man van betekenis, die het tot voorzitter bracht van de *Belgian American Businessmen's Association*.

MICHEL CAPOEN

Waaenburgseweg 67 - KROMBEKE

Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

HOUTEKIET ZEILT COLUMBUS ACHTERNA

(vervolg van blz. 486)

Calón, zoals hij ondertussen in het Spaans werd genoemd, met de drie logge karvelen, de Santa Maria, de Pinta en de Nina vertrekken. Dit gebeurde op 3 augustus 1492 uit Palos (Palos de la Frontera) een inmiddels sterk verzand en onooglijk haventje in Andaloesië met niet eens tweeduizend inwoners.

Nagenoeg in dezelfde tijd als de Santa Maria de oversteek naar Lanzarote had afgelegd, bereikte de *Houtekiet* de haven van Arrecife. Schipper Leye vindt in zijn boek de juiste toon om de lezer op het troosteloos zwarte landschap van Lanzarote te wijzen, dat na de enorme vulkaanuitbarstingen in de 18^e en 19^e eeuw zo'n aanblik kreeg. Van de groene oase en de helle kleurenpracht waarvan Columbus hier kon genieten, bleef niets over. Op deze lavagrond verrichtten de bewoners daar nu wonderen door de kurkdroge bodem te dwingen druiven, meloenen, sinaasappelen, komkommers, augurken, uien en aardappelen voort te brengen. Doch heeft de schipper geen goed oog voor de vele ladingen doorsneetoeristen die per driehonderdvijftig in de Airbus van Güthelmann (T.E.A.) worden gestouwd en vanuit Brussel in Gran Canaria worden gedropt, samen met duizenden andere zonnebrandkonsumenten die naast elkaar op het strand worden uitgestrooid.

„Zij liggen netjes in rijen op bevuilde stranden, waar ze gaar bakken met dikke hangbuiken naar de zon gekeerd. Gelukkig blijven zij rond hun hotel hangen, zodat het binnenland nog ongerept mooi is”.

Dit citaat bewijst voldoende hoezeer de *Houtekiet*, in tegenstelling met deze vaststellingen, onbeschrijfelijk mooie en ongerepte stranden heeft gezocht... en gevonden. Zij gooiden het anker in dezelfde ongeschonden en paradijselijke baaien, krekken en lagunen waar Columbus en zijn bemanning van zo'n vijfhonderd jaar geleden van dezelfde pracht konden genieten. Van de Kanarische eilanden ging de tocht langs de Kaap Verdise eilanden naar de Antillen. Zeg maar dezelfde tocht waar Columbus de eerste zgn. Indianen zag en Amerika ontdekte. Of wie was er het eerst, de kip of het ei... Amerigo Vespucci of de oude Vikingen? Wie zal het zeggen. Feit is dat Kris en Guido Leye Amerika niet hebben uitgevonden of ontdekt, maar er a.h.w. in een notenschelp naartoe zeilden en veilig naar hun thuishaven in Vlaanderen terugkeerden.

Een prachtig en vlot leesbaar boek vertelt dit avontuur. Pretentieloos geschreven, maar eerlijk zonder de zwakheden over het hoofd te zien.

Vlamingen over de ganse wereld

Op hun lange tocht waarbij menig keer het anker viel vóór kleine of grotere havens of gewoon voor vergeten en verlaten stranden, die ze dan met de bijboot

konden bereiken, ontmoetten de Leyes tal van Vlamingen die hun dierbaar vaderland van een halve schort groot hadden verlaten en de vele weiden als wiegende zeeën voor de herkauwers hadden achtergelaten.

Te Sal op de Kaap-Verdische eilanden, maakten zij kennis met Georges Vynckier, die als manager een hotel runt. Te Port Elisabeth op Martinique ontmoetten zij Daniël Foulon uit Brugge die daar een florierende zaak voor scheepsbenodigdheden uitbaat. Te Marina Cay op de Maagdeneilanden, zeilden zij naast Hubert Soenen die onder Canadese vlag vaarde.

Tientallen landgenoten kwamen zij her en der en in de meest bizarre omstandigheden tegen. August Vermeylen had ons geleerd dat wij Vlamingen moesten zijn om Europeeër te worden. Voor deze Vlamingen was Europa nog te klein. Zij hadden de lokroep der verten gehoord en zaten over de ganse wereld. Merkwaardige vaststelling echter, zodra dit soort mensen samenvalt, komt hun ware identiteit naar boven. Zij drinken met grote mate en eten overal frites met beefsteak. Dit zowel op de Virgins (de Maagdeneilanden) te Philipsburg op de Antillen en... op vele andere plaatsen. Al deze ontmoetingen die in dit boek vermeld staan, getuigen van een groot en goed hart dat onder de oliekker van deze stoere bonken slaat. Een kopie uit het logboek van de *Houtekiet* met vaste hand neergepend bij rimpelloze zee, tussen de baai van Palmeira op het eiland Sal (Sahel) en Martinique licht een beetje de sluier op van wat een impressie op zee betekent:

„Twee weken in rechte lijn zeilen zonder land te zien, brengt mij dicht bij de onmetelijkheid, laten mij aanvoelen wat begrippen als ruimte, eeuwigheid en eenheid inhouden. Er is een rust over mij gekomen. Wat zoek ik hier in feite op de Oceaan? De eindeloosheid? Een verland? Een zelfbevestiging? Niets? Ik krijg de zekerheid dat iets of iemand, die mijn begrippen te boven gaat, het raderwerk gaande houdt, met de wisseling van dag en nacht, de sterren en de zon, de golven die van nergens komen en nergens naar toe gaan. De vliegende vissen, de zilveren baan die de maan over het water trekt, het eeuwige geruis van het water langs de romp. DANKBAARHEID doorstroomt mij. Ik ben een bevoorrecht man”.

Appendix

Het boek eindigt met een uitvoerige appendix van een kleine veertig bladzijden. (blz. 123-160) met vele illustraties die een heel boeiende en leesbare uitleg verschaft over passaatwinden, depressies, plaatsbepaling op zee, storm en vele andere en nuttige zeemanswetenswaardigheden.

Men leert scheepstermen zoals die in de dikke Van Dale voorkomen. Verlijeren, lenzen, hoog aan de wind zeilen, met halve wind zeilen enz... Laveren is de wind beurtelings over de ene en de andere boeg laten inkomen. Zo kan men een haven bereiken die recht in de wind ligt.

Iets wat Columbus met zijn logge en onhandige zeilboten niet kon.

Met deze appendix wordt de know-how van de lezer enigszins bijgewerkt en begrijpt hij dan ook wat op blz. 147 verteld wordt als de schipper het over de storm, windkracht negen Beaufort, heeft:

„De fok staat bak en het gereefde grootzeil half gevierd, net op de kilgrens. Het roer staat evenwijdig met de fok en is stevig vastgesjord. Daar het jacht snel verlijdert, worden de golven nog meer afgeplat dan bij het bijliggen. Beter is voor top en takel drijven of kaal liggen!”

Dit schipperslatijn is zeker niet van die aard dat de vlotte leesbaarheid van dit merkwaardig boek „*HOUTEKIET ZEILT COLUMBUS ACHTERNA*” er let of wat zou door geremd worden. Integendeel. Men krijgt de indruk dat schipper Leye de lezer als een kollega-oceaanzeiler beschouwt. Als een rustige toerzeiler nog wel die van het ruime sop geniet in tegenstelling met een wedstrijdzeiler, die zee en golven, wind en water eerder onkomfortabel benadert.

Het boek is niet alleen een boeiende kroniek maar ook (en vooral) een verhaal met warme menselijke emoties en waarden. Bij wijlen ontroerend, eerlijk en geestig. Kortom, een kei van een boek! De moeite waard om de TV een paar avonden in quarantaine te plaatsen.

Elie E. Balduck

(*) *HOUTEKIET ZEILT COLUMBUS ACHTERNA*. „Van mijn vlakke land naar een eiland in de zon”.

Uitgeverij Reinaert - Het Volk n.v. - 9000 GENT.
Ingenaaid, 160 blz., geïllustreerd, 24x15 cm.
Prijs: 495 fr. (+ 25 fr. portkosten). Verkrijgbaar bij Drukk.-Uitg. Schoonaert, Bergensstraat 14-16 te 8990 Roesbrugge. Betaal niets vooraf; samen met het boek wordt een verzoek tot betaling gestuurd.

BEVEREN-IJZER MENSEN VAN BIJ ONS

Op 13 juni jl. is te Veurne overleden: Gilbert Deschryver, weduwnaar van mevr. Julia De Brabandere. Hij werd begraven te Beveren-IJzer op 17 juni.

Gilbert Deschryver werd geboren te Beveren-IJzer op het *Iepenlof* aan de Lostraat, op 3 september 1906. Hij liep school bij meester Germain Neudt, was een trouw en actief lid van de studiekering *De IJzerblomme* en van de Beverense jongelingskring waarvan kapelaan Leo De Geeter de stichter, proost en bezieler was (1923-1926).

In 1927 vertrok Gilbert naar Avrigny (Oise-Fr.) om er te boeren. Op 3 juni 1931 trad hij in het huwelijk met mevr. Julia De Brabandere van Poperinge. In 1937 keerde het gezin terug naar Poperinge om aldaar een hoeve uit te baten. Na 1944 moest Gilbert (in de hysterische tijd na de bevrijding) zijn pachtgoed verlaten, om in 1950 uit te wijken naar Wallonië, waar hij te Meux (Namen) een hoeve kon overnemen.

In 1959 was hij medestichter, en later penningmeester van de S.V. BAND, de vereniging van Vlamingen in Wallonië, die een maandblad uitgaaf.

In 1972 kwam hij te Veurne van een welverdiende rust genieten. Op 29 november 1976 is er zijn echtgenote overleden.

KLEINE FISCALE KRONIEK

Bedrijfslasten bewijzen !

De aandacht van de administratie der belastingen gaat meer en meer, zowel in de wet, de onderrichtingen als bij het onderzoek der aangiften, naar de bedrijfskosten. In verband daarmee een paar raadgevingen.

Alle kosten die KUNNEN bewezen worden, MOETEN ook bewezen worden. En bewezen kosten moet de administratie aanvaarden. Het negeren van bewezen kosten of kosten vaststellen bij vergelijking, als er bewijsstukken voorhanden zijn, is niet toegelaten.

Vraag, waar men ook tankt, voor de brandstof van de wagen steeds een faktuur of een kwitantie. Maar als er in het gezin twee of meer wagens in gebruik zijn, houd de facturen van de privé-wagen(s) steeds afzonderlijk en buiten de kosten. De belastingdiensten weten ook wel hoe hoog het normale verbruik van een wagen belooft.

Ook voor de aankoop van postzegels kan men op het postkantoor een bewijs van aankoop krijgen.

Fakturen met de niet nader toegelichte vermelding „beroepskledij” of „bureelgerief” hebben weinig waarde als bewijsmiddel.

Voor de inkomsten van 1989, die volgend jaar moeten aangegeven worden, zal slechts de zuivere beroepskledij nog als bedrijfslast in aanmerking genomen worden.

Zuivere beroepskledij dat is de bijzondere kledij die bij het uitoefenen van de beroepswerkzaamheid wordt gedragen, die daaraan aangepast is en die in die werkzaamheid verplicht, noodzakelijk of gebruikelijk is. De gewone burgerkledij komt dus niet meer in aanmerking.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fiskaal Adviseur UFSAL

MENSEN VAN BIJ ONS

In het dominikanenklooster te Genk, is in de nacht van 24 op 25 juli overleden: pater Joannes-Maurice Alexander.

Maurice Alexander werd geboren te Roesbrugge op 5 september 1912, als zoon van Theopiel en Louisa Vanhoucke, landbouwers in de Oosthoek.

Na de gemeenteschool deed hij zijn middelbare studies aan het Sint-Stanislascollege te Poperinge van 1927 tot 1933. In september 1933 trad hij in bij de dominikanen te Gent. Zijn filosofische en theologische opleiding genoot hij in de studiehuisen van zijn Orde, te Gent (1934-1937) en te Leuven (1938-1942).

Hij werd priester gewijd te Leuven op 10 augustus 1941, en precies een week later deed hij zijn eremis in de kerk van Roesbrugge. De homilie werd er gehouden door zijn ordegenoot pater Remi-Valeer Vandenbussche (1908-1968) van Haringe.

Na zijn priesterwijding verbleef Maurice Alexander drie jaar te Antwerpen en einde 1944 werd hij naar Genk gestuurd.

Op 1 augustus 1950 werd hij er prokurator. Van 1959 tot 1977 (pensioenleeftijd) was hij godsdienstleraar aan de Rijkslagere school te Genk. Hij was er proost van de vereniging voor minder-validen en van de chiro-meisjes van Genk-Termien. Hij was er ook vele jaren zondags-onderpastoor van de St.-Martinusparochie.

Pater Alexander is rustig tijdens zijn slaap gestorven. Toen men hem 's morgens wilde wekken, was hij overleden.

Rechtzetting

In het vorige nummer werd onder *Mensen van bij ons*, het overlijden gemeld van mevr. Marie-CLAIRE Laridon, echtgenote van dokter René Donche te Ieper. De voor naam werd verkeerd geprint, het moest zijn mevr. Marie-CECILE Laridon.

BEENHOUWERIJ DE POSTERIJ

A. DELANOTE
Prof.O.Rubbrechtstraat
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 03 82

LEERJONGEN GEVRAAGD

VOOR EEN VOLLEDIGE
FINANCIELE DIENSTVERLENING,
SPAREN, BELEGGEN EN LENEN

wendt U tot

Geert VANDENBUSSCHE-DESCHUYTTER

Haringestraat 37
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 09 86

GRATIS JOGGING

voor jongeren bij het openen
van een girorekening
met gratis kaart.

U en ik,
één spaarbank.

HIER WERKT UW SPAARGELD NOG HARDER !!

- ☐ girorekening 4,25 %
- ☐ spaarrekening 3,75 %
+ 1,75 % aangroei premie
- ☐ huisvestingskrediet vanaf 7 %
- ☐ autofinancieringen
- ☐ alle beleggingen

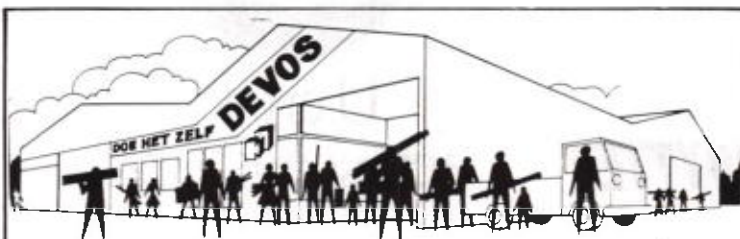

Eerst naar Schoonaert dan naar school.

Boekhandel Schoonaert

Bergenstraat 14 - 8990 ROESBRUGGE
057/30 03 79

Schoolopening
SPECIALE
PRIJZEN !

Couthoflaan 7B • 8994 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

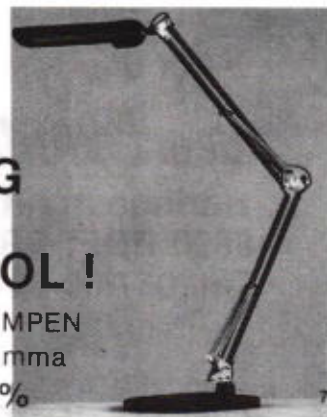
OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

Rekenmachines
TEXAS
INSTRUMENTS
(met 2 jaar
waarborg)

**TERUG
NAAR
SCHOOL !**

BUREAULAMPEN
nieuwe gamma
- 10 %

J. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

HOEVEFEESTEN OP BRT

Op zaterdag 2 september van 21.15 u. tot 22.45 u. presenteert Gerty Christoffels het programma „De Gordel” op BRT2. Waarschijnlijk worden in dit programma beelden getoond van de Hoevefeesten 1989.

**POPERINGE
4de NATIONAAL BIERWEEKEND**

In de streek van hop en bier nodigt de Keurbroederschap „De Witte Ranke” i.s.m. het Stadsbestuur Poperinge U uit op het 4de Nationaal Bierweekend in zaal „Maeke Blyde”, Doornstraat 43 op :

- vrijdag 15 september vanaf 20 u. in Oberbayernstijl;
 - zaterdag 16 september vanaf 16 u. met dansorkest Rob Mando;
 - zondag 17 september vanaf 11 u. met aperitiefconcert en café chantant;
 - doorlopend : indoor-bierrally - bierproefwedstrijden bier-o-teek - bierquiz.
- Kom en win uw gewicht in bier !*

Gratis toegang.

VORMINGSKURSUS VOOR TOERISTISCHE GIDS

Op zaterdag 9 september 1989 begint een nieuwe vormingskursus voor toeristisch gids, georganiseerd door de Westvlaamse Gidsenkring, afdeling Westhoek.

Hiermee begint deze vereniging haar achtste gidsenkursus. De eerste, en nog steeds de belangrijkste doelstelling van deze vereniging is het vormen en begeleiden van toeristische gidsen.

In 1989 viert de afdeling Westhoek van de Westvlaamse Gidsenkring haar zilver-

ren jubileum. Het werkgebied van deze afdeling strekt zich uit in de streek tussen de kustlijn en de IJzer. In deze streek neemt het toerisme een hoge vlucht. Meer en meer bezoekers komen het vlakke land verkennen. Het aantal groepsbezoeken neemt hand over hand toe. Er is dan ook in alle toeristische centra, van de badplaatsen over Veurne en ommeland tot Diksmuide nood aan geëngageerde vrijwilligers, die een deel van hun vrije tijd willen besteden aan het ontvangen en begeleiden van toeristen. Dat dit een interessante en verrijkende bezigheid is, zullen de actieve gidsen kunnen verzekeren.

Tijdens de lessenreeks, die twee cursusjaren met in het eerste jaar hoofdzakelijk algemene en bijzondere theoretische vakken en in het tweede jaar voornamelijk praktijkgerichte vorming omvat, worden de deelnemers door zorgvuldig geselecteerde lesgevers ingewijd in de kennis van de Westhoek, en meer bepaald de regio Veurne-Ambacht met toeristische gemeenten als De Panne, Koksijde-Oostduinkerke, Nieuwpoort, Veurne-Beauvoorde, Diksmuide, Lo, Alveringem-Izenberge en de andere dorpen in dit gebied.

In principe vinden de lessen tweeweekelijks plaats te Veurne in het Vormingsinstituut, Sint-Idesbaldusstraat, 2, op zaterdagmiddag van 14 tot 17 uur.

Om de cursus te volgen moet men in het bezit zijn van een diploma van secundair onderwijs, of tenminste leerling zijn van het laatste jaar secundair onderwijs. De Gidsenkring richt een speciale oproep tot die personen, die zich in de toekomst af en toe zullen kunnen vrijmaken om te gidsen.

Elke deelnemer die met vrucht deelneemt aan de proeven, bekomt een door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap gehomologeerd diploma van toeristisch gids.

Deelname aan de cursus kost 5.500 fr. per persoon. In dit bedrag, dat kan worden vereffend op rekening 474-5128331-75 van

Gidsenkring Westhoek, 8480 Veurne, zitten vervat : het volgen van de lessen, alle syllabi, de excursies, het eksamengeld en de lidmaatschap van de vereniging tot einde 1991.

Voor verdere inlichtingen kan men steeds terecht op een van de volgende telefoonnummers : 058/31 17 15, 058/51 79 20 of 058/51 36 00. Een folder met uitgebreide informatie kan op deze nummers gratis worden aangevraagd.

**Speciale
schoolprijzen**

**Boekhandel
SCHOONAERT**

Bergenstraat 14
8990 ROESBRUGGE

**HONDERDEN SOORTEN
BEHANGPAPIER IN VOORRAAD.
ALLE PRIJSKLASSEN !**

Alles voor de „DOE HET ZELVER”

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan
8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke
057/40 01 12

Beveren
057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

ROESBRUGGE-KERMIS

De week van 2 tot 10 sept.: kermisweek in Roesbrugge. Naast de jaarlijks terugkerende activiteiten, terug te vinden op de kermisaffiche, zijn er dit jaar enkele opmerkelijke nieuwigheden.

Zaterdag 2 september is er om 16 uur op het Marktplaatsplein poppenkast en kinderanimatie. Dit kinderspektakel wordt verzorgd door beroepsmensen en is een echte aanrader voor onze kleinsten.

Op zondag 3 september is de loopwedstrijd vervangen door een estafeteloop. Iedere ploeg bestaat uit 4 deelnemers, waarvan tenminste 1 jonger dan 12 jaar en tenminste 1 van het vrouwelijk geslacht. Iedere deelnemer moet 1 van de 4 proeven uitvoeren. De estafette start aan het Marktplaatsplein met een kruiwagenloop tot aan het begin van de Haringestraat. Twee deelnemers moeten hierbij plaats nemen in de kruiwagen. Aan de Haringestraat neemt een ander ploeglid het stokje over voor een loopwedstrijd via Haringestraat - Kerkelstraat - Prof. Rubbrechtstraat tot aan de Brug. Daar start de derde ploeg: zaklopen tot aan de Grote Markt. Als laatste proef moet dan nog - met de mond - een appel uit een kuip water gehaald worden.

Na het overweldigende succes van verleden jaar volgt, na de estafette, de peuter- en kleuter- loopfietsjeswedstrijd. Alle kinderen jonger dan 7 jaar kunnen er en een 6-tal leeftijdscategorieën, hun beste beentje voorzetten.

Omstreeks 17 uur zijn er natuurlijk nog de waterspelen op de IJzer. Gezien het steeds toenemende aantal deelnemende ploegen, werd dit jaar geopteerd voor ploegen van 3 man/vrouw.

Het spektakel bestaat hierin dat 2 deelnemers - via een slangenbrug - elk 1 ei moeten overbrengen. Daar wacht een derde deelnemer op een platform en brengt 1 ei - via een tarzan-achtige liansprong naar een tweede platform. Daar aangekomen slingert hij het touw terug naar het eerste platform, waar een tweede deelnemer het tweede ei overbrengt. Hierna moet 1 ploeglid met beide eieren nogmaals de IJzer kruisen, ditmaal met behulp van een luchtmatras. De proef moet afgelegd worden binnen een maximum tijdsgrens. Rangschikking gebeurt in eerste instantie volgens het aantal intact overgebrachte eieren, in tweede instantie volgens de tijd. Iedere deelnemer zal een Rode Kruis-deken ontvangen en moet die achteraf inruilen voor zijn prijs.

De muzikale omligting de zondagnamiddag wordt verzorgd door de „Stroo-voeten” uit Proven.

Na de ballonwedstrijd op maandag in het Poortegat is er dinsdagavond de traditionele zoekwedstrijd met volksspelen.

Al deze activiteiten zijn bovendien gespijsd met een grote geldpot aan prijzen!

De ganse week zal ook een bloementapijt te bezichtigen zijn.

Tenslotte is er op zaterdag 9 september nog de Barbecue-avond van de plaatselijke minivoetbaloefening „De Blauwers”. Een avond vol plezier: niet te missen.

ROESBRUGGE

Bloementapijt

Een van de merkwaardigheden van Roesbrugge-kermis 1989 is weer een bloementapijt van 3,5 m op 4 m, dat ten toon gesteld wordt op de markt, naar een ontwerp van Romain Depuydt. Dit jaar gaat het om een Pallieteriaans thema: „Na de oogst”, het zalige genieten op het kaalgeschoren veld!

Het is voor de zevende keer dat een bloementapijt te Roesbrugge werd uitgevoerd, telkens naar ontwerp en tekening van dezelfde kunstenaar.

De vorige waren:

- 1982 Kermis aan de IJzer
- 1983 Karel de Blauwer
- 1984 Vissen aan de „hoge” brug
- 1985 Rustende molenaar
- 1986 De bierdrinker
- 1988 Hommelbier.

In 1987 liet de bloemenoogst niet toe een tapijt samen te stellen. Het opsteken van de bloemen gebeurt telkenjare door enkele ijverige leden van de Kristelijke Bond der Gepensioneerden.

HENGELSPORTWEDSTRIJD IN DE IJZER TE ROESBRUGGE

Op kermiszaterdag 2 september te 15 uur wordt in de weide van Georges Vereyck een visprijkskamp gehouden. Het plaatselijk feestcomité, de Brouwerij Feys en de hengelsportverenigingen „Klein Leisele” en „De IJzerzonen” werken eraan mee. Er zijn heel wat prijzen in geld en natura voorzien.

Een speciale oproep wordt gericht aan alle jeugdige vissers onder de 20 jaar. Voor hen worden afzonderlijke prijzen voorzien.

De inschrijving vindt plaats vanaf 14 uur in café „De Gouden Arend”, speciaal geopend tijdens de kermisweek.

NIUWS VOOR ONZE LIJNVISSERS

In juni jl. werd onder toezicht van de plaatselijke hengelsportverenigingen „Klein Leisele” en „De IJzerzonen” door de Westvlaamse riviercommissie 300 kg palingen uitgezet te Roesbrugge.

Sinds enkele dagen is er in de IJzer een waar vismirakel gebeurd. Door een niet vast te stellen gebeuren in de natuur zijn de voornen en de karpers aan het bijten gegaan. Tussen de Franse grens en de Stavelebrug kan men tientallen loze visertjes hun lintje met succes zien uitwerpen. Uitzonderlijk grote voorn en karper worden aan de haak geslagen, om niet de spreken van de vele ondermaatse vis die het pennetje doet onderduiken.

Lees aandachtig de richtlijnen vermeld op de bijgaande folder van uw visverlof. Tot onze grote spijt moeten we vaststellen dat nog heel wat vissers hun afval aan de waterkant achterlaten. Laat ons allen medewerken om het netjes aan te doen. Neem uw afval mee naar huis om het daar rechtstreeks in de vuilniszak te deponeren.

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorte:

- Diégo Vandeputte, zoon van Luc en Yvette Baillieu.

Huwelijksaankondigingen:

- Tony Desot van Watou met Carine Deman van Roesbrugge-Haringe.
- Geert Vandebussche van Watou met Krista Faïno van Roesbrugge.
- Dirk Vandenbroucke van Vleteren met Ann Vandromme van Roesbrugge-Haringe.

Huwelijk:

- Eric Pittillioen van Poperinge met Liliane Sweertvaegher van Roesbrugge-Haringe.

Overlijdens:

- Marguerite Neuville, 79 j., echtgenote van Gery Deheegher.
- Liliane Lava, 59 j., echtgenote van Achiel Vandevoorde.

BEDANKING

Joël en Paula Deroo-Denys zetten hun maandelijks kaartingen stop en danken langs deze weg hun trouwe kaarters.

W.T.C. KAREL DE BLAUWER UITSLAG TOMBOLA

1143	1188	1272	1633	1863	1865
1909	1970	2008	2033	2144	2177
2312	2424	2464	2654	2699	2712
2766	2777	2816	2898	2917	2989
3054	3195	3235	3297	3353	3661
3689	3898	3924	3970	3999	4007
4166	4220	4236	4364	4373	4527
4486	4542	4554	4621	4758	4886
4907	5014	5095	5119	5709	5718
5767	5789	5808	5838	5824	5855
5861	5959				

Prijzen dienen afgehaald te worden vóór 10 september in het lokaal „t Paradijs” op de Beverenkalsijde.

HARINGE

Nieuwe archeologische vondsten

Door de ijverige amateur-archeoloog Remi Delerue, werden in de jongste weken nieuwe interessante vondsten gedaan in de bedding van de Heidebeek (zie *De IJzerbode* van juni jl.). Het gaat voornamelijk om kleine silex-werktuigen, spitsen, krabbers, schavers, verwant aan de werktuigen uit de Aurignacien-kultuur (oudst bekende cultuur uit het zgn. jong-palaeolithicum, ± 30 000 jaar geleden) en om een nog niet gedetermineerde verstaande onderkaak van een knaagdier.

Remi Delerue komt stilaan in het bezit van zoveel verbazend voorhistorisch materiaal dat er weldra serieuze wetenschappelijke belangstelling te verwachten is.

Remi, voortdoen!

**de grootste keus
behangpapier**

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING

schoonaert

Tel. 057/33 40 86

Bruggestraat 3 - 5

8970 POPERINGE

**HET
KWALITEITSMERK**

Oliën en
smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35

8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

**BOUWEN DOOR DE EEUWEN HEEN
IN VLAANDEREN**

Volledige inventaris van alle waardevolle gebouwen
en landschappen in KROMBEKE ☐ OOSTVLETEREN
☐ POPERINGE ☐ PROVEN ☐ RENINGELST
☐ ROESBRUGGE/HARINGE ☐ WATOU
☐ WESTVLETEREN

Voordeelprijs tot 31.12.89 : 1.495 fr.
nadien : 1.895 fr.

BOEKHANDEL SCHOONAERT

Bergenstraat 14 • 8990 RÔESBRUGGE

Tel. 057/30 03 79

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
ZAKENKANTOOR
PRINZIE

PVBA

Agentschap Krediet aan de Nijverheid

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE

Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02

na de diensturen : 30 02 58

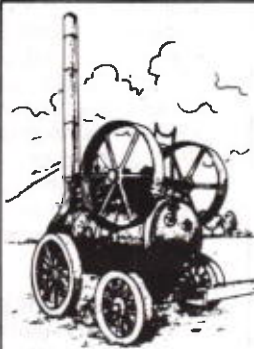
met staatswaarborg

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28

8970 POPERINGE

M **Massieve**
stijldeuren

Michel BAELDE

Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE

CENTRALE VERWARMING
ASFALTBEDEKKING
KEUKENS — SANITAIR
ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS-
EN MAZOUTBRANDERS

Telefoon 057/40 05 43

BESCHOUWING VAN DE MAAND

De jongeren van nu zullen vele jaren later, aan de kleinkinderen vertellen, dat er in HUN tijd nog zomers waren ! En ze zullen terugdenken aan 1989.

Maar ze zullen niet weten, of vergeten zijn, dat er in die 89 jaren van de 20^e eeuw maar 11 goede en zeer goede zomers te noteren waren : 1911, 1921, 1932, 1941, 1947, 1949, 1959, 1975, 1976, 1983 en 1989 !

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

MEDISCHE PEDICURE

eelt
likdoorn
nagelverzorging

Annique Vandenbroucke

Westhoek 4
8190 HOOGSTADE (Alveringem)
tel. 058/28 87 55
of tel. 057/30 05 85
Prof.O.Rubrechtstraat 21
8990 Roesbrugge

VERZORGING AAN HUIS !

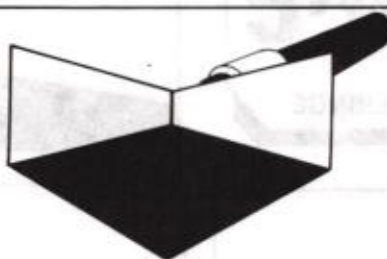

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ

Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE

Tel. 057/33 47 92

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59
LEERJONGEN GEVRAAGD

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND :

Geboorten :

- Rozemie Gauquie, dochter van José en Christine Vanhee (Stavele).
- Eva Page, dochter van Luc en Mia Vereecke (Beveren).
- Diëgo Heughebaert, zoon van Rony en Gerda Gheeraert (Beveren).
- Sandra Godderis, dochter van Marc en Marie-Paule Debaere (Stavele).
- Jolien Gombeer, dochter van Rudi en Erna Careje (Beveren).

Huwelijksaankondigingen :

- Patrick Pacco van Beveren met Karien Vanstraesele van Watou.
- Johan Martin van Houthulst met Annick Pacco van Beveren.
- Henk Spriet van Lo-Reninge met Ingrid Pacco van Beveren.
- Joseph De Vos van Beveren met Carine Vandenberghen van Leisele.
- Patrick Carbon van Ieper met Machteld Van Insberghe van Beveren.
- Rik Cappelle van Langemark met Bernadette Verhaeghe van Stavele.

Huwelijken :

- Hugo Theunynck van Vleteren met Christine Neuville van Stavele.
- Serge De Wette van Middelkerke met Anneke Vandenberghen van Stavele.

Overlijdens :

- Georgette Wyffels, 48 j., echtgenote van Noël Pannekoecke (Stavele).
- Hugo Danneels, 42 j., echtgenoot van Christine Debyser (Beveren).
- Johan Nolllet, 33 j., ongehuwd (Stavele).

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting van 17 augustus 1989. Wonnen 3 partijen :

1. Dewitte Adelson	447 p.
2. Maekelberghe Jules	437 p.
3. Top Remi	279 p.
4. Cokelaere Michel	258 p.
5. Busschaert Paula	223 p.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 3 augustus jl. is in de St.-Augustinuskliniek te Veurne overleden : Louis Jolly, geboren te Elsene op 28 april 1903.

Hij is opgegroeid te Stavele, in het gezin van schoenmaker Emiel Wydouw, en was algemeen bekend onder de naam Romain Wydouw. In november 1988 werd hij opgenomen in de kliniek te Veurne en kwam op 15 februari terecht in het Rustoord Clep te Hoogstade, maar meerdere keren moest hij terug naar het ziekenhuis, waar hij is overleden.

Romain Wydouw-Louis Jolly was een begaafde muzikant, jarenlang "de" piston van de Stavelse harmonie.

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND SEPTEMBER

Kaartingen

- Roesbrugge, café „De Gouden Arend“
zaterdag 2 september
kermiskaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 4 september
kermiskaarting
- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 13 september
puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Haringe, in „St.-Jozef“ bij Cecile Ryon
zaterdag 16 en zondag 17 september
maandelijks kaarting
inschrijving nieuwe leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 september
puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 30 september
zondag 1 oktober
Boterkaarting
t.v.v. Bond der Gepensioneerden

Vogelpik

- Roesbrugge, café „Handelshuis“
zaterdag 2 september
smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 9 september
smijting voor de leden
- Haringe, in „St.-Jozef“ bij Cecile Ryon
zaterdag 9 en zondag 10 september
smijting voor de leden

K.V.L.V.

- Startvergadering in de Meisjesschool
op dinsdag 12 september om 19.30 u.
met als thema: „Grenzen overbruggen“.

Beverenkermis

Café „Boerenhof“

- zaterdag 9 september
- om 16 u.: wielervedstrijd
- om 20 u.: prijskaarting voor iedereen
- zondag 10 september
- vanaf 18 u.: muzikale attractie met
discobar „Veronica“ - inkom gratis

Café „t Lusthof“

- zaterdag 9 t.e.m. dinsdag 12 sept.
doorlopende bowling - prijzen in natura
- dinsdagavond 12 september
speciale prijskaarting - iedereen welkom

Filmavond

- Beveren, in de H. Hartzaal
vrijdag 8 september om 20 u.
film „Top Gun“
Inr.: KLJ-Beveren-Stavele-Leisele

Voetbalnamiddag

- Beveren, zondag 10 september
Pronostiekmogelijkheden (te verkrijgen
bij KLJ-leden) - 5.000 fr. prijzen
- 14.45 u.: KLJ-meisjes tegen KVLV
- 15.30 u.: KLJ-jongens tegen LG
- 20.00 u.: Prijsuitreiking pronostiek

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

België mag zich gelukkig achten, Mobutu is weer onze vriend. Omdat België de Zairese schulden ten belope van 22 miljard niet wilde kwijtschelden, zocht men ambras. Aan de liefdesverklaring van Martens: „Ik hou van dit land, zijn volk en zijn leiders“ had men niet genoeg, men wilde centen, boter bij de vis! Het geschil nam ernstige vormen aan. Zairese studenten moesten ons land verlaten; de Zairese staatsbedrijven moesten hun Brusselse zetel ergens anders overbrengen en het Zairese persbureau Azap liet geen dag voorbijgaan zonder ons land aan te vallen. Een pretentieuze Zairese delegatie (Moi, je suis juriste!) kwam ons land en ons mensen beledigen en vernederen. Men liet zich dat, en nog veel meer, allemaal welgevallen en om toch maar de vriend van Mobutu te blijven, werden uiteindelijk, nadat hij vruchteloos op centenjacht geweest was in Frankrijk en Amerika, bijna 11 miljard kwijtgescholden.

Er was iemand die durfde voorstellen dat de Zairese elite, nu maar moest beginnen met het aanwenden van hun persoonlijke fortuin voor de ontwikkeling van Zaïre, maar een dergelijk voorstel werd verontwaardigd afgewezen. Er moeten bij ons toch ergens personen of instellingen zijn die grote profijten uit Zaïre halen, anders zouden zoveel toegevingen niet mogelijk zijn. En die verloren 11 miljard? De Belgische belastingbetaler zal er op een of andere manier wel voor in de bres springen.

Maar er is nog wat anders. Er zijn nog 10 miljard belastinggelden verloren gegaan, bij gebrek aan personeel. Als de kassier van een belastingkantoor op het einde van zijn dagtaak honderd frank te kort komt, moet hij die bijpassen uit zijn eigen zak, maar tien miljard laten verloren gaan, daarvoor wordt er niemand ter verantwoording geroepen. Men lost de zaak eenvoudig op: het verlies is gekend en het wordt in de begroting ingekalkuleerd. Daarop wordt er aan de bevolking een extra-inspanning gevraagd, met 5 frank en straks 10 frank meer op een pakje sigaretten, 1 frank meer op een liter benzine en 1,30 fr. op de diesel. Bovendien wordt nog de helft van de beloofde indexering van de belastingschalen overgeslagen. Zo wordt er - naar men berekend heeft - 10 miljard gerekupereerd. En de regering gaat met vakantie!

„Ja“, zegt Gusta, „men hoort zo vaak dat de vorige regeringen grote fouten hebben gemaakt, maar wat zullen onze kleinkinderen van deze regering zeggen?“

*Ik kan het vermoeden,
Pol*

KIJK EERST BIJ FORD

Betrouwbaar en voordelig!

Vertegenwoordiger:

HEIN LECLUYSE

Haringeplein 6 - 8990 HARINGE
Tel. 057/30 07 15

GARAGE ANTOON ADRIAEN

Groot Brittannielaan 6, 8970 POPERINGE
Tel. (057) 33 63 44

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

FORD Fiesta '80	FORD Escort '89
OPEL Kadet diesel '89	SKODA '86
PEUGEOT 205 '89	VW Golf GTI '88
MERCEDES 190E	VW Golf benzine 9/87

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Vuurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak: tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

- Stevige schoenen
- Botten
- Pantoffels
- Boekentassen
- School- en toiletetuis
- Valiezen /reiszakken
- Regenschermen
- Sportuitrusting

**Grote keus in alle prijsklassen
voor jong en voor...
de derde leeftijd**

**Schoenen
Ig. PARENT-MOYAERT**

Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 03 20

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Staftje Goemaere, den fakteur, die te Leisele weunde, ging op zijn pensioen, en ol de menschen langst de route olwaar dat Staftje zijn ronde deed, waaren daarover ongehoord spijtig. Jaren lang hadde Staftje bykans oltijd diezelfde ronde moeten doen en natuurlijk wos'n van olleman è kend ...

Je moet weeten dat dat nog in 'n tyd wos dat de fakteurs, olle daage, van 't eene naar 't ander moesten kardjakken met hulderen veloo. Dikkers in vuile slykdreeven en onefen weegels, naar boerderijen die 'k weet niet hoeverre innewaarts stoegen ... Waar dat ze toen mizerie hadden met oude hekkens ol versleeten barrieren, die ze met veele ruuze openkreegen, en dat ze bovendien nog weere goed toe moesten doen, om 's anderendaags geen reklamatie te krygen van de boerinne, dat de zwyns uit è loopen waaren ...

't Wos in olle geval geen carrot surtout in de winter ...

Een dingen miek nog veele goed, dat de fakteurs van olleman geern è zien waaren ... en om te zeggen gelijk ofdat 't is, ze verdienen dat, want w'hèn oltijd è weeten dat de fakteurs goedhertige menschen waaren, die rechtuit gereed stoegen om entwien è plezier te doen, ols 't meugelyk wos ... Staftje Goemaere wos oek zoeeen ...

De verste plekke van geheel zyn ronde wos naar 't doeningeske van Mietje Braams, waar da'je olleenlyk ol 'n slechten kerkeweegel kon bygeraaken. Mietje wos è weeuwe van è jaar of zestig, die niet te best meer weg è kon en daar moedermens olleene weunde met een paar geeten en hennen en keuns voor kompanie ...

Alhoewel dat 't zoo verre innewaarts wos, ging Staftje geern naar Mietjes. En dat kwam, omdat'n daar, in koud winterweere, è warmen pot kaffee kreeg met è fermen druppel of in de zomer, è koele pinte bier. Dat was zyn laatste plekke en Staftje bleef daar è beetje klappen en voor Mietje wos dat 't schoonste moment van den dag. 't Wos niet te verwonderen dat 't Mietje veel pijn deed ols Staftje niet meer kwam ...

't Wos dien voornoene ongehoord slecht weere ols den nieuwen fakteur voor d'eerste keer te Mietjes arriveerde. 't Wos nog è jong ventje, die voorzeker nog niet lange in dienst wos ... Ol dat'n of te geeven hadde wos è reklaamebriefje ...

„Oei, oei jongen toch in zulk è weere!” jammerde Mietje „drinkt zeere è pot warmen kaffee ... en je moet è keer horkten, ols ze joen de naaste keer nog naar hier zenden in zulk weere met è simpel reklaambriefje, weet je wuk da'je moet doen!”

„Neen'k!” zei 't fakteurte.

„Héwè, je pakt è enveloppe, schrijft myn adres d'r op, met è timber en je smyt dat in de busse van de post, ze moeten toen maar zelve hulderen plan d'r mei trekken!”

KWAAK

**VAAT-
WASSERS
Miele**

Miele

Er is geen betere

Jos. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 • 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE

Informatieblad
voor de dorpen :
Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren

Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

Mantje Verbrigghe van Stavele (1854-1946) Dorpsfiguur en volksdichter

door zijn petekind : ROMAIN DEPUYDT

Amandus Verbrigghe werd geboren te Stavele, op 22 oktober 1854. Hij trouwde met Octavie Cappoen, van Westvleteren, zij hadden zes dochters, waaronder mijn moeder. Hij was dus mijn grootvader langs moeders zijde.

Uit mijn kinderjaren heb ik zeer vele herinneringen aan hem, door het feit dat ik vanaf mijn twee jaar, toen de Eerste Wereldoorlog begon, bij mijn grootouders heb verbleven, tot einde 1919, wanneer mijn vader uit de Bezetting van de Rijn, in Duitsland, is teruggekeerd.

Mantje Verbrigghe was in zijn tijd, in Stavele en omliggende door oud en jong gekend om zijn pittige spreuken en gezegden in rijmvorm. Hij was zeggend een sneldichter.

Heel gewoon was het wanneer mensen van het dorp Mantje ergens ontmoetten, dat men hem lachend vroeg : „Mantje, dicht 'n keer !” Dan wist hij altijd, in een paar verzen, een humoristisch antwoord te geven, om de mensen eens te doen lachen.

Ook de schoolkinderen konden Mantje onderweg aanklappen om een gedicht van hem te horen. Terwijl ze dan verder liepen, bleven ze dat dan steeds herhalen. Zo zijn er nu nog personen, die uit hun schooljaren, nu vijftenzestig jaar geleden, nog dergelijke gedichten uit het hoofd kennen, die ze toen gehoord hebben. Hier volgt er zo een :

*Ventjes, in de schoole moe'je vele leren,
Want van de slimme, maken ze heren !
En 't zijn d'heren die 't land regeren !*

Hij stelde trouwens veel belang in leren en kennis opdoen. Zijn gezegde was : „Je zijt nooit te oud om te leren, ols je niet te dom 'n zijt !” Alhoewel hij slechts tot aan zijn twaalf jaar school had gelopen in Stavele, kon hij vlot lezen, schrijven en rekenen. Wat in die tijd uitzonderlijk was voor een gewone dorpsjongen uit zijn schooltijd.

Door zijn verschillende beroepsbezigheden kwam hij bijna dagelijks bij de mensen van het dorp, maar vooral bij de landbouwers. Hij werkte voor eigen rekening en was aldus mandenvlechter, stoelvlechter, tuinier, boomsnoeier en mollenvanger. In dat laatste was hij een specialist waardoor hij bij de landbouwers zeer gekend was.

Wanneer men hem schertsend de opmerking maakte dat hij zoveel verschillende stielen uitoefende, replikeerde hij zo :

*Manten werkt osan volgens 't seizoen,
Olzo weet 'n osan wiene doen !*

In werkelijkheid deed hij het zo : in het voor- en najaar trok hij naar de boerderijen voor het snoeiwerk in tuinen en boomgaarden, verzorgde zieke bomen en deed het enten en griffelen waar het nodig was. Ook in die periode trok hij op mollenvangst. Zijn vlechtwerk van manden en stoelen hield hij zoveel mogelijk als winterwerk en voor de slechte dagen. In de zomer deed hij het maaiseizoen. Daarna het pikken van de graanoogst en als hij in het najaar nog tijd beschikbaar had, hielp hij bij de landbouwers aan het draineren van de velden.

Vóór en tijdens de Eerste Wereldoorlog was Mantje uitbater van de herberg *Sint Jozef* in de Krombekestraat in Stavele, totdat deze in 1918, tijdens een beschieting door de Duitsers, volledig werd vernield. Ik was toen zes jaar oud en heb die angstige ogenblikken meegemaakt. Als kind heeft dat zo een diepe indruk op mij gemaakt dat ik alles nu nog met alle details kan vertellen. Het gebeurde allemaal zo ontzettend vlug. Hier volgt in het kort het gebeuren !

„Tijdens de oorlogsjaren waren wij in Stavele gewoon aan troepenbewegingen van en naar het front. Zeer dikwijls hoorde men, om een of andere reden, de klaroen blazen. Doch die bewuste dag klonk er plots in de straat een ongewoon schette-

*Mantje Verbrigghe op zijn paasbest,
zoals hij maar zelden werd gezien.*

rend klaoengeschal, zodat wij nieuwsgierig naar buiten liepen. De burenen stonden ook al op straat en we zagen soldaten die armzwaaiend kwamen aangelopen al roepend dat we onmiddellijk moesten vluchten in de richting van Krombeke, daar het dorp zou beschoten worden ! Mijn grootvader wilde nog de voordeur sluiten en de houten slagvensters dichtdoen, maar hij moest weg... Ik liep, aan de hand van mijn grootmoeder en met de burenen, in de richting van Krombeke. Van uit de richting waar het front lag, hoorden wij aanhoudend kanongebulder, maar dat waren we gewoon. Iedereen liep verder zonder omzien en nog anderen vervoegden ons. Doch plots hoorden wij, hoog boven ons, een fluitend geluid en onmiddellijk daarna een daverende ontploffing achter ons. De beschieting was begonnen. Met tussenpozen hoorden we het inslaan van de projectielen op het dorp. Op het gehucht de *Hondspoot* aangekomen, zagen wij daar enkele militairen staan, die met verrekijkers in de richting van het dorp keken. Wij hoefden niet verder te gaan, zeiden ze, we waren buiten gevaar. Hoelang wij daar hebben moeten blijven, weet ik niet meer. Maar plots was het stil geworden en men liet ons terugkeren.

IJlings liepen wij met de anderen terug. Reeds van ver zagen wij een rookwolk boven het dorp drijven en iedereen keek angstig en nieuwsgierig in die richting. Toen wij dichterbij het dorp genaderd waren, zo dat wij reeds de huizen van de Krombekestraat konden zien, riep mijn grootvader plots: „Ons huis is plat!” In paniek liepen wij verder en een paar ogenblikken later stonden wij voor een rokende puinhoop. Een voltreffer had midden in de herberg een diepe put geslagen en de stukken van de biljart lagen in een tuin aan de overkant van de straat. Wezenloos stonden mijn grootouders, tussen de omstaanders, naar de puinen te kijken. Dat beeld zie ik nu nog voor me. Veel later vertelde grootvader me, dat we amper een paar uren waren weggeweest. Dat was een zeer pijnlijke gebeurtenis. Na de oorlog werd op een andere plaats hun huis gebouwd, want die herberg behoorde aan de brouwerij Cornelis van Stavele. Zeven jaar later overleed mijn grootmoeder.”

De natuurmens

Mantje was een echt natuurmens, die zich meest in zijn element voelde midden de velden, in weer en wind. Hij bezat een scherpe opmerkingsgeest, bij alles wat er rondom hem, in de natuur gebeurde. Dat wist hij dan, met veel fantasie, onder woorden te brengen. Ontelbare keren ben ik met hem, als kind, de velden ingetrokken. Vooral in de tijd van de mollenangst. Dat was soms heel vroeg, bij het krieken van de dag. Onderweg fantaseerde hij dan op alles wat rondom ons te zien en te horen was. Zo herinner ik me nog goed, dat hij op een vroege morgen, naar de rode gloed wees waar de zon opkwam en zei: „Kijk, ventje, Onze Heere is ginder bezig met z'n vier t'ontsteken!” En toen wees hij naar de sterren (poolster) die nog te zien waren en vervolgde: „en als dat vier in gang komt, gaan d'engeltjes toen die sterren doodblazen!” Op een andere keer kwamen wij voorbij een weide waar enkele koeien rustig in het gras lagen te herkauwen. Hij maakte mij op die beweging van dat herkauwen attent en dichtte toen:

*Kijk, die koe, is moe, zie je ze daar neerleggen!
Ze is bezig met in heur eigenklappen zonder entwot te zeggen!*

Zo kon hij ook fantaseren over de wind, de regen, de vogels enz.

Mantje was niet groot van gestalte, maar zeer energiek en levenslustig. Tot in zeer hoge leeftijd bleef hij actief, was zeer sober in eten en drinken, maar stond bekend als een onvermoeibaar werker. Over werken zei hij het volgende:

*Die doodgaan van te werken zijn er maar letter, (weinig)
Maar velen van de zuiper en van de fretter.*

In ons dialect betekent zuipen en fretten overdadig drinken en eten. Dat hij een ouwe taaie was, bewees hij toen hij op zijn zeventig jaar nog het maaiseizoen deed en volgens getuigenissen niet hoefde onder te doen voor maaiers die maar de helft van zijn ouderdom hadden. Om zijn dorst te lessen tijdens het maaien, dronk hij thee van zoethout en af en toe een paar rauwe eieren waren voldoende om nieuwe krachten op te doen. Veel later, in 1943, toen was hij op zijn negenentachtigste, hielp hij nog bij het pikken van de oogst.

Bij de pikkers en de maalers van die tijd was Mantje bijzonder goed gekend om de manier waar op hij pik en zeis kon „booten” en „wetten” (de snede scherpzetten). Zo weet Jules Regheere van Roesbrugge nog te vertellen hoe hij, toen hij bij Mantje in de oogst werkte, de „truuk” van het „booten” aan hem heeft geleerd. „Om te kontroleren of de pik dan scherp genoeg stond”, vertelde Jules... „nam Mantje een fijn grassprietje, tikte het even tegen de snede van de pik en als het meteen afknakte, was het goed”.

De zeer oude manier van „wetten” met de strijker en de greuspot kende Mantje ook zeer goed en hij heeft ze zelf veel jaren toegepast. Toen ik een paar jaar geleden daarover las in het *Huldeboek over Heemkunde*, van wijlen André Bonnez van Stavele, herinnerde ik mij mijn grootvader nog met een dergelijke greuspot gezien te hebben.

Toen Mantje drieënzeventig jaar oud was, besloot hij te leren fietsen. Hij was van oordeel dat hij mee moest zijn met de tijd en dat hij dat nodig had om rapper zijn verplaatsingen te kunnen doen. Hij kocht een vrouwenfiets voor het gemak van afspringen, zoals hij beweerde. Mijn vader zou het hem aanleren. Het was op een mooie zomeravond dat hij het zou probe-

ren en enkele burens stonden nieuwsgierig toe te kijken hoe dat zou aflopen. Na een poging met mijn vader, wilde Mantje er reeds alleen vandoor, met het gevolg dat hij vijftig meter verder in de gracht terecht kwam... Toen men hem lachend uit de gracht hielp, dichtte hij het volgende:

*'n Velo is 'n schoon geried (gerij)
Waarmeit da'je lichte verre ziet.
Maar je moet goed kunnen manœuvreren,
Of je gaat 't ondersteboven keren!*

Ondanks die moeilijke start had hij het fietsen al gauw onder de knie. Nog bijna twintig jaar heeft hij van zijn fiets gebruik kunnen maken en was ontzettend veel langs de baan. Zijn laatste fietstocht deed hij naar Poperinge om er de Omme-gang te doen, hij was toen eenennegentig jaar.

Over de weersomstandigheden had hij ook zijn eigen visie. Wanneer een landbouwer ergens op zijn veld Mantje ontmoette, stelde hij gewoonlijk de vraag: „Mantje, wuk peins je van 't weere?” Toen kwam er meteen een rijmelarij bij te pas. Van mensen die ze nog kenden, heb ik de volgende nog kunnen opschrijven:

*'s Nuchtens de wolken in 't goud,
Tegen dat 't avond is, regen en koud!*

*Als in de weën (weiden) de koeien biëzen
En de dunderbeesten kniezen,
Komt er in de kortstekeere,
Hier of daar 'n dunderweere!*

*Ols de zonne rood opstaat
En je de katten gras ziet eten,
Let er op, ols je entwaar gaat,
Van j'n paraplu niet te vergeten!*

Mandenvlechten

De bestellingen werden gewoonlijk door de landbouwer gedaan, wanneer Mantje bij gelegenheid op de hoeve kwam. Uit voorzorg had hij altijd zijn notaboekje bij zich. Dat was een klein boekje met een zwarte, blinkende omslag, „kallepein”, genoemd. Meer dan eens heb ik het gezien, hoe hij dan uit zijn vestzak een stompe anilinetlood haalde, de punt even met de tong nat maakte, omdat het duidelijk zou schrijven en nota nam van wat er moest gevlochten worden. In die

(vervolg blz. 504)

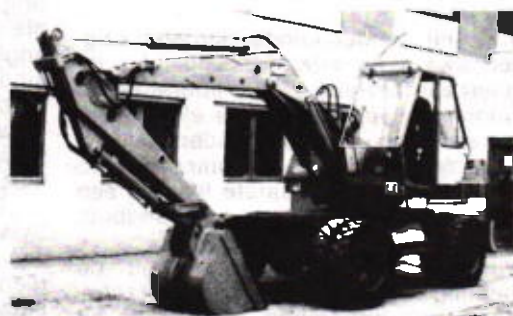
BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN
Tel. 057/30 06 74

★ Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- lot Eternitplaten
- open haard
- hangend model
- zeer voordelige prijs
- steenbrokken
- geleverd met kamion
- teelaarde
- geleverd met kamion
- GRATIS TE BEKOMEN
- aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (19)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging: *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdruk-kunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Reken-kunde van Gielis van den Hoeck / Alternatieve geneeskunde / Het Cruijde-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruidt-boeck / De verheffing van de volkstaal / Simon Stevin van Brugge / Johannes Baptista van Helmont / Farmacie, ekologie en plant-kunde / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Het wetenschappelijk verval in Vlaanderen / Chirurgijn Jan Palfijn / Een taalpurist / Troost der Armen ... / Martinus van Hille / Het duo Verheyen-Sassenus / Engelbertus Capueel / Taaltoestanden en wetenschappen in de 18e eeuw / De tijd vóór de Theresiaanse Aka-demie / De runderpest / De publikaties van Vilain XIII / La Société littéraire de Bruxelles / Vroedkunde.*

Van Bavegem en Van Daele

In 1773 verscheen van dokter Petrus J. van Bavegem een traktaat over de keizersnede.

Petrus van Bavegem, geboren buiten de Antwerpse stadsmuren, op 2 december 1745⁽²³⁸⁾, werd op twintigjarige leeftijd hulpchirurgijn van de keizerlijke legers, in het regiment van de vorst van Salm-Salm, dat toen te Dendermonde was gelegerd. In 1768 trad hij in het huwelijk en vestigde zich als heel- en vroedmeester te Baasrode. Als vroedmeester was hij een uitgesproken tegenstander van het doorsnijden van kraakbeenverbindingen bij misvorming van de schaambeenderen of bij bekkenvernauwing, wegens de vaak levenslange ongemakken voor de moeder, terwijl er tot dan toe nog nimmer een levend kind in dergelijke omstandigheden was geboren. Daartegenover stelde hij de sedert de Oudheid bekende keizersnede, die volgens hem doelmatiger was en minder ernstige gevolgen had. Zijn omvangrijk (279 pagina's) en geïllustreerd werk over deze materie verscheen in de volkstaal: *Tractaet ofte oordeelkundige aenmerkinge over de beruchte keyzersnede, waer in het gevoelen van sommige Godtsgeleerde, benevens dat van eenige beroemde Genees- en Heelkonst Oeffenaers ter toets gebragt word. Alles met veel nuttige observatien verrykt. Door P.J. Van Bavegem, Wel eer Chirurgyn van het Regiment van syne Hoogheyd den Vorst van Zalm Zalm, in dienst van haere Rooms Keyserlyke Majesteyt, tegenwoordig gezworen Heel- en Vroedmeester tot Baesrode Lande van Dendermonde. Verciert met kopere plaeten. Tot Dendermonde bij Jacobus J. Du Caju, en zyn te bekomen tot Amsterdam by Jan Morterre.*

Een kleindochter van drukker J. Du Caju, te Dendermonde, huwde in 1809 met Jozef Snoeck te Gent, en behoorde tot de grondleggers van de bekende drukkerij-uitgeverij Snoeck-Ducaju !

Het werk van Petrus van Bavegem, dat uit tien hoofdstukken bestaat, geeft een historisch overzicht van de keizersnede. Hij weerlegde de medische vooroordelen en de theologische bezwaren tegen deze ingreep en gaf een grondige uiteenzetting over de toe te passen werkwijze en de te nemen voorzorgsmaatregelen. In dit werk verhaalt Van Bavegem het geval van een keizersnede toegepast door J. de Roose, chirurgijn te Lebbeke, in 1768, alsook een keizersnede door hem zelf uitgevoerd in 1772, beide met volledig sukses.

Maar blijkbaar was de invloed van dit werk toch niet zo groot, en de keizersnede bleef beperkt tot de grote uitzonderingen. Men was de mening toegedaan dat de verlossing een normaal fysiologisch proces was, dat langs de natuurlijke weg moest gebeuren, zelfs ten koste van veel ongemakken voor de moeder. Het werd een strijd tussen voor- en tegenstanders van de keizersnede. De Gentse geneesheer Jan Baptist Coppens (1756-1801), zou nog omstreeks 1785 een paar verhandelingen uit het Frans vertalen, die betrekking hadden op schaambeendoorsnijding: *M. Lau-verjat, toets eener werkje van den Heer Sigault*⁽²³⁹⁾ *over schaambeens-doorsnyding en Redenvoering over de voordeelen van de doorsnyding der schaambeensve-eeniging in de moeylyke baeringen, uit het fransch met aanteekeningen van B. Coppens.*

Van Bavegem studeerde naderhand nog medicijnen te Leuven en in 1789 promoveerde hij tot doctor in de genees- en heilkunde. Zijn traktaat over de keizersnede was niet zijn enige te vermelden publikatie in het Nederlands, maar daarover later meer.

In de tweede helft van de 18e eeuw was madame Angélique-Marguerite Le Boursier du Coudray een beroemde Parijse vroedvrouw. Niet alleen was zij zelf bijzon-

Madame Le Boursier du Coudray

der handig en onderlegd, maar bovendien was zij de voortzetting van een lange traditie, als telg uit een bekend vroedvrouwengeslacht. Een van haar familieleden had Maria de Medici bijgestaan, toen zij in 1601 het leven schonk aan de latere Lodewijk XIII⁽²⁴⁰⁾.

Nadat madame Angélique-Marguerite gedurende zestien jaar, met veel bijval, in de Franse hoofdstad haar beroep had uitgeoefend, ondernam zij een educatieve kruistocht doorheen heel Frankrijk - voorzien van een soort uit elkaar neembare mannequin - om onderwijs en demonstraties in de vroedkunde te geven. Er wordt gezegd dat zij niet minder dan 4000 vroedvrouwen zou gevormd hebben. En zij zou ook met haar „apparatuur” meerdere malen de grens overgetrokken zijn en onze Vlaamse gewesten hebben aangedaan⁽²⁴¹⁾. In januari 1775 kwam zij op uitnodiging van de stadsmagistraat naar leper, om er een „publiquen cours” of lessen in de vroedkunde te geven. Om het sukses van deze leergang te verzekeren, werd er een vergoeding uitbetaald aan diegenen die hem zouden volgen, terwijl anderzijds alleen zij, nog de vroedkunde

mochten beoefenen.

De lessen werden uiteraard in het Frans gegeven, maar in de volkstaal vertaald door de leperling Franciscus Donatius van Daele (1737-1818), licentiaat in de geneeskunde van de Leuvense universiteit. Van Daele heeft - blijkbaar op verzoek van de stadsmagistraat - uit de lessen van madame du Coudray, en uit het door haar geschreven werk, *Abrégé de l'Art des Accouchements*, verschenen in 1759, een boek samengesteld, getiteld: *Onderwys voor De Leerlingen In de Vroed-Kunde ofte Konst der Kinder-Bedden. Bij Vraegen ende Antwoorden getrokken uyt de Lessen der Vermaerde Vroed-vrouw DU COUDRAY, door F.D. VAN DAELE, Vrymeester in de Genees-konst, verciert met Kopere Printen, en d'Uytlegging van iedere Verbeeldinge, Met een Byvoegsel aengaende de Geestelyke Sorge, die de Vroe-vrouwen moeten draegen, soo van de swangere ende baerende Vrouwen, als voor hunne Vrucht*. Dit boek van 255 bladzijden werd gedrukt te leper bij Jacques-François Moerman en verscheen nog in 1775. Voor de illustratie gebruikte Moerman de koperplaten uit het boek van J. Raulin, dat vertaald werd door J.B. Jacobs, en dat te Gent verschenen was in 1771, *Kort-Bondig Onderwys aengaende Vroed-Kunde...* ⁽²⁴²⁾.

Volgens Van Daele zou ook de stads-overheid van Kortrijk naar het voorbeeld van leper, de Franse vroedvrouw verzocht hebben aldaar een leergang in te richten. Ook te Gent zou zij nog in 1775 bedrijvig zijn geweest. Terzelfdertijd begon ook te Veurne een „Chirurgijn Major”, die de lessen van du Coudray te Duinkerke had gevolgd, een soortgelijke opleiding te geven ⁽²⁴³⁾.

Jan Bernard Jacobs en Jan Albert Roselt

Na het optreden van madame du Coudray werd te Gent, dus vanaf 1775, op verzoek van de stadsmagistraat bestendig gewerkt aan de opleiding van vroedvrouwen door Jan Bernard Jacobs. Deze medicus had niet alleen reeds in 1771 een vroedkundig werk van J. Raulin uit het Frans vertaald, het volgende jaar verscheen van zijn hand weer een vertaling uit het Frans van een werk over beenbreuken, van de Franse medicus M. Lassus (1741-1807): *Nieuwe wyze om de beenbreuken ende ontledingen te behandelen, uyt het Fransch van den Heer Lassus, in het Vlaemsch over-gebragt door J.B. Jacobs Gesworen Heel, Breuk- ende Vroedmeester der Stadt Gendt. Verciert met kopere Plaeten. Dit Tractaet kan in de Behandeling der Been-Breuken voor eenen onfaelbaeren Regel aanzien worden*. Maar hetzelfde jaar (1772) verscheen van Jacobs nog, bij dezelfde drukker Judocus Begyn, een boekje van 28 pagina's over breuken (hernia) die bij vroedkundige verlossingen kunnen voorkomen: *Voorder onderricht aengaende de breuken ofte scheursets, alsmede den voorval der Lyf-moeder ende Ars-darm, Zynde een Vervolg ofte Byvoegsel van het*

Kort Onderwys hoe dat men de Breuken kan voorkomen ende genezen.

Nadat hij veel praktische ervaring had opgedaan, publiceerde Jacobs, in 1777, bij twee verschillende Gentse drukkers, Judocus Begyn en A.B. Stevens: *Vroed-Vrouwen Hand-Boeksken, opgesteld by wyze van Catechismus In Vraegen en Antwoorden, tot gebruyk der Voorlezingen. Door Jan Bernard Jacobs, gezworen Heel-Meester, gepensionneerden der Stad Gend en van de Kasselrye van der Auderburg, Leeraer der Vroed-Kunde en Lid van de geneeskundige Maetschappye*.

Het volgende jaar (1778) verscheen te Brugge bij Joseph van Praet: *Grond-beginselen der Vroed-Konst, verdeeld in veertig lessen Met de korte verklaringe der Materie, die men in ieder een dezer uytleggen moet. Opgesteld tot onderwyzinge der Leerlingen door bevel der Staeten van het Land en Graefschap van Henegauw; Van het Fransch in het Vlaemsch vertaelt door Philippe Bradechal, Chirurgien en gepensioneerd Vroed-Meester der voornoemde Staeten*. Dit werk van 240 pagina's zou gaan om de vertaling van *Cours élémentaire des accouchements*, verschenen te Mons in 1775, vaak ten onrechte toegeschreven aan N.F. Eloy (1714-1788) maar van de hand van Henri Capiaumont (1743-1808), doctor in de medicijnen aldaar ⁽²⁴⁴⁾.

Intussen was op 14 mei 1778, op rekwist van de kasselrij Gent, een Keizerlijk Besluit verschenen, met het bevel over te gaan tot het inrichten van lessencyclusen voor de opleiding van vroedvrouwen. Het was eigenlijk de keizerlijke goedkeuring en erkenning van een eerste stap die reeds drie jaar vroeger door Gent op eigen initiatief was gezet en het was weer Jan Bernard Jacobs die met de organisatie was belast. In de kasselrij van het Oudenburg te Gent, samen met die van Oudenaarde, Aalst en Dendermonde, werden in een periode van vijf jaren - van 1779 tot 1784 - bij dit onderwijs een duizendtal gegadigden betrokken ⁽²⁴⁵⁾.

In 1782 werden door het Brugse Vrije ook twee lessenreeksen ingericht te Gistel en te Maldegem, die werden gegeven door meester-chirurgijn Jan Baptist de Laeter van Koekelare.

Tussendoor moeten we nog wijzen op een werkje dat vertaald werd door Jan-Albert Roselt „gezworen wondarts en geboortshelper” te Machelen aan de Leie. Veel weten we niet over deze man, alleen maar hetgene hij zelf in zijn geschriften heeft vermeld, en ook dat hij zou gestorven zijn in 1780.

Roselt trachtte reeds vroeg een bijdrage te leveren aan de scholing van de vroedvrouwen uit zijn omgeving ⁽²⁴⁶⁾. Reeds in 1758 had hij een soort bekken met baarmoeder gekonstrueerd om daarmee demonstraties te geven. Hij was geschokt over de manier en over de middelen die soms gebruikt werden om een verlossing te bespoedigen, o.m. met een „dobbelen haek aan de punten zeer scherp, in het overige zeer wel gelijkende de haeken der Vleesch-houwers waer aen zij de mindere stukken vleesch ten toon

hangen”. Daarom vertaalde hij een werkje uit het Duits, dat handelde over een soort „hefboom”, die als verlossingsinstrument veel veiliger was in het gebruik. Het werkje van 58 pagina's, voorzien van een lange inleiding door Roselt, werd waarschijnlijk gepubliceerd vóór 1780, maar zekerheid hebben we niet, want het draagt geen jaartal. De titel luidt: *Bekendmaeking van eenen bezonderen HEF-BOOM, En des zelfs Aenlegging, Gebruyk ende Nut in Baerens nood door den Heer Anthonius Joannes Rechberger, H.R.K.K.A. Majesteyts Lyfwondarts, Eersten van het Weezen-huys en Voormaligen Wondartz en Geboorts-helper van het Hospitaal van den H. Marcus tot Weenen. Uyt het Hoogduytisch in het Nederduytisch vertaeld, met eene Voor-Reden vermeerderd, en uytgegeeven door J.A. ROSELT, Dezwoorn Wondartz en Geboorts-helper, tot Machelen. Tot Gend by de Gebroeders Gimblet, Boekdruckers en Boekhandelaeren*.

De „Vroedkundige Oeffenschool”

In 1784 liet Jacobs een kunstvol geïllustreerd boek verschijnen, dat stoelde op zijn jarenlang onderwijs en ervaring en bestemd was voor de praktijk, maar wetenschappelijk verantwoord: *Vroedkundige oeffenschool, vervattende In een klein bestek meerderendeels alles, 't geen tot deze Konst eenige betrekking heeft, de Geneeskunde uitgezonderd, uitgegeeven bij wyze van Lessen, Door den Professor Jacobs. Met Kopere Plaeten. Spaert, goede Baergodin! de zwanger Vrouw: bewaerd De Vrucht, en dat ze rijp al zagties word gebaerd. Te Gend, By J.F. Vander Scheuren*.

Van dit werk van 450 bladzijden en voorzien van 21 prachtige illustraties liet Jacobs reeds het volgende jaar (1785) een Franse vertaling verschijnen: *Ecole Pratique des Accouchements*, die te Brussel en te Parijs een uitgever vond.

De *Oeffenschool*, die betiteld werd als „het voornaamste boek over de verloskunde dat tijdens de achttiende eeuw in het zuiden het licht zag...” ⁽²⁴⁷⁾ en dat het baringsproces langs de natuurlijke weg wenste te zien verlopen, hetzij met manuele hulp, hetzij met behulp van de toen zo veelvuldig voorkomende instrumenten, bestond eigenlijk uit drie delen. Het eerste deel beschrijft de vrouwelijke geslachtsorganen, naast de fysiologie van menstruatie, bevruchting, zwangerschap en baring; er is ook sprake van de zorgen die moeten besteed worden aan het kind en aan de kraamvrouw; verder worden speciale gevallen behandeld als tweelingenzwangerschap, vroegtijdige en laattijdige geboorten, enz. Het tweede deel heeft het voornamelijk over moeilijke en tegennatuurlijke verlossingen. Het derde deel behandelt de verloskundige handgrepen die bij moeilijke ligging van het kind moeten gebeuren. Ook het gebruik en de aanwending van instrumenten komt ter sprake.

Het is een gedegen handboek dat echter geen nieuwe inzichten brengt. „Het boek weerspiegelt nauwkeurig de stand van de verloskunde van het jaar 1784, en is met de laatste verworvenheden van de Westeuropese literatuur bijgehouden, doch nieuwe wetenschap over de techniek... treft men er niet aan" (248).

Wat de taal betreft, Jacobs was een man met een goede pen, die vlot en nauwkeurig een situatie kon schetsen. De kanselarijtaal die veelvuldig voorkwam in de 18^e eeuw, was hier niet te vinden. Hoewel de woordenrijkdom van het werk niet te miskennen is, waren bastaardwoorden zeldzaam, maar de scheiding tussen Noord en Zuid laat zich gevoelen. Het boek is geschreven in de moedertaal van Jacobs en hij zegt in de voorrede: „onze Moedertaal is te zeer verschillig aan die der Hollanders". Hij was er onbetwistbaar op uit, verstaanbaar te schrijven voor de volksmensen waarvoor het bestemd was. Waarschijnlijk zijn bij hem de oorsprong te vinden van vele uitdrukkingen die nog in de verloskunde te vinden zijn (249).

Alleen de kasselijk leper vond dat het boek van Jacobs „te hoog geleert was, dat hun vroedvrouwen meer nut ondervonden van het boek van dokter F.D. van Daele, opgesteld „by vraegen ende antwoorden" naar de lessen van madame du Coudray en dat ze dus „geoordeelt hebben teenemaal onnoodig te wesen van eenig exemplairen (van het boek van Jacobs) te moeten acquireren..." (250).

Het werk dat nog een Duitse vertaling kende, gepubliceerd te Marburg in 1787, heeft ongetwijfeld sterk bijgedragen tot de faam van Jan Bernard Jacobs en toen in 1788 keizer Jozef II de Leuvense universiteit naar Brussel liet overbrengen, werd Jacobs benoemd tot professor in de chirurgie aan de fakulteit van geneeskunde aldaar. Maar dat was niet van lange duur. Toen in de herfst van het volgende jaar de Brabantse Omwenteling uitbrak, trok hij in het spoor van de Oostenrijkse troepen, die de aftocht bliezen, naar Luxemburg. En wanneer tijdens de zomermaanden van 1790 de tyfuskoorts het keizerlijke leger teisterde, bewees hij er voortreffelijke diensten als directeur van het militaire hospitaal te Marche-en-Famenne, waar hij zelf overleed als slachtoffer van die ziekte, op 22 augustus 1790.

Een paar periodieken

In de laatste decennia van de Oostenrijkse tijd, zijn er een paar periodieken verschenen, van een zekere wetenschappelijke betekenis.

Zo verscheen er in 1776 te Gent „by Philippe Gimblet, op de Kooremarkt", de eerste uitgave van een almanak, die weliswaar hoofdzakelijk betrekking had op de tuinbouw, een soort vernieuwde uitgave van *Den Verstandighen Hovenier*, die reeds een eeuw vroeger was verschenen. Deze volkse botanica was echter van bijzonder belang voor het verrijken van de plantkundige woordenschat. Zoals het een almanak past gaf hij bovendien nog een overzicht van de sterrenkundige verschijnselen en de tijdrekening. De uitgebreide titel omvatte een heel programma: *Nieuwen Nederlandschen Hoveniers-Almanach Over de XII Maenden der Schrickel-Jaer Ons Heere M.DCC.LXXVI. Gemaakt ende gecalculeert op den Meridiaen van Vlaenderen en Brabant, als ook van de andere Nederlandsche Provincien. Inhoudende Alles wat men in de Groensel-Hoven, Boomgaerden, Bloem-Hoven, Oragneryen, Queekeryen, Plantagien, & van maend tot maend doen moet, en waer voor men zorge draegen zal, welke Vruchten de Groensel-Hoven ende Boomgaerden iedere maand uytleveren, en hoe men vele van de zelve des winters kan bewaeren; welke Peiren en Appelen in iedere maend ryp en goed zyn om geeten te worden, en welke Bloemen in de Bloem-Hoven en Oragneryen iedere maand bloeyen. Hier is bygevoegt eene Lyste van alderhande Vruchten, de Teeken en Observatiën van het toekomende Weder of Hemelsloop, als ook de Aenmerkingen van eenen Liefhebber, die ons ter hand zyn gestelt, over d'Atzuyging, In-enting en Occulatie der Boomen, als ook om de Hoven op eene gemackelyke en zekere wyze van alle ongedierte te bevryden. Door G.H.B. Tot Gend, by Philippe Gimblet, op de Kooremarkt, in den Bybel.*

In 1779 kwam, en dat was weer te Gent, een weekblad tot stand, dat elke zaterdag verscheen op een achttal pagina's, formaat 19,5 x 11,6 cm. Het heette: *Den Vlaemschen Indicateur ofte aenwyser der Wetenschappen en Vrye Konsten, met Privilegie Exclusif van Haere Keyserlyke*

en Koninglyke Majesteyt, voor Haere Nederlanden. Tot Gent, By de Gebroeders Gimblet.

Dit blad hield het negen jaar vol, tot 1787, en bevatte allerlei korte aantekeningen over volgende rubrieken: „academien, uytdeelingen van pryzen, agriculture ofte land-bouw, boeken, botanica ofte kruid-kunde, chymie ofte scheykunde, decreten en ordonnantien, administratie, fabrieken, gedenkschriften, geneeskunde, geographie, heel-kunde ofte chirurgie, heylsaeme stichtingen, hydrolica ofte water-kunde, commerce ofte koophandel, letterkunde, mathematica ofte wis-kunde, mechanica ofte werktuyg-kunde, mengelstoffen, anecdoten, naturelyke historien, physica ofte natuer-kunde, oeconomie ofte huyshouding-kunde, rechts-geleerdheid, schilder-kunde en gravuren".

R.A.B.

Volgende keer:
*De Theresiaanse Akademie
Een vruchtbaar jaar
Nog in de Oostenrijkse Tijd*

- (238) Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. II, kol. 28-35 (Karel Velle).
- (239) De Fransman Jean René Sigault voerde in 1777 de eerste symphysiotomie (schaambeendoorsnijding) uit, waarbij een kind in leven bleef. M. Lauverjat was een van zijn opposanten, die voorstander was van de keizersnede. Zie ook: Thiery M., *Operatieve verwijding van het bekken: een historisch overzicht* Tijdschr. v. Geneeskunde, vol. 41, nr. 5, 1985, p. 293-306.
- (240) L. Elaut, *De Laatste Vroedvrouwencaféschismus*, De Gulden Passer, 33, 1955, p. 92.
- (241) P. Boeynaems, *Madame Le Boursier du Coudray en hare invloed op het vroedkundig onderwijs in de Vlaamse gewesten*, Vlaamsch Geneeskundig Tijdschrift, 20, 1939, nr. 48, p. 910.
- (242) L. Elaut, op. cit. (nota 240), p. 98.
- (243) P. Boeynaems, op. cit. (nota 232), p. 121.
- (244) Biographie Nationale, dl. III, kol. 295-296 (Ad. Siret).
- (245) P. Boeynaems, op. cit. (nota 232), p. 122.
- L. Elaut, *Voortgezet onderricht voor vroedvrouwen in de kastelenij van Aalst op het einde van de 18^e eeuw*, Land van Aalst, 8, 1956, nr. 1, p. 1-17 en nr. 2, p. 84-96.
- (246) P. Boeymans, *J.A. Rosell, een 18^e eeuwse chirurgijn uit de Leiestreek*, Periodiek, 5 nr. 9, nov. 1950.
- (247) L. van Damme, *De "Vroedkundige Oeffenschool" van J. Bernard Jacobs (1784)*, Scientiarum Historia, 3, 1961, p. 85.
- (248) idem, p. 92.
- (249) idem, p. 88.
- (250) L. Elaut, *De "Vroedkundige Oeffenschool" van Jan Bernard Jacobs en de kraambedkoorts op het einde van de achttiende eeuw*, Wetenschappelijke Tijdingen, 14, 1954, kol. 340.

MICHEL CAPOEN
Waaenburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

MANTJE VERBRIGGHE

(vervolg van blz. 500)

tijd had men op de noeve verschillende voorwerpen nodig die moesten gevlochten worden, zoals assemanten, wasmanden, grote en kleine kansels, voor de dieren, kalvermuilen of kattenkijzers enz. (in het *Huldeboek* van wijlen André Bonnez staat daarover heel veel uitleg). Voor het vlechtwerk had hij wiedouwwissen nodig. Die werden gekapt langs grachten en beken waar ze groeiden. Voor wasmanden waren er witte wissens nodig. Die bekwaam men door de groene wissens te pellen en dat gebeurde op een heel originele manier.

Stoelenvlechten

Doorgaans brachten de mensen, die hun stoelen wilden doen hervlechten of herstellen, ze zelf bij hem thuis. Voor het vlechten gebruikte hij biezen uit Holland. Ze kwamen per trein toe in Poperinge, van waar ze dan werden afgehaald door de wekelijkse vervoerdienst van Baelden van Krombeke en ter plaatse gebracht. Ze waren in dikke bundels samengebonden van wel twee meter lang.

Boomsnoeien en mollenvangen

Tussen de twee oorlogen had men in Stavele nog op veel hofsteden een boomgaard. Daar was dan in het voorjaar zijn werkterrein en trok hij zo van de ene hoeve naar de andere.

In de jaren na de oorlog was er in de streek een ware mollenplaag. De zaaivelden en de weiden werden door die diertjes doorwoeld. Daar de landbouwers wisten dat Mantje een specialist was in het mollenvangen, werd op hem beroep gedaan. Van 's morgens vroeg trok hij dan de velden in met een grote lederen tas op de rug, waarin een groot aantal vangijzers (trappen) zaten. Op de schouder zijn „houwe“, waarmee hij dan kapte waar het nodig was. Op een bepaald stuk akkerland of weide werden dan, met veel handigheid, alle vangijzers geplaatst en toegedekt. Na een aantal uren, soms was het de volgende dag, werden alle vangijzers gecontroleerd en het was verbazend hoeveel mollen hij dan bovenhaalde. Robert Allewaert van Stavele vertelde destijds, dat hij nog met Mantje op vangst was meege-weest en dat hij hem in een namiddag meer dan veertig mollen zag bovenhalen. Zijn „houwe“ diende om, bij bepaalde gevallen, de mol direkt uit de grond te kappen. Dat heb ik zelf vaak gezien en heb er vroeger een passend gedichtje over gemaakt.

Hij wist dan die diertjes van hun pelsje te ontdoen, waarna die op een houten bord opengespannen werden om te drogen. Men betaalde toen een hoge prijs voor dergelijke vellen.

Dat waren dus de verschillende stielen waarmee Mantje zijn kost moest verdienen, zoals hij zelf zei. Levenslust en vitaliteit waren zijn karaktertrekken, die hij zijn leven lang heeft behouden. Hij was graag bij de mensen en de mensen zagen hem

graag. Van velen, die er nu niet meer zijn, heb ik anekdoten over hem horen vertellen en van zijn spreuken, die zij nog kenden. Doch door de tijd is veel vergeten. Toch zijn er nu nog mensen die hem kenden en van zijn gezegden hebben blijven onthouden. Dan besluiten ze met te zeggen: „Mantje was 'n raren!“

Hij overleed te Stavele, op 2 december 1946. Hij was juist de tweeënnegentig voorbij... Op zijn doodsprentje stond: „Hij was een eenvoudig en oprecht man van de oude stempel: werkzaam en bedrijvig tot in zijn hoge jaren, vriendelijk in de omgang, vol pittige wijze oude Vlaamse spreuken, die getuigden van zijn geloof in het Opperwezen“.

Hierna volgen enkele gezegden en spreuken die ik destijds heb kunnen opschrijven:

- Toen hij op een hofstede kwam waar een varken geslacht werd:

*Aan 'n zwijn is alles goed,
Z'n kop, z'n steert, z'n poten en z'n oren.
Ook z'n dermen en z'n bloed
Maar ik pakken nog osan d'hesperen voren!*

- Aan een rentenier, die voor zijn deur in de zon zat. (Gusten Comeyne)

*Gusten, je zit gij daar te rusten,
Want je hé gij al den tijd,
Omdat je aan 't rentieren zijt.
Maar ik, gaan in de plekke,
Gaan werken met de pekke!*

- Over een boer die de zondag bezig was met ale (beer) te voeren:

*Dat zijn toeren bij de boeren,
Olzo de zondag ale voeren.*

*'t Is de pest in geheel de streke,
Dat is werk voor in de weeke!*

- Een goede raad bij het niezen.

*Als je staat om te niezen,
En je voelt dat 't niet gaat,
Kijkt vlak naar de zonne,
en j'hét goed resultaat!*

- Tegen een jongetje die graag een merel-nest wilde uithalen.

*In die dikke doornhage,
Loer je naar dat merelnest.
Maar kwestie van erbij te geraken,
Dat zijn delikate zaken,
En die merel weet dat best!*

- In de herberg *De Linde* tegen een paar beroepsrenners die daar binnenkwamen en met hem praatten:

*Je zijt gij 'n goen koureur,
'k Hé dat ol gezien.
En zonder veel maleur,
Ga je zondag den eerste rên!*

- Hij maakte ook verschillende raadsels, hier een ervan, gehoord van Jules Regheere.

*'k Heb er vandage vele begraven,
Waarvan dat den enen den anderen moet laven.
En den enen kan den anderen niet mis-sen,
Maar de laatsten moet ol uitpissen! (Draineerbuizen leggen).*

Dit zijn er enkele, maar er zijn er nog veel meer, maar waarvan de juiste tekst maar gedeeltelijk gekend is.

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN

057/30 11 47

**HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS**

**OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur**

Ongelooflijk !
Voor elke
50.000 fr.
krijg je
1 fles wijn
en 4.000 fr.
dividend !

*E*n het enige wat je daarvoor moet doen is sparen. Per spaarinspanning van 50.000 frank heb je recht op een fles wijn. Omdat we niet moeilijk willen doen, maakt het voor ons niets uit hoe je spaart : een klassiek boekje, een termijnrekening, kasbons of koöperatieve aandelen.

*J*e zit trouwens goed bij het Landbouwkrediet : een opbrengst van 8 % netto in 1988, het hoogst wettelijk toegelaten dividend. Bovendien zijn de eerste 5.000 frank vrijgesteld van roerende voorheffing, zijn de aandelen snel terugbetaalbaar en behouden de aandelen de voordelen van het K.B. De Clercq - Cooreman wanneer zij verworven zijn in het kader van een vervangingsaankoop. Sparen dus, want in oktober en november geven we duizenden flessen wijn kado ! Kontakteeer ons gerust voor verdere inlichtingen.

Bij kantoor Recour natuurlijk !

Kantoor RECOUR bvba

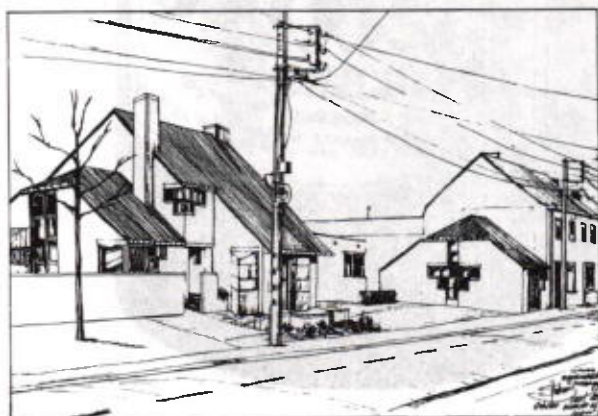
Prof. O. Rubbrechtstraat 68b - ROESBRUGGE - Tel. : 057/30 02 70

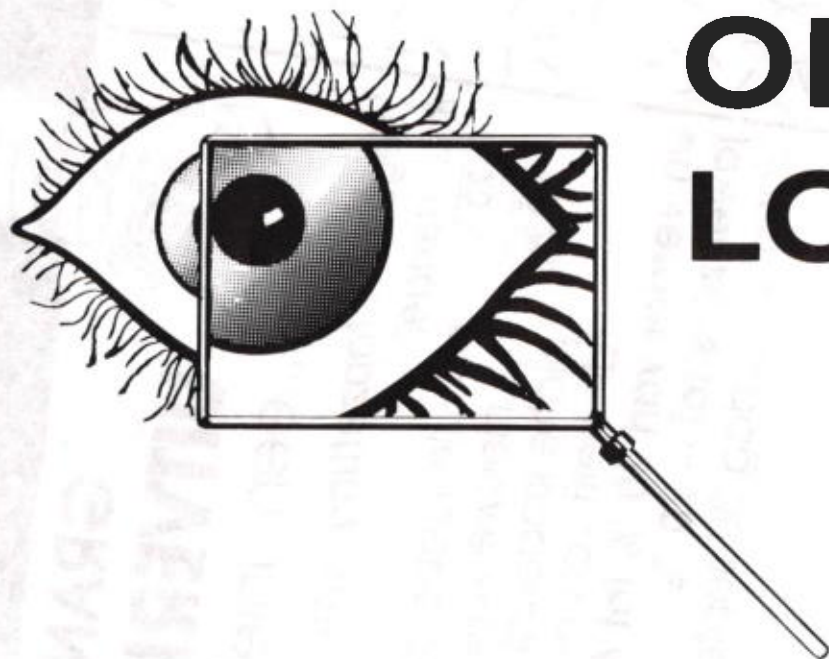
Ivo en Lieve
heten U van harte welkom
in hun nieuwe bakkerij
vanaf zaterdag 14 oktober.

Bakkerij Ivo & Lieve VANDENBROUCKE VANNESTE

Weggevoerdenstraat 1
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 09 24

Versheid en kwaliteit verzekerd !

OPTIEK LOBELLE-RYON

- ★ SNELLE SERVICE
- ★ VRIENDELIJK ONTHAAL
- ★ EERLIJK EN VAKKUNDIG ADVIES

EXTRA SERVICE EXTRA

Open op zondagmorgen
van 10.15 u. tot 12.00 u.

CONTACTLENZEN

van gezichtsscherpte t.e.m. nacontroles **GRATIS PROEFPERIODE**

OGENTEST (gratis)

Hebt u een gezichtsprobleem ? **SAMEN** zoeken wij voor **U** de **beste oplossing**

loepen	barometers	zonnebrillen	elektronische thermometers	verrekijkers	kompassen	NIEUW ultradunne* superlichte brilglazen

Burg. Bertenplein 11 • POPERINGE • 057/33 67 19

(* + glazen)

GRANDIOZE UITVERKOOP

...een unieke kans!

Wegens stopzetting van groot- en kleinhandel

20 %
25 % op alle rubberartikels op nieuwe kollektie platte kinderschoenen aan de helft van de prijs en verder van 30 % tot 60 % en jawel zelfs tot - 70 %.

Vanaf zaterdag 30 september.

IG. PARENT-MOYAERT

Prof. O. Rubbrechtstraat 35, Roesbrugge - Tel. 057/30 03 20
Andere dagen open van 8.30 tot 12 u. en van 13.30 tot 19 u. (EW/191/3578)

KLEINE FISKALE KRONIEK

Zijn jobstudenten nog ten laste ?

Jobstudenten zijn studenten die tijdens de vakantie gaan werken in seizoengebonden bedrijven. Meestal aan de kust in de zgn. Horeca-sektor, dus in hotels, restaurants of cafés.

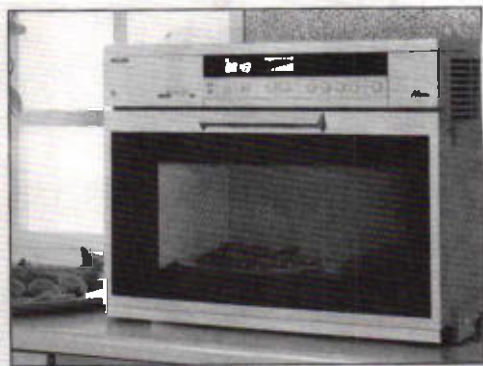
We horen elk jaar over moeilijkheden tussen die okkasionele werknemers en hun werkgevers. De studenten klagen er meestal over dat hun loon te laag is, dat de overuren niet worden betaald en dat hun kontrakt met de werkgever niet wordt nageleefd of dat ze zelfs geen kontrakt kregen. Dat is - zij het niet overal - inderdaad zo. Maar anderzijds moeten we hieraan toevoegen dat jobstudenten graag veel geld verdienen, maar niet willen dat er meer dan 75.000 fr. op hun loonfiche komt, omdat ze in dat geval niet langer ten laste zijn van hun ouders, wat nadelig is voor de belastingssituatie van papa ! Zo komt het dat er jobstudenten zijn die willen dat er hun een gedeelte van hun loon in het zwart betaald wordt, en zoals dat gewoonlijk gaat, de ene „zwarte” situatie brengt de andere mee.

Met de belastinghervorming van 7 december 1988 is inzake dat ten laste zijn, niets veranderd. Om ten laste te zijn moet men niet alleen deel uitmaken van het gezin op 1 januari van het aanslagjaar, maar mag men in het voorbije jaar niet meer dan 60.000 fr. netto eigen bestaansmiddelen hebben genoten.

Voor bedrijfsinkomsten bekomt men het netto-bedrag door het bruto-bedrag te verminderen met de bedrijfslasten of -kosten. Bij loontrekkenden worden die kosten forfaitair vastgesteld op 20 t.h. met een minimum van 10.000 fr.

Wie dus MEER dan 75.000 fr. uitbetaald kreeg, komt netto op MEER dan 60.000 fr. en is geen „kind ten laste” meer. En dat kan inderdaad nadelig zijn !

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fisk. Adviseur UFSAL

PHILIPS SPACE CUBE 50

DEMONSTRATIE MICROGOLFOVEN 30.10.89 - 19 u.

Jos. CAPPOEN-GANTOIS
Prof.O.Rubbrechtstraat 12 • 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

**de grootste keus
behangpapier**

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING

schoonaert

Tel. 057/33 40 86

Bruggestraat 3 - 5

8970 POPERINGE

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
ZAKENKANTOOR
PRINZIE

PVBA

Agentschap Krediet aan de Nijverheid

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE

Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02

na de diensturen : 30 02 58

met staatswaarborg

TOTAL

**HET
KWALITEITSMERK**

**Olën en
smeermiddelen**

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35

8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

**HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.**

Bruggestraat 26-28

8970 POPERINGE

**M Massieve
stijldeuren**

**BOUWEN DOOR DE EEUWEN HEEN
IN VLAANDEREN**

Volledige inventaris van alle waardevolle gebouwen
en landschappen in KROMBEKE ☐ OOSTVLETEREN
☐ POPERINGE ☐ PROVEN ☐ RENINGELST
☐ ROESBRUGGE/HARINGE ☐ WATOU
☐ WESTVLETEREN

Voordeelprijs tot 31.12.89 : 1.495 fr.
nadien : 1.895 fr.

BOEKHANDEL SCHOONAERT

Bergenstraat 14 • 8990 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 03 79

**STEEDS
VERS
WITLOOF !**

Witloofbedrijf

Martin MUYLLE

Haringeplein 29

(ingang : Hoogstraat)

HARINGE

tel. 057/30 05 39

BESCHOUWING VAN DE MAAND

We hebben meer dan een eeuw lang moeten vechten om onze taal de plaats te geven waarop ze recht heeft, binnen het Belgisch staatsbestel.

Hoelang zullen we moeten vechten om de kleine Nederlandse taalgemeenschap de plaats te geven die haar toekomt in de Europese eenmaking?

Taalgenoten van boven de Moerdijk, een beetje hulp s.v.p.!

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

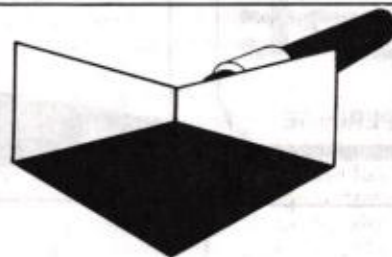

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ

Onze mensen maken het verschil!

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE

Tel. 057/33 47 92

c.v. RIMAL

· ALGEMENE VOEGWERKEN
· ELASTISCHE VOEGEN
· RENOVATIE VAN GEVELS
· HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND:

Overlijden:

- Monique Deman, 49 j., echtgenote van Roger Recour.

ROESBRUGGE - VOORDRACHT „Onze seizoenarbeiders”

Op vrijdag 13 oktober organiseert Ziekenzorg CM Roesbrugge-Haringe in samenwerking met Davidsfonds IJzerweelde en KAV Roesbrugge-Haringe een voordracht „Onze seizoenarbeiders”, gegeven door Deken J. De Jaeger. Deze voordracht vindt plaats in zaal „Kristen Volkshuis” te Roesbrugge en vangt aan om 20 uur.

Toen de laatste twee astepieten in 1987 de ast verlieten, behoorde de seizoenarbeid in de ast definitief tot het verleden. Jarenlang trokken onze seizoenarbeiders naar Frankrijk om er te werken op de bietenvelden en in de asten van Noord-Frankrijk, Pas-de-Calais, de Somme, Aisne, Marne...

Over de motieven van hun werk, de voorbereiding, de tocht, het werk, het verblijf en alles wat zich daarrond afspeelde kan ons niemand beter en boeiender vertellen dan Deken Joris De Jaeger.

Jarenlang was hij de pastoor van de seizoenarbeiders en kent hen dan ook

door en door, beter dan wie ook. Wie deze spreker reeds hoorde, weet dat ons een interessante avond te wachten staat. Iedereen is er van harte welkom!

Toegang: 40 fr.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND:

Geboorten:

- Maxime De Wuffel, zoon van Ives en Claire Marché (Stavele).
- Elke Lelieur, dochter van Dominique en Marleen Vandenberghe (Stavele).

Huwelijksaankondiging:

- Peter Vandenberghe van Beveren met Francisca Vanoverberghe van Roeselare.

Overlijdens:

- Jeanne Taillieu, 77 j., echtgenote van Felix De Baenst (Stavele).
- Joël Leys, 75 j., echtgenoot van Rachel Vandewynckele (Stavele).

Kleiduifschieting

• Stavele, Hof „Noordhille”
Westsluisstraat 13 bij Leo Vandaele
zondag 8 oktober vanaf 10 u.
Inlichtingen: 057/300 754 - 300 768
Inr.: De Slusschutters Stavele

K.B.G. - BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting van 21 september. Winnen 3 partijen:

1. Dewitte Adelson	334 p.
2. Butaye André	282 p.
3. Baes Paul	275 p.
4. Vercruyce Martha	258 p.
5. Wullen Firmin	236 p.
6. Decarne Robert	201 p.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 7 september 1989 is in het ziekenhuis te Peruwelz (Henegouwen) overleden: zuster Johanna van de kongregatie van de H. Familie, of mej. Bertha Vandebroucke.

Zij was de dochter van Leon Vandebroucke en mevr. Celesta Deschrevel, destijds landbouwers in de Oosthoek te Roesbrugge.

Mej. Bertha Vandebroucke is in het klooster getreden te Ieper, op 24 september 1959. Zij legde haar tijdelijke geloften af op 2 juli 1961 en de eeuwige geloften op 2 augustus 1964. Enkele weken later werd zij gestuurd naar Bon-Secours, waar de kongregatie van de H. Familie over een neuro-psychiatrische kliniek beschikt. Zij was er bedrijvig in de administratie en na haar pensionering maakte zij zich verdienstelijk als animatiebegeleidster voor de zieken.

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND OKTOBER

Kaartingen

- Stavele, in de gemeentelijke zaal vrijdag 6, zaterdag 7 en zondag 8 okt. worstenkaarting t.v.v. de Muziekmaatschappij
- Roesbrugge, bij P. Gunst maandag 9 oktober maandelijks kaarting
- Haringe, in de schoollokalen woensdag 11 oktober puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Roesbrugge, bij P. Gunst dinsdag 24 oktober puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Haringe, in „St.-Jozef“ bij Cecile Ryon zaterdag 28 en zondag 29 oktober maandelijks kaarting inschrijving nieuwe leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst zaterdag 28 oktober saucissenkaarting t.v.v. Wielerklub „Onze Grens“

Vogelplk

- Roesbrugge, café „Handelshuis“ zaterdag 7 oktober smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst zaterdag 14 oktober smijting voor de leden
- Haringe, in „St.-Jozef“ bij Cecile Ryon zaterdag 14 en zondag 15 oktober smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- 1° gewestelijke ontmoetingsavond voor K.V.L.V.-jongeren op dinsdag 24 oktober om 19.30 u. te Oostvleteren in „De Sceure“. Het wordt een gezellige avond met muziek, spel en dans. Alle jongeren worden vriendelijk uitgenodigd.

K.A.V. en J.K.A.V.

- „De 40 voorbij...“ Interessante reeks van 4 avonden waarin de levenssituatie, relaties, veranderingen en nieuwe kansen van vrouwen tussen 40 en 55 jaar worden besproken. Op maandag 9, 16, 23 en 30 oktober, telkens om 19.30 u. in het zaaltje van de kerk te Roesbrugge. Inschrijven vóór 1 oktober bij mevr. G. Vandenbussche-Deschuytter of bij uw kernlid.

Dansavond

- Lo, zaal „Moderna“ zaterdag 28 oktober om 20 u. In Tiem-TD K.L.J.-Beveren-Stavele-Leisele

K.L.J.

- Voetbalpronostiek Beveren-kermis De volgende prijzen werden nog niet afgehaald. Deze kunnen vóór 31 oktober afgehaald worden bij Dirk Maekelberg, Roesbruggestraat 68, 8991 Beveren-IJzer, 057/30 00 30

BRIEFJE VAN EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Een geheim rapport van het studiebureau SOBEMAP (dat toch is uitgelekt) heeft een vernietigend oordeel geveld over de toestand van rivieren en waterlopen in ons land.

Bij ons worden slechts 15 procent van de afvalwateren gezuiverd. In Nederland en West-Duitsland is dat 90 procent en in Groot-Brittannië zelfs 96 procent. Brussel is de enige hoofdstad in West-Europa die zijn afvalwater ongezuiverd loost! Het water van onze rivieren stinkt, is zwart of grijs en biologisch morsdood.

Nochtans beschikken wij ook over stations voor waterzuivering, maar ze staan meestal in gebieden waar geen riolering voorhanden is. Zo doet zich de komische situatie voor dat er wel zuiveringsinstallaties en vervuild water bestaan, maar dat er geen verbinding is tussen de twee!

Hoe het zover is kunnen komen? Niemand zal het geloven, maar het houdt verband met vliegmaachines! In 1974 stond de Belgische regering voor een moeilijke beslissing. Er moesten nieuwe gevechtsvliegtuigen aangekocht worden en men moest kiezen tussen de Amerikaanse Starfighter en de Franse Mirage. De Walen wilden natuurlijk het Franse toestel, de Vlamingen vroegen om het Amerikaanse dat meer werkgelegenheid bood. Het werd uiteindelijk de Starfighter.

Omdat de Vlamingen hun zin kregen, eisten de Walen compensaties. En omdat driekwart van het drinkwater in ons land uit Wallonië komt, wilden de Walen de volledige zeggenschap over HUN waterbeleid. Om alle moeilijkheden te vermijden, en omdat men dit geen gevaarlijke materie vond, werd dit grif toegestaan. Maar nauwelijks was dit gebeurd of Wallonië legde een forse belasting, een soort invoerrecht, op het naar Vlaanderen geëxporteerde water. Deze fiscale aanslag van Wallonië op Vlaanderen werd echter door de Raad van State onwettig verklaard. Maar het waterbeleid bleef een regionale zaak, in plaats van een nationale, hoewel Vlaanderen zijn meeste water van Wallonië aftapt. Dat regionale waterbeleid werd een knoeiboel van je welste, want uiteindelijk bleek dat er maar liefst dertien ministers en staatssecretarissen in onze waterhuishouding bevoegdheid en inspraak hadden.

„Mens toch“, jammert Gusta, „als het niet op te lossen is met dertien ministers en staatssecretarissen, wat zou het dan geworden zijn, indien hiervoor maar één minister was ter beschikking geweest?“

Een mens mag er niet aan denken,

Poi

KIJK EERST BIJ FORD

Betrouwbaar en voordelig!

Vertegenwoordiger:

HEIN LECLUYSE

Haringeplein 6 - 8990 HARINGE
Tel. 057/30 07 15

GARAGE ANTOON ADRIAEN

Groot Brittanniëlaan 6. 8970 POPERINGE
Tel. (057) 33 63 44

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE NEVEJAN OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

VW Golf GTI '88
VW Golf benzine 9/87
FORD Fiesta '80

OPEL Kadet diesel '89
PEUGEOT 205 '89
FORD Fiesta '89

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Vurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak: tel. 057/40 01 01

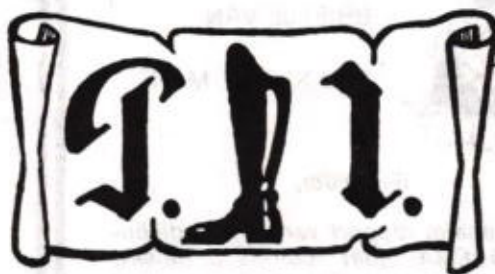
Ook verzorging aan huis.

Woensdagmiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten en benodigdheden.

- Stevige schoenen
- Botten
- Pantoffels
- Boekentassen
- School- en toiletetuis
- Valiezen /reiszakken
- Regenschermen
- Sportuitrusting

**Grote keus in alle prijsklassen
voor jong en voor...
de derde leeftijd**

Schoenen Ig. PARENT-MOYAERT

**Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 03 20**

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Van hetgeene dat er hier spraake is, moet gebeurd zijn over meer of zestig jaar, ols we nog naar 't schoole gingen.

't Wos op è vrijdagvoornoene te Stavele, in de knechteschoole dat meester Verschaille bezig wos met lesse geeven over de Gewijde Geschiedenisse. Meester hadde de geweunte van de vrijdagvoornoene 't eene of 't ander te vertellen over 't Oud- of 't Nieuw Testament. Op zijn maniere koste meester dat zoo schoone uiteen doen ... Het ging dien nuchterend over Jozef en Maria die, op è voornoene kommissies gingen gaan doen naar de markt in Jerusalem, met Jezus mei, die nog è kleen joengen wos ... Maar olmetnekeer, binst dat ze stoegen te kyken bij è groenselkraam, wos Jezus weg è schoepert tusschen 't volk en ze vonden hem niet meer ... Je kunt peinen hoe dat ze verleegen waaren ... ze zochten overol, maar ze vonden Jezus niet ...

De joengens zaaten 't horkten met hulderen mond open. Jeftje Zoete zat zelve met de traanen in z'n oog en met è snotneuze, dat'n niet durfde snuiten om meester niet te stooren ...

Maar toch zat er daar een tusschen, die maar half hoorde wuk dat meester vertelde, dat was Bertje Baes.

Je moet weeten, 't wos in den tyd van 't marbelen op de koer en djuuste vóór dat 't schoole begoste, wos Bertjes besten schotter door 't roostertje van 't vuilpitje è rolt en è wos'n kwyt ...

Je weet julder nog wel, dat'n schotter è steenen marbel wos, waarme dat je de uitlegmarbels uit de ronde moeste schieten.

Bertje wos er 't herte van in, temeer omdat'n daags tevooren vijf en twintig schoone klieten marbels hadde moeten geeven aan de rosten Backer, om dien schotter te krygen ...

Binst de lesse wos meneere paster voorzichtig binnen è kommen en 'n bleef staan horkten, met zyn handen diepe in de beuzen van zyn souteane, ol booven zyn pince-nez kyken om te zien of de joengens goed horkten ...

Meester besloot zyn verhaal ...

„Heeft iedereen nu goed geluisterd?” vroeg de paster.

„Ja, meneer pastoor!” riepen ze ol tegoare.

„Zeg gy nu 'n keer waarom dat Jozef en Maria zoo verleegen waaren!” zei de paster en 'n wees naar Jeftje Zoete, die djuuste zyn neuze snoot. Jeftje stoeg rechte. „Omdat ze Jezus verloor hadden, meneer pastoor”, antwoordde Jeftje. Meester knikte dat 't wel wos...

„Zeer goed”, zei meneere paster, maar 'n had ondertusschen Bertje Baes in d'ooge...

„En zegt gij daar 'n keer wat dat Jozef en Maria deden om Jezus terug te vinden!”

„Ze begosten te leezen voor den heiligen Antonius, meneer pastoor!”, zei Bertje.

KWAAK

DROGEN IN DE REGEN

**Met SIERA
hoeft U het
nog slechts
weg te bergen!**

**VERWEN UZELF MET DE
ZUINIGSTE LINNENDROGER!**

vanaf **11.690 fr.**

J. CAPPOEN-GANTOIS

**Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94**

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever : Drukkerij Schoonaert

Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE

Informatieblad
voor de dorpen :Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren

Verschijnt maandelijks : behalve in augustus

MEESTER PAUL TAMBORIJN UIT IEPER

Ivan Woussen zantte in zijn literaire nalatenschap

Ieper als historische vesting en als toegangspoort naar Frans-Vlaanderen, heeft binnen haar muren steeds auteurs gehad die de schoonheid van stad en landschap hebben bezongen. Geen stad ook die meer tot de verbeelding spreekt als het Inferno van 1914-1918.

Vooraf Renaat Buckinx (*Tessenderlo 1901 - Mortsel 1979), die in 1931 reeds de V.V.V. *De Westvlaamse Bergen* stichtte, een der oudste V.V.V.'s van de provincie West-Vlaanderen overigens, was op dit gebied biezonder actief. Hij schreef verschillende gidsen en wandelboekjes voor Ieper en omgeving en publiceerde talloze bijdragen, vooral in *De Toerist*, orgaan van de *Vlaamse Toeristenbond*.

Niet minder vlot en zeer bedrijvig met de pen was de vier jaar oudere Paul TAMBORIJN die te Elverdinge was geboren op 31 maart 1897 en op 8 juli 1977 te Ieper overleed.

Paul Tamborijn was evenals Renaat Buckinx verbonden aan het Koninklijk Atheneum te Ieper en verzorgde tal van toeristische bijdragen in *Auto-Touring*, het ledenblad van de *Touring Club van België*.

Maar niet alleen streek- en reisbeschrijvingen publiceerde hij. Hij was eveneens zeer bedrijvig als auteur van vele sprookjes en oude vertellingen. Als dichter ging hij de nogal nostalgische toer op, moraliseerde en beet zich vast in oorlogsherinneringen van de Eerste Wereldoorlog, die hij in zijn brutaliteit en ellende had meegemaakt.

In het *Lectuurrepertorium* en het *Lexicon van Westvlaamse Schrijvers* lezen wij alleen dat hij „lieve kinderboekjes schreef en samen met Constant Tamborijn de *Geschiedenis van Elverdinge* samenstelde”. Meester Paul Tamborijn zou met deze titulatuur, die letterminnend Vlaanderen hem identificeerde veel onrecht zijn aangedaan, was daar niet Ivan Woussen, die als eindwerk voor de Gidsenkursus 1984-86, de werken en bijdragen van Tamborijn samenzantte.

Op die manier werd Meester Paul Tamborijn aan de vergetelheid onttrokken. Gelukkig maar.

Bij drukker-uitgever Schoonaert te Roesbrugge verscheen deze zomer „*De Verzamelde Werken van Paul Tamborijn*”. Meer dan driehonderd bladzijden. Rijk geïllustreerd en verkocht tegen de ongeloflijke prijs van 495 fr.

„Col- en plastronarmoede”

Meester Paul Tamborijn is een der schoonste voorbeelden van een schoolmeestersgeneratie die Vlaanderen van vernieling en ondergang heeft gered. Hij

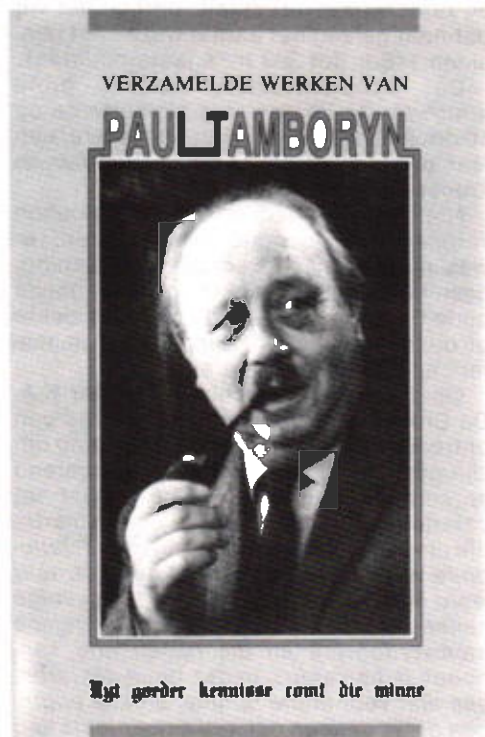
was de zoon van meester Constant Tamborijn, die schoolhoofd was te Elverdinge en rond de eeuwwisseling een heroische strijd streed tegen het analfabetisme dat vooral op het platte land welig tierde. De kinderen werkten al heel jong op het veld en als men ze missen kon, vooral onder de wintermaanden, werden zij naar school gestuurd. In overbevolkte klassen, meestal zonder het allernoodzakelijkste didactisch materiaal probeerde de zuster, jufvrouw of meester enige opvoeding en wijsheid te verschaffen.

De grootste zorg in die beloken tijd was het geestelijk onderricht. Parochiepapen en inspectie hielden meer dan een oogje in 't zeil. Ze dirigeerden de instellingen en zorgden voor katechismus en sakramenten.

In *Le Moniteur Belge* van 17 maart 1872 lezen wij dat Eerw. heer M. Monstrul, leraar aan het kollege te Poperinge, geestelijk schoolopziener werd benoemd voor het schoolkanton Haringe. Er werd niets aan het toeval overgelaten. De toen nog jonge Belgische staat keek naar zijn leiders en zag dat het goed was.

Dag na dag, op week- en zondag, vele uren lang stond de schoolmeester op de bres om niet alleen gedurende de schooltijd maar evenzeer er buiten te onderrichten, te waarschuwen tegen overmatig drankmisbruik, te helpen, te dienen eigenlijk.

Ik heb het geluk die echte schoolmeestersgeneratie van heel dicht te hebben

Meester Paul Tamborijn

meegemaakt. Vooral deze die gevormd werd „ter normaele schole te Thourhout”. Mijn grootvader Jan-Baptist Balduck en zijn twee broers, Constant en Charles (wiens dochter op het kerkhof te Haringe ligt begraven), mijn eigen vader en zijn zes broers en tenslotte ikzelf behaalden in dezelfde normaalschool het „ezelsvel” zoals het schertsend werd genoemd.

Ook meester Paul Tamborijn en zijn vader Constant werden te Torhout gekneet en bewaarden aan die studietijd de schoonste herinneringen.

In zijn bijdrage *Uit het dagboek van een oorlogsbrancardier* schrijft P.T. : „Ik werd brancardier. Wij waren daar met verschillende Torhoutse normalisten en oud-normalisten en dadelijk hokten wij samen”. En verder : „Een kennis weerzien is hartelijk, maar een studiemakker weerzien uit de normaalschool was dubbel hartelijk !”

In de normaalschool wees men de jonge idealisten op de noodzaak van het

„beroep“ een „roeping“ te maken. Slaagde men daar niet in, dan kon men beter, aldus Constant Tamborijn „schrijver worden in de post en heel wat meer verdienen“.

In *De Vereeniging*, het halfmaandelijks orgaan „voor onderwijzers en onderwijzeressen, bestuurders en professors van aangenomene of bijzondere onderwijs-gestichten en voor alle personen die den vooruitgang van het onderwijs en de volksbeschaving behartigen“ van 16 oktober 1872 (4^e jrg. nr. 19, blz. 330) vernemen wij dat de jaarwedde van een onderwijzer te Izenberge 1000 fr. bedraagt. Uit de besluiten van „de besturende commissie der voorzieningskas“ (2.12.1871), die het overlevingspensioen van de weduwe van de onderwijzer uitbetaalt, onthouden wij dat naar gelang het aantal wezen het pensioen 118 fr. tot 393 fr. 's jaars bedraagt.

De schoolmeesters leden grote armoede. *De Vereeniging* blokletterde op 16 december 1872: „Wij zullen weeral een jaar een aantal collega's met vrouw en kroost honger zien lijden!“

Niet alleen wedden en pensioenen zorgden voor schrale hongermalen, er was niet de minste sociale voorziening, geen hulpkas noch ziekenbond. De goede oude tijd zeg maar. Werd men door ziekte of ongeval getroffen, dan kon de „meester“ en zijn gezin kreperen.

Op 10 april 1872 schreef meester K.A. De Bruyne uit Watou ten einde raad een ontroerende brief naar *De Vereeniging* om zijn grote nood te klagen. Een ontroerend en eerlijk opstel, waarvan de aanhef het smartelijk begin is van een even smartelijk einde: „Sedert tien jaren was ik hulp-onderwijzer toen ik in 1870 genoodzaakt werd mijne plaats te verlaten, ten gevolge eener sinds maanden aangevangene stemverdooving en die heden nog aanhoudt. Ik ben aldus, in den bloei der jaren, een last voor mijne familie; en alle pogingen die ik gedaan heb om eene plaats van bureelschrijver te bekomen, zijn vruchteloos geweest. In deze gesteltenis heb ik de pen opgenomen...“

De jonge Belgische staat bleef schromelijk in gebreke. Voor de verpauperde en ongeletterde massa tweede- en derde-rangsburgers, die nog de wonden likte van een niet eens zo ver verleden, werd niets ondernomen. Integendeel, de onmondigheid werd gestimuleerd o.a.

door het cijnskiesrecht of censuskiesrecht, waardoor enkel rijke lui hun vertegenwoordigers in het Belgisch parlement konden duwen die daar hun belangen behartigden.

Er was geen wet op de schoolplicht. Kinderarbeid werd toegelaten. Drankmisbruik en ongebreidelde volksdevotie, waarbij men evenzeer in de kracht van mirakelmakers geloofde als in het wekelijks Lottoformulier van nu, waren opium voor deze sukkelaars. Er waren weinig of geen bibliotheken, ook te Roesbrugge niet.

In de monografie over onze hoofdredakteur, Roger-A. Blondeau, die als nummer 140 van de V.W.S.-cahiers in 't voorjaar 1990 verschijnt, verklaart R.A. Blondeau: „- In mijn jeugdjaren bezat Roesbrugge geen gemeentelijke of parochiale bibliotheek, ook geen afdeling van het *Davidfonds*. Beveren had wel een bibliotheek. De zondag na de hoogmis trok ik langs het jaagpad van de IJzer naar Beveren, bij meester Neut, die een uitleenbibliotheek in een ruime kamer van zijn schoolhuis had.“ Dat alles bewijst dat wij niet eens zo ver de geschiedenis moeten ingaan om een beeld van *la belle époque* voor ogen te krijgen.

Voor de schoolmeesters uit die tijd, en daarvan zijn vader Constant en Paul Tamborijn twee componenten, moest er ooit eens een standbeeld opgericht worden voor het enorme werk dat ze presteerden voor de „volksverheffing“ zoals men dit toen noemde. Prof. dr. Karel De Clerck, directeur van de Seminaries voor Historische en voor Vergelijkende Pedagogiek van de Gentse universiteit (A. Baertsoenkaai 3 te Gent) is met de geschiedenis van het onderwijs in Vlaanderen volop bezig.

Gelukkig waren er vele schoolmeesters die allemaal bezielde waren met de wil Vlaanderen er terug bovenop te helpen. Zij zijn er nog in geslaagd ook. Ieder op zijn manier in eigen dorp en streek.

Overtuigd dat de Vlaamse ontvoeringsstrijd mede geholpen zou worden, na het wetsvoorstel Nyssens van 18 april 1893, door het aantal stemgerechtigden te verhogen, bereidde een andere aktieve schoolmeester, eveneens oudleerling van de Torhoutse normaalschool, meester Emiel Pil uit Zonnebeke, zoveel mogelijk „examenkiesers“ voor om van het voorstel Nyssens te kunnen genieten. Meester Pil schreef een boekje *Examen van Kies-*

bekwaamheid dat vele kiezers een stem bezorgde. Het boekje werd gedrukt bij Simon Lafontaine uit de Boterstraat te Ieper.

Constant Tamborijn schreef eveneens tal van schoolboeken waarmee zijn kollega's danig geholpen werden. Ook hij verdiende niet veel en vaak werd dit soort idealisten door opportunisten en „m'a-tu-vu's“ geschandvlekt met een spottend „Petits Vicaires“. Naam die zij echter met fierheid droegen en net als de Geuzen dit scheldwoord als een embleem in het schild schreven.

Over „Het volksonderwijs in de vorige en bij het begin van de twintigste eeuw“ schreef Paul Tamborijn in *Het Iepers Kwartier* (1972, nr. 4) een boeiende bijdrage. Meester Paul zette een nieuwe generatie schoolmeesters in met evenveel ambitie en geloof. Ook hij verdiende geen schatten. Toen hij na de Eerste Wereldoorlog als onderwijzer te Aalst benoemd werd, bedroeg zijn jaarwedde 2.300 fr. Met andere woorden, een goeie zes frank daags, waarvan de grote helft alleen al aan logement en eten werd gespendeerd.

Paul Tamborijn trekt het spoor verder

In het spoor van zijn vele voorgangers die zichzelf en anderen hebben overtuigd dat eigen land en volk er meer mee gediend worden naarmate men dit land en volk beter kent en er meer van houdt, heeft meester Paul Tamborijn zich niet onbetuigd gelaten.

Met zijn bijdragen over Ieper, de Westhoek en een grote beet uit de smakelijke koek die Frans-Vlaanderen heet, is P.T., voor wie weet hoevelen, de ideale maar onbekende gids geweest. De meeste van deze papieren-gids-beurten verschenen voor de leden van de *Koninklijke Touringclub van België*, die deze pareltjes van reisbewijzing in hun ledenblad aantreffen.

Ivan Woussen uit Ieper heeft ze als aren samengezant. De toeristische bijdrage en aanverwante artikels beslaan het grootste deel (2/3) van het boek.

De eerste bijdrage dateert van 1951; bijna veertig jaar geleden en in die tijd is er her en der wel wat veranderd. Het jaar daarop verscheen in *Touring Club van*

(vervolg blz. 518)

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56
8994 PROVEN

Tel. 057/30 06 74

★ Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

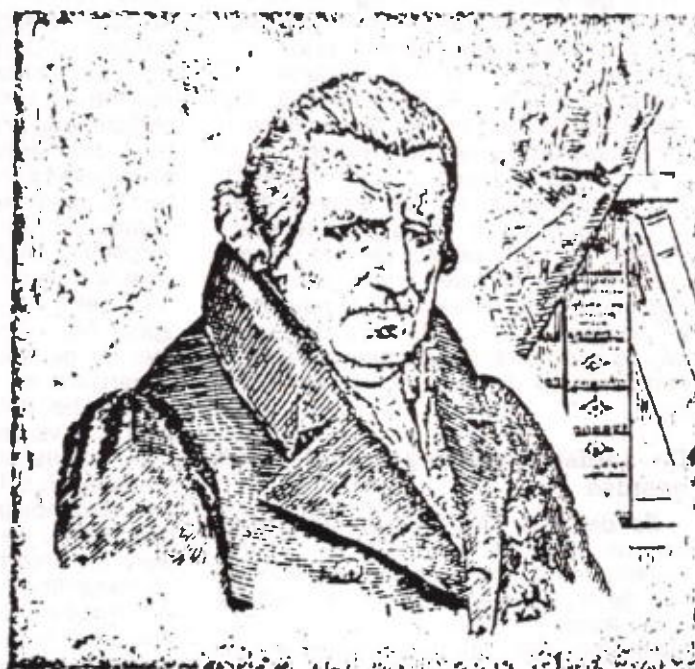
- betonnen bordstenen
- 1 lot dallen
- lot Eternitplaten
- open haard
- hangend model
- zeer voordelige prijs
- steenbrokken
- geleverd met kamion
- teelaarde
- geleverd met kamion
- GRATIS TE BEKOMEN
- aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (20)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging : *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Alternatieve geneeskunde / Het Cruijde-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruidtboek / De verheffing van de volkstaal / Simon Stevin van Brugge / Johannes Baptista van Helmont / Farmacie, ekologie en plantkunde / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Het wetenschappelijk verval in Vlaanderen / Chirurgijn Jan Palfijn / Een taalpurist / Troost der Armen... / Martinus van Hille / Het duo Verheyen-Sassenus / Engelbertus Capueel / Taaltoestanden en wetenschappen in de 18e eeuw / De tijd vóór de Theresiaanse Akademie / De runderpest / De publikaties van Vilain XIII / La Société littéraire de Bruxelles / Vroedkunde / Van Bavegem en Van Daele / Jan Bernard Jacobs en Jan Albert Roselt / De "Vroedkundige Oeffenschool" / Een paar periodieken.*

Petrus Engelbert WAUTERS (1745-1840)
naar een litho in het museum te Dendermonde

De Theresiaanse Akademie

Toen einde 1772 de „Académie des Sciences et des Belles Lettres” was gesticht, werden de leden van de „Société littéraire” er in opgenomen, weldra aangevuld door andere prominenten, onder wie verscheidene vreemdelingen, aangezien de Zuidelijke Nederlanden over te weinig mensen van betekenis beschikten. De Koninklijke Bibliotheek, die bij keizerlijk dekreet van juni 1772 voor het publiek was opengesteld, diende als vergaderplaats en als bibliotheek.

Reeds in 1773 werd Jan-Baptist de Beunie, de Antwerpse geneesheer die ten tijde van de „Société littéraire” laureaat was geweest van twee prijsvragen, als lid van de akademie opgenomen. Ook later gebeurde het wel meer dat de bekroonden van uitgeschreven prijsvragen - en die kwamen geregeld voor -, naderhand als lid werden aanvaard.

De voertaal van de nieuwe instelling was en bleef het Frans. Alle verslagen en rapporten waren in die taal gesteld ⁽²⁵¹⁾. Op de 430 gehouden lezingen waren er slechts tien in een andere taal : negen in het Latijn en één in het Nederlands. Nochtans waren er vele akademieleden die maar gebrekkig Frans schreven, meestal omdat dit voor hen een vreemde taal was ⁽²⁵²⁾, maar ook wel omdat het hoger onderwijs nog steeds in het Latijn werd gedoceerd.

Die éne Nederlandse lezing werd voorgebracht op de vergadering van 5 januari 1774, door François Du Rondeau, „Médecin de la Cour de S.A.R. le Duc Charles de

Lorraine”. Zij handelde over : „Aenmerkinge op verscheyde gebruycken, levenswyze, inbeldinghe, kleedinge, etc. der nederlantsche vrouwe”. Hoewel de memoires van de akademieleden werden uitgegeven en gebundeld, komt de Nederlandse lezing van Du Rondeau er niet in voor. Het gebruik van de volkstaal werd blijkbaar niet gewaardeerd. Het is dan ook bij die ene keer gebleven.

François Du Rondeau ⁽²⁵³⁾, geboren te Brussel in 1732, vestigde zich na zijn studies in de medicijnen in zijn geboortestad en bleef er tot aan zijn dood in 1803. In 1767 werd hij lijfarts van Karel van Lorreinen. Hij behaalde in 1770 op een prijsvraag van de „Société littéraire” een eervolle vermelding met een Franstalige verhandeling over de eigenschappen van inlandse rabarber en over het gebruik van meekrap en zaagsel van eikenhout in de nijverheid. Op 25 mei 1773 werd hij in de akademie opgenomen. Nog hetzelfde jaar behaalde hij er de gouden medaille, met een in het Nederlands geschreven werk, dat in 1774 in druk verscheen bij Antonius D'Ours te Brussel, onder de titel : *Verhandeling op de Vraag : Welk was de kleeding, de Spraak, den Ackerbouws, Koophandels, Letterkundes, en Wetenschappen staat bij de Belgsche Volkere voor de zevenste eeuw ?*

Dat alles mag echter niet tot de konklusie leiden dat het wetenschappelijke leven zich in de tweede helft van de 18^e eeuw, in de Zuidelijke Nederlanden, bijna uitsluitend in het Frans manifesteerde. Immers van de 280 ingezonden memoires

waren er weliswaar 116 in het Frans en 66 in het Latijn gesteld, maar toch ook 87, of bijna een derde van het totaal, in het Nederlands geschreven. Van de 280 werden er 88 bekroond, waaronder 35 Franse, 23 Latijnse en 26 - weer bijna een derde - Nederlandse ⁽²⁵⁴⁾. Deze memoires waren voornamelijk van historische en taalkundige aard en slechts enkele hadden betrekking op een „wetenschappelijk” onderwerp.

In 1774 werd een prijs behaald door een zekere Franciscus de Coster, met een studie over het breken en vruchtbaar maken van gronden. Hij was een groot landbouwkundige, de pionier van de doelmatige ontginning van de Kempische heide, het vruchtbaar maken door groenbemesting en van het aanleggen aldaar van pijnbossen ⁽²⁵⁵⁾.

Pastoor Egidius Zeghers van St.-Lenaarts, bij Hoogstraten, werd door de akademie driemaal onderscheiden (1779 - 1782 - 1788) voor een wetenschappelijke inzending in het Nederlands. In 1779 was het voor een verhandeling over de bijenteelt. Die studie werd door Du Rondeau in het Frans vertaald. In 1782 kreeg hij een gouden medaille voor een Nederlands antwoord op een in het Frans gestelde prijsvraag over het aanduiden van vreemde boomsoorten die bij ons zouden kunnen gedijen. Als Kempenaar had hij voornamelijk aandacht voor inplantingen die in de magere heidegrond konden gedaan worden.

In 1778 werd door de akademie een prijsvraag uitgeschreven omtrent de verbetering van de visvangst. De prijs werd in 1780 toegekend aan een in het Nederlands gestelde verhandeling van Willem Frans Gommaar Verhoeven (1738-1809), een Mechelse historicus en literator⁽²⁵⁶⁾, waarvan reeds in 1777 een studie was bekroond over handel en nijverheid in de Nederlanden tijdens de Middeleeuwen. Zijn dissertatie over de visvangst werd nog in 1780 te Mechelen gepubliceerd: *Gekroonde Verhandelinge ten jaere 1780, tot antwoord op de vraag: Aen te wyzen de soorten van visschen die het gemeyn voorwerp zyn van de vangst, zoo op de Kusten als in de rivieren in Vlaenderen, de misbruyken, die in de visscheryen in swang zyn te kennen te geeven, met de middelen om de zelve te verbeteren* (58 blz.)

De aardappelenplaag in het Oudenaardse

Op de prijsvraag over de verbetering van de visvangst was ook een in het Nederlands gesteld antwoord gekomen van de te Baasrode gevestigde geneesheer Pieter Jozef van Bavegem (1745-1805), die we reeds hebben vermeld als voorstander van de keizersnede (*Tractaet ofte oordeel-kundige aenmerkinge over de beruchte keyzers-snede...*). Maar in 1781 werd dokter Van Bavegem door de akademie bekroond voor een in het Nederlands gestelde verhandeling over de aardappelplaag die de streek van Oudenaarde teisterde, alsmede over de middelen om ze te bestrijden. Het ging in feite om een dubbele ereprijs, want hij kreeg tevens de 300 florijnen die de kasselrij van Oudenaarde voorzien had voor de winnaar van deze prijsvraag.

De aardappel, zoals men weet een produkt van de Nieuwe Wereld, werd pas tussen 1535 en 1545 van uit de bergstreken van Peru en Bolivië naar Europa gebracht. In 1588 kreeg Philippe de Sivry, heer van Walhain en goeverneur van Mons (Henegouwen) deze plant van de pauselijke nuntius in België. Philippe de Sivry, die niet te best wist wat met dit geschenk aan te vangen, maakte het over aan onze botanicus Carolus Clusius, die toen in Wenen verbleef en deze knollen er ging kweken in zijn eigen tuin. In de tweede uitgave van zijn *Rariorum Stirpium historia*, van 1601 gaf Clusius een belangrijke uiteenzetting in de Latijnse taal over deze nieuwe plant. In de uitgave van Dodoens' *Cruydt-Boeck* van 1608 (volgens zijne laatste verbetering) wordt ook de aardappel besproken en dit wordt uitdrukkelijk in de titel vermeld: „... in 't laatste een Beschrijvinge vande Indiaensche Gewassen, meest getrocken uit de schriften van Carolus Clusius...”. In 1620 werd door Robert Clark, een Engelse monnik die naar Vlaanderen gevlucht was, de aardappel meegebracht naar de streek van Nieuwpoort. In 1702 wist Antoon Verhulst te Brugge, in zijn tuin, genoeg aardappelen te kweken om ze uit te delen aan de leden van de hoveniersgilde van de H. Dorothea.

Vanaf 1740 kwam de aardappel overvloedig voor op de Vlaamse markten⁽²⁵⁷⁾ en deze knollen gingen stilaan een belangrijke rol spelen in de voeding in het algemeen. Rond 1780 ontstond er echter een aardappelplaag (de krulziekte) in de streek van Oudenaarde, die de bevolking met hongersnood bedreigde. De kasselrij-magistraat van Oudenaarde verzocht de akademie te Brussel „om ten hunnen kosten, eenen dubbelen prijs voor te stellen, en te geven aan den geenen die best, naar het oordeel der Academie, den aart en hulpmiddel zal ontdekten hebben van het volgende programma: Den aart en oorspronk te verklaren van het kwaad, waardoor het komt dat het loof van den Aardappel zich inkrimpt en krult, dus voor 't meeste gedeelte den Plant zijne waarde geartheid en vruchtbaarheid beneemt: en welk het hulpmiddel zoude zijn, om dit gebrek te verbeteren”.

De studie waarmee Van Bavegem de dubbele prijs in de wacht sleepte, was een verhandeling van een 100-tal bladzijden, die het jaar daarop (1782) uitgegeven werd te Dordrecht onder de titel: *Prijs-Verhandeling over de ontaarding der Aardappelen; op koste der Kasselrije van Audenaerde: Door de Keizerlyke en Koninklyke Academie van Konsten en Wetenschappen te Brussel, in den jaere 1779 ter beantwoording voorgesteld, en welke in den jaere 1781 met den dubbelen eerprys is beschonken. Door Petrus J. Van Bavegem, Oud Heelarts van de legers van Haare Rooms Keizerlyke en Koninklyke Majesteit, thans gezwooren Heel- en Vroedmeester van Stad en Lande van Dendermonde*.

Van Bavegem geeft in dat werk een uitvoerig overzicht van het onderzoek van de aardappelplant op geschiedkundig en landbouwkundig gebied, in de tijd vóór Parmentier⁽²⁵⁸⁾, maar van Dodoens en Antoon Verhulst spreekt hij niet. Volgens hem ontstond de ziekte door ontaarding of door verkeerde keus en behandeling van het plantgoed, terwijl er bovendien nog de invloed van de maan bij betrokken werd. Zijn aanwijzingen om de ziekte te bestrijden bestaan dan ook voornamelijk in het vernieuwen van plantgoed, dat vroeg in het voorjaar, liefst in april en bij wassende maan, dient geplant⁽²⁵⁹⁾.

In 1783 verscheen van dit werk een ingekorte vulgariserende uitgave, eveneens te Dordrecht: *Kort doch noodzaakelyk bericht tot het Landvolk, om de Aerdappels (pattaters) in hun waare deugd, geartheid, en voor 't krollen te bewaaren. Door P.J. Van Bavegem, Oud Heelarts... enz.*

Dit boekje is bestemd voor de volkmens en de landbouwer en het vertelt - in tegenstelling met wat toen vaak gedacht werd - dat het krullen van de plant niet ontstond door wormen of droogte of vochtigheid van de grond, noch door de wijze van planten, maar omdat de aardappel een uithoemse plant is. Er werd wel aangeraden de grond goed voor te bereiden en te bemesten, en het plantgoed zorgvuldig uit te kiezen.

Petrus Engelbert Wauters

Onder diegenen die een verhandeling in het Nederlands ingediend hebben in de akademie dienen we tenslotte zeker nog te vermelden: Pieter Engelbert Wauters, geboren te Moerbeke in 1745.

Wauters had een opleiding voor priester afgebroken om te Leuven medicijnen te studeren, waarna hij zich als geneesheer vestigde te Wetteren⁽²⁶⁰⁾. Naast een drukke praktijk gaf hij er ijverig gevolg aan de vele prijsvragen van binnen- en buitenlandse akademiën (Brussel, Parijs, Bordeaux).

In 1783 kreeg hij een eervolle vermelding voor een Latijnse dissertatie, als gevolg op een prijsvraag uitgeschreven door de akademie te Brussel: „Welke de inlandsche Gewassen waren, die men in de Nederlanden zoude kunnen stellen in de plaetse van de uytlandsche Gewassen, betrekkelijk tot de verscheyde gebruyken des levens”. Die verhandeling werd op 80 bladzijden gepubliceerd te Gent in 1785. Twee jaar later deelde hij de prijs met de Brusselse geneesheer P.J.B. Prévaire, weer met een Latijnse verhandeling over de voorzorgen die moeten genomen worden tegen het „haastig begraven”.

In 1788 won hij de eerste prijs en de gouden medaille, met een in het Nederlands opgestelde studie die werd uitgegeven onder de titel: *Gecroonde Verhandeling door de Keyserlyke en Koninklyke Academie der Wetenschappen en Letterkunde van Brussel, ten jaere 1788, tot antwoord op de vraag: Aen-te-tonen de Inlandsche Gewassen, bekwaem om Oliën te maeken, die men met goeden uytval en zonder gevaer zoude kunnen stellen in de plaetse van de Olyf-olie: over de manieren om deze Oliën te bereiden en te bewaaren, en eyndelyk over hunnen prys, onderstellende eenen gegeven prys van de stoffen waer uyt men de zelve trekt* (40 p.).

De Brusselse akademie was blijkbaar bezorgd om zoveel als mogelijk uithoemse gewassen en produkten te vervangen door voortbrengselen van eigen bodem. Dat was reeds gebleken uit de prijsvraag van 1783 en nu ook weer in deze van 1788. Wauters had in 1783 naast de ereprijs gegrepen omdat hij volgens de akademie de planten voornamelijk had behandeld van uit medisch oogpunt en „de zelve niet heeft behandelt ten opzichte van de andere gebruyken des levens”. In zijn verhandeling van 1788 had hij er wel aan gedacht de door hem voorgestelde oliën (o.a. uit verschillende soorten noten, ook hennep-, lijn- en koolzaadolie, enz.) niet alleen bij medische, maar ook bij andere bereidingen te betrekken. Hij besloot zijn *Voorreden* met de verantwoording van het feit dat hij dit werk in de volkstaal heeft geschreven: „Ik vinde goed deze Memorie in de Vlaemsche Tael te geven, om dat deze by onze Vaderlanders de algemynste is; 'k gebruyke ook zomtyds uytdrukkingen die by hun de verstaenbaerste schynen, alhoewel dat sy van het beste Nederduytsch niet en zyn, merkende dat

myne Memorie ook voor het gemeyn en weynig geletterd-volk zouden kunnen te passe komen... Den geleerden lezer zal ook wel gewaer worden waarom ik meer d'ondervindinge steune, die elk een verstaet, als op de redenkaevelingen en hoogdraevende bespiegelingen".

Wauters was een lang leven beschoren. Hij stierf in zijn vijftiennegentigste levensjaar en heeft zoals prof. L. Elaut het zo goed heeft verwoord, geleefd in een bewogen tijd doorheen vijf elkaar snel opvolgende politieke regimes: het Oostenrijkse, het Belgische (van de kortlevende Belgische republiek, na de Brabantse omwenteling), het Franse, het Hollandse en het Belgische, waarin hij zich telkens wist aan te passen. Zijn wetenschappelijke bedrijvigheid bleef voortduren tot enkele jaren vóór zijn dood en is dan ook niet gering geweest. Naast meerdere publikaties in het Latijn en het Frans, heeft hij nog meer in het Nederlands uitgegeven, zoals we verder zullen zien.

R.A.B.

volgende keer :

Een vruchtbaar jaar

Nog in de Oostenrijkse Tijd

Wetenschap onder de Franse bezetting

(251) Als uitzondering te vermelden : op 9 september 1783 werd het oordeel van de akademie over ingezonden verhandelingen, in het Nederlands opgesteld.

(252) J. Smeyers, *Vlaams Taal- en Volksbewustzijn in het Zuidnederlands geestesleven van de 18^e eeuw*, Gent, 1959, p. 273-274.

(253) Biographie Nationale, dl. V, kol. 367-370 (Aug. vander Meersch).

(254) J. Smeyers, op. cit. (nota 252), p. 284.

(255) J. Smeyers, *De Vlaamse aanwezigheid in de Theresiaanse Academie*, in *De weg naar eigen Academiën*, Brussel, 1983, p. 55;

P. Lindemans, *Franciscus de Coster*, Eigen Schoon en de Brabander, 1949, p. 48.

(256) J. Muyldermans, *W.F.G. Verhoeven (1738-1809). Over zijn leven en zijn schriften*, Versl. & Med. Kon. VI. Acad. Taal- en Letterkunde, 1920, p. 817-858.

(257) A.J.J. van de Velde, *Antoine-Augustin Parmentier en zijn voorgangers (12 aug. 1737 + 13 dec. 1813)*, Versl. & Med. Kon. VI. Acad. Taal- en Letterkunde, 1937, p. 853.

(258) Parmentier, Antoine-Augustin (1737-1813), Franse militaire apotheker. In 1773 laureaat van een prijsvraag uitgeschreven door de akademie van Besançon, over gewassen die in tijden van schaarste als menselijk voedsel kunnen aangewend worden, waarin hij o.m. de aardappel aanpreeft. Heeft na de hongersnood van 1785 met de steun van Lodewijk XVI sterk bijgedragen tot de kultuur van de aardappel in Frankrijk.

(259) A.J.J. van de Velde, *Petrus J. van Bavegem geneeskundige en Petrus van Baveghem apotheker*, Verh. Kon. VI. Acad. vr. Geneesk., 8, 1946, p. 77-78.

(260) L. Elaut, *P.E. Wauters (1745-1840), een vooraanstaand medicus midden in de sporeling van vijf politieke regimes*, Gedenkschr. Oudheid. Kring Land van Dendermonde, 3^e rks. 4, 1951-55, p. 225-253.

MENSEN VAN BIJ ONS

In het hospitaal te leper is op 6 oktober jl. overleden : mevr. Gabriëlle Dejonghe, echtgenote van Maurice Mahieu.

Zij was geboren te Watou op 20 juni 1920 en huwde op 26 juni 1947 met Maurice Mahieu uit de Oosthoek te Roesbrugge, waar het jonge paar zich ging vestigen.

In maart 1982 verlieten zij Roesbrugge en vestigden zich te Watou, Steenvoordestraat 80.

Te Borgerhout overleed op 7 oktober jl. mevr. Elisabeth Verfaillie Missiaen (aangenomen dochter van Marcel Missiaen van Roesbrugge). Zij was geboren te leper op 13 maart 1922, en was de echtgenote van doctor dierenarts Julien Deraedt.

Doctor Deraedt vestigde zich als dierenarts te Roesbrugge einde september 1944, maar verliet de gemeente begin 1954 voor Berchem en naderhand Antwerpen, waar hij verbonden was aan een slachthuis.

TE KOOP

• **LEDEREN VEST** voor 12- tot 14-jarige. Voordelige prijs. Spaltdreef 4, Poperinge - 057/33 44 77 (na 18 u.).

Roger-A. Blondeau

GEUZEN IN DE WESTHOEK

Het epicentrum van de beeldenstorm

De 3^e druk ligt in de boekhandel !

272 bladzijden, 40 illustraties + een kaart. 650 fr.

Kan besteld worden bij de drukkerij-uitgeverij SCHOONAERT, Bergenstraat 14-16, 8990 Roesbrugge door storting op prk. 000-0904677-55 van 680 fr. + 30 fr. verzendingskosten).

Andere boeken van dezelfde auteur

MANDARIJN EN ASTRONOOM

Ferdinand Verbiest aan het Hof van de Chinese keizer.

Brugge, 1970, 525 blz. bekroond met de Gillisprijs van de Koninkl. Academie voor Wetenschappen - UITVERKOCHT !

WETENSCHAP IN VLAANDEREN

van de 17^e tot en met de 20^e eeuw verschenen in deel 12 van de reeks TWINTIG EEUWEN VLAANDEREN

FERDINAND VERBIEST - ALS OOST EN WEST ELKAAR ONTMOETEN

Tielt, 1983, 144 bladzijden. - 495 fr.

FERDINAND VERBIEST ALS WETENSCHAPSMENS

Roesbrugge, 1987, 144 bladzijden - 395 fr.

In voorbereiding :

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Academiën (zie de ingekorte uittreksels in DE IJZERBODE)

**HONDERDEN SOORTEN
BEHANGPAPIER IN VOORRAAD.
ALLE PRIJSKLASSEN !**

Alles voor de „DOE HET ZELVER”

Behangpapier
Verfwaren
Gordijnen
Vloerbekleding
Onderhoudsprodukten

JACQUES BERQUIN

**Couthoflaan
8994 PROVEN
tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20**

**Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.**

LEO LEPEE

Krombeke
057/40 01 12

Beveren
057/30 04 60

Gemeentekrediet
de bank op z'n best

MEESTER PAUL TAMBORIJN

(vervolg van blz. 514)

België (1.12.1952) een bijdrage over „Onze westelijke Grensbouw” waarin Proven, Roesbrugge, Beveren, Houtem en de Moeren worden beschreven. Alle details kloppen na al die jaren niet meer zo precies, maar toch de moeite om te lezen :

„Roesbrugge, het petit Paris van het Belgische Front ligt bij de Waaienburg en daar komen wij om over de brug van de IJzer te rijden die ons op de Steenweg naar Beveren brengt. Wij zien er de goe weiden, het prachtige vee en de nette boerderijen en gij zoudt nooit kunnen bedenken dat de mannen er in vroegere tijden zich zo gemakkelijk door de drank lieten misleiden.

Een geluk dat de vrouwen er de hulp kregen van een tovergeit, die de specialiteit had tussen de benen van de waggelende zatlappen te schieten, om ze verbouwereerd op haar rug door de luchten mee te nemen en ze er af te schudden ver weg hier of daar in een drassige weide of meers; waar men ze dan 's morgens vroeg heel verontschameld en verzeeuwd terugvond. „Kalle Geete” was het, zoals de oude mensen er nu nog weten over te vertellen. „Kalle Geete” zal waarschijnlijk nu voorgoed uit de Beverse streek verdwenen zijn, daar de mannen van Beveren zich sinds de oorlog weer treffelijk gedragen.”

Volgens Jules Leroy in *Zeisels en Vertellingen* zou Kalle Geete verdrongen zijn in de toen nog brede beek naar de IJzer, die sindsdien de Kallebeek wordt genoemd.

Sprookjes en vertelsels

Na een korte inleiding waarin meester Tamborijn de waarde en warmte van het sprookje motiveert en verwijst naar de oerwijsheid die het bevat, worden meer dan twintig sprookjes en vertelsels in het boek opgenomen.

„Zijn het niet de sprookjesgestalten, die ons de kostbare goudschat in onze eigen ziel leerden ontdekken? Toetsen wij ons leed niet en onze lotgevallen aan de hunne? Wij begrijpen door hen, dat trouw de ziel schoon maakt, dat reinheid het innigste geluk is en dat de innerlijke glans der ziel in de armoede het meest schittert”.

Met diepmenselijke wijsheid voor ogen, met zin voor humor en als levensgenieter scherpte meester Tamborijn zijn pen en schreef *Graswortel en de Woudreus, Smeltballeke, de Jonkvrouw en de Merel* en vele andere. Zijn muzikale sprookjes werden op muziek gezet door de componisten Lionel Blomme en Jean Decadt.

Veel van zijn sprookjes en vertelsels werden prachtig geïllustreerd door kunstschilder Eugene Vansteenkiste en Albert Loots. Andere werden van mooie pentekeningen voorzien door mevr. Christiane Bulcke-Coomans en haar dochter Ann Bulcke, de leperse Kattekoningin 1972 die ondertussen de vrouw van minister Paul Breyne geworden is. Deze vele en originele illustraties zijn allen in het boek opgenomen en geven hierdoor nog meer zeggingskracht en kleur aan de verhalen.

Dichter

De zesentwintig gedichten die van blz. 165 tot 188 het boek vullen, geven waarschijnlijk het beste portret van de auteur. Bij het lezen en herlezen van deze oudmodische poëzie krijgt men een vrij goede en getrouwe weergave wat voor man „de meester” is geweest. Levensgenieter alleszins, Breugheliaans, goed en wijs met een innemend karakter, getekend door de vreselijkste oorlogstaferelen uit de Eerste Wereldoorlog, gemoedelijk ook, charismatisch, gelovig en vooral melancholisch.

Met al zijn vezels houdt hij aan het leven vast en met dezelfde pennetrek voelt hij de adem van de dood in zijn nek.

De jonge brancardier was getuige geweest van schoon en jong leven dat ieder moment van dag en nacht afgeknakt en verloren ging... Wij citeren een passage uit het dagboek van een oorlogsbrancardier :

„Marcel Tiersen uit Wijtschate, normalist, kwam overmoedig naar me toegelopen in het romansland, waar ik de handen vol had met dodelijk getroffen jongens. Hij kreeg een kogel dwars door het hoofd en stuikte op mijn voeten. Het was een jongen van nog geen twintig jaren, goed gebouwd en genereus als geen. Hij lag daar in mijn armen in modder en vuil met een regen van kogels boven het hoofd en bloedde zoetjesaan dood.”

Een der mooiste gedichten willen wij de lezer niet onthouden :

Heer sluit mijn ogen dicht.

*Heer, sluit nu mijn ogen dicht,
mijn leven is voorbij;
Heer, sluit nu mijn ogen dicht
en blijf steeds aan mijn zij.*

*Ik dank U, Heer, om al het goed
dat ik verkreeg op aarde;
ik dank U, Heer om al het goed,
om al wat ik hier gaarde.*

*Heer, sluit nu mijn ogen dicht,
mijn leven is voorbij;
Heer, sluit nu mijn ogen dicht
en houd mij aan Uw zij !*

(De illustraties bij de gedichten zijn van kunstschilder Laurent De Backer uit Loker.)

Samensteller en verzamelaar, Ivan Woussen

Als tema voor zijn eindwerk, waarmee de gidsenkursus 1984-1986, ingericht door de Westvlaamse Gidsenkring, Afdeling Ieper-Poperinge en Westland moest worden afgesloten, koos Ivan Woussen uit Ieper (Bukkersstraat 17) de figuur en auteur Paul Tamborijn.

Meester Tamborijn had als onderwijzer, schrijver en verteller op de jeugdige Woussen in dien tijd zo'n indruk gemaakt dat hij de nagedachtenis van meester blijvend zou herinneren met alle bijdragen van Tamborijn te verzamelen, te ordenen en uit te geven.

Mevrouw Paul Tamborijn-Binnemans, die omzeggens alle bijdragen van haar man had bewaard, werd de trouwe en consciëntieuze medewerkster aan deze tesis.

Door een nooit aflatende inspanning en het rotsvast geloof van de examinandus kwam uiteindelijk een prachtig boek van over de driehonderd bladzijden tot stand. De verkoopprijs is de kostprijs. Er zijn nog enkele exemplaren voorradig. De moeite waard om in je bibliotheek te hebben. Voor geïnteresseerden : bestel vandaag nog, morgen is het misschien te laat.

Elie E. Balduck

Te bestellen bij drukk.-uitg. Schoonaert, Bergenstraat 14-16, 8990 Roesbrugge. Betaal niets vooraf. Samen met het boek wordt een zelfk. k. m. betalen gestuurd

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
AANHANGWAGENS

DE SLAG VAN RAMSKAPELLE

75 jaar geleden, op 4 augustus 1914, begon de Eerste Wereldoorlog. Gedurende vier jaar zou hij ramp en tegenslag stuwen over ons land, zowel moreel als stoffelijk.

Heldhaftige gevechten aan de IJzer herinneren ons wat een klein leger kan ondergaan én doorstaan. De jongens kenden roemrijke maar ook tragische uren, die ze kochten met hun bloed.

Vandaag kan men nog altijd het „waarom ?” van deze onzinnige moordpartij in vraag stellen.

Al vechtend naar de IJzer

Toen de wereldbrand in 1914 losbarstte, bedroeg de getalsterkte van het Belgisch leger circa 117.000 eenheden, waarbij 18.000 vrijwilligers van het eerste uur dienen gevoegd. Samen met de manschappen van de drie versterkte vestingen -Luik, Namen, Antwerpen- vormde dit een geheel van 200.000 soldaten. (1)

Na ontmoedigende gevechten en een verplicht vluchten voor een té sterke overmacht was het leger op 18 oktober achter de IJzer samengetrokken.

„Van het Belgisch leger blijven nog slechts 48.000 min of meer weerbare strijders, moe en afgebeuld. Velen zijn niet uit schoen of laars geweest sedert zes weken. Anderen lopen op klompen, zelfs op pantoffels. Ze zijn zonder onderscheid hongerig, ondervoed, verkleumd, wijl ze lange nachten doorbrachten in natte velden en weiden; zij weten zich in minderheid tegenover een machtige en hoogmoedige vijand, zij bezitten niets meer waarop ze kunnen steunen of een sprankel moed kunnen uittipen. Hun lichamelijke en morele weerstand is gebroken, geen grein fierheid weten zij nog op te brengen. Twee tragische maanden van vechten en vluchten hebben een stempel gedrukt op hun persoonlijkheid. Geen vleug van hoop blijft hen bij.” (2) Toch waren het deze jongens die de hel van de IJzer zouden doorstaan !

Maar „na de sombere dagen van een lange en afmattende terugtocht, bij mangel aan uitrusting en voedsel, met gedunde geleerden in een kale en moerasige poldergrond, was het in zulke omstandigheden niet roekeloos nog weerstand te willen bieden ? En zie, het onverhoopte gebeurde ! De machtige Duitse legers werden er werkelijk gestuit zodat zij kort daarop van hun hoofddoel, Kales, gingen afzien.” (3)

De Slag van Ramskapelle

Ofschoon de slag van Tervate, waarbij de Grenadiers op één dag 1200 manschappen en de tweederden van hun officieren verloren, altijd mondgemeen is gebleven, betekenden de gevechten rond Ramskapelle de genadeslag voor het Duitse leger, dat vanaf dit ogenblik voor jaren gestabiliseerd werd achter de lijn der overstromingen.

Zware gevechten rond Nieuwpoort dwong de legerleiding tot ultieme maatregelen, gezien intussen besloten was tot

inundatie van het hele gebied.

Er zou tijd gewonnen worden.

Het zwaartepunt lag in en rond de kleine vlek Ramskapelle, waar de Duitsers een mogelijkheid zagen om achter de spoorwegdam verder op te rukken.

De 4^e en 5^e Linieregimenten weerstonden ruime tijd hardnekkige aanvallen. Onder een regen van schroot door kanonnen van alle kalibers uitgebraakt, stortte de kerk in en van de woningen bleven slechts brandende muren. Tenslotte moest het handjevol Belgen wijken voor de almacht van de pinhelmen.

Daardoor werd de toestand zeer precair. Er was een bres in de linie geslagen ! Als ze niet gesloten werd, dan zou Veurne-Ambacht reddeloos verloren zijn en lag de grens met Frankrijk open !

Ramskapelle moest heroverd.

De opdracht werd toevertrouwd aan het 6^e Liniel, na hevige gevechten enkele uren in „piket” te Wulpen, een bataljon van het 7^e en twee kompagnies van het 14^e, in feite een allegaartje van sterk gehavende eenheden, terwijl twee Franse bataljons, het 16^e Jagers en de 8^e Algerijnse tirailleurs, bijstand gingen verlenen.

Deze mannen stonden de zwaarste beproevingen te wachten want zegedronken hadden de Duitsers de molen van Ramskapelle aan de oostkant van het dorp met machinegeweren bezet. Vanaf deze hoge stelling observeerden zij het vlakke terrein, zagen zij op nauwelijks een sprong het ranke belfort van Veurne, het hoge dak van de Sint Walburgakerk, de logge Sint-Niklaastoren. Daarachter, zo te grijpen, Duinkerke en Kales.

De grote „charge”

Het was nog nacht toen de aanval op 30 oktober werd ingezet. De Franse artillerie bombardeerde zonder respijt de puinen van Ramskapelle om de Duitse posten uit te schakelen. Die echter stevig verschanst zaten achter muren of zich hadden ingegraven. Hun machinegeweren spuwden vuur over de vlakte, bezaaid als het ware door lijken en kermende gekwetsten. Koeien en paarden renden rond, als dol door het geweld, loeiend en hinnikend van pijn als kogels of granaatscherven hun de romp openscheurde.

Een hel !

Dan een wild gehuil van rauwe en vreemde stemmen. De Algerijnen vertrokken het eerst ten aanval.

Woest hun stormloop.

„Ze sprongen over grachten en afsluitingen. Velen hadden het kromme mes in de mond. De ogen waren als met bloed doorlopen, de tanden grijsden in de wrede mond.

Als een golf rolden de rijen voorwaarts. Vreselijk hun krijgsgeschreeuw. En als de Duitsers dat hoorden, bonsde hun hart van schrik en in paniek sloegen velen op de vlucht. Toch gaven de Algerijnen geen kwartier respijt. Een snede met hun mes of een stoot met de bajonet was de enige taal die ze verstonden.

De Afrikanen stopten schier niet. Vooruit, de oversten hadden hun de weg gewezen, altijd rechtuit, naar de spoordijk. En de golf rolde verder, tot een vliet de weg versperde, het Ramskapelleleed. Op een nauwe brug vloede de schare samen, maar aan de overzijde de Duitse automatische wapens en geweren.

De kogels kletterden in de dichte massa : de Algerijnen werden letterlijk weggemaaid. Door deze afslachting bleek hun élan gebroken : weerloos stonden ze voor de vaart en de bloedige lijken stapelden zich op.

Overlevenden deinsden terug en werden opgevangen door de mannen van het 6e liniel en de Franse Jagers, voor wie ze de weg hadden gebaad.” (4)

Intussen begon het water te wassen. De eerste resultaten van de overstroming werden merkbaar. Tussen water en vuur werden de Duitse troepen ingesloten.

Deze toestand moest benut.

Toen de morgen aanbrak, schalden de klaroenen over de hele lijn. De laatste aanval werd ingeluid.

„Onophoudelijk bonsde het gebulder van de kanonnen boven de bewegende troepen, schoten en ontploffingen knalden langs alle kanten als om de geplande stormloop een tragische grootheid te verlenen.” (5)

Met ware doodsverachting stormden de soldaten vooruit, bajonet op het geweer. Het dodende schroot van de Duitse mitrailleurs kon hun opmars niet stuiten. In korte golven rukten de Belgen voorbij de molen die verlaten bleek en in de straten ontstonden verbeterde lijf-aan-lijf gevechten. Ramskapelle lag vol met lijken en gekwetsten, daken hingen open, gevels waren ingebeukt, deuren en ramen verbrijzeld en ten allen kante hopen granaathuizen, gebroken geweren, weggegoorpen ransels, verbrijzelde meubelen, drek en vuil.

Intussen trokken de Duitsers hals over kop achteruit. Hun officieren hadden begrepen dat het wassende water in de vlakte niet te wijten was aan de gutsende regen die reeds weken het land tormenteerde, maar dat een onverwachte tegenstander hun verdere opmars onmogelijk maakte : de zee.

De IJzerslag was gewonnen.

Een militaire bedevaart

Jaarlijks, op de laatste zaterdag van oktober, schalt opnieuw het „Te Velde” over het rustige marktplein van Ramskapelle. Een détachement van het Antwerpse 6e Liniebataljon en oudstrijders defileren dan voor de kolonel en zijn staf, terwijl een sterke delegatie van het Franse 16e Jagers hen terzijde staat. Het blijft telkens een sobere maar aandoenlijke bedevaart ter nagedachtenis van zovele jonge levens die er werden afgeslacht.

*...maar jaar na jaar,
wanneer het land verdwijnt
in kille misten,
komen zij opnieuw,
de schimmen
van de felle kamp.
oktobermaand
vlecht krans van dode blaren
bruin en goud, voor hen
die slapen duizend jaren. (6)*

JACK VERSTAPPEN

Noten :

- (1) Ts. „Belgique d'Abord - Belgie Eerst”, sept. okt. 1989.
- (2) Marguerite Baulu : *Le Retraite d'Anvers et la Bataille de l'Yser*, Paris, 1921.
- (3) Ere-generaal-Majoor R. Timperman in *Voorwoord tot het boek De IJzerslag 1914* van Marcel Senesael, Hoogstade, 1958.
- (4) A. Hans : *De Groote Oorlog*, Antwerpen, z.j.
- (5) „Tijl”, maandblad van het Zesde Liniebataljon, Kapellen, 1986.
- (6) Jack Verstappen, *Ramskapelle in „Tijl”* (zie (5)), 1987.

GEZOCHT

Ik zoek bidprentjes en rouwbrieven met de namen DE DECKER en NEIRYNCK (alle schrijfwijzen) ook van de aangetrouwden voor stamboom en studie. Ook bidprentjes van overleden wielrenners, 100-jarigen, wielersportjournalisten en B.W.B.-leiders, alsook alle bidprentjes MET FOTO.

Omer De Decker, Lindenlaan 24, 8400 Oostende. Tel. 059/80 54 13.

KLEINE FISCALE KRONIEK

De Fiscale hervorming (1)

Bij de wet van 7 december 1988 is wel een en ander veranderd inzake personen-belasting. Deze veranderingen zijn van toepassing voor de inkomsten en uitgaven van 1988 en komen dus aan bod in de aangifte aanslagjaar 1990, die U in de lente van volgend jaar in de bus krijgt.

In die hervorming zitten er gunstige en minder-gunstige aspecten. Onder de gunstige veranderingen zijn te vermelden :

- 1°.- Iedere echtgenoot wordt afzonderlijk belast. De zgn. kumul of samen-voeging wordt volledig afgeschaft;
- 2°.- Bij echtparen met één inkomen wordt dit gesplitst en 30 t.h. van dit inkomen (met een maximum van 270.000 fr.) wordt afzonderlijk belast op naam van de echtgenoot zonder inkomsten.

Vb. : Man verdient netto : 800.000 fr.
30 t.h. van 800.000 of 240.000 fr. wordt belast op naam van de echtgenote (voor de man blijft er nog 560.000 fr. te belasten)

Man verdient netto :

1.000.000 fr.
30 t.h. = 300.000 fr.
Op naam echtgenote wordt er 270.000 fr. belast en 730.000 fr. op naam van de man.

- 3°.- Bij tweeverdieners, als één van de echtgenoten minder verdient dan 30 t.h. van het gezamenlijk inkomen, wordt dit gezamenlijk inkomen over beide echtgenoten zodanig verdeeld dat men tot een verhouding 70/30 komt, waarin die 30 niet meer mag bedragen dan 270.000 fr.

De volgende keer vertellen we nog meer over de belastinghervorming.

Serge BLONDEAU

Account. IDAc - Fisk. Adv. UFSAL

Wie maakt de mooiste kerststal ?

Heb je handige vingers en ook een beetje fantasie, dan ben je beslist kandidaat-deelnemer aan de kerststallen-wedstrijd uitgeschreven door de vzw Opbouwwerk IJzerstreek.

Het materiaal en de afmetingen van de stal mag je zelf kiezen.

Als alles kant en klaar is mag je je werk brengen naar de Galerij Driekoningen, Vulveringemstraat 40, 8486 Beauvoorde, vanaf zaterdag 16 december, maar uiterlijk vóór zaterdag 23 december, telkens tussen 10 en 12 uur.

Wie een grote kerststal ineen knutselde, kan die na telefonische afspraak bij 058/31 21 24 tussen 13 en 14 uur op 16 en 17 december, op een door de inrichters aangeduide plaats in Beauvoorde - Veurne-Ambacht - zelf optimmeren.

De deelnemers worden ingedeeld in leeftijdsgroepen :

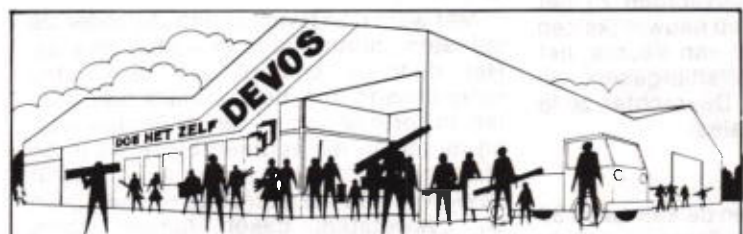
- groep 1 : 6 en 7 jaar;
- groep 2 : 8 en 10 jaar;
- groep 3 : 11 en 12 jaar;
- groep 4 : 13 en 16 jaar;
- groep 5 : 17 jaar en ouder;
- groep 6 : groepswerk, beperkt tot 3 pers. jongeren tot 16 jaar
- groep 7 : groepswerk, beperkt tot 3 pers. 17 jaar en ouder.

De 3 beste werken van elke groep worden bekroond door de jury. Tegen die beslissing is geen verhaal mogelijk.

De prijsuitreiking vindt plaats in het Gasthof Driekoningen op zondag 7 januari 1990 om 16 uur. Prijzen : ondermeer pakketten met streekspecialiteiten voor de laureaten van elke categorie.

De kerststallen worden tentoongesteld vanaf 23 december 1989 tot en met zondag 7 januari 1990 in Beauvoorde :

- 't Gasthof Driekoningen
- 't Scheurvliet

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

CHRIS

Tel. 057/33 48 10
/ 30 03 40

**S
T
I
C
K
E
R**

ELKE DAG van de week voor het slachten van varkens,
geiten, schapen en voor het versnijden van rundsvlees
EÉN ADRES:

STICKER CHRIS 33 48 10 - 30 03 40

*Wij helpen de
lieve Sint !*

Boekhandel SCHOONAERT

Bergenstraat 14 • 8990 ROESBRUGGE • 057/30 03 79

Ongelooftlijk !
 Voor elke
 50.000 fr.
 krijg je
 1 fles wijn
 en 4.000 fr.
 dividend !

*E*n het enige wat je daarvoor moet doen is sparen. Per spaarinspanning van 50.000 frank heb je recht op een fles wijn. Omdat we niet moeilijk willen doen, maakt het voor ons niets uit hoe je spaart : een klassiek boekje, een termijnrekening, kasbons of koöperatieve aandelen.

*J*e zit trouwens goed bij het Landbouwkrediet : een opbrengst van 8 % netto in 1988, het hoogst wettelijk toegelaten dividend. Bovendien zijn de eerste 5.000 frank vrijgesteld van roerende voorheffing, zijn de aandelen snel terugbetaalbaar en behouden de aandelen de voordelen van het K.B. De Clercq - Coöremant wanneer zij verworven zijn in het kader van een vervangingsaankoop. Sparen dus, want in oktober en november geven we duizenden flessen wijn kado ! Kontaktee ons gerust voor verdere inlichtingen.

Bij Kantoor Recour natuurlijk !

Kantoor RECOUR bvba
 Prof. O. Rubbrechtstraat 68b - ROESBRUGGE - Tel. : 057/30 02 70

Landbouwkrediet.
 De bank waar ik me thuis voel.

BOEKENNIEUWS

De mijnenoorlog in Vlaanderen

DE MIJNENORLOG IN VLAANDEREN

Vijfenzeventig jaar geleden begon "den grooten oorlog". Al snel bereikten de Duitsers de Maasvallei en vielen de fortengordels van Luik en Namen in hun handen. Volgens hun militaire plannen zou met Kertmis de oorlog voorbij zijn. Maar op het einde van 1914 komt de korte fase van de bewegingsoorlog aan het Westelijk Front tot stilstand. Gedurende de vier volgende jaren zal daar weinig verandering in komen. Teneinde de vijandelijke linies te doorbreken wordt gezocht naar een nieuwe oorlogsstrategie.

Beide tegenstanders ontdekken ongeveer in dezelfde periode het voordeel van het plaatsen van ondergrondse mijnen. Een nieuwe manier van oorlogvoeren is geboren.

Het boek beschrijft de verschillende fasen van de ondergrondse oorlogsvoering en is tevens een vergelijkende studie over de manier waarop beide tegenstanders te werk gaan.

Het boek telt 144 bladzijden en is rijk geïllustreerd met talrijke foto's en kaarten. Formaat 150 x 220 mm en geplastificeerde omslag. Het verschijnt niet in de boekhandels en is enkel te verkrijgen op het adres van de schrijver: Roger LAMPAERT, Zwarteleenstraat 26 te Zillebeke (tel. 057/20 51 51) tegen de prijs van 390 fr., ofwel door storting van 430 fr. (390 fr. + 40 fr. verzendingskosten) op rekeningnummer 001-0180675-40. Het boek zal beschikbaar zijn vanaf 10 november.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND :

Geboorte :

- Devloo Adeline, dochter van Werner en Martine Decroix van Stavele.

Huwelijk :

- Dirk Stofferis van Wervik met Monique Dehondt van Beveren.

Overlijden :

- André Pinquin, 76 j., ongehuwd (Beveren).

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting van 19 oktober 1989. Wonnen 3 partijen :

1. Danneels Jozef	343 p.
2. E.H. Crevits	324 p.
Maelstaf Robert	324 p.
4. Vercruyce Anna	277 p.
5. Craeye Albert	272 p.
6. Vandenberghe Michel	270 p.
7. Debergh Agnes	225 p.

BEDEVAARTSOORD „ONSHEREN-BOOMPJE”

Na een schrijven over „Onsheren-boompje”, gericht aan de Paus, werd zijn antwoord besloten met de woorden : „Met de verzekering van het gebed en de zegen van de Heilige Vader voor u en voor „Onsherenboompje” en met gevoelens van toewijding in Christus”.

Met deze kan men nu ook mededelen dat al de aanpalenden vrije grondafstand hebben gedaan en dat de Stad Poperinge de weg zal overnemen en binnenkort zal zorgen voor een goede toegangsweg naar de kapel.

Er kunnen nu ook H. Missen aangevraagd worden door 150 fr. in een briefomslag te deponeren in de bus van de kapel. Deze H. Missen worden dan zo snel mogelijk opgedragen in een van de kerken. Verder is er iedere zondagavond om 17 u. een gezamenlijke gebedsstonde, dat sinds zijn korte bestaan reeds heel druk bijgewoond wordt en waar iedereen van onze lezers eens verwacht wordt.

WIJN- EN DIA-AVOND

Op vrijdag 3 november om 20 u. organiseert volleybalklub Roepovo in samenwerking met DF-Poperinge en VTB-VAB Poperinge een wijn- en dia-avond in de feestzaal van het Kollege te Poperinge.

Een aantal Franse wijnen (degelijk én betaalbaar) worden geproefd, alsook enkele dranken die als aperitief worden gedegusteerd. Brood en kaas ontbreken uiteraard op deze proefavond niet. Onder-tussen worden de deelnemers meegevoerd door de prachtige dia-reeksen van de heer Ryde uit Brugge, dit onder het motto : „Provence, waar de zon de farandole danst”.

POPERINGE, EUROPESE STAD

VIERING OP ZATERDAG 4 NOVEMBER

Om 15.30 u. heeft Poperinge afspraak met de talrijke gastdelegaties aan de pui van het stadhuis.

Om 16 u. start de feestzitting in de gotische zaal van het stadhuis voor de genodigden.

BAKKERIJ - ZUIVEL SWAELS-POELMANS

Blasiusstraat 3
8994 KROMBEKE
Tel. 057/40 02 79

Iedere zondag :
verse pistolets,
boterkoeken en brood

Pralines - truffels
zeevruchten - roomijs
VERDONCK

Wij geven nu ook gezinszegels
(niet op broodprodukten)

Vanaf 17 u. wordt de Grote Markt een mini-Europa. Diverse café's brengen de sfeer van een land van de Europese Gemeenschap via kledij, aangepaste muziek, drank en hapjes.

Om 20.30 u. verzorgt het Bratislava-koor een avondvullend concert in de gotische zaal van het stadhuis. Toegang : 100 fr.

Als klap op de vuurpijl besluit vuurwerk op de Grote Markt om 22.30 u. het feestprogramma.

BOEKENBEURS TE POPERINGE

Dit jaar loopt de boekenbeurs, georganiseerd door het Davidsfonds, van 21 tot 26 november in de Maeke-Blydezaal onder het thema : De Westhoek.

De boekenbeurs is voor de scholen en het publiek toegankelijk op :

- woensdag, donderdag en vrijdag van 8.30 tot 12 u. en van 13.30 tot 19 u.
- zaterdag en zondag van 10 tot 11 u. en van 14 tot 20 uur.

TENTOONSTELLING „NAAMSTENEN 1914-1918”

Van 3 tot 19 november is deze tentoonstelling te Poperinge te bezichtigen, in de inkomhal van het O.C.M.W., Veurne-str. 22. Openingsuren :

iedere dag van 9 tot 12 en 14 tot 17 u.
op zaterdag en zondag van 14 tot 17 u.

In de tentoonstelling wordt elke naamsteen door middel van kaarten en schema's gesitueerd. Het grootste deel van de tentoonstelling bestaat uit foto's. Bij de keuze van het fotomateriaal is alle aandacht uitgegaan naar het samenstellen van een overzichtelijk beeld van het leven van de soldaat tijdens de oorlog.

Deze tentoonstelling wordt begeleid door een catalogus waarin als inleiding het verloop van de Eerste Wereldoorlog in haar belangrijkste fases wordt beschreven, gevolgd door een uitgebreide verklaring van de keuze van elk van de 25 naamstenen. Prijs : 200 fr.

CENTER

TUIN – DIER – LANDBOUW

Blokweg 1 • 8994 PROVEN

057/30 13 77 - 30 02 37

**OPENT ZIJN DEUREN
OP ZATERDAG 18 NOVEMBER**

- ☐ veevoeders, voeders voor honden, katten, vogels, duiven en neerhofdieren
- ☐ alle materiaal voor kleinvee en sportdieren
- ☐ alle soorten meststoffen en sproeistoffen
- ☐ bloemzaden en groentezaden
- ☐ bloem en bakmateriaal
- ☐ tuinmateriaal
- ☐ ontsmettingsprodukten
- ☐ reinigingsprodukten
- ☐ bestrijdingsmiddelen
- ☐ landbouwprodukten

*Iedereen
gratis geschenk*

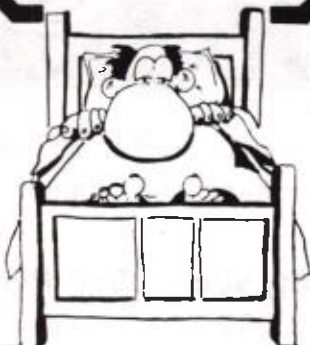
Iedereen welkom !

**de grootste keus
behangpapier**

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING

schoonaert

Tel. 057/33 40 86

Bruggestraat 3 - 5

8970 POPERINGE

**HET
KWALITEITSMERK**

Oliën en
smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

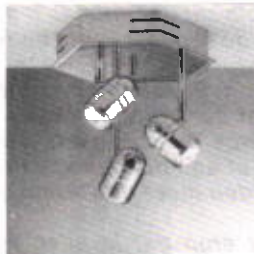
FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35

8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

**EEN AANGEPASTE
VERLICHTING**

Klassiek
Modern
Laagspanning

Vrijblijvend advies

J. CAPPOEN-GANTOIS

Prof. O. Rubbrechtstraat 12, ROESBRUGGE

Tel. 057/30 05 94

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
ZAKENKANTOOR
PRINZIE

PVBA

Agentschap Krediet aan de Nijverheid

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE

Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02

na de diensturen : 30 02 58

met staatswaarborg

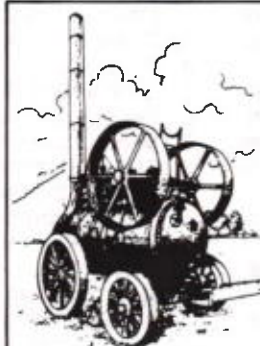
HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28

8970 POPERINGE

**Massieve
stijldeuren**

Michel BAELDE

Bankelindeweg 29 C
8994 KROMBEKE

CENTRALE VERWARMING

ASFALTBEDEKKING

KEUKENS — SANITAIR

ALGEMEEN ONDERHOUD VAN GAS-
EN MAZOUTBRANDERS

Telefoon 057/40 05 43

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Als men ziet hoeveel miljoenen er vergooid worden aan de reclame voor wasmiddelen en reinigingsprodukten;

als men weet dat die miljoenen in de verkoopprijs verrekend worden,

dan gaat men zich toch afvragen wat de eigenlijke of intrinsieke waarde van dat poeder of dat sopje nog wel is ?

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

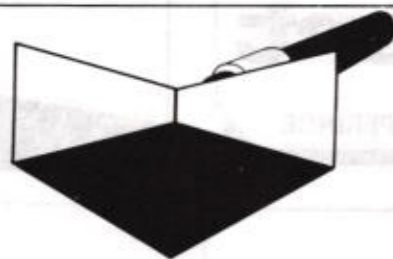
R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

c.v. RIMAL

• ALGEMENE VOEGWERKEN
• ELASTISCHE VOEGEN
• RENOVATIE VAN GEVELS
• HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :

- Nestorine Dequidt, 82 j., weduwe van Firmin Ruyssen.
- Maria Dehondt, 84 j., weduwe van Joseph Vandaele.

Huwelijksaankondiging :

- Hein Lecluyse van Roesbrugge-Haringe met Katrien Jacques van Poperinge.

Bloemschikken voor de feesttafel

Op vrijdag 24 november te 20 u. organiseert C.M. Ziekenzorg met de medewerking van K.A.V. Roesbrugge-Haringe en DF-IJzerweelde een avond met als thema : „Bloemschikken voor de feesttafel”. Deze avond vindt plaats in zaal „Kristen Volkshuis” te Roesbrugge.

Kerstavond, Kerstmis, Oudejaarsavond, Nieuwjaar... Feesten vol licht in de donkere eindejaarsperiode. Wij pogen er ieder jaar iets mooi en sfeervol van te maken, zo ook onze feesttafel.

Met takken, herfstvruchten, groen, rood, kaarsen en veel soorten bloemen als anjers, chrysanten, ... toont de heer Hendrik Despeghel uit Zarren-Kortemark hoe wij mooie bloemstukjes en sierstukjes kunnen samenstellen voor feesttafel en interieur.

De aldaar gemaakte bloemstukken worden achteraf door tombolatrekking onder de aanwezigen verloot.

Toegang : 50 fr. Warm aanbevolen. Iedereen welkom !

Ballonwedstrijd

Dit jaar hebben de ballonnen een andere richting genomen, nl. naar „La douce France”. Er werden minder kaartjes teruggestuurd en ook de afgelegde afstand was heel wat minder.

Op zondag 5 november, onmiddellijk na de hoogmis, worden de prijzen uitgereikt op het Stadhuis. Ziehier dan de gelukkige winnaars :

1. Steven Vandenbussche	67 km
2. Marieke Lesschaeve	53 km
3. David Dennekin	47 km
4. Pieter Maes	46 km
5. Jimmy Versailles	40 km
6. Pieter Huyghe	34 km
7. Michiel Vulsteke	32 km
8. Steven Deprez	31 km
Patrick Gekiere	
Jeroen Haghevooren	
Bjorn Rondelé	
12. Sylvie Vitse	26 km
13. Arne Houwen	25 km
14. Aaron Braem	21 km
15. Griet Vansevenant	16 km
16. Sara Toussaint	12 km

17. Goedele Cappoen	7 km
18. Steven Truant	3 km

Aan alle winnaars hartelijk proficiat en tot zondag.

Brief van Zwarte Piet

Dag beste kinderen,

De Sint heeft me gevraagd om alle kinderen van Roesbrugge en Haringe te verwittigen hoe we het voor de Sint-Maartensstoet op vrijdag 10 november geregeld hebben.

De versierde bieten van de kinderen in Haringe kwamen vorig jaar niet tot hun volle recht. Daarom zal de Sint pas om 18 u. in Haringe aan de kerk per koets aankomen.

De kinderen van Roesbrugge worden om 19 u. verwacht aan de Molenwal.

Wie een versierde biet bij heeft, geeft zijn naamkaartje af aan de ingang van de zaal. Daaruit worden meer dan 30 prijzen uitgeloot.

De Sint rekent erop dat je allen heel braaf blijft en steeds tijdig naar bed gaat.

*Tot vrijdag,
Zwarte Piet.*

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND OKTOBER

Kaartingen

Roesbrugge
Vrijdag 3, zaterdag 4 en zondag 5 nov.
SAUCISSENKAARTING
t.v.v. Handelspijpers
in café „Handelshuis”
bij Maria Soenen

- Haringe, in de schoollokalen woensdag 8 november puntenkaarting „Derde Leeftijd”
- Roesbrugge, bij P. Gunst maandag 13 november maandelijkse kaarting
- Haringe, in „St.-Jozef” bij Cecile Ryon zaterdag 25 en zondag 26 november maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst dinsdag 28 november puntenkaarting „Derde Leeftijd”

Vogelpik

- Roesbrugge, café „Handelshuis” zaterdag 5 november smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst zaterdag 11 november smijting voor de leden
- Haringe, in „St.-Jozef” bij Cecile Ryon zaterdag 11 en zondag 12 november smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Op woensdag 15 november om 13.30 u. in de school te Roesbrugge: algemene vergadering „Milieuvriendelijk huishouden”. Daarna verslag Lourdesreis.
- Op donderdag 30 november starten we met een reeks van 6 breilessen: „Eenvoudige trui met modieuze versiering” In-schrijven bij Mevr. Vanstraeesele.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Minister M. Colla (ons Gusta zegt altijd nogal oneerbiedig: minister Coca-Cola) wil de post reorganiseren en heeft daarom met zijn kabinet een plan "Post 90" opgesteld. Bij de uitvoering van dit plan wordt het uitreikingskantoor te Roesbrugge afgeschaft!

Dit postkantoor is een nieuwbouw, die pas in februari 1980 werd in gebruik genomen. Het gebouw is voorzien voor 20 postmannen; er zijn 11 garages voor de bestelwagens; er is een goede woongelegenheid voor de postontvanger en er zijn 70 postbussen. In de jongste jaren werd het nog uitgerust met kogelvrij glas en enkele maanden geleden kwam er nog een nieuwe buitenverlichting! Alles samen heeft het ongeveer 25 miljoen gekost.

Nu zal men dit gebouw zijn functie ontnemen en een nieuw postgebouw optrekken te Alveringem. Van besparingen gesproken!

De burgemeester van Poperinge en een paar Schepenen zijn het behoud van het uitreikingskantoor te Brussel gaan bepleiten, maar vruchteloos, hoewel men toegeeft dat die reorganisatie veel geld zal kosten en dat de nieuwe regeling niet goedkoper zal uitvallen dan dit tegenwoordig het geval is, wel integendeel.

Onze Poperingse wetheren waren nog maar een paar dagen van hun kale reis weer thuis, als gebleken is dat de minister niet om de hogere kostprijs van zijn reorganisatie verlegen zit, want dat men in februari van toekomend jaar de posttarieven met gemiddeld 10 t.h. zal verhogen. Het tarief voor brieven en drukwerken zal van 13 fr. naar 14 fr. gaan en voor drukwerk wordt het 10 fr. in plaats van 9 fr.

De minster zegt dat men daarin niet moet verschieten, want dat het twee jaar geleden is dat er in de posttarieven nog een aanpassing is gebeurd. We zouden de minister graag vragen hoe lang het geleden is dat de wedden van het personeel werden aangepast? Maar ja, op het jongste kongres van de Vlaamse socialistten is het maar al te duidelijk gebleken dat er een breuk bestaat tussen de top en de basis van de socialistische beweging. Dat belooft voor die partij!

„Ja”, zegt Gusta, „wegens het sukses van Agalev heeft de rode roos van de socialisten nu plots een menigte groene blaadjes gekregen, en de streek tussen Veurne en leper moet het natuurreservaat van Vlaanderen worden”.

Weiden als wiegende zeeën,
Pol

**Speelgoed
Speelgoed
Speelgoed**

In afwachting van het SINT-MAARTENSFEEST

brengt de grote kindervriend
allerhande speelgoed
en nieuwigheden bij

Huis WULLUS

Prof.O.Rubbrechtstraat 65
ROESBRUGGE

Steeds voordelige prijzen
Vrije toegang

KIJK EERST BIJ FORD

Betrouwbaar en voordelig!

Vertegenwoordiger:

HEIN LECLUYSE

Haringeplein 6 - 8990 HARINGE
Tel. 057/30 07 15

GARAGE ANTOON ADRIAEN

Groot Brittannielaan 6, 8970 POPERINGE
Tel. (057) 33 63 44

Stoelen en tafels
Vlechtwerk
Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4
8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 63

**GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT**
KROMBEKE 057/40 00 35

VW Golf GTI '88 MERCEDES 190D '88
VW Golf benzine 9/87 VW Golf GTD '87
OPEL Kadet diesel '89 FORD Fiesta Van 1600
PEUGEOT 205 '89 diesel '87
FORD Fiesta diesel '89 FORD Escort benz. '84

PEDICURE

Mevr.Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11
8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak: tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

- Stevige schoenen
- Botten
- Pantoffels
- Boekentassen
- School- en toiletetuis
- Valiezen /reiszakken
- Regenschermen
- Sportuitrusting

**Grote keus in alle prijsklassen
voor jong en voor...
de derde leeftijd**

**Schoenen
Ig. PARENT-MOYAERT**

Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 03 20

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Koben Savatte van Houtem hadde geheel zyn leeven è tracht entwot uit te vinden om veele geld te verdienen zonder werken, maar è wos nu vijftig jaar en 't wos nooit è réusiert.

Op è dag las Koben in de gazette dat er in Amerika è vent grondrijke è kommen wos met vlooiën te dresseeren, maar dat dat è ongehoord patientiewerk wos ..!

„k Gelooven da'k dat è keer gaan probeeren!“, zei Koben.

„Wuk!“ riep Stiene, zyn wuuf ... „k krygen jeukste onke 't bepeinzen“.

Maar Koben bleef rondloopen met dat gedacht en op è zaterdag dat'n in zyn bloemhoovige foefelde, liep er è groote bruine miere over zyn arme ...n Wos ze teweege weg te slaan, maar è bepeinsde hem ... 'n Liet ze voorzichtig in zyn hand loopen en ging ermee naar binnen ...

„k Gaan probeeren om deze miere te dresseeren!“ zei Koben teegen Stiene, die peinsde dat'n 't zei om te lachen ...

Maar Koben zette hem aan de tafel, liet de miere loopen ... 'n Hield ze teegen met zyn wijsvinger en è riep: „Stop!“ 'n Duwde ze toen links en è riep: „links“, toen weere 't zelfde naar rechts ... en toen gaf'n ze è kleen wuptje met zyn vinger en è riep: „hupla“. Ols'n olzoo, totdat 't avond wos, oltyd weere 't zelfde è daan hadde, stak Koben de miere in è speciaal plastieken doosje en zette ze weg tot 's anderendaags. Van ols'n thuiskwam van zyn werk wos'n weere d'r aan ... Dat ging olzoo weeken aan è stik, maar die miere horkte niet achter Kobens kommandement ... Tot op è avond dat de miere naar de boord van den tafel liep en dat Koben riep: „Stop!“ en ze stond stille ... è riep „links“ en ze liep links en è riep „rechts“ en ze liep rechts en ols'n riep „hupla!“ stoeg ze op heur achterpooten ... Koben gaf è schreeuw van blijdschap en è liep naar de voorplekke en riep op Stiene die zat te kyken naar „Zeuns en Dochters“.

„Rechtut!“ zei Stiene ... „maar er is hier djuuste weere een weg met è anderen vent en 'k moeten eerst weeten hoe dat gaat afloopen!“ ...

Koben liep zeere weere naar de keuken en de miere deed ol wuk dat'n kommandeerde ... Stiene keek vergaapt ols ze't zag.

„k Gaan morgen, achter d'hoogmesse, dien toer è keer toonen te Gusten Stekkers, in „Den Hert“ lachte Koben ... „ze gaan nog è beetje kyken wei!“.

Vóór dat d'hoogmesse è daan wos, stoeg Koben ol aan den toog te klappen teegen Gusten, zonder van entwot te gebaaren ... Maar, ols d'eerste kalanten binnenkwamen liet Koben zyn miere op den toog loopen ...

„Menschen!“ riep Koben ... „je moet hier è keer kyken naar deze miere!“

„Maar nondedjuu!“ riep Gusten ... „van waar komt de die nu?“ en teegen dat Koben nog è woord koste zeggen sloeg Gusten de miere plat met zyn vuuste ...!

KWAAK

HERFSTAKTIE met knalprijzen!

van 28 oktober
t.e.m. 4 november

**Koop nu uw DROOGKAST
Miele**

**SIERA
AEG
aan superprijzen !**

J. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

*Kwaliteit, vakkundige uitleg en service
is onze waarborg !!*

De IJzerbode

Verantwoordelijke uitgever: Drukkerij Schoonaert

Bergenstraat 14 - 16 8990 Roesbrugge Tel. 057/30 03 79 Prk. 000-0904677-55

DE IJZERBODE

Informatieblad
voor de dorpen:Roesbrugge-Haringe
Proven-Krombeke
Stavele-Beveren

Verschijnt maandelijks: behalve in augustus

Een waar gebeurd kerstverhaal verteld door Elie E. Balduck

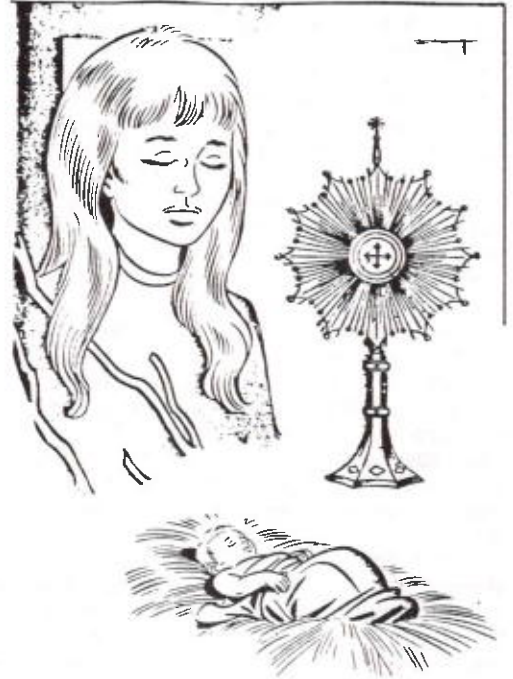
KERSTAVOND, VIJFENZEVENTIG JAAR GELEDEN...

Vijfenzeventig jaar geleden werd de Westhoek vier jaar lang het inferno van de Eerste Wereldoorlog.

Op dinsdag 20 oktober 1914 werden de laatste burgers uit Zonnebeke geëvacueerd onder een helse regen van vuur en verwoesting die de Duitse troepen vooraf ging. De majestueuse parochiekerk, het enig bouwsel van de eeuwenoude Augustijnerabdij uit 1072, dat de Franse plunderingen en vernielingen, eind 18^e eeuw, had overleefd, werd het mikpunt van het Duitse artillerievuur.

Diezelfde dinsdag, in de vroege morgen, stortte Rieten Dhooghes molen op de Broodseindeberg als een kaartenhuisje in elkaar.

Margriet, een jong en fleurig ding, vluchtte op 't zelfde en 't eigenste moment met haar moeder hals over kop drie kilometer verderop, naar tante Febronie die naast het klooster een schepwinkeltje had. Vader en broer Sylvère bleven op de Broodseinde achter om voor de beesten te zorgen en op 't hof te letten.

Margriet liep over en weer naar 't klooster, waar heerlijk verminkte en zwaargewetste soldaten werden binnengedragen. In de avondschemering vluchtten moeder en tante, drie kloosterzusters en Margriet, nadat zij daartoe werden verplicht door een Franse luitenant, richting leper...

In het tumult van 't krijgsgebeuren en door de duisternis misleid, geraakten zij geïsoleerd van elkaar zodat Margriet in de late avond alleen, als wees, te leper voor de deur van 't klooster der Arme Klaren stond. Zij werd er de beschermeling van een Spaanse non van adellijke bloede. De oorlog bleef voortduren.

Weken later, toen de beschietingen wat verminderden, kreeg Margriet de kans om met de Franse brankardier Chupin mee te rijden naar het heerlijk gehavend Zonnebeke, op zoek naar vader en broer Sylvère. Het was op Kerstavond, vijfenzeventig jaar geleden...

Wij laten Margriet zelf aan het woord.

Bij d'Arme Klaren

Albert was er misschien tachtig. Hij kon ook ouder zijn, doch de brikkebakker die niets dan arme dagen, met weinig eten en veel ellende, had gekend, droeg zijn hoge ouderdom met een benijdenswaardige vitaliteit. Hij zat aan de overkant van de lange eiken tafel en maakte winterprei schoon die hij net vóór het donker werd, uit de kloostertuin had gespit. Wij

zaten omzeggens allemaal rond die tafel en iedereen deed wat. In het klooster van de Arme Klaren had ik net als de anderen onderdak gekregen. Meer vroeg ik niet, onderdak. Een heel klein beetje onderdak.

Het zou trouwens niet voor lang zijn. De oorlog was een kwestie van dagen, meer niet. De koning had het zelf gezegd: „Vlaamingen, denk aan de Slag der Gulden Sporen.” En iedereen weet dat de Gulden Sporenslag geen Honderdjarige Oorlog werd.

Sedert twee maanden leefden wij nu reeds op de kap van de Arme Klaren. Ook Albert en Wijffels en Baelen en de rest. Af en toe sloeg er in de buurt een bom open met een oorverdovend lawaai. Tien paar nerveuze handen lagen dan roerloos op de lange eiken tafel.

Tegen de avond ruimde Soeur Angelica del Natividad de eetzaal op die wij als ons gemeenschappelijk vertrek met elkaar deelden. Zij deed dit banale alledaagse werk met de waardigheid van een ceremoniemeester. Haar adellijke Spaanse vader was jarenlang de meest bekwame schutster geweest die de internationaal vermaarde leperse Artillerieschool tussen haar muren had opgeleid. Fier had zij me het in leder gebonden boek getoond van Alphonse Vandenpeereboom, *La Chambre des échevins d'Ypres*, opgedragen aan haar vader, Monsieur Fernandez Cortès de Mora y Aragon, officier d'Artillerie. Gededikaceerd als volgt: souvenir d'un

vieil ami, Alphonse. „Als riet buygt niet, maer blyft vroom Peereboom, 1878.”

Sinds haar geboorte had Angelica geen andere horisonten gekend dan de kille muren van dit eeuwenoude slot, ze wist zelfs niet wie haar moeder was.

Albert wierp een stapel houtblokken vóór het haardvuur. Tussen de raampjes van de kleine vaalgroene antieke venster-tjes zaten de eerste sterren gevangen. Zij trilden in de koude winteravond.

Het werd stil. Stil als de nacht. De lange eiken tafel was leeg, onze handen lagen gevouwen in de schoot. De vlammen likten traag en speels de wanden van de ruime hoge haard. Vier nonnen baden luid en op een vervelende nasale toon. Tien paar schuwe ogen staarden in het vuur. Wij baden voor de vrede en voor de mensen op aarde die iet of wat van goeie wil waren.

De oude man reikte me een ruige paardedeken die ik om mijn schouders hing. Zij rook naar gier. Ik dankte hem met mijn ogen en het gebed werd er niet door gestoord. Lang er na nog voelde ik een paar warme tranen als dauwparels op mijn kootjes smelten. De oude brikkebakker

die mij zo vaderlijk lief had, deed met zijn zwijgen meer goed dan de nonnen met hun gebed vermochten. Ik hield van hem zoals een dochter van haar vader houdt. Verleden week was ik eindeloos gelukkig toen hij me twee goudrenetten in de handen stopte. Wat zou er van mijn vader worden zijn? Mijn geluk maakte plaats voor een pijnlijke melancholie. Ik voelde me zo alleen en verlaten, zo ontzettend ongelukkig.

Toen ben ik naar de halfduistere kapel gevluht waar de hoge gotische ramen het schaarse winterlicht in hun rood en blauw en groene glas filtreren tot een onaards schijnsel. Daar liet ik me op de harde bidbank neervallen en voor het eerst had ik de moed om mijn vlucht in al zijn details te rekonstrueren. Ik zag Rieten D'Hooghes molen in een wolk van rook en stof als een pudding in elkaar zakken. Ik herkende de vreselijk verminkte soldaten en zag de lange eindeloze rij vluchtelingen met huilende kinderen als schimmen in de nacht. De nonnen stopten hun nasaal geleuter. Ik schrok uit mijn droom. Soeur Angelica del Natividad nam me mee naar de koude kapel. Een vreselijk verminkte Kristus hing aan een hoog en breed kruis. Een graatmagere hazewind aan de voeten van Sint-Rochus deed zich te goed aan de pestbuilen en etterende zweren van de heilige sukkelaar. Langs de zijmuren tussen de biechtstoelen stond een bos van grote en kleinere beelden in slagorde, die kleine en grote martelaren voorstelden. Geweld is er blijkbaar altijd geweest en men werd er nog heilig van ook.

Soeur Angelica del Natividad knielde devoot neer in het koor waar een rood lichtje pinkte als een laatste lichtkogel boven een verlaten en vredig front. Enkele kaarsen wierpen een spookachtig licht op de beelden en ik herinnerde me de zesde vraag van de tweeëntwintigste les uit de Christelijke leerling.

- Wat profijt doen ons de beelden?

Antwoord: *Zij verscherpen ons geheugen en maken ons indachtig hetgene wij wel dienen te weten; zij vertonen ons het leven der Heiligen en de manier op dewelke zij tot de glorie gekomen zijn; zij verwekken onze liefde tot God en Zijne Heiligen; zij helpen ons aandachtelijk te bidden.*

Voor mij was al dat geplaaster eerder een remedie tegen dan voor. Samen met Soeur Angelica del Natividad haalden wij uit een hoop oud papier een gammele kerststal met een os en een ezel en dutsen van mensen. Overmorgen was het weer kerstdag, en oorlog. Wat profijt doen ons die beelden?

Je m'appelle Chupin, caporal Chupin...

Daags voor kerstdag in de vroege morgen klonk de bel in de lange kloostergang. De serene stilte die zo zalvend de nieuwe dag tussen de veilige muren hield, werd pijnlijk opengescheurd.

Ik schrok steeds opnieuw als onze vluchtheuvel waar wij elkaar gevonden hadden en met elkaars onhebbeligheden leerden leven, van buitenuit door die ellendige veel te grote kloosterbel bedreigd werd. Elke dag kwamen zich meer sukkelaars aanbieden, vluchtelingen, gekwetsten, deserteurs en moeë strijders, kinderen nog bijna, die roken naar bloed en verdoemenis. Met wat troost en bijstand trokken zij vóór de avond viel weer verder. Berten de brikkebakker legde diplomatisch uit dat bij ons niet de minste plaats meer beschikbaar was en dat zij maar moesten proberen Reningelst of Roesbrugge te bereiken. Daar was men tenminste veilig, daar moest men geen uren naeen in de kelders schuilen voor steeds toenemende bombardementen. Toen baden de zusters ook voor Albert omdat hij nog lang zou mogen leven.

Zelden werd er echter zo vroeg in de morgen gebeld als die morgen van 25 december 1914.

De nonnen zaten met zijn allen in de kapel en met wat ik vond, maakte ik voor ons allen het ontbijt klaar. Vlug haakte ik de kom melk van het haardijzer en haastte me naar de nog afgegrensdde slotdeur. Bij het hollen voelde ik mijn lang loshangend haar mijn beweeglijke borsten strelen. Ik was er een beetje blij om en was achttien jaar. Toen ik moeizaam de zware eiken deur ontsloten had, bemerkte ik in het halfduister een jonge soldaat die een oude gekwetste non ondersteunde. Een met bloedbesmeurd armstompje lag vermorzeld in een roodwitte boerenhanddoek die als een groot verband rond haar

nek hing.

„Je m'appelle Chupin, caporal Chupin...” zei de man.

In de lange kloostergang hoorde ik de rustige stap van Albert die naar de voordeur kwam. Te Haubourdin had hij wat Frans geleerd en zou de soldaat kunnen te woord staan.

Albert verdween met de gekwetste in het klooster en ik gaf de soldaat een kom warme melk. Een beetje blond haar wipte van onder zijn soldatenmuts en zijn zacht gelaat leek zo zuiver en vredig dat hij eerder een schaapherder dan een bajonetvretter leek.

Achteraf werd Albert mijn tolk. Caporal Chupin vertelde dat hij na de middag met de ambulance terug naar Zonnebeke moest. Ik kon desgewenst mee en vóór de avond viel zou hij me bij de Arme Klaren terugbrengen. Misschien zou ik vader en Sylvere terugzien... Sedert een paar dagen hadden geen beschietingen aldaar plaats gehad en er zou bijgevolg niet het minste gevaar aan de tocht verbonden zijn. Albert had vertrouwen in de open blik van de jonge korporaal, tot voor kort nog student in de medicijnen, en vertaalde me eerlijk en juist het aantrekkelijke voorstel.

Daarna verdween Chupin. Met een benijdenswaardige elegantie stapte hij in zijn wagen en reed weg in de duisternis van de koude wintermorgen.

Toen was ik weer zo verschrikkelijk alleen. Ik verlangde er naar mijn dorp, ons huis, mijn stukje hart terug te zien... en vader en Sylvere misschien. De dag duurde lang.

Op het afgesproken uur echter, toen de grote bel als een heiligschennis de kloosterstilte brak, was het niet de angst van een opgejaagde vogel die me deed schrikken maar de hete levensdrang van de leeuwerik die pijlsnel naar de zon toeschiet.

Albert zou op de deur passen.

„Voorzichtig Margriet”, zegde hij en streelde mijn blond haar. Ik liep naar buiten. Soeur Angelica del Natividad keek me niet begrijpend na. Zij was nooit jong geweest.

De brikkebakker schudde zijn grijze oude kop en begreep. De ambulance dokterde over de straatstenen. Vol bewonde-

(vervolg blz. 534)

BOUWWERKEN HUGO VERMEULEN

Obterrestraat 56

8994 PROVEN

Tel. 057/30 06 74

- ★ Wij doen alle afbraak- en grondwerken met kraan of bulldozer.

Beschikbaar aan zeer voordelige prijzen:
MATERIALEN UIT AFBRAAK:

- betonnen boordstenen
- 1 lot dallen
- lot Eternitplaten
- open haard hangend model
- zeer voordelige prijs
- steenbrokken
- geleverd met kamion
- teelaarde
- geleverd met kamion
- GRATIS TE BEKOMEN
- aarde voor vulling

WETENSCHAP IN DE TAAL DER VLAMINGEN (21)

Vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën

Wat vooraf ging: *Acht woorden Nederlands / Het Oudwestvlaamse herbarium / Jacob van Maerlant / Karel van Hulthem / Sterrenkunde in de volkstaal / Geneeskunde in de Middeleeuwen / De publikaties van dr. apoteker L.J. Vandewiele / Jan Yperman / Meester Thomas Scellinck / Andere Middelnederlandse handschriften / De boekdrukkunst en een Vlaamse inkunabel / Wiskunde in de volkstaal / Rekenkunde van Gielis van den Hoeck / Alternatieve geneeskunde / Het Cruijde-Boeck / De pest en pestboekjes / Lobelius en zijn Kruidt-boeck / De verheffing van de volkstaal / Simon Stevin van Brugge / Johannes Baptista van Helmont / Farmacie, ekologie en plantkunde / Diergeneeskunde / Van Helmont jr. en Keldermans / Het wetenschappelijk verval in Vlaanderen / Chirurgijn Jan Palfijn / Een taalpurist / Troost der Armen... / Martinus van Hille / Het duo Verheyen-Sassenus / Engelbertus Capueel / Taaltoestanden en wetenschappen in de 18e eeuw / De tijd vóór de Theresiaanse Akademie / De runderpest / De publikaties van Vilain XIII / La Société littéraire de Bruxelles / Vroedkunde / Van Bavegem en Van Daele / Jan Bernard Jacobs en Jan Albert Roselt / De "Vroedkundige Oefenschool" / Een paar periodieken / De Theresiaanse Akademie / de aardappelenplaag in het Oudenaardse / Petrus Engelbert Wauters.*

Een vruchtbaar jaar

1777 is een vruchtbaar jaar geweest inzake wetenschappelijke en semi-wetenschappelijke boekenproductie in de volkstaal, al waren het weer allemaal geneeskundige geschriften.

Te Antwerpen verscheen bij J.B. Carstiaenssens een boek van 352 pagina's over anatomie: beenderen, romp, ledematen, spieren, klieren, aders en zenuwen, organen, urinewegen en geslachtsdelen, borst, hoofd en bloedvaten. Het was een compilatie uit de geschriften van de Amsterdamse heilkundige Johannes Daniël Schlichting en van de Parijse hoogleraar Jacques Benigne Winslow (1669-1760), een medicus van Deense oorsprong, maar die reeds vroeg te Parijs kwam werken bij de grote Franse anatoom Joseph-Guichard Duverney (1648-1730). Dit anatomisch boek, waarvan de samensteller onbekend is gebleven, en dat ongetwijfeld veel diensten aan de chirurgijns heeft bewezen, droeg als titel: *Compendium Anatomicum of Kort Begrip Van het Maakzel en samenstel aller Deelen des Menschen Lighaam Zynde zeer kort en naukeurig getrokken uyt de geleerde Schriften van Joannes Daniel Schlichting, Med. & Chirur. Doct. Lid van de Keyzerlyke Academie der Natuur- en Geneeskunde, en van de Koninklyke fransche Academie der Chirurgie tot Parys, mitsgaders van 't alom vrykundig Commerce te Neurenberg &. En van Jacques Benigne Winslow, Lid van de Koninklyke Maatschappij der Wetenschappen, Mede-raad in de Academie tot Parys, oudsten Hoog-leeraar in de Ontleed- en Heel-Kunde, Lid van 't Koninklyk Genootschap te Berlin.*

Van Schlichting was reeds een groot werk verschenen over traumatologie in 1748 te Amsterdam, maar de tweede druk van dit werk was in 1775 bij J.B. Carstiaenssens te Antwerpen van de pers gekomen: *Traumatologie nov. antiqua Ofte Vernieuwde Wond-Heelkunde, Steu-*

nende op oude Grondregels, om allerly Wonden, Als gesnedene, gestookene, gescheurde, geschootene, enz. met der-zelfver toevallen Wel te Kennen en te Genezen, Zonder dat men prop- stop- en steek-wieken, of veele zalven plaasters, en meer andere kragtloze, zogenaamde hulpmiddelen, noodig heeft. Zynde de Genezingswyze Kort en Zeker. Alles bekrachtigd met veele observation, genoegzaam oordeel en ligte handgrepen, en op een demonstrative wyze oneenzydig betoogt. Door Johannes Daniel Schlichting. Medicus...

Johannes Daniël Schlichting werd gerekend onder de grote medici van de 18^e eeuw. Jan Bernard Jacobs, die in zijn leven een merkwaardig rariteitenkabinet had samengebracht - een modeverschijnsel in die tijd -, bezat benevens uitgebreide verzamelingen schelpen, gesteenten, ertsen en preparaten, nog een kollektie van 49 etsen van beroemde geneesheren en chirurgijns, en daaronder was ook de beeltenis van J.D. Schlichting te vinden⁽²⁶¹⁾.

Sedert de 13^e eeuw hadden de pokken grote ontvolking teweeggebracht in West-Europa. Dit veranderde pas nadat de Engelse arts Edward Jenner (1749-1823) op het einde van de 18^e eeuw zijn resultaten had gepubliceerd die hij bekomen had met koepokinentingen. Jaren vroeger meende Jenner te hebben vastgesteld dat melkmeisjes immuun geworden waren voor pokken, nadat ze bij hun werk met koepokken waren besmet. Nadat hij was overgegaan tot experimentele vaststellingen die zijn vermoeden bevestigden, wist men in het begin van de 19^e eeuw door toepassing van inenting met koepokstof deze vreselijkste ziekte, die gepaard ging met hoge koorts en vuile etterende puisten op huid en slijmvliezen, ook bij ons op een afdoende manier te bestrijden.

Maar ook voordien werden tegen deze ziekte vaccinaties toegepast, evenwel

Petrus J. van Bavegem
Portret uit
"Verhandeling over de Koorts". 1788.

door inenting met behulp van etter uit de puisten van pokkijders. Het was Lady Montague, de echtgenote van de Engelse gezant te Konstantinopel, die in 1721 deze methode in Engeland en Frankrijk propageerde. Zij had deze werkwijze in het Midden-Oosten leren kennen en had in 1718 haar eigen kinderen op die manier, met goed gevolg laten behandelen. Toch was niet iedereen daarover entoesiast (Boerhaave bv. was er geen voorstander van) en de inentingën verliepen ook niet altijd even gunstig. Ook bij ons moeten er voor- en tegenstanders geweest zijn, want in 1777 verscheen te Gent bij Jodocus Begyn: *Antwoorde van Mr. P.C. De Brabant, M.L., Van het Koninklyk Genootschap der Geneeskunde van Parys, etc. Op het gerucht van weder-gekome ne pokskens naer de inenting.*

De auteur was Charles-Louis De Brabant (1740-1790), geneesheer te Gent⁽²⁶²⁾ en in zijn verhandeling van 31 pagina's beweerde hij dat geen geneeskundige van naam „zig tegen deze uytvindinge heeft gesteld, uytgenomen den Heer de Haen, den welken, anderzinds van groote geleerdheid, zynenen luyster hier door grootelyks heeft vermindert”.

Hetzelfde jaar verscheen te Leuven bij Jan-Baptist Vander Haert, van de hand van de reeds vermelde Tiense dokter

Charles-Domien Huart een heelkundig werk van een 150-tal bladzijden: *Supplement op de heelkundige Berigten, In welk voornamelyk verscheyde Consultatien ende zekere zaeken het Geslagt betreffende, opgelost zijn geworden*. Het ging inderdaad om een „supplement” op een *Korte verhandeling over de heelkundige berichten*, die Huart in 1774 te Mechelen had uitgegeven. Dit „supplement” bestond uit vijf hoofdstukken, die handelden over de wonden, over de slachtoffers van verhangen en verdrinken, over vergiftiging door loodwit en loodglut, koper-verbindingen, zwammen en giftige uitwasemingen door brandende steenkool.

Nog in 1777 kwam er te Brugge, bij M. De Sloovere, een door de Brugse arts P.J. Delava uit het Latijn vertaalde lezing van professor Henri-Joseph Rega (1690-1754) over diagnose uit het piskijken: *Redenvoering waarin... ondersogt word of iemant soude kunnen alleenlyk door besigtinge des pis den aert der siekten onderscheyden...*

Rega was een medicus van formaat, „wat Boerhaave voor de universiteit van Leiden was, is Rega voor deze van Leuven geweest”⁽²⁶³⁾. Hij begiftigde de medische fakulteit met een laboratorium voor scheikunde en natuurkunde, alsmede met een amfiteater voor dissectie. Zijn naam had nog vele jaren na zijn dood een prestigieuze klank.

In bovenstaande „Redenvoering” toont hij aan dat het onmogelijk is uit de urine alleen de aard van de ziekten vast te stellen en hij spreekt over de listen en bedriegerijen van de zgn. „waterkenners”. Dat wil niet zeggen dat hij het urineonderzoek volledig negeerde, maar de piskijkerij of uroskopie, die samen met het onderzoek van de polsslag de enige diagnostische handelingen van de Middeleeuwse medicus uitmaakten, was zich immers in de loop van de volgende eeuwen toch voorzichtig op meer wetenschappelijke banen gaan bewegen. Het is begonnen met Jan-Baptist van Helmont (1577-1644), die de densiteit van urine onderzocht, terwijl Boerhaave (1668-1738) de toestand van de urine beschouwde als een indicator voor de toestand van het bloed. Ook Rega hield zich in zijn scheikundig laboratorium bezig met het onderzoek van de urine, waarover hij in 1733 zijn *De urinis tractatus duo* publiceerde. Toen zijn „Redenvoering...” over het piskijken in de volkstaal verscheen, waren intussen een paar interessante vaststellingen gedaan: in 1757 had A.S. Margraff (1709-1782), de man die een voorname rol gespeeld heeft in de vervaardiging van bietsuiker, te Berlijn de aanwezigheid van fosfaten in de urine aangetoond en in 1773 werd door H.M. Rouelle jr. (1718-1799), de apothekaris van de hertog van Orleans, het ureum in de urine ontdekt en afgezonderd.

Tenslotte verscheen nog in 1777, zoals we reeds gezien hebben, twee uitgaven van het *Vroed-Vrouwen Hand-Boekken...* van Jan Bernard Jacobs.

Delfstofkunde en nogmaals geneeskunde

Ook in de laatste decennia van de Oostenrijkse tijd is de boekenproductie in de volkstaal - alle verhoudingen in acht genomen - zeker niet gering geweest. Het waren weer allemaal geneeskundige geschriften, afgezien van één verhandeling over delfstofkunde, maar die toch ook door een medicus was geschreven, nl. François-Xavier Burtin (1743-1818), geboren te Maastricht⁽²⁶⁴⁾, doch die zich na zijn studie aan de universiteit van Leuven ging vestigen te Brussel.

Op aanbeveling van Karel van Lorrainen kreeg Burtin de opdracht de nuttige natuurlijke produkten op te sporen, die tot dan toe niet genoeg aandacht hadden gekregen en wellicht voor het land een bron van rijkdom konden zijn. Dit bracht hem tot de mineralogie, een wetenschap die nog in de kinderschoenen stak, maar in die tijd, dank zij het werk van enkele geïnteresseerde geleerden toch gestalte begon te krijgen. Als geduldig en talentvol observator beschreef hij - in het Frans - mineralen en fossielen en was een grote voorstander van een openbaar natuurhistorisch kabinet, dat echter maar in 1846 tot stand zou komen als Natuurhistorisch Museum (nu Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen). In 1784 verscheen van hem een in het Nederlands gestelde bijdrage, in de *Verhandelingen van de Hollandse Maatschappij te Haarlem*, getiteld: *Verhaal over het versteende wormachtige hout, dat tussen Brugge en Gend, in Vlaenderen gevonden wordt, door F.X. Burtin, Med. Doctor te Brussel*. Het ging om gesteenten gevonden te Aalter.

Wat de geneeskunde betreft, in 1774 verscheen van Jan Bernard Jacobs, die we reeds zo vaak hebben aangehaald, en die voornamelijk zijn sporen in de vroedkunde zou verdienen, een vertaling uit het Frans: *Bericht aan het Volk, Aengaende de Asphyxia ofte Schynbaere ende Schielyke Dood, Inhoudende de wyze, om die voor te komen en de zelve te genezen. Met de beschryvinge van eene nieuw licht draegbaere Rook-Werk-Dooze. Op bevel van de Fransche Staats-Regeringe in het licht gegeven Door J.J. Gardane, Opper-Leeraer van het Geneeskundig Genootschap tot Parys, Geneesheer van Montpellier, Koninglyken Boek-Keurder, Lid van de Koninglyke Maatschappye te Montpellier, Nancy ende van de Academie tot Marseille. In het Vlaemsch vertaelt door J.B. Jacobs, gezworen Heelmeester, Gepensionneerden der Stad Gent en van de Kasselrye van der Auberburg. Met kopere Plaeten*. Aan deze uitgebreide titel was nog toegevoegd: *De Rook-Werk-Dooze benevens de Onderrichtinge, kost derthien Schellingen en half Wisselgeld*. Het werkje was verschenen bij Judocus Begyn te Gent en besloeg een 60-tal pagina's. Naderhand verscheen hiervan nog een tweede druk, *Vermeerdert met het Reglement van het Magistraet der Stad Valencyn, gelegen in het*

Waelsch Nederland, in date 8. Mey 1775, raekende de versmoorde ofte verzopene Lichaemen; als ook de Uytlegginge der Hulpmiddelen, en het Order in het welk zy aan de Versmoorde ofte Verzopene moeten toegebracht worden. Men heeft er bijgevoegt de Tafel der Materien van dit Werk. Deze tweede uitgave verscheen zonder jaartal bij Philippe Gimblet te Gent.

Dat men in die tijd wel erg bekommerd was om „versmoorde ofte verzopene”, moge blijken uit het feit dat nog in 1774 bij 't Serstevens te Brussel anoniem verscheen: *Hulpmiddelen om de versmoorde en de verdrinken personen tot het leven te verwecken*.

Jan Bernard Jacobs, die wel een zeer bedrijvig man moet geweest zijn, liet in 1780 en 1782 bij J.F. Vander Schueren te Gent, twee delen verschijnen, van ongeveer 400 pagina's elk, van een werk van August Gottlieb Richter (1742-1812), hoogleraar aan de universiteit van Göttingen, dat hij uit het Hoogduits had vertaald en de titel meegaf van *Heelkundige Boekzaal*. Het eerste deel van dit werk bundelde twaalf verhandelingen van Berdmore, Bertrand, White, Portal, Thedens, Northcote en van Richter zelf. Het tweede deel omvatte negen verhandelingen van Aerel, Valentin, Aikin, le Vacher, de la Feutrie, R. de Hautesierk, Bromfield, Bierchen en Stein.

In 1790-92 verschenen van Jacobs bij A. De Bel te Brussel nog twee boekdelen, van elk meer dan 300 bladzijden, vertalingen uit het Latijn, van een heelkundig werk van Hendrik Callisen (1740-1824), hoogleraar van ontleed- en heelkunde te Kopenhagen: *Onderwyzinge der heden-dagsche oeffenende Heelkunde, tot gebruyk der Voorlezingen*. Het laatste gedeelte van deze vertaling was echter van de hand van Petrus Engelbert Wauters, aangezien Jacobs vóór de voltooiing van het werk is overleden (22.08.1790).

Van Jan-Albert Roselt (± 1730-1780) van Machelen aan de Leie, die we reeds als vroedkundige hebben vermeld, verscheen in 1781 bij J.F. Vander-Schueren te Gent: *Natuur- Genees- Heel- en geboortskundige Waarnemingen en Mengel-Schriften, Ten dienste van het Landvolk*. Hij vertelt daarin tal van door hem behandelde gevallen, met naam en woonplaats, zonder dat er blijkbaar aan beroepsgeheim wordt gedacht, zoals dit van de pastoor van Markegem, die hij van nierkolieken genas, door hem in drie tot vier weken van meer dan 400 stenen van allerlei grootte en vorm te verlossen, langs de natuurlijke weg en „zonder merkelijke pijnen”. Wat de kindersterfte betreft wijt hij die voor een groot deel aan het feit dat de pasgeboren kindjes één of twee uren na hun geboorte, in alle weersomstandigheden, dus ook in ijzige winterkoude, soms anderhalf uur ver, naar een koude kerk gebracht werden, om er

gedoopt te worden, door een kerkbediende na die met het „alderkoudste water“ overvloedig de erfzonde wegspoelde en tegelijkertijd het kind naar de hemel stuurde.

Roselt schreef een zeer duidelijke taal, waarin hij er naar streefde alle vreemde woorden te vermijden en er toe bijdroeg om een Nederlandse medische terminologie uit te bouwen. Wel voegt hij ter verduidelijking dikwijls tussen haakjes de Latijnse benaming er aan toe. Door tal van uitdrukkingen vermoedt men dat hij zijn opleiding in een Duitssprekend gebied heeft genoten ⁽²⁶⁵⁾, niet alleen omdat hij zich zelf betitelt als „wondartz en geboortshelper“ (wundartz und geburtshelper), maar ook omdat hij de uterus vertaalde door *baarmoeder* (gebärmutter), waar zijn tijdgenoten het steeds hebben over *lyfmoeder*. Baarmoeder is pas later in de taal opgenomen.

Eveneens in 1781 verscheen te Brugge bij J. De Busscher, een werk (126 blz.) van Prosper Florisoone (1725-1798), pastoor te Gyverinkhove: *Nieuwen geneesmiddel, om zonder medecyne, en zonder eenig gevaer van ongemak of quaed gevolg, van het flercyn, sciatica en rheumatismus geneezen te worden; met eene verhandeling op de catharris, asthma, kramp, apoplexie, lethargie, paralyse, En diergelyke ziekten, hoe men de zelve geneezen of grootelyks verlicht kan worden door den zelve middel. Gemaekt en in 't licht gegeven door den zeer Eerweerden Heer Prosper Florisoone, Canonik Regulier der Abdy van Vormezele, voortyds Professor in de Godgeleertheyd, tegenwoordig Pastoor van Gyverinkhove, in het Bisdom van Iper* ⁽²²⁶⁾. Prosper Florisoone was pastoor van Gyverinkhove sedert 1764. Zijn boek behoorde tot het domein van de volksremedies en had maar weinig te zien met eigenlijke geneeskunde.

Dysenterie of rode loop

In het laatste kwart van de 18^e eeuw teisterde een epidemie van de besmettelijke rode loop of dysenterie de Oostenrijkse Nederlanden. In verband daarmee publiceerde Petrus van Elsacker (1725-1798), die we reeds vermeld hebben als de auteur van een verhandeling over de run-derpest, in 1784 bij P.J. Parys te Antwerpen: *Verklaring en de Raedgeving over de dysenteria ofte Loop-ziekte, Alsmede aengaende de Gal en soo genaemde Rotkoortse. Aen alle gemeyne Menschen ende Dorpelingen by gebrek van Genees-Heeren voorgesteld ende uytgegeven, Door den Heere P. Van Elsacker, Med. Lic. Tot onderregting, vermaening ende nut, van alle buyte Lieders, bysonder van der selve Heeren Wethouders, Pastors ende Zieke besorgers*.

Het belangrijkste werk over deze ziekte kwam echter van de pers bij de weduwe Du Caju te Dendermonde. Het bestond uit drie delen, die respectievelijk verschenen in 1788, 1789 en 1790. Deze boeken, samen meer dan 1200 bladzijden (406 +

412 + 415) waren van de hand van Petrus van Bavegem (1745-1840), van wie we reeds een paar geschriften hebben besproken. Het eerste deel droeg als titel: *Verhandeling over de Koortsen in 't algemeen, dog bezonder over de rot koorts en roodeloop, welke sedert de tien à twaelf laatste Jaeren alom in de Nederlanden de schrikkelijkste verwoesting hebben aangeregt. Door P.J. Van Bavegem, Oud Heel-Arts der Legers van zijne Rooms-Keyzerlyke Majesteit, thans gezworen Heel- en Vroedmeester der Stad en Lande van Dendermonde...*

De twee volgende delen vermelden dezelfde titel, maar aangezien Van Bavegem intussen - dat was in 1789 - te Leuven promoveerde tot doctor in de medicijnen, kwam dit onder zijn titulatuur van het tweede en het derde deel.

Dit uitgebreide werk waarvan men misschien met Broeckx ⁽²⁶⁷⁾ kan zeggen dat het nogal langdradig uitviel, was toch een belangrijk medisch tijdsdocument. Het bracht niet alleen nieuwe inzichten in de volksgezondheid, het algemeen welzijn en de taak van de overheid bij epidemieën, maar in een periode van toeneemende verfransing gaf het nog steeds blijk van een taalbewustzijn en een volksverbondenheid, die bij de medici sedert lang aan bod kwam. Hij sprak de wens uit dat bij ons het medisch onderricht in de moedertaal zou gebeuren, omdat men evengoed „een zieke in zijn landstaal, als in het Latijn kan genezen“.

In een tijd dat men nog geen weet had van microben gaf hij tal van hygiënische voorschriften en wees op alle soorten voorzorgen die moeten genomen worden om de verspreiding van besmettelijke ziekten te vermijden. Voor de vroedvrouwen was Van Bavegem niet mals. Hij sprak van de wreedheden die zij pleegden en meende terecht dat zij de barende vrouwen geen geneesmiddelen mochten voorschrijven. Hij veroordeelde elke kwakzalverij en de uitoefening van de heilkunde door barbiers. Ook was hij van oordeel dat het aan de geestelijken niet zou mogen toegelaten zijn ijskoud water te gebruiken bij het dopen, om schielijke dood bij pasgeboren kinderen te vermijden. Hij onderscheidde in zijn werk vier soorten koortsen: deze die geregeld voorkomen, de onregelmatige, de rotte en de kwaadaardige. Als geneesmiddelen vermeldde hij peruviaanse bast, laxeer- en braakmiddelen, en ook nog steeds de aderlating! Hij gaf tevens een lijst - over 53 bladzijden - van niet minder dan 178 voorschriften ⁽²⁶⁸⁾.

De Kortrijkse arts Jan-Francis van Dorpe (1757-1803), die in 1779 te Parijs promoveerde tot meester in de chirurgie en op 5 november 1791 de titel van licentiaat in de geneeskunde behaalde aan de universiteit van Dowaa ⁽²⁶⁹⁾, liet in 1794 te Aalst een werk van 122 bladzijden verschijnen: *Algemeene raedgevingen tot den rooden loop*. Zijn boek waarin hij o.m. de koortstheorie van de Engelsman John Brown (1735-1788) - het brownisme of stimalisme - verwierp en een aan de omstandigheden aangepaste therapie aanpreeps,

verscheen eveneens in het Frans en had tot gevolg dat hij op 25 mei 1802 de titel toegekend kreeg van geassocieerd lid van de Société de Médecine de Paris.

Tenslotte verscheen ook nog in 1794 over de rode loop nog een kleine verhandeling van 15 bladzijden, van de hand van medicus Jan-Corneel Jacobs (1757-1826) - niet verwarren met Jan Bernard Jacobs, die toen reeds overleden was: *Algemeene Raedgevinge aan de borgeren van de Stad en Lande van Aelst, Betrekkelyk tot den Rooden-Loop, By hun hevighlyk heerschen-de, zynde het reslutat der Consultatie by voorzorge ende orders der Municipaliteyt der Stede ende Lande van Aelst, gehouden tusschen de Doctoren der zelfde Stad en van andere vrende Steden daer toe by een geroepen den 4 Fructudor 2de Jaer der Fransche Republique, een ende onverdeelbaar. Tot Aelst, Uyt de Boek-drukke-rye van J.L. d'Herdt, 1794*.

Jan Corneel Jacobs was afkomstig van Mechelen, behaalde de licentie in de medicijnen te Leuven en vestigde zich daarna te Brussel ⁽²⁷⁰⁾. Ook daar richtte de dysenterie in die jaren een ware ravage aan. Bij de behandeling van deze ziekte verwierf J.C. Jacobs naam met het aanwenden van opiumhoudende middelen. Daar hij hierover reeds in het Frans had gepubliceerd, werd hij door de stadsmagistraat van Aalst, waar de epidemie uitsonderlijke vormen had aangenomen, samen met andere medici gekonsulteed. Maar toen zaten we, zoals uit de titel van de verhandeling blijkt, reeds in de Franse Tijd!

R.A.B.

Volgende keer:
*Nog in de Oostenrijkse Tijd
In de Franse Tijd*

(261) E. Duverger, *Le Cabinet d'histoire naturelle du médecin gantois Jan-Bernard Jacobs (1734-1790)*, Cahiers de la Biloque, 12, 1962, p. 135-136.

(262) Biographie Nationale, dl. II, kol. 900-901 (C. Broeckx).

(263) A. van Driessche, *Rege, Onze Alma Mater*, VIII, 1954, afl. 4, p. 12.

(264) Biographie Nationale, dl. III, kol. 169-176 (P.J. van Beneden).

(265) P. Boeynaems, op. cit. (nota 246), p. 199.

(266) Fr. Sillis, *Pater Florisoone van Voorzele*, Biekerf, 62, 1961, p. 157.

(267) Corneille Broeckx (1807-1869) die wel eens de vader van de geschiedschrijving van de geneeskunde wordt genoemd, schreef, algezien van een honderdtal andere wetenschappelijke bijdragen: *Essai sur l'histoire de la médecine en Belgique avant le XIXe siècle* (1837).

(268) A.J.J. van de Velde, op. cit. (nota 259), p. 81-85.

(269) J. van Laere, *Jan-Francis van Dorpe, Kortrijkse Asklepiaden*, Tielt, 1985, p. 99-103.

(270) Biographie Nationale, dl. X, kol. 35-39 (V. Jacques).

EEN BOEK ALS EINDEJAARSGESCHENK

14-18, DE EERSTE WERELDOORLOG

475 fr. - Uitg. Casterman

VLUCHT OVER DE GRENS

Maria Jacques - Top-boek

184 blz. - 345 fr. - vanaf 12 j.

Boekhandel Schoonaert

Bergenstraat 14 - ROESBRUGGE
057/30 03 79

ring en ontzettend fier zag ik hoe Chupin het trage gevaarte behendig tussen soldaten, paarden en kanonnen loodste. Zelfs de etergeur die me in 't klooster vaak onpasselijk maakte, gaf aan de ambulance een sfeer van vertrouwde geborgenheid.

Af en toe legde hij zijn hand op mijn dij en sprak me warm aan. Woorden die ik niet begreep maar waarvan ik de betekenis snapte. Zachte woorden schoner dan een gebed. Ik antwoordde slechts met mijn ogen.

Het Sodom van het Westen

Hoe dichterbij mijn geboortedorp naderden, hoe heviger de ontploffingen hoorbaar werden. Ik kroop dichterbij tegen hem aan. Hij keek heel bezorgd en was uitermate verwonderd over deze onverwachte beschietingen. Bij het binnenrijden van de leperstraat troffen me de vele huizen die zwaar beschadigd waren. De meeste daken lagen in elkaar gestort en hopen stenen versperden de weg. Bij het huis van tante Febronie hielden wij halt. De voordeur was afgerukt. Instinctmatig gingen wij naar binnen. De vensterluiken waren gesloten en wat schaars licht viel naar binnen. Even schrokken wij van een patrouille brutale soldaten die langs de verlaten huisgevels strompelden. Dan was de oorlog er weer, met meer dood dan leven. Met meer haat dan liefde, met meer angst dan vreugde. Onze aarzelende stappen en de minste bewegingen die wij maakten klonken hel in de ledige straten. Het was kouder geworden. Een scherpe oostenwind sneed ons in het gezicht. Noël Chupin duwde me dicht tegen zich aan. Zijn ogen grepen de mijne en mijn koude handen lagen in zijn warme brede vuisten. Over steenhopen en dakgebinten die midden de straat waren terecht gekomen, struikelden wij door het dorp.

Vóór de oude abdijkerk hielden wij halt. Wij stapten door het kerkhof en gingen de kerk binnen. Hoog boven de preekstoel zagen wij een lap grauwe winterlucht vol sneeuw en koude. Krijgende raven vlogen verschromt rond het orgel boven het oksaal. Al de stoelen waren midden het schip van de kerk op een gigantische hoop geworpen. Wij gingen voorzichtig naar het reusachtige koor. Tussen de kunstig gebeitelde koorstoelen hadden eeuwen na eeuwen de monniken hun psalmen en antifonen gezongen, hadden zij om vrede gebeden en de hemel geweld aangedaan met hun metten, lauden en vespers. Het heeft allemaal weinig mogen baten. Om de haverklap werd hun abdij verwoest, geplunderd en gebrandschat en nu liet Jahweh weer zwavel en vuur uit de hemel neerdalen. Waren er dan geen tien rechtvaardigen in het Sodom van het Westen? Waren vader en moeder en de andere dompelaars uit onze straat die jaar na jaar door de viertienurenwerkdag

dichter met hun gezicht naar de grond groeiden zo'n onkuisaards, gulzigaards, luiaards, woestelingen of andere hoofdsondelingen?

Noël zal dit wel nooit begrepen hebben. Hij kwam uit een vreemd land om de vijand die „Gott-mit-uns” in zijn schild voerde, te bestrijden. Om deze vaders triomfantelijk uit te moorden.

De deur van de sakristie stond open. Mijn beekroop een vreemd verlangen er zo meteen binnen te stappen, om de ruimte achter de coulissen te verkennen, om met een gulzige blik die kleedkamers af te speuren.

Een vreemd genot deed mijn wangen gloeien toen ik met Noël dicht achter me aan in zijn donkere ruimte binnenstapte. De warme hand van Noël streelde mijn rug. Ik schrok en weerde hem ditmaal zacht van me af. Ik was bevangen door een koude angst die elke sentimentaliteit schuwde. Een paar openslaande granaten sloegen plots de stilte met een rauwe klap stuk. Ik ademde niet meer. Diep in mijn keel sloeg mijn bloed snel en hard in mijn weke vlees. Noël wreef met zijn beide grote handen over mijn wangen. Vaderlijk en geruststellend. Kalm en uitermate rustig keek hij me in de ogen. Voor het eerste bemerkte ik hoeveel groter hij was, dan ik me hem had voorgesteld. Zijn moeder zal wel erg fier op hem geweest zijn.

De beschieting werd heviger. Steeds dichterbij vielen de granaten. In de hoge kerk klonken meer en meer holle slagen. Ik weende zachtjes. Toen stond de dood plots vlak bij. Een korte ontploffing reet de muren van de sakristie vaneen. Door mijn gezwollen ogen zag ik nog net Noël bukken om een voorwerp te grijpen dat te voorschijn kwam toen een lange zware muurkast voorover viel.

Ik rende door het koor naar de grote kerkruimte waar kalk en steenbrokken als een loden regen uit de hemel viel.

Ik rende rond de eeuwenoude pijlers die scheurden als rietstengels, vluchtte omheen de gigantische hoop stoelen en was meteen terug in het koor.

Ik schreeuwde naar Noël, maar mijn ellendig geroep ging verloren tussen de oorverdovende ontploffingen. Als de vrouw van Lot stond ik versteend de vuurgloed gade te slaan. Het Sodom van het Westen...

Een witte laag stof lag op mijn kleren en maakte mijn lippen kurkdroog. Ik kon niet meer huilen, niet meer bewegen. Ik was de zuiverste inkarnatie van de Bijbelse vrouw die God de rug had toegekeerd... de eeuwige vrouw... de vrouw van Lot. Noodlot.

Toen was de beschieting voorbij. Uit het ingedeukte hol dat eens de toegang was tot de sakristie, struikelde Noël naar me toe als een spookbeeld. In zijn kapotte vuisten hield hij een zilveren monstrans. Sleepvoetend kwam hij naar me toe. Aarzelend en moeizaam. Zijn ogen glinsterden in zijn met bloed besmeurd gelaat en zijn armen trachtten de pijnlijke zenuwstuipten van zijn doorschoten lichaam te verbergen.

- „Noël”, fluisterde ik, meer kon ik niet zeggen.

- „Margriet, Margriet”, kreunde hij en viel voor mijn voeten. De monstrans nam het bloed van zijn soldatenjas die rook naar oorlog. Ik knielde bij hem neer en kuste als een mater dolorosa het warme bloed van zijn schoon en sereen gezicht. Hoelang ik daarna Noël in mijn armen heb gehouden is me nooit duidelijk geweest.

Uit bebloede handen

Het was halfdonker toen ik de zilveren monstrans uit zijn kapotte handen nam en er de kerk mee buiten vluchtte. Nog meer daken van huizen waren op straat terecht gekomen, nog hoger hopen steengruis versperden de weg.

De oostenwind beet scherp door mijn dunne kleren. De ambulancewagen waarmee we naar het dorp waren gereden lag onder het dak van tante Febronie's winkel in elkaar gedeukt. In de duisternis struikelde ik verder. De weinige soldaten die ik op deze kerstnacht ontmoette, ontweken me verschrikt in een brede boog. Het begon lichtjes te schreeuwen.

Vele uren strompelde ik over stenen, tussen paardekrengen en dode soldaten. Noël was dicht bij me en gaf me de kracht niet te bezwijken.

Albert die me even vóór middernacht in het oude klooster terug binnen liet, stelde geen vragen. Ik vermoed dat hij op dit moment reeds alles begreep, zoals alleen vaders zo iets begrijpen kunnen.

In de kapel zaten de nonnen roerloos vóór het kerststalletje dat ik samen met Sœur Angelica del Natividad twee dagen geleden uit het papier had gewikkeld.

Geruisloos stapte ik door de lange gang tussen de rijen banken tot vlak vóór het altaar. Het kostte me moeite de zware monstrans uit mijn verkleumde handen te krijgen en ze voor het kribbetje neer te zetten.

In de koude schemering van deze eerste oorlogskerstnacht gaf het bloed van caporal Chupin een purperen glans aan het goud en zilver van deze kostbare kerkschat (*) die ik als een purperen bloem het Kerstekind aanbood ten aanschouwe van de verbaasde dienstmaagden des Heren. Sœur Angelica del Natividad pinkte een traan weg.

Was dit mijn bijdrage voor de vrede? De monstrans waar in de loop der eeuwen duizenden devoot naar opkeken had ik weggenomen uit de bebloede handen van een jongen die in de schoonste nacht van het jaar, de stille nacht, de heilige nacht, op vreemde bodem, ver van ouders en familie in een zinloze oorlog een nutteloze dood vond.

Elie E. Balduck

(*) Deze monstrans en een renaissanceciborie, Brugs werk van 1639 werden onder de oorlog, samen met enkele dure kerkgewaden die Chupin uit de oude abdijkerk had gered te Poperinge bewaard en werden na de oorlog teruggegeven aan de kerk van Zonnebeke.

„Zo ik geen Vlaming was, zou ik een Ier willen zijn” (Pater Callewaert)

EEN WANDELING DOOR IERLAND (1)

door Ward OPDEBEECK

Door tussenkomst van een abonnee kregen we een artikel toegestuurd over Ierland, dat een prachtig geografisch, economisch en geschiedkundig overzicht geeft, van de hand van de Vlaamse intellectueel Ward Opdebeeck, die sedert 1948 aldaar verblijft.

Wie is Ward Opdebeeck ?

Ward werd geboren in 1916 te Elisabethstad in Kongo, waar zijn vader behoorde tot de magistratuur, naderhand kwam hij als prokureur des konings naar Ieper, zodat Ward er in het St.-Vincentius-kollege zijn middelbare studies doormaakte. Aangezien zijn vader intussen bevorderd werd tot advocaat-generaal te Gent, ging Ward rechten studeren aan de Rijksuniversiteit aldaar en vestigde er zich nadien als advocaat.

In zijn studentenjaren was hij stichter en voorzitter van het Gentse hoogstudentenkorps K.V.H.V.-V.V.S. Onder de oorlog was hij provinciaal sekretaris van Winterhulp Oost-Vlaanderen. Toen reeds pleitte hij voor een federale omvorming van deze sociale bijstand. Als studentenleider verzette hij zich scherp tegen de werving van studenten voor het Oostfront, en als lid van „Nederland één” publiceerde hij de bekende brief (dd. 3 april 1943) van pater Callewaert aan dr. Elias, waarin eerstgenoemde waarschuwde tegen de verkeerde koers van het V.N.V.

Na de bevrijding werd Ward Opdebeeck, net als zijn vader door de meedogenloze repressie getroffen. Ward die het vertikte voor de auditeur te verschijnen, werd bij verstek tot 10 jaar veroordeeld. Hij leefde jarenlang ondergedoken, ergens en nergens, tot hij in augustus 1948 van uit Nederland naar Ierland emigreerde. Op zoek naar een nieuw bestaan, werd hij aanvankelijk exporteur van hazeruggen; vervolgens importeur van de landbouwmachines Claeys van Zedelgem, tot hij tenslotte voor eigen rekening steenbakker werd. Dit bedrijf is uitgegroeid tot een van de grootste en beste steenbakkerijen van Ierland. Zijn echtgenote, licentiate in de geschiedenis, speelde het klaar om tussendoor de zorg voor een groot gezin - er waren acht kinderen - nog te doorlopen met een tesis over de Duitse filosoof Immanuel Kant (1724-1804).

In Ierland werd Ward voorzitter van de Vlaamse Club en ijverde (samen met vooral G. van den Daele) voor de vervanging van de Franssprekende Belgische ambassadeur te Dublin door de eerste Nederlandstalige Belgische gevolmachtigde aldaar.

Ward Opdebeeck is een welstellend en gelukkig man, maar zit nog altijd met een stuk heimwee naar Vlaanderen en naar zijn jeugddroom : een florissant advocatenkantoor...

We laten hem nu aan het woord !

(rab-sdvl)

Wat weten wij over Ierland ?

Aan het uiterste westelijke punt van Europa ligt Ierland.

Het eiland bestaat uit vier provincies : Leinster, Munster, Connaught en Ulster. Deze laatste provincie (Ulster) ligt verspreid over twee staten. Een deel er van, zes *counties* (graafschappen) vormen de staat Noord-Ierland en hoort bij het Verenigde Koninkrijk; de overige drie graafschappen van Ulster vormen samen met de drie andere provincies de Ierse Republiek.

Het ganse eiland telt 4,5 miljoen inwoners, waarvan bijna drie miljoen tot de Republiek behoren. Ierland is het enige land ter wereld dat in de jongste honderdertig jaar geen aangroei van bevolking heeft gekend. Wel integendeel. In 1841 telde het eiland bijna 8,5 miljoen inwoners, maar in 1960 bleef het juist onder de 4,5 miljoen.

Ik woon in Dublin, de hoofdstad van de Republiek. Het is een stad van meer dan 800 000 inwoners, op een totale bevolking van amper drie miljoen. Meer dan een vierde van de bevolking woont dus in Dublin. De Republiek is in oppervlakte vier maal zo groot als België, maar telt slechts een derde van de Belgische bevolking. De gemiddelde bevolkingsdichtheid is dus slechts een twaalfde van de Belgische.

Onmiddellijk worden daardoor de menigvuldige problemen duidelijk die deze jonge staat - slechts zestig jaar oud - moet oplossen :

- a) De uitgestrektheid van het land en de dunne bevolking maken de openbare diensten zeer duur. Zo bv. wanneer men een telefoonlijn aanlegt van oost naar west, over een afstand van 150 km, dan heeft men hiervoor in België duizenden aansluitingen; in Ierland slechts enkele honderden ! En dat is zo op elk gebied : bij de spoorwegen, het busvervoer, de post, de wegenaanleg, enz. Alles is veel duurder dan in België.
- b) Een tweede probleem is de aantrekkingskracht van Dublin. Het hinterland sterft uit en de bevolking van de grootstad neemt steeds maar toe. Dit brengt heel wat problemen mee voor

de infrastructuur van de hoofdstad, maar heeft tevens de vereenzaming en de verlatenheid van het achterland tot gevolg.

- c) Het derde en meest nijpende vraagstuk is de jonge bevolking : omtrent 50 t.h. is jonger dan 25 jaar ! Bovendien is wegens de economische crisis en de daaruit voortvloeiende emigratie de bevolking nog verder aan het dalen. Engeland en Amerika absorberen weer 50 000 Ieren per jaar. Op dit ogenblik vertoeven er meer dan 150 000 Ieren in de USA, zonder visa, die er ondergedoken leven en geëxploiteerd worden als goedkope arbeidskrachten. Een grote moeilijkheid in Ierland is werk te vinden voor de jonge mensen, het is dan ook niet te verwonderen dat meer dan 17 t.h. van de actieve bevolking, werkloos is. In de arbeidersbuurten van Dublin stijgt dit aantal tot 50 t.h. Daaruit volgen sociale wrijvingen en criminaliteit.

Ik ging in augustus 1948 naar Ierland. Voordien was ik driemaal gaan kijken wat dit land te bieden had aan iemand die wenste op een veilige afstand te leven bij een toen nog mogelijke Russische inval en tevens buiten het vaarwater van de sûreté !

Ik ging kijken, want wat weten wij in Vlaanderen over Ierland ?

Ik wist wel dat het gedurende jaren had gevochten voor onafhankelijkheid, maar ik wist niet dat die jaren, in feite zeven eeuwen waren geweest. Ik wist dat er een De Valera was en vermoedde dat men er een eigen taal sprak. Ik wist ook dat de Ieren in grote getale emigreerden. Ik wilde dus naar een land waaruit haar eigen jeugd heengaat, en dat leek om het nog mild uit te drukken, te getuigen van een onbegrijpelijke kortzichtigheid.

Ierland 1948, een onvergetelijk land vergeleken met het Ierland van vandaag. In de voorbije veertig jaar heeft het een sprong gemaakt van enkele eeuwen naar de moderne tijd toe. Vooral in de jongste tien jaren heeft het een transformatie ondergaan die wel enig is in Europa. De Republiek heeft zich omgevormd van vergeten, verwaarloosd en geïsoleerd eiland van kleine landbouwers en winkeliers tot een land met een gemengde West-Europese economie. Nieuwe industrieën, voornamelijk op het terrein van de elektronika, de farmaceutika en de voeding (vlees, vis,

groenten) en vooruitstrevende landbouw-bedrijven hebben het aanzijn van het land grondig veranderd. Maar ook de mens zelf heeft een diepgaande transformatie ondergaan. Nu is er een welstellende klasse en het materialisme groeit meer en meer naast een nog steeds bestaande grote armoede. Veertig jaar geleden vond men er een bevolking die in haar armoede recht gehouden werd door een diep geloof, gedomineerd door een vrees voor het hiernamaals. Men leefde onder het motto: leef je hier arm, troost je het is maar tijdelijk, het eeuwige duurt langer. Maar ook hier is er verandering te bespeuren.

Het religieuze leven

Men noemt Ierland vaak „het eiland van de heiligen“, immers van uit Ierland vertrok van de VIIe tot in de X^e eeuw de evangelisatie naar het vasteland. De Kerk heeft in de geschiedenis van Ierland meestal naast het volk gestaan, en heeft het geholpen in zijn vrijheidsstrijd. Het nationalisme en het katholicisme zijn sterk door elkaar verweven en hoorden steeds samen als het kenmerk van vaderlands-liefde. De Ieren nemen de fundamentele waarheden van hun geloof als vanzelfsprekend.

Het katholicisme floreert. De laatste zondag van juli trekken de Ieren met duizenden naar Croagh Patrick en beklimmen op blote voeten een van de ruwste bergtoppen. Met tienduizend gaan ze jaarlijks naar Lourdes, Fatima of Rome. Ze gaan op bedevaart naar Lough Derg, een klein rotsig eilandje in het midden van een meer. Als men daar aankomt moet men zijn schoenen afgeven. Men verblijft er twee dagen zonder eten en drinkt er alleen zwarte tee. Er is geen kans tot slapen. Gaat iemand toch aan het dommen, dan is zijn buurman verplicht hem wakker te schudden. Tijdens die twee

dagen wordt er op blote voeten, over een scherpe rotsweg tientallen keren de kruisweg gedaan.

Er is ook de beroemde bedevaartplaats Knock, waar - naar men zegt - Onze Lieve Vrouw zou verschenen zijn vergezeld van twee heiligen. Ja, de Ieren hebben niet genoeg aan de H. Maagd alleen. Het is de pastoor Mgr. Horgan, enkele jaren geleden gelukt, daar op de top van een berg, midden het ruwe en verlaten Westen, een internationaal vliegveld aan te leggen. Het heeft de staat twaalf miljoen pond gekost.

Op het eerste zicht lijken de Ieren diep godsdienstig, maar het is meestal ritueel geworden. 's Zondags gaan ze naar de mis, maar daarna naar de pub. Men voelt dat er heden ten dage reacties komen tegen de invloed van de klerus. Er is een anti-klerikalisme aan het groeien in de diep bewuste kristelijke bodem. Gefrustreerd door een conservatieve geestelijkheid wil men vernieuwing, bevrijding en meer vrijheid in een democratisch sociaal vooruitstrevende Kerk. Onder druk werd de passage in de jaarlijkse vastenbrief, die het een doodzonde noemde zich te laten inschrijven in het protestantse Trinity College, weggelaten. Daarbij komt nog *Humanae Vitae*, het Tweede Vatikaanse Concilie en de liberaliserende invloed van de T.V. Dit alles heeft ook in Ierland veel losgeslagen.

Nochtans, de gelovigen worden geholpen door een rijkdom aan priesters en kloosterlingen van beider kunne. Er zijn 48 mannelijke religieuze orden en 103 vrouwelijke, in meer dan 1200 kloosters. Het eiland wordt bestuurd door vier aartsbisschoppen, 24 bisschoppen en zeven gemijterde abten. Deze hebben 38 religieuze periodieken ter beschikking. Organisatorisch dus heel wat.

(t vervolgt)

Voor de eindejaarsfeesten :

- geurige geschenken vanaf 250 fr.
- parfum - eau de toilette after shave
- DON JOHNSON MIAMI VICE
- haarfantasies NINA RICCI

COIFFURE **mark**

Zonnebank

Hondschootestraat 5
8991 BEVEREN-IJZER

☎ (057) 30 02 79

Couthoflaan 7B - 8994 PROVEN
057/30 11 47

HOUT • ISOLATIE • PVC • VELUX
BOUWMATERIALEN • WATERLEIDING
PLAFOND- & VLOERBEKLEDING • IJZERWAREN
KLEIN ALAAM • VERFWAREN • BEKAERTDRAAD
TUINGERIEF • ELEKTRICITEIT • AFVOERBUIZEN
HOUTEN AFSLUITINGEN EN SCHOMMELS

OPEN : iedere dag van 8 tot 19 uur
zaterdag tot 18 uur

CHRIS

**S
T
I
C
K
E
R**

ELKE DAG van de week voor het slachten van varkens,
geiten, schapen en voor het versnijden van rundsvlees
ÉÉN ADRES:

STICKER CHRIS 33 48 10 - 30 03 40

SPAAR & WIN

Tijdens de periode van 2 december tot 31 december 1989
krijgt U een lot van de eindejaarsverkoopactie
per storting van 2.500 fr. op
depositoboekje - aankoop kasbons - aankoop aandelen.

*Inmiddels verblijven wij met de beste wensen
voor een prettig eindejaar en een gelukkig 1990.*

 Kantoor RECOUR Bvba

Prof.O.Rubbrechtstraat 68B, Roesbrugge
057/30 02 70

Onze aandelen
met
hoogste opbrengst

8%*

Vrijblijvende inlichtingen

Landbouwkrediet.

De bank waar ik me thuis voel.

(*) Dividend beslist voor 1988 i.v.m. de Aandelen van de door het NILK erkende kassen. De eerste schijf van 5.000 fr. dividenden is vrijgesteld van roerende voorheffing. Het dividend wordt jaarlijks beslist door de Algemene Vergadering in functie van de bedrijfsresultaten.

Afdeling IJZERBODE

«KOOP IN UW DORP»

BEVEREN
HARINGE
KROMBEKE
PROVEN
ROESBRUGGE
STAVELE
ST.-JAN-TER-BIEZEN
WATOU

VERKOOPAKTIE

**2 dec. -
31 dec**

**NIEUW !!
KINDER-
TOMBOLA**

Trekking : **6 jan. '90** met
HOGER-LAGER show

PROVEN

Blokweg
TOP-CENTER - tuin - dier - landbouw

Canadaweg
BLANCKAERT Serge - café-restaurant

Couthoflaan
BERQUIN Jacques - schilderartikelen

Obterrestraat
BUSTRAEN Hubert - bierhandel
CAPPOEN Paula - voedingswaren
COSSEY Marcel - elektricien
DECLERCK Frans - ijzerwaren
DEVROEDT Linda - café-feestzaal
NOTEBAERT Emiel - café-feestzaal
POLLEY Greta - kapsalon
VERDONCK Nadine - voedingswaren-textiel

Provenplein
BORREY Micheline - voedingswaren
DESMET Stelaan - patisserie
DEVER Gilberte - café
DEVOOGHT Noel - schoenmaker
PAREYN Guido - café-weegbrug
SOHIER Christiane - café
VANDROMME Gerard - café
VANNESTE Annie - voedingszaak

Roesbruggestraat
BUSEYNE Antoon - café-pomphouder
VANDENBROUCKE Jan - Fina station

Terenburgseweg
LAMAIRE Rafael - elektricien

KROMBEKE

Bankelindeweg
DEQUECKER Roger - café
CALLENS Lea - café
Café „T KERELTJE“ - bij Annie en Nelly
POLLEY Magda - kapsalon

Blasiusstraat
DEVOOGHT Michel - zuivelprodukten
LOBEAU Annie - zuivelprodukten
RYCKEGHEM Bertin - schilder-behanger
SWAELS Werner - bakkerij-voedingswaren

Graaf van Hoornweg
NEVEJAN José - drankcentrale

Krombekeplein
COLPAERT Freddy - café - pluimvee
CORNEILLIE Krista - voedingswaren
PYFFEROEN Willem - bakkerij - voedingswaren

STAVELE

IJzerstraat
BAES Leo - café

Krombekestraat
DISCOUNT CORNEILLE - voedingswaren
D'HOOGHE Josiane - café
STEKELORUM Freddy - voedingswaren

Waaenburgseweg
DEVER Roger - café

Zwanestraat
LAUREYS Wilfried - geldbelegging

SINT-JAN-TER-BIEZEN

Kapellestraat
OOGHE-PYNCKET Lionel - voedingswaren

Sint-Jan-ter-Biezen
FOSSAERT Andrea - voedingswaren

WATOU

Douvieweg
LINGERIE MYRIAM - lingerie
VEREECKE Paul - mazout, kolen, brandhout

Kleine Markt
DOOLAEGHE-HOUVENAGHEL Maxime -
voedingswaren

Moenaardestraat
GOUDESEUNE Luc - bakkerij-voedingswaren
HESPEEL Paul - verfwaren-huishoudartikelen
VERLET Hervé - bakkerij-voedingswaren

Steenvoordestraat
CAREYE Marnick - elektro-apparaten
DEVOS Maria - textiel
IGODT Patrick - elektro-apparaten

Stoppelweg
VANDENBUSSCHE-VANDENBROUCKE Joseph
- zuivelprodukten

BEVEREN-IJZER

Hondschotestraat
LEPEE Leo - geldbelegging

Roesbruggestraat
DECLERCK Frans - benzinstation
MAELSTAF Robert - café

Bergenstraat
MASSA BEHANG - binnenhuisdekoratie
Huis PILLAERT - voedingswaren-textiel
TOBY-SPORT - fietsen

ROESBRUGGE

Prof.O.Rubbrechtstraat
AMELOOT Eddy - ASLK
BISSCHOP Emiel - voedingswaren
CAPPOEN Gebroeders - benzinstation
CAPPOEN-GANTOIS Jos - elektriciteit
Mevr. DEROO-DENYS Paula - café
PYFFEROEN Maria - voedingswaren
PYFFEROEN Dorine - patisserie-voedingswaren
RECOUR Paul - geldbeleggingen
Mevr. SCHOONAERT G - verfbenodigdheden
TOUSSAINT-BECKER Robert - bloemen
VANDEWALLE-BLOOTACKER Et - café
WULLUS Urbanie - speelgoed-fantasie

Bergenstraat
Drukkerij SCHOONAERT - bureel- & schoolgerief

Haringestraat
VANDENBUSSCHE Geert - spaarkas

Ter gelegenheid van de trekking van de winnende loten
van de verkoopactie

ZATERDAG 6 JANUARI 1990

in zaal „T ROZENHOF”
Obterrestraat 73 te PROVEN
Breng uw lotjes mee,
want er zijn verrassingsprijzen te winnen !

NIEUW : **KINDERTOMBOLA**
met het nummer van uw lotjes.

CENTER

TUIN – DIER – LANDBOUW

Blokweg 1 • 8994 PROVEN
057/30 13 77 - 30 02 37

- ☐ Hogedrukreinigers van KÄRCHER voor auto, koer, gevel, tuin, enz...
- ☐ plastic folie op maat
- ☐ veevoeders, voeders voor honden, katten, vogels, duiven en neerhofdieren
- ☐ alle materiaal voor kleinvee en sportdieren
- ☐ alle soorten meststoffen en sproeistoffen
- ☐ bloemzaden en groentezaden
- ☐ bloem en bakmateriaal
- ☐ tuinmateriaal
- ☐ ontsmettingsprodukten
- ☐ reinigingsprodukten
- ☐ bestrijdingsmiddelen
- ☐ landbouwprodukten

Iedereen welkom !

IJZERDORPEN LANCEREN 4^e VERKOOPAKTIE van 2 tot 31 december

De NCMV-afdeling IJzerbode pakt voor de 4^e opeenvolgende keer met een verkoopaktie uit, onder de duidelijke slogan: „Koop in eigen dorp”. Het dynamische bestuur slaagt er ieder jaar in zijn leden voldoende te motiveren. In de werkgroep wordt trouwens altijd naar vernieuwende ideeetjes gezocht. Zo blijft de aktie aantrekkelijk, zowel voor de middenstanders als voor de klanten.

Niet minder dan 8 IJzerdorpen - Abele, Beveren-IJzer, Krombeke, Proven, Roesbrugge, Haringe, Stavele en Watou - behoren tot de middenstandsafdeling IJzerbode die enkele jaren geleden - met een dynamische aanpak en vooral veel entoesiasme - heel wat nieuwe impulsen kreeg. Enkele middenstanders uit verscheidene dorpen werden bereid gevonden een „werkgroep” te vormen. De inspiratie bleef niet uit en met volle overtuiging konden reeds tal van activiteiten gerealiseerd worden. Hoeft het gezegd, dat de eindejaars-verkoopaktie een volwaardige „afsluiting” van het jaar moet worden? De vorige edities waren telkens een meevaller en dit jaar wil men nog hoger mikken. „We mogen toch ambitieus zijn, we krijgen een goede respons en met de samenwerking van onze leden kan het opnieuw een groot succes worden”, aldus voorzitter Pol Top van Proven.

De aktie „Koop in eigen dorp” loopt van 2 dec. tot en met 31 dec. 1989. Een interessante periode om zijn inkopen te doen, want... wie koopt, komt wellicht later als één van de talrijke winnaars uit de bus.

Het systeem blijft nagenoeg hetzelfde als dat van de vorige uitgaven. Per aankoop van 25 of 50 fr. ontvangt de klant een lot. Het prijzenpakket bestaat uit waardebons, die ten gelde worden gemaakt bij de deelnemers.

Het bestuur heeft toch enkele kleine wijzigingen aangebracht. Zo moeten de kleine prijzen worden aangeboden bij de deelnemer die het lot heeft uitgegeven. Dit houdt in dat per aankoop van 1.000 loten, de deelnemer zeker is van 3 waardebons (2 van 200 fr. en 1 van 100 fr.) en wie 500 loten koopt, is zeker van minstens één waardebon (200 fr.) die in zijn zaak moet worden uitgewisseld.

En om de verkoop nog meer te stimuleren, wordt dit jaar voor het eerst een grote kindertombola georganiseerd. Aan ieder lotje is een strookje bevestigd, dat hetzelfde nummer draagt. Dit bijkomend nummer zal de kinderen plezieren. Momenteel zijn er al 112 naturaprijzen in voorraad, voor een waarde van 20.000 fr. De totale prijzenpot bedraagt minstens 170.000 fr. De hoofdprijs bedraagt 20.000 fr. in waardebons, de 2^e prijs 10.000 fr., de 3^e prijs 5.000 fr. Verder is er nog 5 x 1.000 fr. en 16 x 500 fr.

Ook de trekking moet een feest worden. De trekking van de loten vindt plaats op

zaterdag 6 januari 1990 om 20 u. in zaal „t Rozenhof”, Obterrestraat 73 te Proven. Voor de tweede keer doet NCMV IJzerbode een beroep op presentator Johan Lefever uit Poperinge. Een onvergetelijke showavond met het spel „Hoger-Lager”. De toegangsprijs bedraagt 50 fr., maar onder de aanwezigen worden per spelronde twee handelaars en twee „klanten” uitgeloot. Voor de kinderen staat er - na het onvergetelijke succes van de eerste editie - een speciale ronde geprogrammeerd. En nog een goeie raad van het organiserend bestuur: „Klanten, breng op die showavond de lotjes mee, want er zijn verrassingsprijzen te winnen”.

KLEINE FISKALE KRONIEK

De Fiskale hervorming (2)

De wetgeving inzake direkte belastingen, die van toepassing is voor aanslagjaar 1990 (inkomsten 1989) brengt een heel nieuwe manier van belasting met zich mee.

Nu heeft men geen ellenlange en ingewikkelde barema's meer nodig om de hoofdsom van de belasting te berekenen, waarop dan nog verminderingen voor gezinslasten (en ook nog andere) dienden toegepast.

De belasting wordt vanaf aanslagjaar 1990 berekend, volgens onderstaand tarief, schijfsgewijze toe te passen:

van	0 tot	230.000 fr.	à 25 %
van	230.000 tot	305.000 fr.	à 30 %
van	305.000 tot	435.000 fr.	à 40 %
van	435.000 tot	1.000.000 fr.	à 45 %
van	1.000.000 tot	1.500.000 fr.	à 50 %
van	1.500.000 tot	2.200.000 fr.	à 52,5 %
	meer dan	2.200.000 fr.	à 55 %

Aan de hand van dit eenvoudig tabelletje kan iedereen zijn belasting berekenen. Zo belooft de belasting op een globaal netto-belastbaar inkomen van 800.000 fr.:

van	0 tot	230.000 fr.	à 25 %	=
				57.500-
van	230.000 tot	305.000 fr.	à 30 %	=
				22.500-
van	305.000 tot	435.000 fr.	à 40 %	=
				52.000-
van	435.000 tot	800.000 fr.	à 45 %	=
				164.250-
				296.250-

Maar dit bedrag is nooit van toepassing, wegens de vrijstelling van een bepaald bedrag in de minst belaste schijven.

Daarover meer in het volgende nummer.

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fisk. Adv. UFSAL

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorde:

- Bram Vandelanotte, zoon van Jean-Pierre en Myriam Lanszweert.

Overlijdens:

- Adrienne Laleeuw, 93 j., weduwe van Joseph Laureys (Stavele).
- Hector Vereecke, 81 j., echtgenoot van Gabrielle Laseure (Beveren).

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting op 16 november 1989. Wonnen 3 partijen:

1. Looten Irma	463 p.
2. Butaye André	458 p.
3. Nouwynck Nestor	346 p.
4. Ryon Michel	322 p.
5. Alleman Rosanne	317 p.
6. Sabbe Flavie	305 p.
7. Mernhout Maria	272 p.
8. Muylle Marie-Louise	263 p.
9. Persyn Jules	246 p.

EERSTE KEUS DROOG BRANDHOUT Eik en Beuk

Depot:
Kapellestraat 25
Sint-Jan-ter-Biezen

Inlichtingen:
G. Gezellestraat 11
Vlamertinge
Tel. 057/20 59 03

GRATIS GESCHENKEN

Enveloppetrekking
bij elke aankoop van 500 fr.
telkens prijs (rookwaren niet inbegr.)
van 11 dec. tot 31 dec.

RIA VANDENBROUCKE

Prof. Rubbrechtstr. 21 - ROESBRUGGE - 057/30 05 85

INHULDIGING SCHOOLGEBOUWEN

Vrijdag 17 november jl. om 18 uur werden de nieuwe gebouwen van de Vrije School van Roesbrugge plechtig ingehuldigd.

In haar welkomstwoord richtte Zuster Gemma zich tot de Oversten van haar kongregatie, de geestelijke overheid, de inspectie, het stadsbestuur en de vele vrienden waarop de school steeds beroep kan doen. Haar dank ging speciaal naar haar kloostergemeenschap die het in deze tijd opgenomen heeft voor de kleinere school en financieel de lasten draagt ten bate van de jeugd van Roesbrugge.

Bijgestaan door kristelijk geïnspireerde leerkrachten hoopt ze dan ook dat de school aan de kinderen „woorden” meegeeft die „wegen wijzen” voor hun verdere leven.

Inspekteur Barbry belichtte vooral het dynamisme van de Zusters van Roesbrugge die alles inzetten om een degelijke school - leefgemeenschap - op te bouwen voor de jeugd.

E.H. Deken Mol ging dan over tot de plechtige wijding van de kruisbeelden, het Mariabeeld en het ganse gebouw.

Deze viering werd smaakvol opgeluisterd door het koor van de school onder leiding van Zuster-Overste.

Na een kort, maar krachtig woordje van E.H. pastoor werd een heildronk uitgebracht op het smakvolle, praktische gebouw en de vele mensen die dit mogelijk gemaakt hebben.

Schepen Claeys belofte vol goede wil zoveel als mogelijk pedagogisch en financieel achter de kleine dorpscholen te staan. Een nieuw geluid in het schepenkollege ?
(M.Vdw-S)

SUKSESVOLLE SPONSORAKTIE VOOR M.S.

M.S. (Multiple Sclerose) is een aandoening van het centrale zenuwstelsel, die zich meestal manifesteert bij jong-volwassenen (20 - 40 jaar). Tot nu toe werden de oorzaken van M.S. nog niet ontdekt, zodat genezing momenteel onmogelijk is. In ons land zijn er ongeveer 10.000 M.S.-patiënten.

Gezien er geen oplossing is voor Multiple Sclerose blijft wetenschappelijk onderzoek, gericht op de oorzaken en de behandeling van de ziekte, van zeer groot belang. Maar wetenschappelijk onderzoek kost geld, veel geld.

Daar hebben de leerlingen van de tweede en derde graad van de Roesbrugse dorpschool vlijtig hun steentje aan bijgedragen. Gedurende een maand werd op initiatief van de Belgische M.S.-Liga een leesmaraton georganiseerd.

Elke leerling zou een aantal boeken lezen, en zich hiervoor per boek voor een bepaald bedrag laten sponsoren. De kinderen zochten de mooiste boeken uit, gingen op stap om sponsors te vinden, en na een maand werden de centen samengelegd. En het werd een succes !

Onze school kon de M.S.-Liga een som van maar liefst 14.823 fr. schenken !

Hierbij danken wij dan ook alle kinderen die hebben meegelezen, alle mensen die bereid waren te sponsoren, en de Liga die de leesmaraton organiseerde.

Een speciaal woordje van proficiat gaat vooral naar Bart Recour, leerling vierde leerjaar, die op zijn eentje 3.520 fr. bijeen las ! Een zeer mooie prestatie, Bart !

Resultaten per klas :

derde en vierde leerjaar :	21 lln - 6.625 fr.
vijfde leerjaar :	10 lln - 2.088 fr.
zesde leerjaar :	19 lln - 6.110 fr.
	(Z.G. - G.S.)

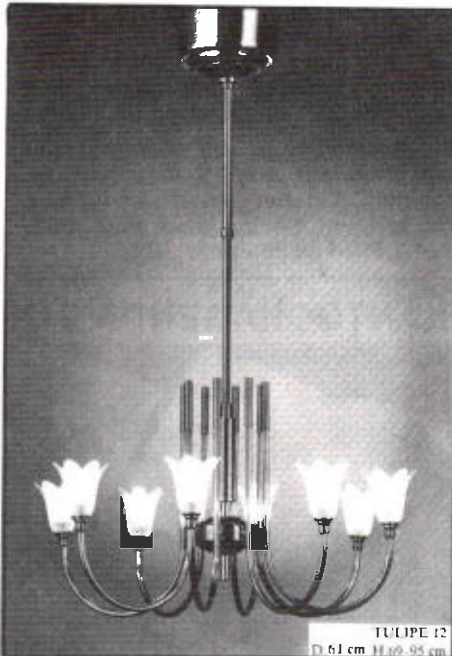

Op de foto ziet U alle trotse lezertjes met hun M.S.-Certifikaat van Bijzondere Inzet.

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
 Tel. 057/40 08 54

LOOD- en ZINKWERKEN
 AANHANGWAGENS

Een waardevol kerstgeschenk vindt U zeker in ons prachtig gamma verlichting

- ★ MODERN
- ★ KLASSIEK
- ★ STIJL

J. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

CYCLADE
D.50 cm H.66 cm

INTERNATIONAAL MUSEUM VOOR BROOD · BANKET · SUIKERBAKKERIJ EN IJSBEREIDING

Eventjes buiten Veurne, op amper enkele kilometers van onze Belgische kust en ons buurland Frankrijk, bevindt zich het Internationaal Museum voor Brood · Banket · Suikerbakkerij en Ijsbereiding Walter Plaetnick.

In het sfeervolle kader van de „Zuidgasthuishoeve” - een prachtig veertiende eeuws gerestaureerd hoevekompleks - is dit merkwaardige museum ondergebracht.

We wandelen het domein op en worden ogenblikkelijk gekonfronteerd met de zeer wetenschappelijke en breed didaktische opvatting van de inrichters. Op kleine percelen groeien en bloeien een twaalfstal verschillende graangewassen gebruikt in het bakkersambacht.

In het mooie, rustieke kader van het woonhuis is het merendeel van de collectie ondergebracht. Een eerste kamer toont ons „Brood in de Kunst”. Dit aan de hand van schilderijen waarvan twee in marsepein, beeldhouwwerken in chocolade en tin, beeldjes in porcelein, oorkonden, e.a. Trouwens wist u dat de „patakon” oorspronkelijk een muntstuk was?

Enkele kamers verder doen een gerekonstrueerd oud bakkerijtje en een authentiek snoepwinkeltje de sfeer van omstreeks 1900 herleven.

De ganse zolderverdieping herbergt een rijke verzameling over brood-, banket-, suiker-, ijs- en chocoladebenodigdheden, wafel- en hostieijzers. Dit alles getuigt van de grote liefde en vindingrijkheid met welke onze voorouders hun broodjes wisten te bakken.

In het tweede gebouw, de vroegere koe-stal, bevindt zich een kleine gelagzaal. Bij een geurige kop koffie of een heerlijk glaasje gerstenat met men op een videoscherm de evolutie volgen van graan tot brood... Een oude houtoven werd hier heropgebouwd voor het geven van bakdemon-

straties. Bij goed weer nodigt een zitje in de oude boomgaard uit tot zalig relaxen.

Boven de cafetaria is een tentoonstelling over „Broden van de Wereld” ondergebracht.

Zeker uw bezoek waard!

Ingevolge ministriële instructies dient er in het basisonderwijs jaarlijks gewerkt te worden rond drie verschillende thema's, vrij te kiezen door de lesgever. Hierop inspeliende ontwierp het bakkerijmuseum een „edukatief pakket” met museumlessen volledig afgestemd op deze doelgroep. Ter uwer intentie ligt in het museum het „Edukatief pakket” ter inzage. Steeds staat iemand ter uwer beschikking voor uitleg. Wij zijn ook bereid het U op te sturen zo U dat beter schikt.

Adres museum:

„Zuidgasthuishoeve”
Albert I-laan 2, 8480 Veurne
Tel. 059/31 38 97

SPECIAAL DOORGEEF PERSBERICHT

Stuur het 7-jarig kankerpatiëntje GRAIG SHERGOLD allemaal een kaartje!

Er is deze dagen vanuit Engeland een fax-aktie in gang gezet om de laatste

wens van een 7-jarig kankerpatiëntje te vervullen.

De 7-jarige Graig Shergold is opgenomen in het Royal Hospital te Londen. Graig heeft tumoren in de hersenen en wervelkolom en heeft nog maar heel kort te leven.

Zijn laatste wens is om in het Guinness Book of Records te komen voor het record dat hij het grootste aantal „beterschapskaarten” dat ooit werd ontvangen door een persoon heeft gekregen.

Een fax met de oproep om aan deze sympathieke aktie mee te doen werd donderdag 30 november 1989 door ons ontvangen.

Kaarten kunnen worden gestuurd naar:

GRAIG SHERGOLD
56, Selhy Road
Karahalton
Surrey
SM S 110
England

Om deze aktie een groot sukses te laten worden is het van belang dat zoveel mogelijk mensen op de hoogte worden gebracht van deze aktie.

Hartelijk dank !!!

☐ **ORIGINEEL FEESTEN**
met kroepoek uit Vietnam, kwaliteitswijnen uit Algerije, rum uit Nicaragua

☐ **VEILIG FEESTEN**
met alcoholvrije wijn

☐ **LEKKER EN GEZOND FEESTEN**
met smakelijke kaasplank (vooraf bestellen)
met natuur- en dieetvoeding

Ook thuisbestelling

RIA VANDENBROUCKE
Prof. Rubbrechtstr. 21 - ROESBRUGGE - 057/30 05 85

SPROOKJESBOEK VAN MICHELLA BUSEYNE UIT RENINGELST

Heel binnenkort verschijnt het 2^e verhaal van Michella Buseyne. Deze auto-didakt uit Reningelst debuteerde begin november met een eerste sprookje „De geheime wens van Geelhartje”. Het was meteen een voltreffer, daar bijna alle boekjes van de 1^e druk verkocht zijn.

Ditmaal vertelt ze de lotgevallen van een Onze-Lieve-Heersbeestje dat in de hoppevelden van Poperinge woont en totaal onverwacht bezoek krijgt uit verre regionen. Meer vertellen doe ik niet, doch alle inwoners van Groot-Poperinge en omgeving worden aangeraden om het zelf te lezen daar het over hun eigen streek handelt en vooral over de hop van Poperinge en zijn folklore.

Het boekje „De avonturen van Josma, de monarchvlinder” dat eveneens geïllustreerd is door de auteur zelf, is te verkrijgen door het storten van 275 fr. (+ 20 fr. verzendingskosten) op rekeningnummer 850-8779805-42 van Michella Buseyne, Heuvellandseweg 32, 8960 Reningelst met vermelding „Sprookje Josma” of in iedere boekhandel.

Nog enkele exemplaren van het eerste sprookje „Geelhartje” zijn aan dezelfde voorwaarden en op dezelfde manier nog te verkrijgen.

Alvast heel veel leesgenot.

TONEEL MERKEM

De Koninklijke Toneelkring „De Onverwachte Vrienden” uit Merkem nodigt U hierbij vriendelijk uit op de opvoering van „Wat doen we met Bompas?”, blijspel in 3 bedrijven en 8 taferelen (auteur: Ruud De Ridder - regie: Ivan Lemenu). Dit blijspel wordt opgevoerd op volgende data: zondag 17, zaterdag 23, Kerstdag 25 en dinsdag 26 december, telkens om 19 uur in zaal „Sidronius Hosschius” te Merkem.

Spelen mee: Karien Debouck, Katrien Debouck, Christine Demeersseman, Geert Depuydt, Kathleen Slosse, Wim Vanoverberghe, Georges Veryser en Willem Veryser.

Kaarten kunnen gereserveerd worden bij de spelers of in zaal „Sidronius Hosschius” (051/54.40.28). Inkom: 120 fr.

Even kennismaken:

Jos, een weduwnaar van 72 jaar, woont alleen op een appartementje. Hij is nog gezond doch af en toe doet hij wel „eigenaardig”. Dit is het sein voor zijn kinderen om een oplossing te zoeken voor Bompas. Ofwel gaat hij naar een rustoord ofwel trekt hij in bij één van zijn twee zoons, Roger en Paul. Dit loopt echter niet van een leien dakje. Ook de twee schoondochters, Frieda en Josée, willen hun inspraak hebben in deze zeer moeilijke beslissing.

Roger kiest partij voor zijn vader en „ontvoert” hem als het ware uit zijn appartementje. Betekent dit een breuk van zijn eigen huwelijksgeluk? Want zijn vrouw, Frieda, is er vanonder betrokken. Ook Bompas is niet tenvolle gelukkig met de handelwijze van zijn kinderen. Gelukkig vindt hij zijn troost bij zijn kleinzoon, Leo, en zijn verloofde, Sonja.

Alles valt uiteindelijk in de goede plooi voor Bompas. Maar of dit allemaal door iedereen in dank wordt afgenomen, zullen we pas vernemen op het einde van dit volkse stuk.

Je wilt weten wat ze met Bompas doen en je wilt een paar uur gezonde ontspanning, dan mag je beslist dit volkse blijspel

niet missen. Het wordt in de pittige streektaal opgevoerd.

Reserveer tijdig je kaarten. De Onverwachte Vrienden hopen U talrijk te mogen begroeten op één van de voorstellingen.

Het gedenkboek „De Onverwachte Vrienden 100 jaar jong!”, uitgegeven ter gelegenheid van het eeuwfeest, is nog steeds verkrijgbaar bij de auteur, Wim Veryser (051/54 53 38 - prijs: 400 fr.)

KANTOORAGENDA'S

BOEKHANDEL SCHOONAERT

Bergenstraat 14

8990 ROESBRUGGE

057/30 03 79

Ook als u geen klant bent,
hebt u in 20 minuten
uw lening op zak.

LEO LEPEE

Krombeke

057/40 01 12

Beveren

057/30 04 60

Gemeentekrediet

de bank op z'n best

Mooie nuttige geschenken voor de EINDEJAARSFEESTEN

Grote keus van	tafelkleden
karpotten	sierkussens
badsetstoile-cirée	tapijttrolletjes
napperons	tochthonden
donsdekens	badhanddoeken
overtrekken	stof voor tafelkleden aan de meter

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan

8994 PROVEN

tel. 057/30 06 54 - 057/30 11 20

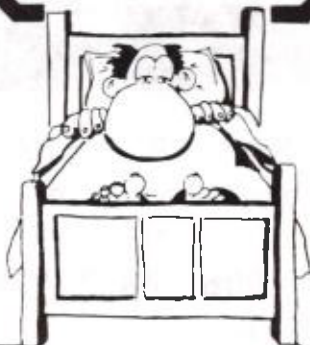

Gezinszegels • Valois • Eindejaarsloten

**de grootste keus
behangpapier**

de grootste keus
DEKENS
DONSDEKENS
DEKBEDDEN
BESCHERMHOEZEN
HOOFDKUSSENS

WOONINRICHTING

schoonaert

Tel. 057/33 40 86

Bruggestraat 3 - 5

8970 POPERINGE

VERZEKERINGEN
PRINZIE
LENINGEN
PRINZIE
BELEGGINGEN
PRINZIE
ZAKENKANTOOR
PRINZIE

PVBA

Agentschap Krediet aan de Nijverheid

Provenplein 39A - 8994 PROVEN-POPERINGE

Tel. 057/30 09 01 - 30 09 02

na de diensturen : 30 02 58

**HET
KWALITEITSMERK**

Oliën en
smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming

FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35

8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

HOUTHANDEL
FIRMA MAERTEN p.v.b.a.

Bruggestraat 26-28
8970 POPERINGE

M **Massieve
stijldeuren**

'T VALENTIJNTJE

Prof.O.Rubbrechtstraat 77 - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 36

**TOTALE UITVERKOOP
DUS STERK VERMINDERDE PRIJZEN !**

30% op alle kousen - sokken - collants
30% op kinderkledij
30% op breiwool - mutsen - wanten
20% op slips
20% op alle naaibehoeften
50% op breikatoen

Denk eraan :
DECEMBERMAAND
=
GESCHENKENMAAND
NU EXTRA
VOORDELIJ !

P.S. Klantenkaarten worden afgesloten bij aankoop.
P.S. Voltooi de zonnebankreeks tot 01.01.90.

Alle klanten alvast bedankt voor de bijna 4 jaar-
lange samenwerking.

Linda FAINO-BEUN

**ALGEMENE SPAAR-
EN LIJFRENTKAS**

KOMPLETE BANKSERVICE
VERZEKERINGEN

Kantoorhouder :

Eddy AMELOOT

Prof.O.Rubbrechtstraat 14 - 8990 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 08 66

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Ten tijde van de Spaanse burgeroorlog (1936) noemde men "La Pasionaria" een hysterische helleveeg, die een pater de keel had overgebeten.

Nu ze overleden is, zegt men "dat haar persoonlijkheid respekt afdwong en dat zij een opmerkelijk voorbeeld was van partijdiscipline, verantwoordelijkheidsgevoel en onzelfzuchtigheid !"

"Rome of Moskou" ? 't Zal uiteindelijk wel "Moskou" worden !

Voor alle
BOUWWERKEN
BOUWMATERIALEN
GRAFKELDERS
GRAFMONUMENTEN

R. VERMEULEN & Zn

Haringestraat 75
8990 HARINGE
tel. 057/30 02 07

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ

Onze mensen maken het verschil !

Provenceweg 90B - 8970 POPERINGE

Tel. 057/33 47 92

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :

- Marvin Carrein, zoon van Gino en Sabine Messiaen.

Huwelijk :

- Johnny Verdru van Poperinge met Kristien Ceenaeme van Roesbrugge.

Overlijdens :

- Valère Recour, 84 j., weduwnaar van Alice Delporte.
- Gilbert Vandevoorde, 79 j., echtgenoot van Yvonne Deturck.

ALGEMENE VERGADERING B.G.J.B.

Op zondag 17 december heeft onze jaarlijkse algemene vergadering plaats in de zaal van „t Kristen Volkshuis“.

Dit jaar heeft het bestuur beslist het eens anders aan te pakken.

Om 18 uur worden er een paar interessante diensten van de Bond uiteengezet.

Om 19 uur is er tombola van enkele aankoopbons.

Nadien is er Vlaamse hutsepot - zoveel je wil - plus pintje. De volwassenen betalen 250 fr. en de kinderen 150 fr.

We rekenen op heel veel gezinnen, zodat het een gezellig etentje wordt.

Gelieve naam en aantal deelnemers op te geven bij een bestuurslid vóór 14 december.

GROOTOUDERS B.G.J.G.

Op donderdag 7 december zijn alle grootouders uitgenodigd om 14 uur bij Patrick Gunst. Daar wordt volgend onderwerp behandeld : „Blijf fit voor senioren“. We weten dat ouder worden allerlei ongemakken meebrengt. We worden o.a. stijf en stram. Doch wij kunnen er zelf heel wat aan verhelpen. Door enkele eenvoudige oefeningen en bewegingen regelmatig uit te voeren zullen we heel wat fitter worden.

Na uitleg en demonstratie is er voor alle aanwezigen nog koffietafel en gezellig samenzijn.

SCHAKEN VOOR BEGINNERS

Binnenkort start, vrij uniek in de streek, een vierdelige reeks „Schaken voor beginners“.

Gezelschapsspelen brengen ouders, kinderen en vrienden in deze gezellige eindejaarsperiode terug rond de tafel. Waarom eens geen schaakbord onder de kerstboom gelegd ? Wie zin heeft om het „Spel der spelen“ te leren, kan dat op 27 en 29

december en op 3 en 5 januari in het zaaltje in de kerk in Roesbrugge. (aankomst : 20.00 uur).

We beginnen met de meest eenvoudige regels, om te eindigen bij de rochade, het pat en het mat. Voorkennis is dus helemaal niet vereist, wel moet elke deelnemer zijn eigen schaakbord meebrengen. (In de meeste speelgoedwinkels beneden de 200 fr. te verkrijgen).

Het eeuwenoude schaakspel is voor al te veel mensen nog steeds een grote onbekende, en deze serie is misschien een buitenkans om het te leren !

Organisatie : Davidsfonds IJzerweelde m.m.v. Bond Derde Leeftijd.

Inschrijvingsgeld per avond : 25 fr. voor organiserende leden, 40 fr. voor niet-leden.

Vooraf inschrijven bij Luk Durnez, Prof.O.Rubrechtstraat 21 te 8990 Roesbrugge, tel. 057/30 05 85.

PETRUS DE BERT OF BERTIUS

Er is van de hand van E.H. D. Deschrijver, rustend pastoor, Hoogstadestraat 27 te 8190 Hoogstade (Alveringem), een boekje verschenen, getiteld : *Petrus De Bert, Groot Cosmograaf uit Beveren-IJzer*.

Het werkje is te bestellen bij de auteur, mits overschrijving van 150 fr. + 50 fr. verzendingskosten op prk. 000-0511642-64.

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN MAAND DECEMBER

Kaartingen

- Stavele, in de Gemeentezaal
vrijdag 8 december vanaf 19 u.
zaterdag 9 december vanaf 19 u.
zondag 10 december vanaf 9 u.
Worstenkaarting
t.v.v. „De Slusschutters Stavele“
- Krombeke, café „t Kereltje“
zaterdag 9 december vanaf 19 u.
maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 11 december
maandelijkse kaarting
- Haringe, in de schoollokalen
woensdag 13 december
puntenkaarting „Derde Leeftijd“
- Haringe, in „St.-Jozef“ bij Cecile Ryon
zaterdag 23 en zondag 24 december
maandelijkse kaarting
- Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 december
puntenkaarting „Derde Leeftijd“

Vogelpik

- Roesbrugge, café „Handelshuis“
zaterdag 2 december
smijting voor de leden
- Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 9 december
smijting voor de leden
- Haringe, in „St.-Jozef“ bij Cecile Ryon
zaterdag 9 en zondag 10 december
smijting voor de leden
- Krombeke, café „t Kereltje“
zaterdag 30 december vanaf 19 u.
smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

- Op donderdag 14 december: kookles
„Rondom schaal- en schelpdieren“ in
„Sint-Jozef“ te Haringe om 19.30 u. in
plaats van om 13.15 u.
- Op vrijdag 29 december bij P. Gunst om
19 u.: „Kerstfeest“.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Iedereen weet zeker al dat er in ons land zorgzaam met de financiële middelen moet omgesprongen worden, om onze schulden te beperken. We hebben een catastrofale schuldenlast van ongeveer acht-duizend-miljard frank (een acht met twaalf nullen) en daar komen elk jaar nog enkele honderden miljarden bovenop.

Op 19 april van dit jaar, vierde de Europese ruimtevaartorganisatie ESA te Parijs haar 25-jarig bestaan. Namens de Belgische staat gingen premier Wilfried Martens en de minister voor Wetenschapsbeleid Hugo Schiltz, evenals de staatssekretaris voor Wetenschapsbeleid en Onderwijs, Pierre Chevalier (een Bruggeling) er naar toe. Drie ministers voor een dergelijke viering, is reeds twee te veel, terwijl we moeten bedenken dat het staatssekretariaat van Chevalier, dat dubbel gebruik vormt met de ministeries van Coens en Schiltz, absoluut overbodig is.

Martens en Schiltz maakten voor hun reis naar Parijs gebruik van het regeringsvliegtuig en waren nog dezelfde dag terug te Brussel, maar Chevalier, die niet te best weet hoe zijn dagen door te brengen, maakte van de gelegenheid gebruik om in Parijs de bloemetjes buiten te zetten. Bij zijn terugkeer diende hij een kostennota in van 114.745 fr.

Ik heb hier onder de hand de kataloog van een bekend reisbureau, dat ook uitstappen naar Parijs organiseert, met verblijf in het „Hôtel du Louvre“, een viersterrenhotel in het hartje van de Franse hoofdstad, dichtbij de Comédie-Française, het Louvre en de Jardin des Tuileries, met een gezellig en voornamelijk kwaliteitsrestaurant en natuurlijk alle vereiste accommodatie. Een tweedaags verblijf tijdens de maand april kostte er, in Belgisch geld, precies 11.045 fr. Laat ons daarbij nog wat „snoepjes“ voegen en het bedrag afronden tot 14.745 fr. Na deze nogal royale aanvulling geeft dat, ten opzichte van het verblijf van staatssekretaris Chevalier een verschil van 100.000 fr.

En toch geloof ik dat onze overtalrijke schare ministers en hun achterlopers meer van dergelijke stoten uithalen dan we vermoeden, want men zal altijd wel een middel vinden om dat te betalen. Nu is er al sprake dat de bijdragen van de ziekenfondsen zouden kunnen verhoogd worden en het verblijf van de bejaarden in de rusthuizen zal straks vier- tot vijfhonderd frank per maand meer gaan kosten, wegens de onroerende voorheffing die de rusthuizen in 1990 voor het eerst zullen moeten betalen.

„En toch“, zegt Gusta, „moet staatssekretaris Chevalier twee zware dagen gekend hebben in Parijs. In zo'n korte tijd zoveel geld er doorjagen moet lastig zijn“.

Blijkbaar wel,
Pol

KIJK EERST BIJ FORD

Betrouwbaar en voordelig!

Vertegenwoordiger:

HEIN LECLUYSE

Haringeplein 6 - 8990 HARINGE
Tel. 057/30 07 15

GARAGE ANTOON ADRIAEN

Groot Brittannielaan 6, 8970 POPERINGE
Tel. (057) 33 63 44

Stoelen en tafels

Vlechtwerk

Biezen en riet

Paul Rappelet

Roesbruggestraat 4

8994 PROVEN

Tel. 057/30 04 63

GARAGE SERVICE
NEVEJAN
OKKAZIEMARKT
KROMBEKE 057/40 00 35

MERCEDES 190D '88	VW Golf GTI '88
FORD Fiesta Van 1600	VW Golf benzine 9/87
diesel '87	OPEL Kadet diesel '89
GOLF CL TD '88	PEUGEOT 205 '89
MERCEDES 300TD '86	FORD Fiesta diesel '89
GOLF C diesel '83	

PEDICURE

Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 11

8980 Vleteren (Oost)

Op afspraak tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden.

BAKKERIJ - ZUIVEL SWAELS-POELMANS

Blasiusstraat 3
8994 KROMBEKE
Tel. 057/40 02 79

Iedere zondag:
verse pistolets,
boterkoeken en brood

Pralines - truffels
zeevruchten - roomijs
VERDONCK

Wij geven nu ook gezinszegels
(niet op broodprodukten)

**TOTALE UITVERKOOP
AAN STERK
VERMINDERDE
PRIJZEN
WEGENS
STOPZETTING.**

**Schoenen
Ig. PARENT-MOYAERT**

Prof. O. Rubbrechtstraat 35
8990 ROESBRUGGE Tel. 057/30 03 20

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREEVE

Gusten Vanheule, die binst den laatsten oorlooge naar Haringe wos kommen weunen op 'n boeredoeningsche ten uitkante, niet verre van d'Heybeeke, had 'n eenige, schoone dochter van achttien jaar en ze heette Treesje...

Harietje Blomme, de zeune van d'hofstee die aan hulder doeninge paalde, had dat in de gaaten en 't duurde niet lange of den uuvolligaard wos met Treesje in kennisse...

't Waaren geen tijden voor jonge vrijers om veele uut te gaan en buuten dat Treesje oltemets 'n keer naar Roesbrugge naar 't ravitaillement ging, achter de rantsoenzegels of 'n papier om met hulder bakste naar de meulen te gaan, hielp ze thuus, of op hulder stikken... Olzoo wos Harietje op zyn gemak dat 'n zyn Treesje niet ging kwytspelen.

Maar toch wos 'n beetje ontrouwig, ols 'n zag, binst dat 'n op hulder land bezig wos, dat den fakteur daar dikkers nogal lange bleef plakken... Maar Treesje zei, dat 't djuuste wos om 'n beetje zyn handen te warmen, ols ze koud hadden...

„We kunnen nu nooit uitgaan!”, zei Harietje, „...maar ols d' oorlooge è daan is, gaan we nuuze schaa inhaalen!”

Den oorlooge wos eindelijk voorby en Harietje en Treesje waaren olle zundaage op toer met hulderen veloo... Met den eersten Poperinge-Ommegang waaren ze daar oek... Ze wandelden olzoo tegaare tusschen de kraamen en de kooten en passeerden by 't kot van de waarzegege...

„O, Harietje”, lachte Treesje, „ik zou van heur 'n keer willen weeten, wanneer da we gaan kunnen trouwen...”

„Wel, 't zyn ol leugens da' ze vertelt!”, zei Harietje, „en kyk, om dat te bewijzen, gaan we elk 'n keer apart gaan...”

„Maar, gie moet eerst gaan wei”, zei Treesje. Harieten stekte binnen en Treesje wachtte aan den ingang... Drie minuten laater kwam Harieten ol buuten.

„Wuk vertelde ze?” vroeg Treesje, kerieus natuurluk.

„'k Gaan 't toen zeggen”, zei Harietje, „ga maar zeere binnen, binst dat er niemand is... ik gaan wachten by 't frietekraam.”

Harietje kocht 'n zak frieten, maar 'n had er nog maar 'n paare in z'n mond è stookten of Treesje kwam ol of ol lachen...

„Ze zegt da' we 't naaste jaare gaan trouwen!” riep Treesje van verre, „en da' we drie kindjes gaan krijgen.” Harietje verslokte hem haast aan 'n friet, van 't verschot...

„Wuk datte, drie kindjes!” riep 'n... „tegen mien zei ze twee... jamaar, dejuu... hier, houdt 'n keer dien zak frieten vast!”

„Waar ga je nu?” riep Treesje verbouwe-reerd.

„Weere naar dat wuuf!” riep Harietje, „ik moeten subiet weeten van waar dat dat derde kind ga kommen!”

**Een schitterend eindejaar
tegemoet met**

KENWOOD

**dé geluidsinstallatie
voor de ware levensgenieter.
Muziek, puur - eenvoudig**

Uw verdeler: J. CAPPOEN-GANTOIS

Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

Op zondag 17, 24 en 31 december
's voormiddags open.

Eigen service